¶ Expoſitio orationis dominice beati Bonauenture.

Pater noſter Priuilegiata eſt iſta oratio i trib⁹. In dignitate: q2 a xpo compoſita. In breuitate: vt citi⁹ ſciat: vt melius retineat: et vt frequēti⁹ dicat. Et in fecūditate: q2 oēs petitiones cōtinet / licet vtriuſq3 vite neceſſaria cōplectit. Pater noſter diuidit i exordiū: pater noſter. In tractatū: ſanctificet nomen tuū. ꝛc. Et in cōcluſiōem. Si eñ dimiſeritis. ſed hec cōcluſio non eſt de integritate orōnis. ¶ In exordio dat petendi fiducia: cū dicit pater noſter / non dñe: dño ſeruit timore: pr̄i amore. Malachie. j. Filius honorat patrē ſuū: et ſeru⁹ dñm ſuū timebit. Si ḡ pater ego ſum: vbi honor meus? Et ſi dñs ego ſum: vbi eſt timor meus? In tractatu ponunt oia nobis neceſſaria: et ex cōcluſiōe infert neceſſaria / ex premiſſis ꝯſequētia. ¶ Deus dicit pater gn̄aliter oīm ꝑ creatiōem. Deut. xxxv. Nūquid non ipe eſt pater tu⁹ q̄ poſſedit ꝛ fecit ꝛ creauit te? Fecit in corpore: creauit aīa: poſſedit in vtroq3. Dicitur ꝛ pater ſpāliter iuſtoꝝ ꝑ adoptiōem. Matthei. v. Eſtote pfecti ſicut pater veſter celeſtis pfect⁹ eſt. et Lu. xj. Si ḡ vos cū ſitis mali noſtis bona. d. ꝛc. Dicit et pater ſingulariter xpi ꝑ eternā gn̄atiōem. Joh. v. Non ſolum ſoluebat ſabbatū: ſed et patrē dicebat deū. Mat. xj. Neq3 patrē q̄s nouit niſi fili⁹. Pater primo modo ꝑ impreſſam imaginem: ſcd̄o modo ꝑ appoſitā grē ſimilitudinē: et tertio modo ꝑ eternam originē. ¶ Qui es in celis id eſt in angelis: vel in celis .i. in ſctis. Sācti eñ dicūtur celi q̄drupliciter: ſc3 Propter ſublimitatē. Philip. iij. Nr̄a ꝯuerſatio in celis eſt. Propter honoꝝ opeꝝ claritatē. Philip. ij. Inter quos lucetis ſicut luminaria i mūdo v̄bū vite cōtinentes. Mat. v. Luceat lux vr̄a corā hoīb⁹. ꝛc. Propter ꝓpoſiti firmitatē. Pſalm. Verbo dñi celi firmati ſūt ꝛc. Propter deū in eis q̄eſcētem ꝑ grām. Eſaie. vj. Celū mihi ſedes eſt. Pſalm. Dñs in celo parauit ſedē ſuā. Dicit ergo Pater noſter q̄ es in celis .i. in ſpūalibus: vt ad ſpūalem manſionem i qua habitat feſtinare diſcamus / et celeſtia ab eo queram⁹. ¶ Sāctificet nomen tuū. Terminato exordio ſequit tractatus: qui diuidit in duas ptes. In pma oratur pro bonis adipiſcēdis. In ſcd̄a pro malis amouendis: ibi. Et dimitte nobis debita nr̄a. ꝛc. ¶ Primo petit ꝓ bonis adipiſcēdis. Sūt eī bona eterna: que petūtur in premiū. Sāctificet nomen tuū. Petimus q̄ ipa gl'ia ſiue pfecta noticia ꝯfirmet in nobis: et hec erit in gloria perſeuerando. Sūt bona ſpūalia que petūtur in meritū ſiue i bonum pſeuerātie. Adueniat regnū tuū: id eſt ecct'ia vel aia in qua per grām regnas: adueniat .i. in finem perueniat. Sūt ſpūalia que petūtur in bonū grē. Fiat voluntas tua .i. libertas nr̄i arbitrij ſociet per grām tue volūtati. Sūt bona tēporalia que petūtur in ſuſtētationem ſiue tēporale ſubſidiū. Panem noſtrū quotidianū. ꝛc. ¶ Scd̄o petit pro malis amouēdis preteritis. Et dimitte nobis: preterita mala ſunt dolenda. Preſentib⁹. S3 libera nos a malo: preſentia mala ſunt vitāda. Et futur̄. Et ne nos inducas in tentationem. futura eñ mala ſunt precauēda. ¶ Septem ſunt petitiones. Sanctificet nomen tuū eſt pria. ſcd̄a: adueniat regnū tuū. tertia: fiat volūtas tua. quarta: panem noſtrū quotidianū. quinta: dimitte nobis debita noſtra. ſexta: et ne nos inducas in tentationem. ſeptima: ſed libera nos a malo. Item ſeptem ſunt dona: ſapiētia: intellect⁹: cōſilium: fortitudo: ſciētia: pietas: timor. Item ſeptem virtutes: paupertas ſpūs: māſuetudo: luctus: ſitis iuſticie: mīa: mūdicia cordis: pax. Item ſeptē beatitudines: regnum celoꝝ: poſſeſſio terre: cōſolatio: ſaturitas: mīe cōſecutio: viſio dei: filia-

tio dei. Item ſunt ſeptē vitia cōtra ſe-
ptem virtutes dictas. Inanis gl'ia: cō
tra quam paupertas ſpūs. Ira: cōtra
quā māſuetudo. Inuidia: cōtra quam
luct⁹. Accidia: cōtra quā ſitis iuſticie.
Auaricia: cōtra quā mūdicia cordis.
Luxuria: cōtra quā pax. ¶ Homo er
go egrotus: de⁹ medicus: vitia languo
res: petitiōes plāctus: dona antidota:
virtutes ſanitates: beatitudines felici
tates ⁊ gaudia. Petitiōib⁹ dona: donis
virtutes: virtutib⁹ btitudines obijciū-
tur: et vitia excludūtur. Sāctificeẜ no
men tuū: petitio ſanctificatio: donū ſa-
piētia: virt⁹ pax: beatitudo filiatio dei:
vitiū cōtra qđ luxuria. Sāctificeẜ no-
men tuū: nomen dei inuenim⁹ terribi-
le. Deut. xxviij. Niſi timueris nomen
eius glorioſum ⁊ terribile: hoc eſt dn̄m
deum tuū/ augebit dn̄s plagas tuas.
Nomen etiā dei eſt admirabile. Pſal.
Dn̄e dn̄s noſter q̄ admirabile ⁊c̄. Lau
dabile. ps. A ſolis ortu vſq; ad occaſuꝫ
laudabile no. d. Eſt ḡ nomen dei terri-
bile q̄tū ad potentiā que attribuiẜ pa
tri. admirabile q̄tū ad ſapiētiā que at
tribuiẜ filio. laudabile q̄tū ad bonita-
tem que attribuiẜ ſpūſancto. Sāctifi
catur ḡ. i. firmaẜ in nobis nomen tuū:
terribile ī cognitiōe ſūme ptātis: admi
rabile ī cognitiōe prīe ṽitatis: et lauda
bile ī cognitiōe ſūme bonitatꝫ. Dixit ḡ
Sāctificeẜ nomen tuū. qſi di. Da nobꝫ
ſpm̄ ſapiētie. i. iocūditatem internā: vt
guſtem⁹ q̄ ſuauis es: et hoc generet in
nobis pacē/ et hoc ꝯtra luxuriā: q: non
eſt pax oſſib⁹ meis a facie pctōꝝ meoꝝ
¶ Adueniat regnū tuū. Petitio aduē
tus regni: donū intellect⁹: ṽt⁹ mūdicia
cordis: beatitudo: viſio dei: vitiū ꝯtra
qđ gula. Adueniat regnū tuū. Regnū
dei dr̄ militās eccl'ia. Matt. xiij. Mit-
tet fili⁹ hoīs āgelos ſuos: et colligēt de
regno ei⁹ oīa ſcādala. Etiā dr̄ doctrina
euangelica. Luce. xvj. Lex et pphete
vſq; ad Iohēm: ex eo regnū dei euāge
liſatur: et oīs ī illō vim facit. Diciẜ etiā
btitudo et'na. Mat. xiij. Fulgebūt iu-
ſti ſicut ſol in regno patris eoꝝ. De hoc
precipue accipiẜ qđ hic dr̄: licꝫ non in-
congrue de alijs accipi poſſit. Dicit er
go. Adueniat regnū tuū. qſi dicat. Da
nobis ſpm̄ intellectus/ quo mūdati cor
de intelligam⁹ te ī pn̄ti regnare p fidē:
vt in futuro videam⁹ te regnare p ſpe-
ciem. et hoc eſt contra gulā: de qua dr̄.
Uinum ⁊ ebrietas aufert cor. ¶ Fiat
volūtas tua. Petitio volūtatē dei fie-
ri: donū conſiliū: virt⁹ mīa: beatitudo
mīe ꝯſecutio: vitiū cōtra qđ auaricia.
Fiat volūtas tua. Eſt volūtas dei ad
creatiōem. ps. Oīa quecūq; voluit fe-
cit. Et eſt volūtas dei ad gratificatio-
nem. j. Theſſalo. iiij. Hec eſt voluntas
dei ſanctificatio vr̄a. Eſt etiā volūtas
dei ad glorificatiōem. Joh. vj. Hec eſt
voluntas patris mei q̄ miſit me: vt oīs
q̄ videt filiū et credit in eū habeat vitā
eternam. Eſt ḡ volūtas dei creās. Eſt
etiā gratificās. et de hac accipitur qđ
hic dr̄. Eſt ⁊ volūtas glorificās. Dicit
ergo. Fiat voluntas tua. qſi dicat. Da
nobis ſpiritū cōſilij: vt faciam⁹ volūta-
tem tuam/ maxime mīam: que perimit
auariciā: quaten⁹ mīam cōſequamur.
ẜm illud. Beati miſericordes: qm̄ ipſi
mīam cōſequētur. Sicut em̄ auaricia
cōſiſtit ī acquirēdo ⁊ retinēdo: ita mīa
in dādo ⁊ dimittēdo. Quid aūt pdeſt
ſepi⁹ dicere: fiat voluntas tua/ et nolle
iuuare? Uult de⁹ apud te eſſe paupe-
res: vt p eos ſalueris corpore ⁊ aīa. Cū
em̄ defuerūt vaſa/ ſtetit oleū: vos venī-
tis volūtatem frāgēdo. ¶ Panē nr̄m
quotidianū. Petitio panē dari: donū
fortitudo: virtus eſuries iuſticie: beati
tudo ſaturitas: vitiū ꝯtra qđ/ accidia.
Panē nr̄m. Et panis corporalis. Ge-
neẜ. iij. In ſudore vult⁹ tui veſceris pa
ne tuo. Et eſt panis ſacr'alis. j. Cor. xj.
Quicūq; mādu cauerit panē hūc indi
gne ⁊c̄. Et eſt panis eternalis. Joh. vj.
Ego ſū panis viu⁹. Et ille precipue dr̄
ſupſubſtātialis. Hiero. Supſubſtātia
lis eſt ille q̄ dicit Ego ſū panis viu⁹ ⁊c̄.
qui videlicet vniuerſas ſuperat creatu
ras. Licet aūt multi ſint panes myſti-
ce: de his tn̄ tribus exponūt doctores
qđ hic dr̄. vn̄ Aug. Panis quotidian⁹
victus: vel neceſſaria hui⁹ vite: vel ſa-

cramentũ corporis xp̃i. Oportet ꝙ vt coniũctim oĩa iſta tria accipiant̃ vt ſcʒ panẽ q̃tidianũ petam⁹. ſilr̃ ⁊ neceſſaria corpori ⁊ ſacr̃m viſibile ⁊ inuiſibile verbum dei. Vñ de his trib⁹ põt accipi qḋ dicit̃ Luce. xj. Amice accõmoda mihi tres panes. Ergo primus panis eſt ad corporis ſuſtẽtationẽ. ſcḋs in via ad aĩe refectionẽ. terti⁹ in patria ad eternam fruitionẽ. Dicit ꝙ panẽ nr̃m ſupſubſtãtialẽ ⁊c. q. d. Da nobis ſpm̃ fortitudis: q̃ multiplici pane roborat aĩam: ne deficiam⁹ in p̃ſenti eſuriẽdo iuſticiã: per quã expellẽtes accidiã plena iuſticia ſaturabimur ĩ futuro. iux̃ illud. Beati q̃ eſuriũt ⁊ ſitiũt iuſticiã: qm̃ ipi ſaturabunt̃. ¶ Dimitte nobꝫ debita nr̃a. Petitio dimitti debita: donũ ſciã: ỽt⁹ luctus: btĩtudo cõſolatio: vitiũ cõtra qḋ inuidia. Dimitte nobis debita. Eſt debitũ offenſe. Matth. xviij. Serue neq̃ oẽ debitũ. Eſt ⁊ debitũ bõe vite. Luce. xvij. Cũ feceritis oĩa q̃ p̃cepta ſunt vobis dicite ſerui inutiles ſum⁹ qḋ debuimus facere fecim⁹. Et eſt debitũ pecunie. Prouerb. xxij. Noli eẽ cũ his q̃ defigũt man⁹ ſuas ⁊ q̃ vades ſe offerũt ꝓ debitis. Agit̃ aũt hic de debito offenſe nõ pecũie. Debitũ p̃mũ malũ. ſcḋm bonũ. tertiũ ĩdifferẽs. Dicit ꝙ dimitte nobis debita nr̃a. q. d. Da nobꝫ donũ ſciẽtiam ⁊ virtutẽ luctũ: q̃ tã nr̃a ꝙ aliena pctã cogitem⁹ ⁊ defleam⁹: vt nobis debita nr̃a dimittas: ⁊ ita cõſolationẽ habeam⁹ aduerſus inuidiã. q̃ facit hoĩeʒ de alieno bono tabeſcer̃. Vñ iuid⁹ alterius reb⁹ marceſcit opimis. ¶ Et ne nos ĩducas ĩ tẽtationẽ: petitio nõ induci ĩ tentationẽ donũ pietas: virtus mãſuetudo: btĩtudo poſſeſſio terre viciũ contra quod ira. Et ne nos inducas. Eſt tẽtatio irritatiõis. Exo. xvij. Vocauit moyſes nomen loci illi⁹ tentatio poſt iurgiũ filiorꝫ iſrael: ⁊ q̃ tẽtauerũt dñm dicẽtes. Eſt ne de⁹ in nobis. Eſt et tẽtatio ꝓbatiõis. Jacobi. j. Beatus vir q̃ ſuffert tẽtationẽ. Tho. v. Hãc tẽtationẽ ideo p̃miſit dñs euenire illi: vt poſterꝫ dare᷑ exẽplũ patiẽtie ei⁹: ſicut ⁊ ſcti Job. Et eſt tẽtatio male p̄ſuaſionis. Matth. iiij. Accedẽs tẽtator dixit ei. Si fili⁹ dei es. j. Cor. x. Fidelis de⁹ q̃ nõ patiet̃ vos tentari. De hac tertia intelligit̃ p̃cipue qḋ hic dr̃. Dicit ergo Et ne nos ĩducas in tẽtationẽ. q. d. Da nobis ſpm̃ pietatis ⁊ manſuetudinem ſpũs: vt per ſpm̃ pietatis vincam⁹ tẽtationẽ exercendo nos ad pietatẽ: ⁊ per manſuetudinẽ vincam⁹ viciũ irã: non reddẽdo malũ ꝓ malo: vt ita beati poſſideamus terrã viuentiũ: quã p ſpiritũ pietatis ⁊ manſuetudinẽ obtineamus. Vñ btĩ mites qm̃ ipſi poſſidebũt terrã. ¶ Sed libera nos a malo. Petitio liberari a malo. donũ timor. ỽtus paupertas ſpũs beatitudo regnũ celorꝫ. viciũ cõtra qḋ inanis gloria. Sed libera nos Eſt liberatio a malo culpe. Roma. vj. Liberati a pctõ. ſui aũt facti deo. Eſt liberatio a malo miſerie. Romañ. viij. Creatura liberabit̃ a ſeruitute corruptiõis in libertatẽ glĩe filiorũ dei. Et eſt liberatio a malo pene eterne. Oſee. xiij. De manu mortis liberabo eos: de morte redimã eos. Dicit ergo. Sed libera nos. q. d. Da nobis ſpm̃ timoris: vt per ſpm̃ timoris vincam⁹ mala. per ỽtutẽ paupertatẽ ſpũs adipiſcamur bona: quaten⁹ excluſis vicijs ⁊ ꝯtẽptis terrenis habeam⁹ eterna ſcʒ beatitudinẽ regni celorꝫ: qḋ lucifer ⁊ p̃mi parentes p viciũ inanis glorie amiſerũt. am̃. Hiero. apud hebreos: vnũ ex trib⁹ ſolet ſubmitti Amen ſcribẽtes ſig̃t vere vel fideliter. Salon quando ſcribũt ſignificat pacem. Sela ſignificat ſemp: vnde dici ſolet a doctoribus noſtris ꝙ amen q̃nqꝫ tenetur noĩaliter. Apoca. iij. Hec dico amen teſtis fidelis et ver⁹. Quãdoqꝫ aduerbialiter vt ibi: amen amen dico vobis. Quãdoqꝫ verbalr̃ vt hic amen: id eſt oĩa predicta fiant nobis ex tua ſola gratia.

¶ Explicit Expoſitio ſancti bonauenture ſuper pater noſter.

¶ Laudiſm⁹ de ſancta cruce quem cecinit Seraphic⁹ doctor ſanctus Bonauētura epiſcop⁹ cardinalis: cordis de viſceribus.

Recordare ſancte crucis: qui perfectam vitā ducis: delectare iugiter.
Sācte cruc recordare: ⁊ in ipa meditare: īſatiabilr.
¶ Stes in cruce chriſto duce: donec viuis in hac luce: modo proculdubio.
Non quieſcas non tepeſcas: in hac creſcas vt caleſcas: cordis deſiderio.
¶ Ama crucem mundi lucem: ⁊ habebis xp̃m ducē: per eterna ſecula.
Cruce corp⁹ circūcinge: hanc ꝯſtringe manu pinge: cōſignando ſingula.
¶ Cor in cruce crux in corde: abſq; ſorde ſit cum corde: que tranquillā faciat.
Lingua crux efficiatur: crucē promat et loquatur: et nunq̃ deficiat.
¶ Crux in corde crux in ore: quodam intimo ſapore: det tibi dulcedinem.
Crux in membris dñetur: ⁊ vbiq; ſituetur: intra totum hominem.
¶ Cor a cruce ſorbeatur: ⁊ in illam rapiatur: amoris incendio.
Diſſipata carnis rixa: mēs ſit tota crucifixa: ſpiritali gaudio.
¶ Specialem fer amorem: ⁊ precipuū honorem: cruci ſalutifere.
Cum feruore medularum: niſu virium tuarū. velis hanc diligere.
¶ In preclara cruce ſtude: et in ipſa te reclude. magna cum letitia.
Chriſto ſis confixus cruci: vt tu valeas perduci: ſecum ad celeſtia.
¶ Quere crucem quere clauos: quere man⁹ pedes cauos: q̃re foſſam latere.
Ibi plaude: ibi gaude: ſine fraude ſumma laude: quātūcūq; poteris.
¶ Iſtud pactum non ſit fractū: crux precedat oēm actū. vt ſuccedāt ꝓſpa.
Crux eſt optima medela: contra zabulonis tela: valde ſalutifera.
¶ Sis in cruce xp̃i tot⁹: prompto animo deuot⁹: iubilo dulcedinis.
Seruū dei crux defendit: cōprehendit ⁊ oſtendit: vitam rectitudinis.
¶ Cum tentat⁹ ⁊ afflictus: derelictus quaſi victus: ⁊ inter anguſtias.
Nō ſis piger neq; lentus: ſed ſollicite intētus: cruce frontem munias.
¶ Cum quieſcis aut laboras: quando rides qñ ploras: doles ſiue gaudeas.
Quādo vadis quādo venis: in ſolatijs in penis. crucem corde teneas.
¶ Crux in oībus preſſuris: et in grauibus et duris: eſt totum remedium.
Crux in penis ⁊ tormētis: eſt dulcedo pie mentis: ⁊ verum refugium.
¶ Crux eſt porta paradiſi: in qua ſancti ſunt confiſi: qui vicerunt oīa.
Crux eſt mundi medicina: per quā bonitas diuina: fecit mirabilia.
¶ Crux eſt ſalus animarū: verū lumē et preclarum: ⁊ dulcedo cordiū.
Crux eſt vita beatorum: et theſaurus perfectorum. et decor et gaudium.
¶ Crux eſt ſpeculum virtutis: glorioſe dux ſalutis: cuncta ſpes fideliū.
Crux eſt decus ſaluandorum: ⁊ ſolatium eorum: atq; deſiderium.
¶ Crux eſt nauis crux eſt port⁹: crux delitiarum ortus: in quo florent oīa.
Crux eſt fortis armatura: ⁊ ꝓtectio ſecura: conterens demonia.
¶ Crux eſt arbor decorata: chriſti ſanguine ſacrata: cūctis plena fructibus.
Quibus anime fruunť: cum ſupernis nutriuntur: cibis in celeſtibus.
¶ O q̃ felix ꝑmanebis: nunc in cruce ſi ſtudebis: donec mundo vixeris.
Sine fine letus eris: tu q̃ ſanctā crucē queris: ſi perſeueraueris.
¶ Crucem quere crucem gere: chriſti crucem intuere: vt amore langueas.
Summa fide crucem vide: ⁊ pleniſſime confide: donec vitam habeas.
¶ Circa crucem exercere: mēte debes huic placere: ⁊ hāc corde ſemꝑ gerere.
Hoc eſt opus ſalutare: circa crucem laborare: corde ore et opere.
¶ Recordare frater pie: ſeptē vicib⁹ in die: paſſionis dñi.
Per quā ſumus liberati: ⁊ eterne vite

dati:et ſuperno lumini. +
¶ Hanc ſi amas ꝛ honoꝛas: dicas illi certas hoꝛas:adhibendo ſtudium. Hoꝛam pꝛimam matutinam:trinam ſextã veſpertinam:nonam completoꝛium.
¶ Quando ſedes ſtas et taces:quando loq̃ris ꝛ taces:feſſus cũ quieueris.
Chꝛiſtum queras in quo ſperas: crucifixũ coꝛde geras:vbicũq̧ fueris.
¶ Diligenter pone mentem:ſuper chꝛiſtum patientem:ꝛ ſibi condoleas.
Xp̃i moꝛtẽ xp̃iane: plange ſero atq̧ mane:et in planctu gaudeas.
¶ Q̃ deſpectus q̃ deiectus:rex celorum eſt effectus: vt ſaluaret ſeculum.
Eſuriuit ꝛ ſitiuit: pauper ꝛ egenꝰ fuit: vſq̧ ad patibulum.
¶ Recoꝛdare paupertatis: ꝛ extreme vilitatis:ꝛ grauis ſupplicij.
Si es compos rationis:eſto memoꝛ paſſionis:fellis et abſinthij.
¶ Cũ deductus eſt imenſus: ꝛ in cruce tunc ſuſpenſus: abierunt diſcipuli.
Manus pedes perfoderũt:ꝛ aceto potauerunt:ſummũ regem ſeculi.
¶ Cuius oculi beati:ſunt in cruce obſcurati:ꝛ vultus expalluit.
Suo coꝛpoꝛi tunc modo: non remãſit pulchꝛitudo:decoꝛ omnis aufugit. +
¶ Propter hominũ peccata:ſua caro cruciata:fuit inter verbera.
Membꝛa ſua ſunt diſtẽta:perfert aſpera toꝛmẽta:ꝛ illata vulnera.

¶ Inter magnos cruciatus:eſt in cruce lachꝛimatus:ꝛ emiſit ſpiritum.
Suſpiremꝰ ꝛ fleamꝰ: toto coꝛde doleamus:ſuper vnigenitum.
¶ Qui hec audis ingemiſce:ꝛ in iſtis planctũ miſce ꝛ coꝛdis meſticias.
Coꝛpꝰ ange coꝛde plange: mentẽ frange manu tange: xp̃m moꝛtis ſeuicias.
¶ Uirum reſpice doloꝛum: ꝛ nouiſſimum viroꝛum:foꝛtẽ ad ſupplicia.
Tibi gratum ſit ꝛ equum:iam in cruce moꝛi ſecum:compati conuitia.
¶ Quando vides te afflictũ:deſolatũ ita victum:q̧ quaſi deficias.
Chꝛiſti cogites doloꝛes: g̃ues penas ꝛ meroꝛes: ſputa contumelias.
¶ Pone fertur quicq̃d agas:crucifixi vide plagas: ꝛ ſibi compatere.
Omni tẽpoꝛe ſint tibi: quaſi ſpiritales cibi:his gaudenter fruere.
¶ Crucifixe fac me foꝛtem: vt libẽter tuam moꝛtem:plangam donec vixero.
Tecũ volo vulnerari:et libẽter amplexari:in cruce te deſidero.
¶ Da doloꝛem quaſi roꝛem: vt te ploꝛem redẽptoꝛẽ: xp̃m qui me remoues.
Non te plices ſed felices: cicatrices mille vices:tuas in me refoues.
¶ Totum ſit quod ego dixi: ad honoꝛem crucifixi: ad laudem et gloꝛiam.
Ut meoꝛum peccatoꝛũ: gloꝛioſus rex celoꝛum:mihi donet veniam. Amen.

F I N I S.

¶ Verſus de Cruce dñi.

Salue crux digna/ſuper omnia ligna benigna:
Tu me conſigna/ne moꝛiar moꝛte maligna.
In cruce pendentem/rogo te deum omnipotentem:
Ut mihi des mentem/te ſemper amare volentem.

¶Ad Lectores.

Hic theſaurus adeſt omni precioſior auro
Hunc me quiſquis emet iudice letꝰ erit.

Prologus ſeu prefatio in libellum predicatoribꝰ maxie perutilem: qui cōmuniter dieta ſalutis ab omnibus nuncupatur.

Hec eſt via: ambulate in ea: et non declinet; ad dexterā neq; ad ſiniſtrā. Eſaie. xxx. Magnam miſericordiā facit q̄ errāti miam oñdit: maxime ꝺ nocte in terra hoſtiū et tēpore guerraꝝ. Errātes ſunt pctōres: iuxta illꝺ qꝺ dicit̄ Roma. iij. Oēs enī peccauerūt et egēt gr̄a dei. Et. j. Joh. j. Si dixerimus ꝙ peccatū non habemus, ipſi nos ſeducimus ⁊ veritas i nobis non eſt. Cū igit̄ oēs ſumꝰ pctōres: ḡ oēs ſumꝰ errātes: ſicut dr Eſa. liij. Oēs nos quaſi oues errauimus: vnuſq̄ſq; i viā ſuā declinauit. Nox eſt pctm̄ inſtar niuis: frigidū: id ē ifrigidās delectationē: obſcurū. i. obſcurans rōnem: ineptū faciēs ad bonam operationē. Venit nox qm̄ nemo poterit operari. Terra hoſtiū eſt mundus i quo principat̄ diabolꝰ. Joh. xij. Nūc pricepſ mūdi huiꝰ eijciet̄ foras. Tēpꝰ guerre eſt tp̄s pñtis vite: qr nūc caro cōcupiſcit aduerſus ſpm̄: et ſpūs aduerſus carnē: vt dr Gal. v. Qr igit̄ oēs pctōres ⁊ errantes ſumꝰ/ per conſequēs extra viā veritatis imus: et i nocte ⁊ in terra hoſtili et in tēpore guerre mortales ſumꝰ et exiſtimꝰ. Jdeo predicator ꝟbi diuini maximam miam facit errātibus in tātis periculis cōſtitutis qñ viā ſalutis eis oñdit. Unde magnū meritū apud deū et coronā acquirit. Jdeo dr: Jaco. v. Qui cōuerti fecerit pctōrē ab errore vite ſue: ſaluabit aīam eiꝰ a morte: et operit multitudinē peccatoꝝ. Officiū enī predicātis ꝟbū dei eſt ꝓprie errātes dirigere: et ad viā ſalutis reuocare. In cuius perſona verbum dei ꝓmiſſum pctōribus errātibꝰ eſt autentice ꝓclamatum cum dicitur Hec eſt via: ambulate in ea.

¶ Qm̄ aūt pctōres triplicit̄ pñt errare: ſcꝫ malā viā eligēdo/ et ī via errādo et a via diuertēdo: ideo p̄dicator ī verbis iſtis ꝓpoſitꝭ docet nos ſpāliter tria de via iſta ſalutꝭ: ſcꝫ ſalubriter eligere/ vtiliter incedere/ et viriliter inſiſtere.

¶ Primo igit̄ docet nos viā ſalutis ſubtiliter eligere: cū dicit Hec eſt via ſcꝫ nulla alia ad ſalutē eligēda. Scꝺo docet nos per viā ſalutis virtliter incedere: cū dicit Ambulate in ea. quaſi diceret: ſtudete remanere in illa. Tertio docet nos vie ſalutis inſiſtere: cū infertur Nec ad dexteram / nec ad ſiniſtrā. quaſi diceret: nolite diuertere ab ea.

¶ Primo ḡ docet nos predicator viā ſalutꝭ eligere: cū dr. Hec eſt via: ſcꝫ nō erroris ſꝫ veritatis: non periclitationis ſꝫ ſalutis: non ad infernū ſed ad celum.

¶ Et nota ꝙ hec via ſalutis habet ſpecialiter nouem dietas.

¶ Pria eſt a peccato ad pniam tanq̄ ad medicinam ⁊ remedium peccatoꝝ.

¶ Secunda eſt a pnia ad precepta.

¶ Tertia eſt a preceptis ad conſilia.

¶ Quarta eſt a ꝯſilijs ad ꝟtutes tanq̄ ad inſtrumēta q̄ docent operari recte.

¶ Quinta eſt a ꝟtutibꝰ ad dona ſpūſſācti: q̄ docēt opari faciliter et expedite.

¶ Sexta eſt a donis ad beatitudines que docent operari perfecte.

¶ Septima eſt a beatitudinibꝰ ad fructus ſpiritus: que docēt operari delectabiliter ⁊ delicioſe.

¶ Octaua eſt a fructibꝰ ad iudiciū.

¶ Nona eſt a iudicio ad celum.

¶ Et ꝑm hoc in pñti opere qꝺ dicitur via vel dieta ſalutis ſunt. x. capitula.

¶ In primo agit̄ de vitijs a quibꝰ eſt mouendum ⁊ recedendum.

¶ In ſecūdo agitur de penitentia.

¶ In tertio agitur de preceptis.

¶ In quarto de conſilijs.

¶ In quinto de virtutibus.

¶ In ſexto de donis.

¶ In ſeptimo de beatitudinibꝰ.

¶ In octauo de fructibus ſpiritus.
¶ In nono de iudicio.
¶ In decimo de inferno ꝛ celo.
¶ Primo igitur in noīe dñi agēdum eſt de vitijs. Et primo in generali: poſtea in ſpeciali.

¶ De peccato ī communi.

Capitulum primum.

Primo igit̄ nota de peccato vel vitio ī cōi. Et eſt ſciēdum ꝙ pctm̄ eſt dictū vel factū vel cōcupitum cōtra legem dei: vt dicit Auguſt. Et eſt ſciēdum ꝙ eſt vitādum ſpecialiter ꝛ precipue ꝓpter tria. Primo quia eſt deformitas quam deus deteſtatur. Iniquitas quā demon amplexatur. Infirmitas qua mundus diſſipatur.

¶ Primo peccatum eſt deteſtādum: qꝛ eſt deformitas quā de⁹ ſumme deteſtatur. Unde nota ꝙ nihil poſſet cogitari qn̄ de⁹ fecerit ꝓpter odiū peccati. Ipſe em̄ ꝓpter peccatū ſemel fere diſſipauit oīa opera ſua: ſcꝫ totum mūdum ꝑ diluuiū. Gen̄. vij. Alij aūt reges ꝛ potētes in preiudiciū inimicoꝝ depopulāt terras eoꝝ: de⁹ aūt diſſipauit terrā ꝓpriā: qꝛ peccatū intrauerat terrā ſuā ¶ Item non ſolū habet peccatū odio: ſed ꝛ quicqd peccatum tāgit. Alij aūt hoīes ꝓpter vinū corruptū non ꝓijciūt in mari vaſa aurea vel argētea: ſed ſeruāt vaſa ꝛ vinū effundūt. De⁹ aūt non ſolū pctm̄ ſꝫ etiā vaſa pcti. i. creaturas rōnales ſcilꝫ aīas ad ſuā imaginem factas ꝛ ſuo precioſo ſanguine redēptas in odiū pcti ꝓijcit in oceano infernali: qꝛ vt dꝛ Sap. xiiij. Odio eſt deo ipſius et impietas ei⁹. Deus inſup intātū peccatū odit ꝙ ꝓpter pctā mūdi innocētē vnigenitum interficit. vn̄ dꝛ Eſa. liij. Propter ſcelus popl'i mei percuſſi eū. Et ipſemet dei fili⁹ vt pctm̄ interficeret vel occideret tradidit in mortem aīam ſuā: vt dꝛ ſil'r Eſa. liij. Null⁹ autē inuenitur q tam odiat inimicū ꝙ in ei⁹ odiū vellet interficere vnigenitū propriū vel etiā ſemetipm̄. ¶ Item de⁹ perſecut⁹ eſt peccatū ab initio intātum ꝙ ꝓiecit ipm̄ de celo. Et vidēs ꝙ remanſerat in mundo / ipſe in ꝓpria pſona deſcēdit in mūdū vt de ipo fugaret peccatū: et tā dem ī iudicio ꝓijciet ꝛ includet ipm̄ in īferno: qꝛ dꝛ Michee. vij. Proijciet in pfundum maris oīa peccata noſtra.

¶ Scdo peccatum eſt iniqtas quā demon amplexat̄. Et nota ꝙ triplex eſt ſignum ꝙ peccatum placet diabolo.

¶ Primum ſignū eſt qꝛ ī nullo alio delectat̄: qꝛ ipſe non vult aliud balneum: non querit aurꝫ: non amat argētū: qꝛ in pſona eius dꝛ Gen̄. xiiij. Da mihi aīas cetera tolle tibi. Sicut em̄ auis rapax amat cor prede: ſic ipſe cor hoīs. Ut patet de illo q interrogauit diabolū quid plus amabat: et diabolus rn̄dit ꝙ tria precipue: ſcꝫ lunā primā / rotā ſolis / et ferrū molle. Hoc eſt cor qd̄ cōponit̄ ex trib⁹ litteris que habēt illas tres figuras. ¶ Scdm ſignum ꝙ diabol⁹ amat peccatū eſt: qꝛ in ꝓcurādo peccatum nūꝗ fatigatur. Et em̄ ſex milia annoꝝ ſunt ꝛ ampli⁹ ꝙ nihil aliud fecit ꝗ procurare pctā. Un̄ qn̄ dn̄s interrogauit eū. Un̄ venis? Rn̄dit. Circuiui terrā et perābulaui eā. Job. j. Non licet em̄ ſibi capere cibū nec ſomnū tātū eſt occupat⁹ ī negocio pctoꝝ Job. xxx. Qui me comedūt nō dormiūt. ¶ Tertium ſignum ꝙ diabol⁹ amat peccatū eſt qꝛ nūꝗ potuit nec poterit pctō ſaturari. Iam em̄ nō pn̄t numerari illa infinita milia hoīm pctoꝝ quos abſorbuit ꝛ deuorauit. et tn̄ eſt adhuc famelic⁹ / et ſicut leo circuit querēs quem deuoret. j. Petri. v. Adhuc etiā eſt inſatiabilis pctō: non ſolū famelic⁹ / ſed etiā ſitibūdus. Un̄ dꝛ Job. xl. Abſorbebit fluuiū et non mirabit̄: et habet fiduciam ꝙ influat iordanis ī os ei⁹ pctōres: cū impetu currētes ī os ei⁹. i. in infernū vocantur. hic fluui⁹ quem abſorbet diabolus et non miraf̄. Iuſti ꝟo quieti ꝛ pacifici dicūtur iordanis: q interpretat̄ hūilis deſcēſus: et tales diabol⁹ ſumme deſiderat abſorbere. Exēplū ſꝫ vitis patrū de capitulo demonū et ſingulis demonibus: de pctīs et malis que ꝓcurauerūt reddētib⁹ rōnem: et de illo ſpeciali

ter fuit laudat⁹ et honorat⁹ a principe cor et ſic i cathedra collocat⁹: qꝛ fecerat fornicari vnū mōachū quē in q̄dragita annis vix traxerat ad peccatum. ¶ Tertio peccatū eſt infirmitas qua mund⁹ diſſipaꝛ. Et nota ꝙ peccatū eſt febꝛis tertiana ꝓpter triplicē cōcupiſcentiā ſcꝫ diuitiaꝝ/delitiaꝝ et honoꝝ. de qua dꝛ .j. Joh. ij. Omne qđ eſt i mūdo aut eſt cōcupiſcētia carnis/aut cōcupiſcentia oculoꝝ/aut ſuperbia vite. Quarta etiā eſt ꝓpter triplicē gradū pcti: ſcꝫ cordis/oꝛis ⁊ operis ⁊ cōſuetudinis. ꝯtra que dꝛ Cātic. vj. Reuertere reuertere ſunamitis. i. aīa miſera. quater dicit reuertere ꝓpter illa quattuoꝛ predicta. Eſt etiam febꝛis quotidiana ꝓpter peccatū ſupbie qđ eſt i omi peccato. et continue vel cōtinua eſt: qꝛ eſt valde periculoſa. Nam ſicut febꝛis cōtinua aliq̄n aufert vitā tēpoꝛalē et coꝛpoꝛalem/ et cōfert moꝛtē coꝛpoꝛalē: ſic pcti infirmitas aufert vitā non ſolū tēpoꝛalē ſed ⁊ aliq̄n ſpūalem: qꝛ confert moꝛtē infernalem vel eternalē. Podagra pedū vel gutta eſt ꝓpter peccatū accidie. Paraliſis manuum eſt ꝓpter peccatum inuidie vł̄ immiſericoꝛdie. Ydropiſis eſt ꝓpter peccatū auaricie. Doloꝛ viſcerū vel toꝛſiones ꝓpter peccatū iracūdie. Squinātia ꝓpter peccatū gule. Lepꝛa ꝓpter peccatū luxurie. Et ꝓpter hec oīa dꝛ de pctō Eſa. j. A planta pedis vſqꝫ ad verticem capitis non eſt in eo ſanitas.

¶ De pctō in ſpāli. Ca. ij.

Secūdo nota de vitijs i ſpeciali. Et eſt ſciēdū ꝙ ſeptē ſunt vitia pꝛincipalia ⁊ capitalia. Quinqꝫ dicuntur ſpūalia: ſcꝫ ſuperbia/inuidia/auaricia/ira/accidia. Duo ṽo dicūꝛ carnalia: ſcꝫ luxuria ⁊ gula. vñ ṽſ⁹ Dat ſeptē vitia dictio ſaligia. In qua ſcꝫ ſunt tot littere quot ſunt vitia capitalia: lꝫ nō ſit ī vitijs ⁊ litteris idē oꝛdo. ¶ De q̄libet vicio nota pꝛecipue tria. ſcꝫ typum quem pꝛofert/fetum quem pꝛofert/et dānum quod infert.

¶ Pꝛimo eñ notāde ſunt adoptiōes peccati in cōmuni. Et nota ꝙ peccatū eſt ſicut putredo in pomo. Sicut eñ putredo aufert pomo decoꝛē/coloꝛē/odoꝛē et ſapoꝛē: ſic peccatū aufert aīe decoꝛem vite/odoꝛē fame/valoꝛē gratie/et ſapoꝛem gloꝛie. Vñ dꝛ Joh. xiij. Qui quaſi putredo cōſumēdus ſum. ¶ Scdo pctm̄ eſt ſicut vuln⁹ in coꝛpore hūano. Nam recēter vulnerat⁹ permittit ſe tāgi ⁊ vuln⁹ pꝛemi ⁊ inueſtigari: ſꝫ poſt tertiū diē non ſine magno doloꝛe tāgiꝛ in vulnere: ſic peccatū in ſua recētia cito curare: et poſt certū diem eſt grauiſſimus doloꝛ vulnerum. Gen̄. xxxiiij. Die tertia qn̄ grauiſſim⁹ doloꝛ vulneꝝ erat accept⁹ gladijs duo filij iacob/ſymeon et leui frēs digne ingreſſi ſunt vꝛbē cōfidēter: et emoꝛ ⁊ ſichē pariter necauerūt. qꝛ ſcꝫ quaſi intollerabilis eſt coꝛrectio vel ſanatio pcti poſt tres dies. Tres dies iſti ſunt pcti ꝑpetratio/ peccādi cōſuetudo: ⁊ pcti obſtinatio. Nam poſt iſtū tertiū diē pctōꝛ non ꝑmittit ſe tāgi ꝑ coꝛrectionē. Pꝛouer. xviij. Pctōꝛ cū in ꝓfundū pctōꝝ venerit contēnit. Dicūt eñ illud Eſa. xxx. Loquimini nobis placentia: videte nobis erroꝛes: excecauit enim eos malitia eoꝝ. Unde etiam odio habuerunt coꝛripientem in poꝛta. Amos. v. ¶ Tertio pctm̄ eſt ſicut falſitas in pāno. Nam ſicut mercatoꝛ de falſo pāno nō oñdit ēptoꝛi mediū neqꝫ finē/ſed tm̄ caput: ſic diabol⁹ qui eſt mercatoꝛ pcti oſtēdit fatuo pctoꝛi non ſolū caput pāni. i. delectationē culpe: nō mediū. i. remoꝛſum cōſcie: vel finē. i. penā gehēne. De hac mercātia dꝛ Eſa. xxiiij. Erat ſicut emēs ſic ille q̄ vendit. qꝛ. ſ. tā pctōꝛ q̄ꝫ diabol⁹ i mercatura pcti ē decept⁹. ¶ Quarto pctm̄ eſt ſicut taberna diaboli: in qua vēdit vinū voluptatis i mūdo ꝓ pꝛecio aīe. Et ſicut tabernari⁹ ponit tres taxillos i taberna qb⁹ occupātur ribaldi: ſic diabolus i taberna pcti ponit ꝓ ribaldis. i. ꝓ amatoꝛib⁹ voluptatis tres taxillos. i. tres cōcupiſcentias mūdanas. de qb⁹ habeꝛ. j. Joh. ij. Concupiſcētiam carnis: concupiſcen-

tiam oculoꝝ:et ſuperbiam vite.
¶ Quito pctm̄ eſt ſicut lud⁹ aleatoris q̄ vulgo dr̄ lud⁹ corrigie. Nam ſicut ille falſus aleator .i. corrigiator ꝑmittit illos hoīes ī principio aliqͩ lucrari:finaliter aufert ⁊ recuperat totum qd̄ amiſerat:et cū hoc lucraꝭ ab eis quicqͩ hn̄t etiā q̄nq₃ veſtes:ſic diabol⁹ tanq₃ falſus aleator ꝑmittit pctōrem ī aliquo tēporali ꝓſperari:ſed finaliter aufert aīam et corpus/grām ⁊ glīam/et tēporalem ſubſtātiā. Cōtra qd̄ ſarra glīabatur:dicēs Thob.iij. Nunq₃ cū ludētib⁹ miſcui me.i.cū demonibus ſiue aleatorib⁹.
¶ Sexto pctm̄ eſt ſicut rhete/et ſicut virga inuiſcata. Nam ſicut piſcis ī rhetibus ſe agitādo ſe pl⁹ inuoluit:et auis plus ābulās ꝑ virgā inuiſcatā forti⁹ ſe capit:ſic pctōr magis elōgaꝭ a deo/et ſtrictius illaqueaꝭ a diabolo:q2 de tali dr̄ Job xviij. Tenebiꝭ plāta ei⁹ a laq̄o.
¶ Septio pctm̄ eſt ſicut vinculū quo duciꝭ porcus ad macellū/et bos ad victimā:et quo ligaꝭ falco ad perticā:et ſimea ad trūcū. Sicut em̄ carnifex ducēs porcū non ſtringit nimis pedē ei⁹ ne clamet:ſic diabol⁹ nō ſtrigit nimis pctōrem ꝑ tēporalē aduerſitatē ne clamet ꝑ cōfeſſionē vel orationē:vt ſic ducat eum libenti⁹ ad macellū infernale. vn̄ dr̄ Prouer.vij. Ignorat ꝙ ad vincula ſtult⁹ trahiꝭ. Item ſicut bos ligatus nō ſentit ſe eſſe ligatū q̄n duciꝭ ad macellū/niſi q̄n vult fugere. Item ſicut ſimea non ſentit ſe eſſe ligatā/niſi cū vult pilotā a ſe remouere. Nec falco niſi cū vult de pertica volare.ſic pctōr non ſentit vinculū peccati dū peccat et in peccato perſeuerat:ſed tūc vincula ſentit cū aīa infelix a corpore recedit.

¶ De ſuperbia.. Ca.iij.

Superbia eſt libido dominādi:vel appetit⁹ ꝓprie excellētie. Augu. De qua nota tria:ſc₃ typum quē profert.fetum quem ꝑfert.dānum qd̄ infert. ¶ Supbia igiꝭ que eſt primū et principale ac capitale vitium habet multiplicem typū in natura ⁊ in ſcriptura cui congrue comparatur.
¶ Cōparatur primo vēto ꝓpter tria:q2 vēt⁹ extinguit lucem/et exſiccat rorem/et exſufflat puluerē:ſic ſupbia extiguit lucē ſapiētie/exſiccat rorē grē/exſiccat vel exſufflat puluerē vanitatꝭ mūdane:et ideo cū homo ſit pulu9 ex ſua cōditione:iuxta illd̄ Gen.iij. Puluis es et in puluerē reuerteris:magis timēd⁹ eſt vēt⁹ ſupbie in alto q₃ ī baſſo id eſt ī ſtatu prelatiōis q₃ ſubiectionis:q2 vēt⁹ ſi ī alto puluerē inueniret/cit⁹ exſufflaret:q2 perflant altiſſima venti:vt dicit poeta.
¶ Scd̄o cōparatur ſupbia fumo:q2 ſicut fumus magis aſcēdēdo deficit:ſic ſupb⁹ plus exaltat⁹ plus euaneſcit. ps. Mox vt honorificati fuerint ⁊ exaltati deficiētes queadmodū fum⁹ deficiēt.
¶ Tertio cōparaꝭ palee ꝓpter leuitatem ⁊ incōſtātiā et defectū valoris:q2 ſicut torrens trahit paleas et oīa leuia ad occeanū:ſic torrēs tētatiōis trahit ſecū vanos nō hn̄tes ad occeanū īferni
¶ Quarto cōparaꝭ ſtille aquoſe q̄ inflatur ⁊ ſtatim annichilatur. Et veſice q̄ mox deficit:dū tn̄ acu pūgaꝭ:ſic ſupbus mox inflādo deficit:et pūct⁹ modica febre vel tribulatione annichilatur.
¶ Quinto cōparatur aranee:q2 ſicut aranea ſe euiſcerat texēdo telam vt muſcas capiat:ſic ſuperbus perdit aīam vt capiat laudem humanam. Eſa.lix. Telas aranee texuerunt.
¶ Sexto cōparaꝭ feretro:q2 ſicut feretrum tūc ſolū ornaꝭ cū mortu⁹ in eo poniꝭ:ſic viri ⁊ mulieres precipue tūc ornant feretrum corporis ſui ſuper exteriorum veſtium paraturam:cum aīa intus eſt mortua per ſuperbiam.
¶ Septimo cōparaꝭ ſuperb⁹ luctatori incauto. Nam ſi ī lucta vn⁹ de luctatoribus poſſit leuare pedē alteri⁹/deijcit ipm̄:ſic ſi demon poſſit leuare pedē id eſt hoīs affectionem per ſuperbiam deijcit eum in dānationem eternā. ps. Deiecisti eos dum alleuiarentur.
¶ Octauo cōparatur galline:q2 ſicut gallina ſtatim cantat cū poſuerit ouū:ſic ſuperbus ſtatim vult videri cū fece

rit aliquod opus bonum.

¶ Nono cōparatur lupo. Dicitur em̄ ꝙ lupus vno menſe viuit de vēto: ſic ſuperbus vno menſe .i. mēſura vite ſue viuit vel paſcitur vento glorie mūdane. Oſee .xij. Effraim paſcit ventum .i. gloriam mundanam. ſequitur eſtum tota die id eſt ſuperb⁹ ſemper eſt famelicus laudis humane.

¶ Dāna ꝑo que ſuperbia facit in hoīe ſunt ſpecialiter quinqꝫ. Primo em̄ hominem areſacit vt melius accēdatur: ideo ſine humore gratie ⁊ ſine cōpaſſione efficit. Eccle .vj. Non te extollas in cogitatione aīe tue. et ſequitur: vt non derelinquaris vt lignum aridum in heremo .i. in inferno vbi concremabūtur arbores infructuoſe .i. peccatores.

¶ Secūdo hoīem conſumit .i. om̄e bonum hoīs adnihilat et ꝑdit. Job .xviij. Cōſumit brachia ipſi⁹ .i. hoīs ſuperbi primogenita mors: ſcꝫ ſuperbia que eſt primogenita filie peccati vel diaboli.

¶ Tertio homīes infatuat et decipit: cui⁹ ſignum eſt q: ſuperb⁹ preciosa vilipendit .i. gratiam ⁊ gloriam: et vilia care emit .i. gloriā trāſitoriā. Hiere .xlix. Arrogātia ⁊ ſuperbia cordis tui decepit te. ¶ Quarto hoīem precipitat: et ideo hoīem ad altare leuat vt maior et grauior ſit ruina. Luce .xiiij. Qui ſe exaltat humiliabit̄. ¶ Quinto hoīem penitus facit infelicem. Superb⁹ em̄ adeo eſt infelix: q: de bono ſemine malam meſſem colligit: que enim ſunt bona alijs in malum conuertit: de ſanitate em̄ infirmatur: de vita morit̄: de medicamine vulneratur: a victo vincitur: a mortuo ſuperat̄ atqꝫ occiditur. Hec oīa eueniūt ſuperbo: quia de bono ſuo gloriatur: et ſic de bono efficit̄ malus/ ⁊ de virtute efficit̄ vicioſus. ps. Cōtritio ⁊ infelicitas ī vijs eorꝫ .i. ſuperborꝫ.

¶ Filie vero ſuperbie ſunt ſeptem: ſcꝫ preſumptio. ambitio. inobediētia. irreuerentia. erubeſcētia boni/ et irriſio bonorum vel ſimplicium. vana glīa: ⁊ ypocriſis. Hec aūt peccata que a ſuperbia naſcūtur/ figurātur per ſeptem annos quibus filij iſrael ſeruierūt cuſanraſathaim regi meſopothamie: cuſanraſathaim interpretat̄ tenebroſa iniquitas per quā figuratur diabolus qui ex iniquitate tenebroſus eſt: qui bene dicit̄ rex meſopothamie que dicitur eleuata per ſuperbiam: quia ipſe eſt rex ſuper oēs filios ſuperbie: vt d: Job .xlj.

¶ De inuidia. Capi .iiij.

Inuidia eſt triſticia aliene felicitatis/ et in aduerſitate leticia. De inuidia nota ſpecialiter tria: ſcꝫ typum quem gerit: actum quē facit: fetum quem parit. ¶ Inuidia em̄ habet multas ſimilitudines odioſas. Eſt em̄ ſicut vermis in ligno: rubigo in ferro: tinea ī veſtimēto. Nam ſicut iſta rodūt ꝓprium ſubiectum ⁊ conſumūt illud priuſq̄ alia: ſic inuidia rodit inuidum: et plus inuid⁹ nocet ſibi q̄ alijs. ¶ Scd̄o eſt ſicut draco: q: ſicut draco inſidiat̄ elephantis partui vt ipm̄ pūgat ⁊ mordeat vel comēdat: ſic inuidus bono alieno inſidiat̄ iudicio praue ſuſpectiōis: et poſtea mordet vel pūgit aculeo murmuratiōis: et inficit veneno detractionis. Unde de inuido dicitur Job .xxx. Frater fui draconum ⁊ ſocius ſtrutionum. ¶ Tertio ſimilis eſt leproſo/ iude proditori/ et diabolo. Leproſus em̄ vellet ꝙ nullus eſſet ſanus: ⁊ diabolus ꝙ nullus eſſet bonus. Unde dicit̄ Sapi .ij. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Judas cōtriſtat⁹ fuit de effuſione vnguēti ſuper xp̄m. Matth .xxvj. Si inuid⁹ inſtar leproſi et diaboli dolet de bono ꝓximi/ etiā admodū iude ꝓditoris triſtatur de bona fama fratris et odore virtutis. Unde magnā iniuriam faceret dn̄s inuido ſi eū poneret in paradiſo: moreret̄ em̄ pre dolore vbi videret alios gaudere. ¶ Quarto ſimilis eſt inuidus oculo menſtruato. Nam ſicut ille inficit ſpeculū cū reſpicit eū: ſic inuidus inficit ꝓximum cū reſpicit eius bonum: q̄m omni ſtudio laborat ponere aliquā maculā in ꝓximo. Unde dicitur Eccle .xj. Bona in mala conuer-

tit inſidiator:et i electis ponit maculã. ¶ Quinto ſilis eſt inuidus noctue et igni greco. Noctua em̃ de nocte videt et de die excecatur:et ignis grecus in aqua fortius inardeſcit ſiue ſuccenditur:ſic inuidia in aquis gratiarum fortius exardeſcit vnde deberet extigui: et admodum noctue a luce excecatur vñ deberet illuminari. ſicut Hely qui non poterat videre lucernã donec extingueretur:vt dicitur.j.Regum.iij. ¶ Sexto inuidus ſilis eſt aque et naui.et candele ſerpentine. Nam in aqua virga recta apparet tortuoſa: et in naui exiſtẽtibus cũ ipſi fortiter deſcẽdũt videt̃ ꝙ montes currãt velociter:et ad lucem cãdele ſerpẽtine oẽs palee videntur eſſe ſerpẽtes. Fit aũt cãdela ſerpẽtina de cera temperata in aqua in qua ſerpẽs coctus eſt:et poſt cum candela illa facta de tali cera ardet/videt̃ hoĩbus ꝙ oẽs palee ⁊ oẽs alie cãdele que ibi ardẽt ſint ſerpẽtes. Sic inuidia admodum aque recta facit tortuoſa ⁊ inſtar exiſtẽtium in naui:qꝛ cum ipi inuidi ad infernum deſcendũt/videtur eis ꝙ mõtes.i.viri ſancti ⁊ ſtabiles ad dãnationem currãt:et ad lucem candele ſerpentinę ſcꝫ inuidie innocentes ⁊ bonos exiſtimant ſerpẽtinos. Oĩa em̃ in malum conuertũt:vt dꝛ Eccle.xj. Bonum in malum conuertit inſidiator. ¶ Septimo cõparatur inuidus cayn de quo dicit̃ Geñ.iiij. Quicũqꝫ inuenerit me.occidet me. Sic inuidum interficit oĩs homo: qꝛ aut videt bonum in hoĩe/et tunc dolet:aut malum/et ſic gaudet. et ſic i omni homie peccat vel moritur per peccatum. ¶ Octauo inuidus cõparatur acriſie ſodomoꝝ.i.cecitati qua percuſſit dominus ſodomitas. Geneſis.xix. Acriſia aũt eſt paſſio que aufert iudicium. Et dicitur ab a qđ eſt ſine et criſis quod eſt iudicium: quia inuid⁹ non iudicat illa que oportet videre ⁊ iudicare. ¶ Nono inuid⁹ ſimilis eſt nichilo ꝓ eo ꝙ diſſimilis eſt tam creatori ꝗ̃ omni creature ſiue bono creato. Creator em̃ cõmunicat bona ſua liberaliter et creatura ſimiliter. Nam videmus in ſole ꝙ lumen ſuum cõmunicat oib⁹ creaturis:et ignis calorem ſuum/et ſic de aliis.ſed inuidus non ſolũ non cõmunicat bona ſua/ſed etiam quãtum in ſe eſt adnichilat aliena:quia ſibi valde diſplicent. et etiam cum ſolus inuidus ſit nichil/ita vellet ꝙ nichil niſi miſeria eſſet.

¶ Dãna inuidie ſunt ſpecialiter qnqꝫ. ¶ Primum eſt qꝛ claudit viam ſalutę et aditum paradiſi. Eſt enim blaſphemia pctm̃ in ſpm̃ſanctũ:que nõ remittitur in hoc ſeculo neqꝫ in futuro:vt dicitur Matth.xij. Sunt aũt ſex peccata in ſpiritũſanctum:quorum inuidia eſt vnum:ſcꝫ inuidẽtia fraterne gratie:impugnatio veritatis agnite:preſumptio de impunitate:obſtinatio mentis: deſperatio:et finalis impenitẽtia. Dicuntur enim peccata in ſpiritumſanctum: ſcꝫ qꝛ impugnant gratiam ſpũſſancti. ¶ Secũdum eſt ꝙ implet hoĩem omni malo. Unde vt plenum dolium vino qđ vulgo dicit̃:eſt plenum vſqꝫ ad oculum: ſic inuidus cui⁹ ſignum eſt:quia malicia inuidi per oculum exit. Nam dicitur Eccle.xiiij. Neqꝫ eſt ocul⁹ mũdi.et Matth.xx. An oculus tuus neqꝫ eſt:quia ego bonus ſum. ¶ Tertium eſt ꝙ ſpoliat hoĩem omni bono: et cauſa eſt qꝛ odit et impugnat omne bonum. Alia nãqꝫ vitia opponũtur vni virtuti:vt ſuperbia humilitati: luxuria caſtitati:auaricia largitati: et ſic de aliis. Inuidia ꝟo vt dictum eſt opponit̃ omni bono. Unde non tãtum dicit̃ mala ſꝫ peſſima. Hec eſt em̃ fera peſſima que deuorauit Joſeph. vñ dꝛ Geñ.xxxvij. ¶ Quartum eſt quia facit hoĩem penitus immiſericordem: ſicut ptꝫ in Cayn qui ex inuidia non pepercit Abel fratri ſuo innocenti. Geñ. iiij. Sicut patet in filiis iacob:qui inuidia ſtimulãte non pepercerũt Joſeph innocenti. Gene.xxxvij. Sicut patuit etiam in iudeis qui non pepercerunt chriſto innocentiſſimo: cui⁹ cauſa fuit inuidia: vt patet Math.xxvij. Quia pylatus ſciebat ꝙ per inuidiam tradidiſſent eum.

¶ Quintum eſt qꝛ facit hoīem penitꝰ infelicem. Inuidus ei de bonis alioꝝ affligit̄/et de melioratione deterioꝛat̄: de ꝓfectu deficit: de pinguedine marceſſit: de ſanitate infirmat̄: de vita moritur: ipſe amittere ſe putat qđ alij lucrantur. Et ſicut diligētibꝰ deum oīa cooperātur in bonum: ita ī inuido oīa cooperātur in malum. Unde quidam pulcherrime deſcribēs inuidū ait. Uſꝰ. Pallor in ore ſedet: macies in corpore toto. Non recta facies: liuēt rubigine dentes. Pectora felle virent: lingua et ſuffoſſa veneno. Ipſi riſus abeſt: niſi quem fecere dolores. Nec fruit̄ ſomno: vigilantibus excitat aures. Ingratuſq; videt: intabeſcitq; vidēdo. Succeſſus hoīm carpit: et capit̄ vna. Supplicīuq; ſuū eſt: quādo felicia cernit.

¶ Et due ſunt filie inuidie: ſcilȝ triſticia in ꝓſperis ꝓximi/et exultatio ī aduerſis: que cōtrariātur ſpecialiter charitati: cuiꝰ officiū eſt gaudere cū gaudentibus et flere cū flentibꝰ. Rom. xij. Iſte due filie figurant̄ per oolla ⁊ oolliba: qđ interpꝛetat̄ tabernaculū meum: quia in perſona diaboli dicit̄ ꝙ aſſumpſit ſeptem ſpūs nequiores ſe: et ingreſſi habitant ibi: ſcȝ inuido. Matth. xij. De iſtis filiabꝰ dicit̄ Ezech. xxiij. Due mulieres filie vnius matris fuerūt: ſcȝ inuidie: que ipſas ex diabolo cōcepit. Unde ille due filie poſſunt valde ꝓpe dici diabolice: imitātur eñ diabolum patrem ſuū qui de bono dolet ⁊ de malo gaudet. Ideo dicit̄ Sapiē. ij. Inuidia diaboli: mors intrauit in orbem terrarum. Imitātur autem illas qui ſunt ex parte illius.

¶ De ira. Capi. v.

Ira eſt libido vel appetitꝰ vindicte. De ira nota ſpecialiter tria ſcȝ odioſam eiꝰ effigiem: eiꝰ ruinoſam perniciem: eius vitioſam ꝓpaginem. ¶ Ira plures hȝ adaptatiōes et figuras: inter quas pͥmo cōparatur igni. Nam ſicut ignis domū ligneam et oēm materiā aridam accēdit: ſic ira accēdit precipue aridos. i. hoīes iracūdo q̄ carēt humore grē. Uñ homo iracūdꝰ eſt ſicut homo hñs domū ligneā q̄ mane eſt diues et in veſpere nihil hȝ: qꝛ ignis ire cōbuſſit ſibi domū. i. cōſcientiam/et pꝯñs abſtulit ſibi quicqđ hȝ.

¶ Scđo iracūdus eſt ſilis olle bullienti. ſicut eñ olla bulliēdo emittit aquā et oīa alia: ſic iracūdꝰ ebulliendo p irā emittit ſtultitiam et verba inordinata. ꝓuer. xv. Os fatuoꝝ ebullit ſtultitiā.

¶ Tertio iracūdꝰ ſilis eſt apro. Nam ſicut aper ex furore impungit ⁊ currit cōtra gladiū: ſic iracūdꝰ currit ad peccatum: ſcȝ ad cōtētiōem/iniuriā/et homicidium. De talibꝰ dr̄ Prouer. j. Pedes eoꝝ ad malū currūt. Grego. in paſtorali. Mentem impellit furor quo nō trahit deſideriū/et agit incōmoda velut neſciēs que poſtea dolet ſciens.

¶ Quarto iracūdꝰ ſimilis eſt inſano vel arreptitio qui pꝛecipitat ſe ī ignem vel aquam: ſic iracūdus in quātācūq; maliciam. Unde dicitur Matthei. ix. de illo arreptitio ꝙ vbicūq; apprehendit eum/alludit eum: et ſic ira iracundum alludit per impatiētiam moleſtādo: et ſpuma per clamores contendendo vel contēnendo: et ſtridet dentibus maliciam machinando: et areſcit odiū et rancorem concipiendo. hec eñ ſunt ſigna ire ⁊ opera iracundie.

¶ Quinto iracundus ſimilis eſt calculo emittēti ignem. Nam ſicut calculus percuſſus malleo emittit ſcītillam: ſic iracundus tactus verbo oſtēdit impatientiam ſuam. Et ſicut calculꝰ non emittit ignem niſi tangatur aliquo duro: ſic multi reputantur patientes qui tamen exardeſcūt in iram tacti aliquo verbo contumelioſo. Dicitur eñ Job xviij. ꝙ lapis calore ſolutus in es conuertitur. Lapis eſt animꝰ durus et lapideus qui quando ſoluitur calore iracundie/ſtatim admodū eris reddit ſonum indignationis ⁊ contumelie.

¶ Sexto iracundus ſimilis eſt ranno. Rannus eñ eſt quidā frutex ſpinoſiſſi

mus hñs ita duras ſpinas q̃ ad impetum venti emittit ſcintillas vt dicit ioſephus ſic iratus ꝓpter ventũ idignationis emittit ſcītillas ſpinoſiſſime cōtentionis. vñ dicitur Judicũ. ix. Egrediat̄ ignis de rāno et deuoret cedros libani. i. ſuꝑbos et potentes huiꝰ ſeculi qui ſpālr̄ cōſueuerunt eſſe iracundi.

¶ Septimo iracundus ſimilis eſt vaſi vacuo poſito iuxta ignē. Videmꝰ eni q̃ ſi vas vacuũ et terreũ ponatur ad ignē frangitur: ſi aũt ſit plenum aque in nullo leditur. Sic homo qui eſt de ſua ꝯditione terreꝰ ſi ponatur ad ignē aduerſitatis vel tribulationis: ſtatim frangitur ꝑ impatientiam/ ſi ſit grā vacuus. Si autē ſit gratia plenꝰ nō leditur. Et ideo dicitur Eccli. xvij. Vaſa figuli probat fornax aduerſitatis vel tentationis.

¶ Dāna ire ſunt ſpāliter quinq̃.

¶ Primo eni excecat rōnis oculũ. nā dr̄ in pſ. Turbatꝰ eſt a furore oculus meus. ſ. rōnis: et per ꝯñs nō pōt videre iratꝰ quid iuſtũ vel iniuſtũ. vnde dicit̄ Jaco. j. Jra eni viri iuſticiam dei non operatur. Et ſeneca dicit q̃ duo impediunt ꝯſiliũ. ſ. feſtinantia et ira. ¶ Secundo ira facit hoiem ꝓnũ ad q̄cũq̃ pctm̃. Vulgo nāq̃ dicit̄ de hoie valde irato vel accenſo q̃ oia faceret. Et iō dicit̄ Prouerb. xxix. Qui ad indignādum facilis eſt erit ad peccādũ procliuior. ¶ Tertio reddit hominē ſtultũ ⁊ quaſi rabidũ. vñ eo tpe quo hō eſt iratꝰ perit ratio et hũanitas in hoie et ſic ꝑ ꝯſequēs mutat̄ homo ⁊ efficit̄ beſtia. nā hō eſt aīal manſuetũ natura. vt dr̄ Phi. de ſtultitia hoīs iracūdi dicitur Job. v. Virũ ſtultũ interficit iracũdia. ¶ Quarto aufert hoi ſeipm̄ ſicut vulgo dicit̄ q̃ homo turbatꝰ vel iratꝰ non eſt in ſeipſo. Satꝫ aũt dānificat̄ q̇ ꝑdit ſeipm̄. De tali dāno dr̄ ꝓuer. xix. Qui ipatiēs eſt ſuſtinebit dānũ. ſ. ſuiꝑſius. Sic ecōtra patiētia ſuat hoiem. Nam dr̄ Luce. xxj. Jn patiētia vrā poſſidebitis aīas veſtras. ¶ Quito aufert homini oēm miām ⁊ cōpaſſionem: ideo dicitur Prouer. xxvij. Jra non habet miām/ nec erumpens furor. Unde homo iratus fugiēdus eſt ſicut canis rabidus: et leo concitatus.

¶ Filie ire ſunt ſex. ſ. Odium/ Lis/ Guerra/ Jncendium/ Homicidiũ/ et Rapina. Jſta ſex figurātur Ezech. x. Ecce ſex viri veniebāt de via porte ſuperioris. i. de ſuꝑbia que eſt porta ad iram q̄ reſpicit ad aq̄lonē. i. ad aduerſitatem qui generat irā vel turbātionē ⁊ vniuſcuiuſq̃ vas interius in manu eiꝰ: quia iſti filij et filie iracūdie ſunt quaſi ſex vaſa interius vel mortis eterne.

¶ De auaricia. Capi. vj.

Auaricia eſt immoderatus amor pecunie acquirende vel retinende. De qua nota ſpāliter tria. ſ. Typũ ridiculoſum/ Dānũ periculoſum/ Partum pernicioſum.

¶ Auaricia multas hꝫ ꝯparationes. Primo eni comparatur auaricia mari mortuo et inferno. Nam ſicut mare nunq̃ redūdat eccl'aſtes. j. ſic auarus nūq̃ redūdat dādo elemoſinam vel faciēdo reſtitutiōem: licet admodũ maris omnes fluuios mūdi bibāt. i. abſorbeāt oēs diuitias ꝑ cupiditatem. Unde rōne huiꝰ inſatiabilitatis ꝯparatur mari: et eodē modo morti vel inferno: quia nūq̃ ſatiatur illa occidēdo et ille deglutiendo. Vñ de auaro dicit̄ Abacuch. ij. Dilatauit q̄ſi infernꝰ aīam ſuā: et ipē quaſi mors et non adimplebitur.

¶ Scđo auarꝰ ſil'is eſt talpe ī q̄ttuor. Auarus eñ admodum talpe eſt niger per nequitiā: cecus ꝑ ignorantiā: quot habet poſſeſſiones tot habet tumulos in quibus ſepelit ſeipm̄ per continuam ſollicitudinem: quicq̇d fodit ponit ſupra ſe: quia de omnibus facit deum.

¶ Tertio cōparatur ſterquilinio: q2 ſicut ſterquiliniũ cōgregatum corrūpitur ⁊ fetet diſperſum vere facit agros fructificare: ſic diuitie auari q̃diu ſūt cōgregate aīam corrūpūt: ſed diſperſe pauperibꝰ ipōs nutriūt et diuitũ pctā

redimūt. iuxta illud Luce.xvj. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis. De hoc ſterquilinio dicit̄ Ezechielis vij. Aurum eorū in ſterquilinium erit.

¶ Quarto auarus ſimilis eſt rote molendini q̄ tūcūq; ⁊ quotieſcūq; vertat̄: ſemꝑ tñ in eodē loco inuenit̄: ſic auar⁹ qui nudus in mūdū venit quantūcūq; laboret nud⁹ tñ de mūdo recedit. Vñ dicitur Job.j. nudus egreſſus ſum de vtero m̄ris mee: ⁊ nud⁹ reuertar illuc.

¶ Quinto auar⁹ ſil'is eſt porco. porc⁹ eni nihil valet dū viuit: ſed qñ moritur valere incipit: ſic auar⁹ nō valet aliq̄d in vita: q: viuēs nō vult reſtituere nec elemoſinā dare: ſ; moriēs qñq; incipit liberalis eſſe de hoc qd nō pōt ſecū portare: q: diaboli hñt aiam / vermes corpus: amici diuitias: q: diuitie deſerūt eū: nō ip̄e diuitias. Sicut canis ſeq̄ns duos hoīes in capite viaꝝ oñdit q̄s ſit dñs ei⁹: q: tūc ſequit̄ dñm ſuū ꝓpriū ⁊ dimittit extraneū: ſic diuitie in capite mortis ſequunt̄ mūdū ⁊ dimittūt auarum. Nā dicit ap'l'us.j. Thi.vj. Nihil eni intulim⁹ in hunc mūdū: nec dubiū q: nec auferre quid poſſumus.

¶ Sexto ſimilis eſt auar⁹ pixidi pforato ſupi⁹: q̄ recipit pecuniā quā nūq; pōt reddere niſi frangat̄. Sic auar⁹ et p̄cipue vſurarius pecunias ⁊ diuitias haurit et cōgregat: ſed nūq; niſi morte frangat̄ eas reſtituere curat. iō dr̄ de auaro. Eſa.xxx. Cōminuet̄ ſicut ɔterit̄ lagena figuli cōtritione perualida.

¶ Septimo auarus ſil'is eſt trūco arboris. Nā ſicut dñs q̄ h; truncū in orto pōt inſerere ramum cuiuſcūq; gñis voluerit. Sic diabol⁹ qñ pōt in corde hoīs inſerere auariciā vel cupiditatē oīa vicia inſerit: q: iā h; oīm maloꝝ radicem ⁊ principiū. Juxta illud ap'li.j. Thi.vj. Radix oīm maloꝝ ē cupiditas

¶ Octauo auar⁹ ſil'is eſt galline. nam gallina naturaliter ſurda eſt i auguſto vl' eſtate. Sic auar⁹ in eſtate.i. in ſtatu meriti vel in tp̄e gr̄e qñ d; colligere bonorū operū meſſem: admodum galline ſurdus eſt: q: non vult audire p̄dicatores. Unde de auaris dicit̄ in perſona dñi. Prouer.j. Uocaui ⁊ renuiſtis.

¶ Nono auar⁹ ſil'is eſt apoſtemati qd eſt ꝓximū cordi / ⁊ rei que ponit̄ inmediate ſuꝑ pupillā oculi. Apoſtema eni tūc eſt ꝑiculoſum quādo eſt iuxta cor. Sic diuitie tunc ſunt mortifere qñ diligunt̄ nimio amore. Unde dr̄ i Pſal. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere Per eandē etiā rationē cōparat̄ rei q̄ ponitur imediate ſuper pupillā oculi. Nūq; eni res pōt bene videri q̄ nimis eſt propinq̄ oculo. iō auar⁹ male videt diuitias: q: nimis ꝓpe apponit mētis oculū et nimis diligit eas. Pſal. Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terrā.

¶ Dāna auaricie ſunt p̄cipue nouem.

¶ Primo eni facit hoīem nudū. Unde dr̄ Apocal'.iij. Dicis q: diues ſum ⁊ locupleta t⁹ et nullius egeo: et neſcis q: tu es miſer et miſerabilis et pauper et cecus et nudus.

¶ Nota hic qnq; infortunia auaricie. Eſt enim miſer: q: diuitias cū labore acquirit. Miſerabilis: q: cum timore cuſtodit. Pauper: quia cū dolore perdit. Cecus: quia nihil aliud reſpicit. Nudus: q: nullū aliud bonum facit.

¶ Secūdo auaricia facit hominē ſeruum. Nā diuitie nō ſunt auarorū: ſed auari ſunt diuitiarū. Jdeo ſignāter dicit propheta in Pſal. Uiri diuitiarū non virorum diuitie.

¶ Tertio auaricia facit hominē ſtultum. Nā ſtult⁹ nō p̄cauet periculo q̄uis ſit ꝓpinquum. Sic auar⁹ nō fugit periculū inferni cū ſit etiā morti ꝓpinquus. Jdeo dr̄ auaro Luc.xij. Stulte hac nocte aiam tuā repetēt a te ſc; demones. Hec aūt que paraſti.i. congregaſti cuius erunt: q: theſaurizat impi⁹ et ignorat cui congrue ⁊c̄.

¶ Quarto auaricia facit hominem abominabilē. Oſee.ix. Facti ſunt abominabiles ſicut ea q̄ dilexerunt. Non enim mirū eſt ſi deus abominatur auarum cum ipſe tantū deū cōtēnat: quia plus diligit nūmum vel obolū q̄ deū. cuius ſignū eſt: quia pro obolo aliquādo non veret̄ mētiri / nec vult dare obolum pauperi pro amore dei.

¶ Quinto facit inſatiabilē. Un̄ auarus cōparatur idropico q̄ bibit ⁊ nūq̄ ſatiatur. vnde dr̄ Eccl'i. v. Auarus nō implebitur pecunia.

¶ Sexto facit hominē inſatiabilē vel ſolitarium: ſicut aues rapaces volant non cōgregatim ſed ſolitarie: ſic auar⁹ ſemꝑ eſt ſolitarius: qꝛ nunq̄ vult ſociū in pecunia. vnde de auaro dr̄ Eccl'i. iiij. Unus eſt et ſcd̄m non habet. Et ideo ſua eſt hec maledictio: que ibidem ſcribitur. Ue ſoli.

¶ Septimo facit hominē obliuioſum proprie ſalutis. Et in ſignū huius manaſſes ⁊ effraim fuerūt fratres. vt habetur Gen̄. xlj. Manaſſes interꝑtatur obliuio. Effraim fructificans vel creſcens/ ⁊ figurat auarū qui eſt creſcens effraim. i. in diuitijs: ⁊ eſt manaſſes qꝛ ſcʒ obliuiſcitur proprie ſalutis.

¶ Octauo facit hominē anguſtioſum Nam dicitur Eccl'i. x. Labor ſtultoꝝ affliget eos. Ideo diuitie dicuntur ſpine. Luce. viij. quia cruciant poſſidentes: ſicut videm⁹ ꝙ ſpina in pede non ſinit hominem quiete dormire.

¶ Nono facit hominē tēpeſtuoſum. nunq̄ eni cupidus vel auarus poteſt habere nec in conſcientia nec in domo propriā pacē. vnde dicitur Prouerb. xv. Conturbat domū ſuam qui ſectat̄ auariciam. Eſt eni talis ſicut canis q̄ dum rodit os iraſcitur omni appropinquanti ſibi ſiue ſit extraneus ſiue not⁹: vulgo dicitur ꝙ canis nō vult ſocium in coquina.

¶ Filie autem auaricie ſunt duodecim. ſcilicet Uſura Rapina/ Latrocinium. Tallie iniuſte. Fraus negociatorū Deceptio aduocatoꝝ/ Acceptio munerum/ Symonia pro promotione conſanguineorum/ Peccata anachoritarum. i. illorum qui promouētur fauore et potentia principū. Fraus mercatorū. Auaricia ſcie. Iniq̄tas luſorū.

¶ Iſta eni pctā que gn̄at auaricia figurant̄ per. xij. duces q̄s yſmael generauit. Iſmael eni erat ydolatra/ ⁊ figurat auarū. De quo dr̄ Ephe. v. Auaricia eſt ydoloꝝ ſeruitus. Filij ei⁹ recte dicunt̄ duces: qꝛ fere tot⁹ mūd⁹ regit̄ et ducitur iſtis duodecim pctīs q̄ ex auaricia naſcunt̄. Nam dicit̄ Eſa. lvj. Oēs in viā ſuam declinauerūt vnuſquiſq3 ad auariciā a ſummo vſq3 ad nouiſſimū. Et Hiere. dicitur ꝙ a minori vſq3 ad maiorē oēs auaricie ſtudent.

¶ De accidia. Cap. vij.

Accidia eſt paru⁹ amor boni cum tedio: et inordinata animi triſticia/ ⁊ īpatiētia rei diuine. ¶ De accidia nota ſpāliter tria. ſ. Typū turpiſſimū/ Pānū grauiſſimū/ ⁊ Partum viliſſimū. ¶ Accidia hʒ multas figuras et ſimilitudines deteſtandas.

¶ Primo cōparatur accidia ſalicib⁹ que ſunt arbores infructuoſe ⁊ ſolū faciunt vmbram: ſic accidioſi ⁊ ocioſi nullum faciūt fructū: ſed ſolum vmbram diabolo ⁊ refrigeriū. Unde dicitur de diabolo. Job. xl. Circūdāt eum (ſcilicʒ diabolum) ſalices infructuoſe.

¶ Scd̄o cōparatur accidia febri ethice vl' pthiſice: vel laſſe: vl' paliſi. Febris ethica vel pthiſica fit ex ꝯſūptione humoris naturalis: ſic accidia fit qꝛ deficit humor diuine dilectiōis ⁊ deuotionis. Sil'r febri laſſe ꝯparat̄. Nā febris hmōi vix aut nūq̄ curat̄: ſic piger/ vel ocioſus cum ſit ſemimortu⁹ vix corrigitur. Eſt eni lāguor. d' q̄ dr̄ Eccle. x. Lāguor prolixior grauat medicū. Cōpat̄ ēt paliſi q̄ facit mēbra arida ⁊ īpotentia. ſic accidia facit pedes īpotētes ad ambulandū/ man⁹ ad operandū/ ⁊ mēbra oīa ad laborē pnīe ſuſtinēdū. vn̄ de talib⁹ dr̄ in pš. Manus hn̄t ⁊ non palpabunt/ pedes habēt et nō ambulabunt.

¶ Tertio ꝯpatur adonibeſech. de q̄ dicitur Judicū. j. ꝙ amputauit man⁹ et pedes. lxx. regib⁹. Adonibeſech eni interpretat̄ dn̄ator egeſtatis ⁊ ſignificat accidiā q̄ facit ſubditos ſuos egētes ⁊ inopes. Nā dr̄ Puer. x. Egeſtatē opata eſt man⁹ remiſſa. i. pigra. Iſte adonibeſech amputauit man⁹ et pedes regibus: qꝛ ad litterā reges et prelati volūt nunc viuere ocioſi. Uel reges dicūtur viri religioſi. Iuxta illud Ecce. xlviij.

Qui vngis reges ad penitētiam. Religioſi quidē deberent ſe et alios regere per vitam et doctrinā: ſed aliqui habēt man⁹ ⁊ pedes amputatos ꝑ accidiam.

¶ Quarto cōparatur ocioſus cani famelico huiuſmodi enim piger et ocioſus ad modum canis eſurit ⁊ oēs ſenſus vniuerſalem famē patiūtur. iuxta illud Pſalm. Famē patientur vt canes. os enim eius eſurit cibaria delicata lingua verba vacua / man⁹ opera vilia / coꝛ honoꝛes / auris rumoꝛes / ⁊ oculi vanitates. Ideo dicitur ꝓuerb. xxj. Deſideria occidunt pigrum.

¶ Quinto cōparatur ocioſus vel piger ferro / ⁊ aque terre: et veſti: ſcolari negligenti: homini ſtanti et non ambulanti. Iſtis eni ſex eadē ratiōe adaptatur. Ferrū quidem qd nō tractat cito rubiginat: terra q̄ nō colit malas herbas gñat: aqua q̄ nō mouet cito coꝛrūpitur: veſtis q̄ non poꝛtat de facili a tinea coꝛrodit. ſcolaris negligens q̄ non addiſcit d neceſſitate nihil ſcit: hō ſtās qui non vadit facilius cadit q̄ ille qui ſemp icedit. Sic accidioſus q nō exercet ſe i aliq̄ bono ope: nō ſuccūbit vicijs et vincit tētatiōe. vñ dicit hiero. ad ruſticū monachū. Sēp aliqd boni facito vt te diabol⁹ nō inueniat ocioſum. Facilius eni diabolus occupat illos qs in bono opere nō inuenit occupatos. Nā īmūdus ſpūs cū inuenit domū vacantem. ſ. per accidiam: aſſumit alios. vij. ſpūs nequioꝛes ſe. i. vniuerſa vicia / et ingreſſi habitant ibi. Matth. xij.

¶ Sexto ꝯparat ocioſus ⁊ piger litargico qui moꝛit doꝛmiendo ſicut yſara. de quo dicitur Iudicū. iiij. ꝙ ſopoꝛem moꝛti ſocians deficit ⁊ moꝛtu⁹ eſt. Et ſicut vulgo dicit ꝙ nimis foꝛtiter ⁊ ꝓfunde doꝛmit qui culcit. an ſibi furari pmittit. ſic piger nimis oppꝛeſſus eſt ſōno accidie qui permittit ſibi furari culcitrā. i. quietem bone conſcientie.

¶ Dāna accidie ſūt ſppecialiter ſeptē. ¶ Pꝛimū eſt paupertas q̄ facit hominē egentē tam coꝛpoꝛalr q̄ ſpiritualiter. Pꝛouerb. xj. Egeſtatē opata eſt man⁹ remiſſa. Et matth. xxv. dicit de ſeruo pigro. Tollite ab eo talentū: quia vere talētum gratie meret amittere / q̄ illud negligit multiplicare.

¶ Scdm eſt vilitas. facit eni accidia hominē vilē. vñ dicit Eccli. xxij. In lapide luteo lapidabit piger. Lapis luteus poteſt dici peccatum imundū: ad qd accidia facit hominē pꝛonum.

¶ Tertiū eſt timoꝛ vel puſillanimitas facit eni hominē pauidum et puſillanimem ad modū lepoꝛis. vñ dicit ꝓuer. xviij. Timoꝛ deijcit pigrum: ſcʒ de cacumine virtutis.

¶ Quartū eſt ſpiritualis coꝛruptio. coꝛrūpitur eni ad iſtar aque nō mote. Ideo dicit hier. xlviij. Moab non eſt tranſfuſus de vaſe in vas. Moab interꝑtat accidioſus qui de vaſe in vas non eſt trāſfuſus: quia in bonis operib⁹ nō eſt occupatus.

¶ Quintū eſt vicioꝛū accumulatio. Replet enim accidia hominem vniuerſis vicijs. Nam dicit ꝓuerb. xxiiij. Per agrū hois pigri trāſiui: et ecce totū repleuerant vꝛtice. Urtica recte figurat accidiā. nam vꝛtica habet molle foliū: ſed in folio habet aculeum pungitiuū. ſic accidia ad modū vꝛtice hʒ in mollicie remiſſionis aculeū pungitiue tētationis. ⁊ ſicut aſin⁹ libēter paſcit hmōi pungitiuis. i. cardonibus ſic piger libenter paſcit hmōi pungitiuis. i. delectationibus peruerſi quaſi aculeatis.

¶ Sextū eſt expꝛobabilis accuſatio. facit eni accidia hoīem expꝛobatione dignū. Vñ dicit pꝛouerb. xxiiij. Uſq̄ quo piger doꝛmis. Et ideo ad cōfuſionem negligentie mittit ocioſus i ſchola foꝛmice ad diſcēdū. Iuxta illud qd ſcribit. ꝓuerb. vj. Vade ad foꝛmicā o piger. Et ſatis eſt homini magna cōfuſio ꝙ opoꝛteat eū addiſcere a tā paruo ⁊ deſpecto magiſtro. Et nota ꝙ pigritia vel negligētia eſt pꝛecipue repheñſibilis in decem caſibus.

¶ Pꝛimo qñ eſt magnū iter et tp̄s breue. ſic nos habemus magnū iter. ſ. vſq̄ ad celū. Iuxta qd dictum eſt helye. iij. Reg. xix. Grādis eni reſtat tibi via et tēpus eſt valde bꝛeue. ſ. vita nr̄a q̄ eſt

quaſi tranſitus vmbre: vt dr Sap. v.

¶ Secūdo eſt rep̄hēſibilis negligentia quādo quis expectat᷑ a magiſtris ⁊ pigritat vēire: ſic nos p̄iculoſe pigritamꝰ q̄ expectamur ab angelis ⁊ ſanctis.

¶ Tertio qñ q̄s vocat᷑ ad magna. ſic nos pigritari eſt periculoſum: qꝛ vocamur ad magna. ſ. ad regnum celorum.

¶ Quarto quādo multa impedimenta ſunt in via: ſic nos nullo modo debemus pigri eſſe: qꝛ viam noſtrā impediunt tentatiões diuerſe.

¶ Quinto quādo res īpignorata non redimitur in termino: ſic nobis periculoſum eſt ſi negligamꝰ aīam redimere q̄ eſt impignorata diabolo per peccati delectationem.

¶ Sexto qñ preſcriptio eſt prope terminū ſuū: ſic nobis erit valde periculoſum cū diabolꝰ p̄ſcripſerit hominē ſeu aīam per pctā multo tpe: ſi non inq̄tetur eius preſcriptio. ſ. lachryma/ cōfeſſiōe orōne: ⁊ hoc ante terminū preſcriptiōis. i. añ diē mortis: qꝛ dicit᷑ Eccli. xviij. Ante mortē confitere. Et iterū. Viuus ⁊ ſanꝰ confiteberis.

¶ Septimo qñ quis accedit in turpē locū: turpis enim locꝰ in quē credimꝰ eſt pctm̄ qđ eſt quid turpiſſimū. et ideo debemus eſſe pigri ad ſurgendum.

¶ Octauo quando donum offertur. Hoc donū eſt diuina gratia: ⁊ ſi illud negligimus accipere: hec negligentia eſt valde periculoſa.

¶ Nono qñ quis eſt in magno periculo niſi ei ſuccurrat᷑, eſt valde periculoſum ei. ſic negligētia valde periculoſa ē homini pigro: niſi tātum cito anime ſue ſuccurrat. que eſt in periculo infernalis precipitij.

¶ Decimo qñ tp̄s eſt plantandi arbores ⁊ nō plātant᷑: putādi vineas/ et nō putant᷑: ſeminādi agros/ ⁊ nō ſeminantur: metendi meſſes/ ⁊ non metunt᷑: domandi aīalia et nō domātur: curandi vulnera et non curantur: lauandi veſtes/ ⁊ non lauantur: ſaliendi carnes/ et non ſaliuntur.

¶ In omnibꝰ iſtis eſt valde p̄iculoſa pigri negligētia/ et merito ſunt reprehenſibiles q̄ in iſtis ſpecialiter ſunt negligētes. Eſt enī modo tp̄s ad omnia predicta ſpūaliter facienda. Nunc enī eſt tēpus plantandi per charitatis radicationē: putandi per peccatorū confeſſionem: ſerendi per elemoſinarꝫ largitionē: metendi per bonorū operū accumulationē: domādi aīalia per carnis mortificationē: curandi vulnera p̄ penitētie medicationē: lauandi veſtes per lachrymarū effuſionē: ſaliendi carnes per continentie ſatiſfactionē. Hec enim decē precepta ſunt q̄ oportet fieri cito. vt dicitur Apocal᷑. j.

¶ Filie accidie ſunt q̄ndecim. ſcilicet Tepiditas/ Mollicies/ Sōnolentia/ Ocioſitas/ Dilatio/ Tarditas/ Negligentia/ Impſeuerātia/ Remiſſio/ Diſſolutio/ Ignauia/ Indeuotio/ Triſticia/ Tedium vite et Deſperatio.

¶ Hec quindecim pctā q̄ naſcuntur ex accidia figurantur per quindecim cubitos. Geñ. vij. quibꝰ aſcēdit aqua diluuij per montes vniuerſos. Sicut enim aqua diluuij ſubmerſit mūdū: ſic accidia ſuffocat ocioſum. ⁊ ſicut nunc q̄ndecim cubitis ſup oēs mōtes effluxit aqua. ſic ex accidia q̄ndecim generātur peccata. Ideo nota ꝙ cōtra predicta peccata ſummū remediū eſt diuerſitas occupationum.

¶ De gula. Cap. viij.

GUla eſt imoderatꝰ appetitus edendi et potandi.

¶ De gula nota ſpecialiter tria. ſ. Typū reprobandum/ Dānū lamentandū/ Partum deteſtādū. ¶ Gula multis rebus deteſtabilibus comparatur.

¶ Primo eſt ſquinātie ſimilis. nā ſquinantia eſt morbꝰ gutturis ⁊ cito ſuffocat hoīem: ſic gula q̄ ad litterā eſt gutturis viciū faciliter ſtrāgulat hominē per peccatū. Vñ dicit᷑ Eccli. xxxvij. Propter crapulā multi obierūt morte quadruplici. ſ. morte nature/ culpe/ infamie et gehenne.

¶ Secundo cōparatur morbo regio. nā ille morbus requirit magnas expen

ſas et inde dicitur regius: qꝛ ſoli reges et homiẽs potẽtes poſſunt ſpecialiter ſufficere ad expenſandas tã grandes: ſic gule viciũ eſt tam magnarũ expẽſarum ꝙ vix põt ei aliqd ſufficere. Nam dicitur Eccles. vj. Omĩs labor hominis eſt in ore ſuo .i. qcquid ex labore acquirit: ore ſuo guloſe conſumit.

¶ Tertio cõparatur boliſino. nam boliſinus et caninus appetit⁹ qui interficit hominẽ guloſum: quia nõ poteſt ſatiari: ſic gula maledicta ad modũ appetitus canini interficit guloſum q̃ nũꝗ poteſt ſatiari. vnde dꝛ Prouerb. xiij. Venter impiorũ inſaturabilis.

¶ Quarto cõparatur guloſus ſacco pertuſo vel ꝑforato in fundo qui quãtũcunqꝫ ex vna parte acq̃rit tm̃ ex altera perdit: talis ſaccus eſt guloſus homo: qui ex vna parte habet coquinã ad implendũ ventrẽ: ⁊ ſic ex altera latrinã ad euacuãdũ. Et ſatis eſt miſer homo qui ſemꝑ eſt dedit⁹ tam vili officio. vñ dicitur Aggei. j. q̃ mercedes congregauit et miſit eas in ſacco pertuſo.

¶ Quinto guloſus ꝯparatꝛ porco. nã porcus eſt anĩal deditũ gule. diabolus autẽ nutrit et ĩpingat porcos ⁊ bachones ſuos .ſ. guloſos: vt poſtea ad fumũ inferni donat vt eos ineternũ deuoret et paſcatur. Unde dicitꝛ Matth. viij. Si eijcis nos hinc: mitte nos in porcos: id eſt in guloſos.

¶ Sexto comparatꝛ gula freno. nam ſicut ſellum ducit equũ quocũqꝫ voluerit poſtꝗ ipm infrenauerit: ſic gula ducit guloſum ad om̃e peccatum ex quo homo vicium gule infrenari ſe ꝑmittit Ideo de guloſo dicitꝛ in Pſal. In chamo et freno maxillas eorũ conſtringe.

¶ Septimo guloſus cõparatꝛ eſau q̃ pro cibo lenticule vẽdidit ꝑmogenita: ſic guloſi pro gula vendũt premia eterna. Nam dicitur Trenoꝝ. j. Dederunt queqꝫ precioſa pro cibo.

¶ Octauo cõparatꝛ piſci et aui. nam ſicut piſcis per guttur capitꝛ cũ hamo et auis per colũ cum laqueo tenetꝛ: ſic guloſus per guttur ⁊ colũ capitur gule vicio. Et p̃cipue inter aues guloſus ſimilis eſt auib⁹ pinguib⁹ ꝑpt tria ſpãlr.

¶ Primo quippe qꝛ auis pinguis nõ poteſt multũ alte volare: ſic guloſ⁹ nec celeſtia deſiderare. Itẽ auis pinguis ſicut ſunt coturnices in vindemijs: q̃ ſunt pingues de facili capiũtur ab accipitre: ſic hoĩes deditꝛ gule facile vincuntur a tẽtatione. Itẽ ſicut auis pinguis .ſ. accipiter qñ eſt bene ſatur non vult venire ad manum dñi/ q̃tũcunqꝫ oſtendãtur carnes: ſic guloſi fugiunt manus dei q̃tũcunqꝫ oſtendat eis carnes rubeas .ſ. benedicte paſſionis xpi. Nam deut. xxij. dicitꝛ de guloſo/ icraſſatus/ impinguatus/ dilatat⁹/ dereliq̃t deum factorem ſuum.

¶ Nono ꝯparatur guloſus cani q̃ ducit cecum ĩ lutũ. Nam canis ducẽs cecum ꝑpter os q̃d videt in luto ducit cecum in lutũ: ſic gula ducit guloſũ in lutum .ſ. in immundiciã peccati. Et ideo ſuadet ſapiens. Eccli. xviij. Poſt concupiſcentias tuas non eas.

¶ Damna gule ſunt ſpecialiter ſex.

¶ Primũ eſt mẽtis brutalitas q̃tum ad rõnis defectũ. Nã dicitꝛ .ij. Pe. ij. Hi .ſ. guloſi ſunt velut irratiõabilia pecora: ⁊ etiã quantũ ad defectũ cõpaſſionis. Nulla eñi compaſſiõe mouetur guloſus ad pauperẽ ⁊ afflictũ: acſi eẽt anĩal brutum: vñ dicitꝛ Amos. vj. Bibẽtes vinũ in phiala: cõpatiebãtur ſuper contritione Ioſeph .i. pauꝑis. Exemplum de diuite epulone. Luce. xvj. qui nõ eſt cõpaſſus lazaro. cui tamen cõpatiebantur eius vlcera lingendo.

¶ Secundũ eſt corporis infirmitas. Nam dꝛ Eccli. xxxvj. In multis eſcis nõ deerit infirmitas: ⁊ etiam mors triplex: ſcilꝫ nature/ culpe/ et gehenne.

¶ Tertiũ eſt oris loq̃citas: ſicut patet de herode q̃ in cõuiuio temere promiſit ⁊ iurauit ſaltatrici puelle ſe daturum quicq̃d peteret: ⁊ ad petitionẽ ei⁹ ꝑcepit amputari caput Iohannis baptiſte. Marci. vj.

¶ Quartũ eſt inopia rerũ. Exemplũ de filio ꝓdigo qui diſſipauit oĩa bona ſua quouſqꝫ fuit ita pauꝑ ꝙ cupiebat de ſiliquis porcorum ſatiari: que idem

ſunt q furfur ſm aliquos: ⁊ ſm alios cortices fabarum.

¶ Quintū eſt carnis luxuria. nam ex vicinitate mēbroꝝ. ſ. vētris et genitaliū intelligit̄ cōfederatio vicioꝝ. Ideo dr Hier. Saturauit eos ⁊ mechati ſūt.

¶ Sextū eſt cordis ſtultitia. Vñ dicitur puerb. xx. Quicūq̈ his delectat̄ nō erit ſapiēs. Oſee. iiij. dr q vinum ⁊ ebrietas auferunt cor.

¶ Filie gule ſunt due: ſcilʒ Caſtrimargia/et Ebrietas. Caſtrimargia eſt exceſſus i cibo: ⁊ dicit̄ a caſtro ⁊ mergo. gis: ideo quia oīa mergit in caſtro vētris. Ebrietas eſt exceſſus in potu. ⁊ dicitur ebrietas q̄ſi extra briā. nam bria dicebat̄ antiquit⁹ calix vel ciph⁹ qui erat mēſura pot⁹. nam vinū dabat̄ ad menſuram. Et iſte due filie ſunt ille filie de qb⁹ dicit̄ puer. xxx. Sāguiſuge due ſūt filie dicentes. affer affer. Sanguiſuga dicitur venter: quia ad modū ſanguiſuge citi⁹ obruit̄ q̄ ſatiat̄ vt dicit Ber. Huiuſmodi ergo ſāguiſuge. ſ. vētris due filie. ſ. caſtrimargia ⁊ ebrietas dicentes. affer affer. Nā caſtrimargia dicit affer cibū: ⁊ ebrietas dicit affer potum: vna vult aliquantulum comedere poſt potū: ⁊ alia aliquātulū bibere poſt cibū: et ſic in infinitum.

¶ De luxuria. Cap. ix.

Luxuria eſt immoderatus appetitus ſm tactum.

¶ De luxuria no. ſpecialiter tria. ſ. q hʒ typū odioſum. Dānum remorſiuum. Partū pnitioſum. ¶ Luxuria habet multas figuras detectabiles ⁊ ſiſitudines odioſas. ¶ Primo enim cōparat̄ gehenne. Nam in gehēna ſunt ſpecialiter tria. ſ. ignis ardens/ vermis rodēs ſulphur fetens. Sic in pctō luxurie eſt ignis ꝯcupiſcētie. vermis. ſ. remorſus cōſciētie: et ſulphur. ſ. fumus infamie et ideo qui eſt in peccato luxurie iam quodāmodo eſt in ſupplicio gehenne. vñ dicitur Matth. v. Expedit tibi. ſ. o luxurioſe: vt pereat vnū mēbrū. ſ. illd viliſſimū et innominandū q̄ totū corpus tuū mittat̄ in gehennā. ¶ Secūdo comparat̄ luxurioſus fatuo mercatori qui rem pcioſā dat pro vili pcio. ſic luxurioſus animā dat p vili pcio. ſ. p peccato. vnde dicit̄ Prouerb. iiij. Precium ſcorti vix eſt vnius denarij. Mulier autem precioſa aīam viri rapit et facit magnā iniuriam iſte fatu⁹ mercator chriſto qui cariſſime emerat animā eius. Debuiſſet enī dixiſſe diabolo q̄ emit animas ad tā vile precium non poſſum tibi vendere aīam meā: qꝛ alius. ſ. chriſt⁹ ſatis maiori precio emit eam. Iuxta illd quod dicit̄. j. Coꝛ. vj. Empti enī eſtis precio magno. Iſte enim fatuus mercator. ſ. luxurioſus q̄ ita magnū forū fecit de mercibus ſuis non eſt mirū ſi cito amiſit capitale ſuū et ideo iter oēs peccatores luxurioſus veniet ad iudiciū pauperib⁹: nam hoc vendidit ⁊ deſtruit quicqd habeat: ſcʒ deū et ſanctos animā/famā / gloriam ſubſtantiā/et gratiam. ¶ Tertio ꝯparatur luxurioſus coruo q̄ cadauerib⁹ adheſit. vt dr geñ. viij. ſic facit luxurioſus qꝛ dimiſſa archa ꝯtinētie ⁊ caſtitatis adheret cadauerib⁹. i. delectationibus imundis. ¶ Quarto luxurioſus cōparatur fatuo bellatori ſcʒ inermi q̄ vix cauet hoſtē ſuum qñ ipſum melius videt armatū. Arma nāq̄ diaboli ſūt mulieres. ille enī ſūt baliſte diaboli de longo ſagittātes. Tunc enī fatuus eſt luxurioſus q̄ non curat hoſtē ſuū fugere ſed attendit pulchritudinē baliſte. ¶ Similiter mulier cōpta ⁊ pulchra cum ſuis ornamētis eſt gladi⁹ dyaboli bñ ſcindēs bene limatus. Luxurioſus eſt tantū infatuatus et attentus circa pulchritudinē iſti⁹ gladij q non curat fugere icrū iimici ſui. Siliter mlieres ſunt caſtra in quib⁹ diabol⁹ ponit vexilla. i. diuerſa paramēta. Luxurioſus nimis appropinqt ad caſtrū vbi videt arma diaboli: et quia non cauet percutitur ⁊ iaculat̄ tātū tract⁹ eſt pulchritudine vexilloꝝ. Unde bñ figurat̄ luxurioſus per abimelech de quo dicit̄ Iudicū. ix. q veniens ad oppidū abimelech appropinquit ad turri/ et ecce

vna mulier fragmen molle deſuper caput eius iaciens confregit caput eius cerebrūq; effudit. Abimelech iſte nimis appropinquās ad turrī eſt homo luxurioſus incaute appropinquās ad mulierē: fragmen molle ꝓiecit mulier et abimelech interficit: eſt tētatio que a muliere ꝓcedit ⁊ miſerū luxurioſum interficit. ¶ Quito cōparat̄ luxuria ſagene. nā ſagena om̄e genus piſcium capit: nec facit aliquā differentiā: ſed quicquid inuenit appr̄hendit: ſic pctm̄ luxurie fere totū mundū inuoluit. Nā dicitur de diabolo qui piſcat̄ cū hac ſagena. Abacuch. j. Totum in hamo ſuo leuauit: totū traxit in ſagena ſua.

¶ Sexto cōparat̄ luxuria igni greco. Ignis enī grec⁹ horribil'r ardet: ⁊ aq̄s cōburit: et vix pōt extingui: ſic ignis luxurie etiam frigidis et mortificatis ardet ⁊ fere om̄ia deuorat. Nā dicit̄ de luxuria Job. iij. Ignis eſt vſq; ad conſumptionem deuorans. Et Joelis. j. Ignis ſcʒ luxurie comedit ſpecioſa deſerti. i. pulchros viros ⁊ mulieres hui⁹ mundi. Et nota q̄ ignis iſte grec⁹ conſueuit extingui cū duobus. ſ. cū arena et cū aceto: q2 luxuria habet iſta duo magna remedia. Arenā. i. cōſiderationem infructuoſitatis huius mundi. et acetum. i. acrimoniā ⁊ auſteritatē penitentie. ¶ Septimo ꝯparatur luxurioſus equo. nā equus nihil valet ſine calcarib⁹ ⁊ freno: ſic homo niſi habeat frenū cōtinētie cū calcarib⁹ penitētie efficitur inutilis/ad modū equi nō frenati ꝓpter luxurie laſciuiam. Ideo dicitur in Pſal. Nolite fieri ſicut equus et mulus. ¶ Octauo comparat̄ luxurioſus naui: q̄ a nauta ſine vllo gubernatore ducit̄: ſed ſolū aque fluxū ſequi permittit̄. Juxta illud qd̄ vulgo dicitur. Qui vadit ad votū ſuū vadit ad dolorē ſuum. Nauis enim nunq̄ per ſe ad portū ducit̄/niſi recte a nauta ducatur vel regatur. Caro noſtra eſt nauis: et ſpirit⁹ eſt nauta: ſed nunq̄ caro veniet ad portū ſalutis niſi a ſpū ducatur gubernaculo virtutis: imo ſequeretur fluxum aque: id eſt impetū luxurie ⁊ laudē precipitaret hominē in mare occeanū dānationis eterne. In figura huius dicit̄ Math. viij. q̄ nauicula operiebatur fluctib⁹: quia vero caro noſtra mergeretur fluctibus tētatiōis niſi adeſſet auxiliū virtutis. ¶ Nono cōparatur luxuria ſtercori ⁊ luto propter vilitatem: nā ſicut corp⁹ fouet̄ in luto et equus iacet in ꝓprio fimo: ſic luxurioſi perſeuerantes interdū moriuntur in ꝓprio peccato. Et ideo dicitur Joelis. j. Cōputruerunt vt iumēta in ſtercore ſuo. Sup quo dicit Gregori⁹. Jumēta in ſtercore ſuo putreſcere eſt luxurioſū in furore luxurie vitā finire.

¶ Dāna luxurie ſūt ſex. Primo enim hominē duxit ad maximā paupertatē aufert ſiquidē gl'iam ⁊ grām: et ꝓpriā ſubſtantiā. vnde dr̄ Luce. xv. q̄ filius prodigus per quē luxurioſus figurat̄: diſſipauit ſubſtātiam ſuā in meretricibus viuendo luxurioſe. ¶ Scd̄o deijcit in peſſimā ſeruitutē. facit enī q̄ turpior et vilior pars que eſt in hoīe dn̄atur ei. Hec ſeruit⁹ figuratur p ſeruitutem egypti q̄ erat ſeruitus luti et lateris. vt dr̄ Exodi. j. p quā bene intelligit̄ luxuria que eſt ſeruitus lutoſe delectationis. ¶ Tertio ꝓijcit hominē in maximā vilitatē: q2 hoīeʒ qui ſiīis eſt deo et angelis facit eſſe parē brutis. vñ dicitur in Pſal. Homo cū in honore eēt nō intellexit. ſ. q̄ ad imaginē dei creat⁹ ſit. comparat⁹ eſt iumētis inſipientib⁹ et ſimilis fact⁹ eſt illis. ¶ Quarto luxuria ꝑuat hoīem om̄i rōne ⁊ ſicut animalia bruta turpiter infatuat ſicut patet in ſalomone qui ante fuit ſapiens: et tamē de ipſo dicitur. iij. Regū. xj. q̄ deprauatū eſt cor eius ꝓpt mulieres.

¶ Quinto hominē acriter mortificat occidit enī triplici morte. ſ. morte corpe/morte infamie/⁊ morte gehenne: et iō dicitur Eccl'es. vij. Inueni amariorē morte mulierē. Mors enī nature ſimplex eſt et tranſitoria: ſed mors luxurie multiplex ē ⁊ ſēpiterna. ¶ Sexto hominem fortiter illaqueat: vñ dr̄ Eccleſiaſtes. vij. de muliere. Laque⁹ venatorum eſt. i. demonū/ qui venātur aīas

peccatorum ſagena cor eius vincula ſunt manus illius.

¶ Et nota hic de muliere triplex genus capture. ſciꝫ laqueum quo capiūtur volatilia/ Sagenam qua capiūtur natatilia. Vincula quibꝰ capiūtur animalia ſilueſtria et terreſtria. Luxuria vero capit volatilia. i. ſuperbos. naturali. i. delicioſos: et aīalia terreſtria. i. auaros. et ſic fere nihil ſibi euadit.

¶ Filie luxurie ſunt quinqꝫ. ſ. Fornicatio que eſt cū muliere ſoluta. Adulterium qđ fit cum coniugata. Stuprū quod eſt cum virgine vel religioſa. Inceſtus qui eſt cum affine vel ꝯſanguinea. Et peccata cōtra naturam. ¶ De iſtis quinqꝫ filiabus habetur in figura iiij. Regū. vj. vbi dr̄ ꝙ quarta pars cabi ſtercoris colūbarū qnqꝫ argenteis vendebatur. Stercus colūbe que eſt auis luxurioſa: figurat imundiciā luxurie: qnqꝫ argenteis quibꝰ ſtercꝰ emitur vel venditur ſunt iſta qnqꝫ peccata quibus delectatio luxurie procreat̄ Et bene quarta pars ſtercoris emitur quinqꝫ argenteis: qꝛ cum quattuor ſint in peccato luxurie. ſ. cogitatio/ delectatio/ conſenſus et operatio: vnū ſolū de iſtis. ſ. delectationē. i. quartā partem peccati precipue emit et procurat luxurioſus. ab his omnibus vicijs ſupradictis nos clemēter abſoluat ⁊ potenter eripiat pr̄ et filiꝰ et ſpūſſctūs. Amē.

¶ Secunda dieta De penitentia. Capitulum. xj.

POſt tractatū de vicijs ſequit̄ tractatus de penitētia q̄ eſt ſcđa dieta ſalutis. ſ. a peccatis ad penitentiam peruenire. ¶ Et nota p̄mo de penitētia ſpecialiter tria. ſ. Laudes multipharias/ Partes neceſſarias/ ⁊ Artes meritorias/ Vel p alia v̄ba/ Laudes eiꝰ figurales/ Eius ptes ītegrales. Eius ptes v̄tuales. ¶ Laudes eiꝰ mōſtrat multiplex eiꝰ figura et ꝯparatio. Partes eius integrales ſunt. Contritio/ Confeſſio/ Satiſfactio. Partes eiꝰ v̄tuales ſunt/ Ieiunium/ Elemoſina/ Oratio.

¶ Habet igitur penitētia laudes multiplices ſ̄m diuerſas ipſius figuras et cōparationes. Cōparatur autē primo ſpecialiter tribus. Eſt enī penitētia ſicut aqua calida contra canes: ſicut clamor contra fures: ſicut arma cōtra hoſtes. Et itaqꝫ penitentia ſicut aqua calida cōtra canes: et maxime quātū ad ꝯtritionē. Sicut enim cū aqua calida eijcitur canis de coquina: ſic cū aqua lachrymarū feruentiū eijcit̄ diabolus et peccatū de anima. In cuius figura dicitur Gen̄. xxxvj. Anā inuenit aq̄s calidas p̄mo in deſerto. Anā qui interpretat̄ donatus vel ſanctificatus ſignificat penitentē aque calide. lachryme monſtrant penitētis cōtritionē. ſolido vero in qua aque calide inueniūtur deſignat vitam ſolitariā penitētis: ſed ad mundificationē vel meditationē. De q̄ amb. Lachryme lauāt delictū ꝙ voce pudor eſt confiteri. Iſte eſt anā qui inuenit aquam calidam cum paſceret aſinos patris ſui ſacerdotis.

¶ Cōparat̄ aūt penitēs arbori: cuius radix eſt ꝯtritio/ frōdes cōfeſſio/ et flores ſancta deuotio/ fructꝰ bona opera/ humor grē diffuſio. Vel dicūtur penitentes radicati cum xp̄o per humilitatem/ extenſi per charitatem/ operti cortice per auſteritatem/ dantes vmbram alijs ꝑ bona exēpla et cōſilia. Apo. vij. Nolite nocere terre ⁊ mari neqꝫ arboribus. Hec arbores ſunt oliua/ vitis/ ⁊ ficus: oliua actiui miſericordes: ficꝰ cōtemplatiui clauſtrales: vitis ſancti predicatores. Iudicū. ix. Ficus noluit regnare ſuper ligna ſiluarum. i. ſuper homines fructuoſos.

¶ Eſt etiā penitētia ſicut clamor contra fures q̄ntum ad confeſſionem: nam ſicut ad clamorem fugiūt fures: ſic penitētis clamoſa cōfeſſio vel oratio fugat demones. Unde in figura huiꝰ dicitur. j. Macha. iiij. ꝙ timor iude q̄ interpretat̄ ꝯfeſſio: repulſi ſūt īimici eiꝰ.

¶ Eſt inſuper penitētia ſicut arma cōtra hoſtes/maxie quātū ad ſatiſfactionem/non ſatiſfactio penitētis:ſicut ieiunium ⁊ elemoſina ſunt quedā penitētis arma. Nam dicit Aplus.ij.Cor.x. Arma militie noſtre non ſunt carnalia: ſed ſupple carnē macerātia. De elemoſina dr̄ Eccle.xxix. Sup ſcutū potētis et ſuper lanceā pugnabis aduerſus inimicū tuū. ¶ Item pnia eſt turbatiua inſtar maris:accenſiua inſtar ignis:cōcluſiua inſtar ſepis. ¶ Eſt itaqꝫ penitētia ſicut quedā maris turbatio:nam ſicut mare non emittit immūdicias niſi ſit turbatū:ſic aīa non emittit peccatum niſi in ſe habeat pnie ⁊ cōtritionis cōturbatiōem ⁊ motū. Ūn̄ de penitēti dicit̃ Threñ.ij. Magna eſt velut mare cōtritio tua. ¶ Eſt etiā pnia ſicut quedam ignis accēſio. Nam ſicut ignis ꝓducit fumū de viridibꝰ lignis:ſic virtꝰ pnie de pctōribꝰ educit fumū cōtritionis. Et ſicut ligna viridia reddunt aliquē humorē per virtutē ignis: ſic peccatorꝫ oculi eructāt virtute pnie humorem lachrymoſe cōpūctionis. Nam dr̄ in ps. Exitus aquarꝫ deduxerūt oculi mei. Et ſicut ligna viridia que ſunt bene accenſa fortiꝰ ardēt vel caleſiūt: ſic pctōres penitētes q̄ ſunt igne pnie vehemēter accēſi fortiꝰ diligūt:ſicut ptꝫ Luce.vij. Cui multū dimittit̃/multū diligit̃. Sed ſunt multi q̄ non inueniūt ignem ſed aquā craſſam:vt dr̄.ij.Macha.j. Tales ſunt q̄ cogitāt vitā ſuam p̄teritā non ad cōtritionē ſed ad delectatiōem. ¶ Eſt eñ pnia ſicut quedā ſepis cōcluſio. Nam ſicut agricola cū eiſdem ſpinis quas extrahit de vinea claudit vineā contra porcos ⁊ beſtias: ſic penitēs cogitādo pctā ſua dꝫ claudere ⁊ munire cor ſuū contra oēs tētatiōes beſtiales ⁊ immūdas. Hec eſt ſepis de qua dicit ſapiens. Eccle.xxxvj. Ubi non eſt ſepes dirupietur poſſeſſio q: vere ibi non eſt ſepes pnie que aīam claudit cōtra recidiuum facile dirupitur poſſeſſio virtutum.

¶ Item pnia eſt diſcrete imponenda: deuote aſſumēda:pfecte adimplēda.

¶ Eſt eñ penitētia diſcrete imponenda. Nam ſicut virtꝰ ignis aurū probat et virgulta incinerat:et ſicut talpa moritur i luce ⁊ i terra viuit:et ſicut ignis quē cetera aīalia timēt ſalamādrā nutrit:et ſicut homo ſub aqua morit̃ vbi piſcis delectat̃: ſic eadē pnia non oībꝰ eſt imponēda vel iniūgēda/nec contra oīa pctā:ſed diuerſis diuerſa. Nam ſacerdos debet diſcernere inter penitētiam et penitētiam/inter culpā et culpam:ſicut ex lege dñi debeat ſacerdos ex mandato domini diſcernere inter lepram ⁊ lepram:vt dr̄ Leuit.ix.et.xiij.

¶ Eſt etiā pnia deuote aſſumēda. Sicut eñ miles non recuſat onus vel pondus armorꝫ:ſic penitēs non debet recuſare onus pniarꝫ. Et ſicut auis non recuſat onus pēnarꝫ:nec peregrinꝰ onus baculi:nec equus onꝰ quadrige:ſic penitēs non debet recuſare onus penitentie. Unde ille bonus penitens Dauid comparat ſe iumēto cum dicit in pſal. vt iumentum factus ſum apud te.

¶ Eſt inſuper pnia p̄fecte adimplēda vt non ſolū penitēs pctm̄ vitet/ſed peccati recidiuum et importunitates oēs q̄ſi quaſdam radices ⁊ germina pctōrꝫ. Sicut eñ herba falcata reuiuiſcit/eradicata non:ita peccata de facili pullulant ſi nō fuerint radicitꝰ euulſa. Ideo dicit Aug. Pnia eſt cauſa pctōrꝫ accidere/et eis aditum non indulgere.

¶ Item bonꝰ et pfectꝰ penitēs fugit diabolū:ſequit̃ xp̄m:ſpernit mūdū:appetit celū. Penitēs itaqꝫ pfectꝰ fugit diabolum/currit ad latibulū pnie. Sicut eñ auicula ponit ſe inter ſpinas vt poſſit accipitrem euadere:et eadem ratione ſicut liliū inter ſpinas creſcit valde bene:vt dr̄ Cāti.ij. Sicut liliū inter ſpinas ſic amica mea inter filias. Spine ſiquidē quibꝰ liliū claudit̃ ꝓhibent ne lilium tangat̃. Per hoc modū ſpine penitētie cuſtodiūt aīam inſtar auicule a predali accipitre ad inſtar lilij ab omni tactu delectationis immunde.

¶ Nouus penitēs ſequit̃ xp̄m ⁊ imitatur. Nam certe pnia fuit via qua xp̄s ambulauit. Unde poſt baptiſmum ſta

tim intrauit desertum. vt dr Luce.iiij. Penitētia etiā fuit pꝛia doctria quā xps pdicauit. vt habetur. Math. iiij. Penitēs igit si est bonꝰ discipulus libenter intrat cum xpo penitētie desertum contra simulatos penitētes q admodum vſurarij volunt esse discipuli xpi: sicut eñ vſurarius vult esse illiꝰ socius cui mutuat pecuniā in lucro ⁊ nō in damno: sic multi vellēt sequi chꝛistū in pꝛosperis ⁊ nō in aduersis. vellēt cū xpo regnare in celo (sicut filij zebedei) ⁊ nō cū ipso certare i stadio: vñ dictū est eis illd Mat.xx. Nescitis qd petatis.

¶ Penitens nihilominus spernit mūdi pꝛospera contra aliquos q sunt qsi simea quādo inuenit nuces nouas ⁊ recētes propter exterioꝛis coꝛticis amaritudinem iudicat nucē esse amaram: ⁊ spernit nucleū interioꝛē: sic a multis repudiat pnia: qꝛ videt carni amara. Ideo dr Hebr.xij. Ois aūt disciplia i pñti qdē videt nō eē gaudij sȝ meroꝛis

¶ Penitēs insup appetit celū: ⁊ sicut puer rumpit vestem veterem vt citiꝰ habeat nouā: sic bonꝰ penitēs lacerat saccum carnis vt citius anime sue acqrat stolā felicitatis eterne vt dr i psal. Cōcidisti saccū meū ⁊ circūdedisti me leticia

¶ De contritione. Cap. xj.

Nota partes penitētie integrales. ¶ Et nota q pnia hȝ tres partes ipam ꝟtualiter integrantes. s. Contritionem coꝛdis. Cōfessionē oꝛis. Satisfactionē operis.

¶ Nota de penitētia pꝛimo qʒtum ad cōtritionē que est pars pꝛia penitētie. Nota q contritio de peccatis specialiter debet esse septifoꝛmis. Nam debet esse moꝛosa ⁊ intenta non pfunctoꝛia. Solitaria non publica. Integra nō diminuta. Oꝛdinata non confusa. Pꝛopꝛia non aliena. Tremebunda non deliciosa. Iusta non simulata.

¶ Et hec septē sūt in ꝟbo Esa.xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aīe mee. Et iste ꝟsiculus dȝ eē ppetue meoꝛie illoꝛum septē que vera cōtritio debet habere.

¶ Pꝛio ei dictū ē. dȝ eē intēta nō pfūctoꝛia iō dicit recogitabo: ꝯ illos q veniūt ad ꝯfessionē incogitati de pctis qꝛ nullā vł modicā videnť hr̄e sollicitudinē cū tñ hec sint maioꝛa debita et maioꝛa negocia q̄ nō hȝ vł hr̄e possit i hac vita. Ista eñ debita sūt decē illoꝝ talētoꝝ vt dr Math.xviij. Ista eñ sūt negocia ꝑ qbꝰ filiꝰ dei moꝛtuꝰ est ⁊ ꝑ qbꝰ cōgregabit angelos de celo ⁊ sanctos homines de mūdo: ⁊ oēs demones de inferno vt dr Mat.xxv. Vñ aūt ē fatuus q de his maximis debitis ⁊ negocijs nūq̄ ē sollicitꝰ: vt dicit ille bonꝰ pñitēs dauid. Cogitabo ꝑ pctō meo. nō dicit ꝑ nūmo/ vt auarꝰ: nec cibo vt gulosus/ nec luto vt imūdꝰ/ nec mēdacio vt ꝟbosus. sȝ de pctis meis ero dolēs ⁊ sollicitus qꝛ vulgo dicitur. Quo doloꝛ ē dētis versatur lingua dolentis.

¶ Scdo ꝯtritio dȝ eē solitaria non publica iō dicit tibi: qꝛ debȝ eē solū i ꝯspectu dei. Iuxta illd psal. Meditatio coꝛdis mei i ꝯspectu meo sp. Infirmꝰ non ꝯsueuit stare i platea: sȝ i camera clausa. ⁊ cōsilia ardui negocij nō tractāť in publico sed in loco secreto. Ideo dicit mat.vj. Tu autem cū oꝛaueris ꝑ peccatis tuis intra i cubiculū. s. coꝛdis tui

¶ Tertio debet esse integra nō dimidia: iō dicit oēs. Modicū eñ de liquore coꝛrupto inficeret vos si remaneret in illo. Iō dr Trenoꝝ.ij. Effunde sicut aquā coꝛ tuū. Vñ aūt dicit sicut aquā qꝛ aliꝰ liquoꝛ vix pōt bene effundi quin ibi remaneat aliqd d coloꝛe: vł de odore vel de sapoꝛe. Uidemus eñ q post effusionē lactis remanet in vase coloꝛ: post effusionē vini odoꝛ: post effusionē mellis sapoꝛ. Debȝ igit penitēs effūdere nō sicut lac: ne fex rmaneat coloꝛ pristine ꝯuersationis: nec sicut vinū ~~ne remaneat coloꝛ pristine cōuersatiōis nec sicut mel~~/ ne remaneat odoꝛ praue machinatiōis: nec sicut mel: ne remaneat sapoꝛ immūde delectationis: sed sicut aquā perfecte ⁊ integre conditionis.

¶ Quarto debet esse ꝯtritio oꝛdinata non cōfusa. Ideo dicit annos. Annus

nãq₃ diſtinguit̃ ꝑ quattuor tẽpora: ſc₃ hyemẽ/ ver/ eſtas/ ⁊ autumnũ. Dʒ igit̃ penitẽs annos vel circulũ vite ſue diſtiguere per tempora vt ſua meli⁹ poſſit inuenire peccata: ⁊ ꝑcipue debʒ iueſtigare pctõr/ ſi in vita ſua inueniat hyemẽ ⁊ frigiditatẽ tempis: id eſt corporꝫ et accidie. Ver autẽ id eſt humilitatẽ corporis laſciuie. Et eſtatẽ id eſt caliditatẽ indignationis ⁊ iracũdie. Et autumnũ id eſt ſiccitatem cupiditatis et auaricie. Hec ſunt tempa quib⁹ diſtingunt̃ anni peccatorum. De qbus dr in pſal. Anni noſtri ſicut aranea meditabunt̃. Aranea ſiquidẽ meditat̃ ⁊ totũ ſtudiũ ſuum ponit vt ordinet telam vilem ⁊ fragilem ad capiẽdũ muſcas: talis eſt vita hominis fragilis ⁊ vilis ⁊ ſolum muſcas capit/ id eſt delectatiões immũdas. vnde dicitur Eſa. lix. Ipſi telas aranee texuerunt.

¶ Quinto debet eſſe contritio ꝓpria nõ aliena. i. de peccatis ꝓprijs nõ alienis: ꝓpter hoc dicit meos. Vix eñ hõ ꝓſperat̃ qui dimiſſis negocijs ꝓprijs ſollicit⁹ eſt de alienis. vñ dicit ſaluator Luce. xxiij. Filie hieruſalẽ nolite flere ſup me: ſʒ ſup voſipſas flete. Et ſic vult xp̃s ꝙ nũq₃ fleam⁹ vel plãgam⁹ mortẽ ſuã benedictã q̊uſq₃ luxerim⁹ culpam ꝓpriã: nihilomin⁹ tñ nõ hʒ gratũ ꝙ nõ iudicem⁹ culpã alienã: ſed ſicut vulgo dr. Quilibʒ plangit culpã ſuã. i. dãnũ ꝓprium. Iuxta illud apoſto. Gal. vj. Vnuſquiſq₃ onus ſuum portabit.

¶ Sexto dʒ eſſe ꝯtritio gemebũda: iõ dr in amaritudine nõ in riſu. Riſus ſignũ eſt mortis qñ infirm⁹ ridet feruore infirmitatis: ⁊ maxime qñ egrot⁹ affligitur ⁊ anxiat̃: ⁊ viuaciter ſentit egritudinẽ ſicut criſim ⁊ terminũ ſubſequẽtẽ Eſa. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Contritio nãq₃ amara ꝓ incurſu diuine offenſe: amarior ꝓ dãno ſupne patrie: amariſſima pro reatu pene eterne facit infirmum quieſcere ⁊ cruciatum terminare/ ⁊ egrotã facit animam gaudere.

¶ Septio ⁊ vltio ꝯtritio dʒ eſſe intima nõ ficta vel ſimulata: iõ dicit aie mee. Emplaſtrũ eñ dʒ poni ſup locũ dolorꝫ infirmi: ſicut coliriũ ponit̃ ſup oculũ nõ in oculo: ⁊ iõ qꝛ pctm̃ eſt morib⁹ aie ipſa ꝑcipue dʒ ꝯtritionẽ pcti ſẽtire. vñ dr iohelis. ij. Scindite corda vr̃a ⁊ nõ veſtimẽta vr̃a cõtra illos quoꝝ pnĩa ẽ in vultu: nõ in ſpũ: nõ in veſte: nõ in corde cum ypocras noſter medic⁹ xp̃s aĩarũ nr̃arũ doceat penitentẽ faciẽ lauare: veſtes componere: caput vngere: ⁊ cor pungere. Mat. vj.

¶ De cõfeſſione. Capi. xij.

Secũdo nota de penitẽtia ꝗ̃tũ ad cõfeſſionẽ que eſt ſcd̃a pars eã virtualiter integrãs. Et eſt ſciendum ꝙ ſeptem ſunt in confeſſione attendenda.

¶ Pꝛio eñ dʒ eſſe feſtina nõ tarda cõtra aliquos qui ꝗ̃tũ plus poſſunt differunt confiteri: niſi in infirmitate grauiſſima: ⁊ tales ſunt ſimiles latrõibus q̊ꝝ ꝯfeſſio aculeo ⁊ q̃ſtiõib⁹ extorq̃nt̃: qꝛ taliũ ꝯfeſſionẽ retorquet de⁹ ꝑ aculeũ febris acute vel grauis infirmitatis: cum tamen dicat ꝓpheta. Preoccupemus faciem ei⁹ i cõfeſſione: ſicut ille q̇ diffidit de iure ſuo dʒ añ iudiciũ de pace ⁊ compoſitione tractare ⁊ diẽ ſuum preuenire.

¶ Secũdo cõfeſſio dʒ eſſe humilis et verecunda. Iuxta illud apo. Rom. v. Quem fructũ habuiſtis tũc in illis in qb⁹ nunc erubeſcitꝫ. Latrones eñ demiſſo capite ⁊ rubore pfuſi ſcelera ꝯfitent̃: ꝯ aliquos quorũ ſunt horrẽda facinora: q̇ nec timent deũ nec hoies verent̃. Latrones timent patibulũ cũ ſit tñ breue ſuppliciũ ⁊ trãſitoriũ: ⁊ tales nõ timent infernũ ⁊ interminabilẽ cruciatũ. Latrones verecũdant̃/ ⁊ tñ parꝝ aut nihil ꝓdeſt eorũ verecũdia: iſti aũt nõ erubeſcũt cũ tñ ps penitẽtie ſit ipſa erubeſcẽtia. De talib⁹ dr Hiere. vj. Cõfuſi ſunt q̇ abominationẽ deo fecerunt q̇ poſt cõfuſionẽ nõ ſunt cõfuſi ⁊ erubeſcere neſcierunt: qꝛ tales hñt vtriq₃ erubeſcentie cauſam ⁊ meritum: tñ habẽt vtriq₃ erubeſcentie ſignum.

¶ Tertio confeſſio debet eſſe aperta nō palliata. Et dr aperta cōfeſſio ī qua pctōr ſe accuſat exprimēdo oēs pcti differētias/ et precipue aggrauātes circūſtantias: qr dr Prouerb. xviij. Juſtus prior eſt accuſator ſui. Sic confitebat̄ dauid q̄ dicebat. Dixi ꝯfitebor aduerſum me iniuſticiā meā dn̄o. Non dicit ꝓ me ſe laudando vel excuſando ſicut faciebat phariſeus: ſꝫ aduerſum me ſe excuſando ſicut faciebat publicanus. Luce. xviij. ¶ Quarto debet eſſe confeſſio vera nō ficta. Et dr vera cōfeſſio q̄ eſt cū ꝓpoſito emēdādi: nō ſolū oris ſꝫ etiā cordis. de qua dicit Dauid. Cōfitebor tibi dn̄e ī toto corde meo. Contra aliquos quoꝝ confeſſio eſt lupi: de quo narrat fabula ꝙ ſemel cōfitebatur iniq̄tates ſuas/ et interim erat multum ſollicitus: qr videbat oues recedētes. vnde dixit cōfeſſori ſuo ꝙ cito eū abſolueret vt ſcꝫ poſſet ſequi oues. Sic cōfitentur aliqui in quadrageſima ꝓponētes ad peccatum redire poſt paſcha.

¶ Quinto debet eſſe cōfeſſio integra non dimidia. Parū eñ valeret ſi infirmus medico febrem reuelaret et peſtē febris celaret: et ſi nauta aliqua nauis foramina obſtrueret: et aliqua nō. Debet igit̄ penitēs deo integrā offerre cōfeſſiōem. Deus eñ eſt rex nobilis/ et in menſa regia poni debent panes integri non fragmēta. Deꝰ eñ non cōſueuit dimidiare veniā: ideo totū hoīem ſanum fecit ī ſabbato: vt dr Joh. vij. Et ſicut magni mercatores ī groſſo nō obolatā non denariatā vendūt: ſicut pauperes mercatores pre ceteris: qr mercatura dei ſcꝫ gratia et venia eſt res indiuiſibilis cū ipſe ſit ſummꝰ mercator: ita duo erūt indiuiſibilia: inſtar margarite vel alterius lapidis precioſi q̄ totus emit̄ vel totus dimittitur. Ipē aūt eſt negociator margaritarū qui querit bonas margaritas: vt dicit̄ Matthei. xiij.

¶ Sexto cōfeſſio debet eſſe flebilis et lachrymoſa: ſicut Petri et Magdalene: qr mia et lachryme adinuicem ſunt valde amice; et ideo vbi eſt lachryma ibi eſt ſtatim amica ſua mia. Hec eſt eī aqua quā xp̄s valde ſitit: et nullꝰ fons tm̄ eū delectat q̄tū puteꝰ lachrymaꝝ. In cuiꝰ figura quieuit iuxta puteū ſa marie/ et petijt aquā ſamaritane: ſcꝫ lachrymarū a muliere ſamaritana: id eſt a peccatrice anima. Johānis. iiij.

¶ Septimo et vltimo confeſſio dꝫ eſſe obediēs et prōpta: vt. ſ. penitēs ſtudeat ſuſcipere et obſeruare ſacerdotꝭ mādata. Infirmus q̄ nihil vult facere ꝓ medico/ vix aut nūq̄ curat̄ a morbo. Vñ obedire dꝫ penitēs non cōterēde: ſicut dauid q̄ dicebat. Ut iumētum factus ſum apud te. Ad iumentum nāq̄ non pertinet ſibi onera taxare vel imponere: ſed taxata et impoſita portare.

¶ Nota ꝙ triplex eſt cōfeſſio. Prima eſt cōfeſſio pcti: de qua pſal. Dixi cōfitebor aduerſum me iiuſticiā meā dn̄o. In hoc aūt v̄bo tangūtur ſex q̄ debet vera cōfeſſio habere. Primum eſt premeditatio: qd̄ notat̄ cū dr/ dixi. Scd̄m eſt cōpūctio cordis et oris: vt ore ſimul et corde fiat: qd̄ notatur per cōfitebor. Tertiū eſt ꝙ ſis accuſans nō excuſans qd̄ notat̄ per aduerſum me. Quartū ꝙ ſit de malis non de bonis: qd̄ notat̄ p iniuſticiā. Quintum ꝙ ſit ꝓpa. i. de pctis ꝓprijs non alienis: qd̄ notat̄ per meā. Sextū ꝙ ſit ad honorē dei et honeſtatem ſui: qd̄ notat̄ per dn̄o. et talis confeſſio eſt vtilis. Unde ſequit̄. Et tu remiſiſti impietatem peccati mei.

¶ Secūda eſt cōfeſſio laudis: de qua Eccle. vlt. Cōfitebor tibi dn̄e rex et collaudabo. Vñ de his duobꝰ dicit pſal. Cōfitebimur tibi deꝰ cōfitebimur tibi.

¶ Tertia eſt cōfeſſio fidei: de qua Roma. x. Corde credit̄ ad iuſticiam. &c.

¶ Et nota ꝙ cōfeſſio ī qua ſunt ſeptē conditiones predicte cōparat̄ viele in qua ſunt ſeptē corde. Vñ viela cōfeſſionis q̄ habet iſtā ſeptuplicē cordā reddit in auribꝰ dei ſuauiſſimā et dulciſſimam melodiā: nec ē aliqd̄ organū muſicum qd̄ ita libēter deꝰ audiat ſicut veram cōfeſſiōem pctoꝝ: et ideo manus q̄ ſic tāgit vielā cōfeſſiōis corā deo ſtatim reportet ſalarium. i. veniā de oibꝰ pctis. vñ dr Eſaie. xliij. Narra ſiquid

habes vt iuſtificeris. Et dauid ↄcluſit oibus nimis .i. pctõꝛib⁹ penitētibus q̄ volūt in curia regis eterni introire: vt tangant eo modo vielā confeſſionis vt ſupꝛa dictū eſt. Dicit em̄ pſal. Introite poꝛtas eius in confeſſione.

¶ De ſatiſfactiōe. Cap. xiij

TErtio nota de penitentia q̄tum ad ſatiſfactionem: ⁊ ſunt p̄cipue ſeptē notanda ad hoc neceſſaria vt ſit pfecta penitētia ⁊ peccatori medicina.

¶ Pꝛio em̄ ad ſatiſfactionē requirit̄ abſtinētia a peccato: ſicut em̄ pꝛia lex quā medicus ponit infirmo eſt abſtinētia a cibo: ita p̄mū qđ eſt neceſſariū penitenti eſt dicta .ſ. abſtinentia a pctō. Hanc legem īponebat ypocras nr̄ xp̄s egrotis ſuis quos habebat in cura: ſicut patet in adultera. Jo. viij. Uade ⁊ amplius noli peccare.

¶ Scđo requirit̄ ad ſatiſfactionē penitētie reſtitutio rei aliene: ⁊ hec eſt ſicut q̄da minutio vel flebothomia. Minuit em̄ ſanguis ſubſtantiā: ſed aufert febꝛis materiā ⁊ conſeruat vitā: ſic qui aliena reſtituit pecuniā minuit ſed aufert cupiditatis ⁊ moꝛtis eterne materiā ⁊ conſeruat gratiā ⁊ sic vitā. Et ſicut ſunt q̄dā infirmitates que nō pn̄t ſine flebothomia curari: ſic ſūt q̄dā peccata qb⁹ nō pōt q̄s ſine reſtitutione curari aut iuſtificari ſicut furtū/ vſura/ ſymonia/ rapina/ ⁊ hmōi: qꝛ nō dimittitur peccatū niſi reſtituat̄ ablatū: vt dicit Aug. Hāc flebothomiā faciebat ſicut zacheus: qui dicebat Luc. xix. Si aliquē defraudaui: reddo q̄druplū: ſꝫ vtinā vſurarij redderent ſimplum.

¶ Tertio requirit̄ ad ſatiſfactionem cinis humilitatis. Cinis em̄ ⁊ aq̄ calida faciūt bonū lixiuiū: ſic cinis ꝟe humilitatis ⁊ aqua calida lachꝛymarum faciunt penitentiam: ⁊ ſicut aqua q̄tūcūqꝫ calida niſi tranſeat per cinerē nō bū purgat ſoꝛdes veſtiū: ſic lachꝛyme q̄tūuis calide niſi trāſeant per cinerem humilitatis non lauant ſoꝛdes vicioꝝ. Ideo dicebat Job. xlij. Ego penitentiam in fauilla ⁊ cinere.

¶ Quarto requirit̄ ad ſatiſfactionem penitētꝫ ciliciū moꝛtificatiōis: hoc eſt ꝓpꝛium ſpecie maligna ⁊ emplaſtrum carnis repꝛeſſiuū luxurie ⁊ carnalis laſciuie: ⁊ ſicut emplaſtrū tēptat ⁊ repꝛimit doloꝛē lateris: ſic ciliciū moꝛtificationis repꝛimit libidinē hoc eſt emplaſtrum ponebat directe ſupꝛa locū doloris iudich. de quo đr iudich. viij. ꝙ habēs ſupꝛa lūbos ſuos cilicium/ ieiunabat: ciliciū ꝯ luxuriā/ ⁊ ieiuniū ꝯ gulā.

¶ Quinto requirit̄ ad ſatiſfactionē penitētis ieiuniū afflictiuū/ qꝛ ad litteram: panis ⁊ aqua eſt cib⁹ ⁊ vita īfirmi/ ⁊ pꝛecipue ꝓhibet̄ vinū infirmis. Unū ille bon⁹ medicus paul⁹ đt ad Ephe. v. Nolite inebꝛiari vino in q̄ eſt luxuria. Sed nota ꝙ oīa cōcedunt̄ infirmis de q̄rū ſalute dubitat̄ ⁊ deſperat̄: ſꝫ alijs de qb⁹ habet̄ ſpes ꝙ curent̄ ſubtrahūt̄ nociua q̄tūcūqꝫ delectabilia. vt dicit̄ Johel. ij. Conuertimini ad me in toto coꝛde veſtro: in ieiunio/ ⁊ fletu/ ⁊ planctu. Et ſequit̄: quis ſcit ſi ↄuertatur ⁊ ignoſcat de⁹: q̄ſi diceret: ex quo de⁹ q̄ eſt ſummus medic⁹ ieiunare nos p̄cepit: nequaqꝫ de noſtra ſalute diffidit.

¶ Sexto requirit̄ ad ſatiſfactionē penitētis elemoſyna ⁊ hoc eſt q̄ſi ſalariū medici. Fideli⁹ em̄ laboꝛat medic⁹ q̄ ſperat bene ſe remunerari. Et nota ꝙ ſalariū eſt taxādū medico ſm̄ ꝙ pl⁹ vl̄ min⁹ laboꝛauit circa infirmū: ⁊ quāto a maioꝛi ⁊ periculoſioꝛi moꝛbo liberauit egrotū. Bene eſt igit̄ remunerādus medic⁹ noſter xp̄s q̄ tm̄ circa nos laboꝛauit imo ꝓpter infirmitatem noſtrā aīam ſuā moꝛti tradidit. Eſa. liij. ⁊ etiā qui a tā graui ⁊ multiplici infirmitate nos liberauit. Ipſe em̄ eſt qui ſanat omnes infirmitates noſtras: ⁊ redemit de interitu vitā noſtram. vt đr in pſal. Si em̄ bene remuneret̄ iſte medicus: nequaqꝫ de moꝛte timeat egrotus Debet enim remunerari non in ſe quia bonoꝝ noſtroꝝum non eget: ſed in heredibus ſuis ſcꝫ paupibus. Reputat em̄

ſibimet factum qđ ſit pauperib⁹ amore ipſi⁹. Vñ dicit Math. xxv. Quod vni ex minimis meis feciſtis/ mihi feciſtis. De iſto ſalario elemoſyne dicit Tho. iij. Elemoſyna ab omni pctō ꝛ a morte liberat: ꝛ non patietur animam ire in tenebras.

¶ Septimo ꝛ vltimo requirit ad ſatiſfactionē penitētiꝫ orō deuota: ſicut eñ mater ꝑ filio egroto facit candelam ꝛ emit votū cū nullū conſiliū vel auxiliū ſupereſt medicorum: quādo videmus ſpiritum noſtrū periclitari graui morbo peccati debemus facere candelam bone operatiōis. iuxta illud Luce. xij. Lucerne ardētes in manibus veſtris ꝛ emittere votum deuote orationis: et hoc genus demoniorum. ſ. peccatum non eijcietur niſi in oratione ꝛ ieiunium. Mat. xvij. Oratio nāq; peſtes mentis curat: ꝛ ieiunium peſtes corporis.

¶ De oratione. Cap. xiiij.

Tertio nota partes penitētie virtuales que ſunt tres ſcꝫ oratio/ ieiunium/ ꝛ elemoſyna.

¶ Primo ſpecialiter de oratione eſt dicēdū. Quid eſt oratio? Eſt petitio decens in deo vel a deo. Vel orō ē mētiꝫ eleuatio i deū. Damaſcen⁹.

¶ De oratione nota ſpecialiter qnq;. ſcꝫ typus decens/ virtus ingēs/ mod⁹ cōpetens/ loc⁹ cōgruens/ tps ꝯueniēs.

¶ Habet igitur oratio typum decentem ꝛ figurā elegātem. Cōparatur autem ſpecialiter tribus. Eſt enim orō ſicut incenſum diuine miſerationi offerēdū. Sicut ſcutum diuine miſerationi opponendū. Sicut tributū diuine dominationi perſoluendum.

¶ Eſt ergo oratio p̄io ſimilis thuri vl' incēſo: qđ diuine miſeratiōi debem⁹ offerre: ſicut eñ thus vel incenſum ſup carbones poſitum ſpirat ſuauē ꝛ redolentē odorē vel fumū: ſic oratio incēſa ſuper carbones deuotiōis multū fragrat in ꝯſpectu diuine maieſtatis: ꝛ iō dicitur in pſal. Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.

¶ Secūdo eſt oratio ſimilis ſcuto qđ diuine indignationi debem⁹ opponere. Nam ſcutum prohibet ictū lācee vl' ſagitte/ ſic oratio ſeruat hominē a lancea vel a ſagitta ſententie ꝛ ire dei. Vñ dr Sap. xviij. De aaron ꝙ proferens ſcutum orationis reſiſtit ire.

¶ Tertio eſt oratio ſimilis tributo qđ diuine dñationi debemus ꝑſoluere: ſicut eñ emphiteota vel feudatari⁹ ſoluit tributū regi ꝑ emphiteoſi/ vel feudo quod tenet ab ipſo: ſic tributum laudis ꝛ orationis ſoluendū eſt deo ꝑ emphiteoſi corporis ꝛ anime quā accepimus in feudo. Math. xxij. Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari: ꝛ que ſunt dei deo.

¶ Itē oratio triplicē figurā aliam valde pulchrā. Eſt eñ vir orās Sicut hō regi portās enceniū ſicut a rege petēs iudiciū. Sicut a rege petēs ſuccurſū. Eſt itaq; hō q̄ orat: ſicut ille qui preſentat regi magnū enceniū ꝛ nobile: vt hō magn⁹ vel nobilis domicell⁹/ ſic oratio eſt enceniū a deo nobile ꝛ magnū qđ ſolum debet preſentari deo per hominē magnū ſcꝫ iuſtū. Hoc eſt eñ officium chriſti hominis ꝛ mediatorꝫ noſtri qui oratiōes noſtras ꝛ opa nr̄a p̄ſentāt deo patri: quod figurat diaconus in eccleſia vel in miſſa cū offert thuribulum ſacerdoti. Hoc eſt officiū āgeli qui nr̄as orationes ſimiliter offert in conſpectu dei ſicut dixit angel⁹ ad thobiā. Tho. xij. Qñ orabas cū lachrymis: et ſeqt ego orationem tuam offerebam domino. Et ſicut regi nō offert qui ſibi miniſtrat ferculū coopertū cū muſcis: ſic ē qui orat non debet regi regum offerre ferculum cum muſcis: id eſt cogitationibus vanis ꝛ immundis.

¶ Eſt etiam qui orat ſicut ille qui a rege petit iudicium: ſicut enim ille qui in iudicio loquitur debet habere teſtes de his que proponit: alioquin nō crederetur ſibi vel audiretur immo a iudice puniretur: ſic oratio vocalis debet habere teſtimonium cordis: ſed tamen cauendum eſt ne cor orantis ſit falſus vl' corruptus teſtis corruptione. ſ. iniquitatis: quia dicitur in pſal. Iniquitatē

ſi aſpexi in corde meo ⁊c̄. ſed ſi conſciē
tia bona ⁊ teſtimoniū fidele ferat orās
iudicium pro ſe reportat. Nam dicit
apoſtolus. ij. Cor. j. Gloria noſtra hec
eſt teſtimonium conſcientie noſtre.
¶ Eſt inſuper orans ſicut ille qui a re
ge in obſidione querit vel petit ſuccur
ſum. nam ſicut ille qui tenet caſtrū re
gis ſi obſideretur ab inimicis reputare
tur infidelis niſi caſtrum regi denūcia
ret obſeſſum, vel peteret ſuccurſum/ vl'
niſi expectaret a rege auxilium/ vel ſi
poſt auxilium redderet hoſtib⁹ caſtrū:
ſic cū hoſtes viſibiles ⁊ inuiſibiles ob
ſident animā tētationibus/ ſtatim de
bemus regi regum nuncium oratiōis
mittere/ ⁊ obſidionem denūciare ſicut
propheta qui dicebat in pſal. Conſiliū
malignātiū obſedit me. Deus enim nō
differret auxilium mittere: quia fide
lis ſtatim faciet ſuccurſum cū ad tē
tationem fuerit prouentū vt dicit apo
ſtolus. j. Cor. j. ¶ Item qui orat deb;
clamare ſicut clamat paruulus q̄ vult
vbera. Sicut clamat catulus cum ſen
tit verbera. Sicut clamat pp'lus cum
videt pericula.
¶ Eſt itaq; homo q̄ orat: ſicut paruu
lus volens vbera. Nam ſicut paruulus
clamat pro deſiderio lactis ſic viri ſpi
rituales debent emittere vlulatum ora
tionis deuote pro vberibus conſolatio
nis diuine. iuxta illud quod dicit Cā
ticorū. j. Meliora ſūt vbera tua vino.
¶ Eſt etiam homo qui orat ſicut catu
lus ſentiens verbera: nam ſicut catul⁹
ſentiens verbera clamat plus cum pl⁹
percutitur: ſic plus debet clamare orā
do qui a domino tribulationis verbe
re caſtigatur. Nam dicitur in pſal. Ad
dominum cum tribularer ⁊c̄.
¶ Eſt inſuper homo qui orat ſicut po
pulus videns pericula: ſicut enim con
ſueuit populus clamare precipue pro
pter tria. ſ. contra aquam/ ignem/ ⁊ ho
ſtes: ſic homo debet emittere clamorē
contra triplex genus tentationis. ſ. cō
tra carnalem concupiſcētiam que per
ignem figuratur: contra concupiſcen
tiam terrenam ſeu mundanam/ que p
aquam fluentē intelligitur: contra dia
bolicam guerram/ que proprie hoſtis
appellatur. Hec pericula timebat da
uid qui dicebat. Pericula inferni in
uenerunt me. ¶ Itē in oratione debe
mus os cordis aperire. Sicut reuma
ticus aeri. Sicut pullicul⁹ matri. Si
cut infantulus nutrici.
¶ Eſt itaq; orans ſicut homo reumati
cus qui nares hab; ſtrictas neceſſaria
eſt enim ad reſpirādum aptio oris: ſic
habet imperfectum odoratū. ſ. deſide
rij celeſtis. debet aperire os/ ⁊ emitte
re vocē orōnis. Nam dicit ꝓpheta in
pſal. Os meū aperui: ⁊ attraxi ſpm̄.
¶ Eſt etiā os aperiendū orōni ſicut in
fans aperit os nutrici: ſicut nutrix pa
ſcere infantē non poſſet/ ſi puer os non
aperiret: ſic ſi volumus nutrimentum
vite ſuſcipere ad nutrimentū vite eter
ne ſc; grē diuine: vt dicitur Sap. xvj.
¶ Eſt inſup homo q̄ orat ſicut pullicu
lus qui quando ſentit venire matrem:
aperit roſtrum verſus celum: ſic cū fre
quēter viſitet nos deus per inſpiratio
nem ſuam quaſi ſemp debem⁹ habere
os apertū p orationē deuotā. ſicut di
cit ap'ls. j. ad Theſſa. v. Sine intermiſ
ſione orate. Et de viro iuſto dr̄ Eccl'ia
ſti. xxxix. Aperiet os ſuū in orōne: ⁊ p
delictis ſuis deprecabitur. ¶ Itē ora
tio eſt ſicut armatura militē ornans.
Sicut lucernā viā demōſtrans. Sicut
columba oliuam portans.
¶ Eſt itaq; orō ſicut armatura. Nam
ſicut miles nō exit ſine armis ad bellū:
ita ſine armis orōnis nullo modo debe
mus intrare tentationis cōflictum. In
cuius figura dicit Exo. xvij. q̄ moyſe
eleuāte man⁹ ad orationem vincebat
iſrael: et cum remittebat manus ſupe
rabat amalech. i. diabolus.
¶ Eſt aūt orō ſicut lucerna viā demō
ſtrās. nā ſicut lucerna eſt neceſſaria in
tenebris: ſic orō ī rebus dubijs. In cu
ius figura mulier illa euanglica. i. aīa
deuota accendit lucernā ⁊ īuenit drag
mam. Luce. v. Lucerna eſt orationis
inſtantia: dragma ꝟo ē grā diuina: q̄ ſi
perdita fuerit reperit cū orōne duota

Et ſicut lucerna dirigit greſſ⁹:ſic ora-
tio dirigit oē bonū opus. Unde dicit
hieroñ. ad paulinū. In principio cuiuſ
libet operis boni p̄mitte ſignū crucis
in fronte cum oratione dominica.
¶ Eſt inſup oratio ſicut colūba que re
uerſa eſt ad archam cū oliua. Geñ. viij
Nā ſicut illa denūciauit pacē etiā ceſ-
ſaſſe diluuiū:ſic oratio denūciat peni-
tenti diuinā reconciliationē ꝛ veniam
pctōꝝ:ꝛ ſicut colūba illa portauit ra-
mū oliue:ſic orō ramū diuine gratie: ꝛ
ſicut colūba hꝫ duplicē alā: ſic orō hꝫ
duplices alas. ſ. ieiuniū ꝛ elemoſynā.
vñ dr̄ in pſal. Quis dabit mihi pēnas
ſicut columbe/ ꝛ volabo per orationē:
ꝛ requieſcam per deuotionem.

¶ De ieiunio. Capi. xv.

DE ieiunio nota ſpecialiter
tria. Quibus ieiuniū cō-
parat̄. Quid in ieiunio re
probat̄. Quale ieiuniū cō
mendatur.
¶ Primo eni ꝯparat̄ ieiuniū plurib⁹:
ꝛ ſpāliť trib⁹. Sicut parcitas ignis vł
lignoꝝ ſub olla. Eſt eni ſicut agilitas
in auicula. Sicut cōcauitas in viella.
¶ Eſt itaqꝫ ieiuniū ſicut pcitas ignis
vel lignoꝝ ſub olla: ſicut enī ſubtrahē-
do ligna vel ignem ſub olla ceſſat eius
bullitio:ſic corpi ſubtrahendo cibaria
ceſſat tentatio carnis. Uñ verſus. Lu-
xuriat raro/ non bene paſta caro. Uñ
nota q̄ ancilla ꝓuida tripliciter impe
dit ebullitionē olle. ſ. ligna ſubtrahēdo
aquā infundendo/ ꝛ que ſūt in olla mo
uendo:ſic aīa penitēs inſtar ancille cō-
tra ebullitionē carnis cōcupiſcētie dꝫ
ligna ſubtrahere:parce comedēdo. vſ⁹.
Subtrahe ligna foco ſi vis extingue
re flāmā. Debet aquā infundere ad lit
terā aquā bibēdo vinū bñ limphatum.
Dꝫ ollā mouere ſe vtiliter occupādo.
vñ dicit apľs. ij. Cor. xj. In laborib⁹/
in ieiunijs in vigilijs. ſ. occupem⁹ nos
Nā caro nr̄a ad ſtatū dyaboli ſicut car
bo ignis accēditur. ꝛ ſicut olle ſucceſſe
atqꝫ feruentis. vñ dr̄ Job. xlj. Halit⁹ ei⁹
prunas ardere facit.

¶ Eſt etiā ieiuniū ſicut agilitas ī aui-
cula. Nā ſicut auis macilēta ē agilis
ad fugiendū accipitrē/ ad volatū ſubli
mē:ſic mens hoīs ieiunātis ꝛ abſtinē-
tis eſt habilis ad fugiēdū accipitrem
.i. hoſtis tētationē/ ad ſublimen volatū
contemplationis. De tali dicit̄ in pſal.
Uolauit ſup pennas ventoꝝ: volauit
fugiendo temptationē:ꝛ volauit ſe ele
uando ad contemplationem. Ecōtra-
rio vero eſt de aue graui ꝛ pingui ſicut
de coturnice tempore vindemiarum/
que nō poteſt accipitrem fugere/ nec
alte volare: ſic hoīes carni dediti/ nec
bene poſſunt tētationē diaboli vitare
nec bene celeſtia cōtēplari. Uñ in figu
ra iſtorum helyas ieiunauit. xl. diebus
ꝛ. xl. noctibus vt ſcꝫ perſecutionem ie-
zabel euaderet ꝛ ad mōtē dei oreb ce
leriter pueniret vt legit̄. iij. Reg. xix.
Helyas in figura ſignificat aīam hoīs
abſtinētꝭ: pſecutio iezabel deſignat tē
tationem carnis: mons dei oreb ſignifi
cat ſublimitatem cōtēplationis.
¶ Eſt etiā ieiuniū ſicut concauitas in
viella. Nā ſicut viella niſi eſſet cōcaua/
et corde ſubextenſe: non eſſet ſonoroſa:
ſic homo niſi ſit vacuus per abſtinētiā/
et extenſus per rigidam penitentiā nō
reddit ſonoroſam diuine laudis modi-
cam. Unde in figura huius: dixit dñs
moyſi. Exo. xxvij. q̄ faceret altare cō-
cauū/ nō ſolidū: ſed inane. Concauū al-
tare eſt cor penitētis vbi debet immola
ri ſacrificium contritionis/ ꝛ ſacrificiū
laudis: qđ qdē nō dꝫ eē ſolidū. i. delicijs
plenū: ſed inane ꝛ ꝯcauū. i. pnīa ꝛ ieiu-
nio attenuatū. ¶ Itē ieiuniū ē ſūmū
remedium ad expiandū morbū. Bonū
ꝯſiliū ad effugiēdū lupum. Certum in
genium ad impugnandum caſtrum.
¶ Eſt itaqꝫ ieiuniū remediū valde ſa-
nū ad curādū morbū. Nā ſicut lex pri-
ma medicoꝝ infirmātib⁹ corpaliter ē
dieta: ſic p̄mū auxiliū vexatis febrib⁹
tētatiōis/ eſt ieiuniū et abſtinētia. Uñ
ieiuniū ponitur prio inter opa peniten
tie que ſuadet ſūm⁹ ille ypocras. ſ. de⁹
in ſuis aphoriſmis. Johel. ij. Conuerti
mini inqt ad me ī toto corde vro ie. ꝛc.

¶ Eſt etiam ieiuniũ valde bonũ conſi
lium ad fugandũ lupum. Sicut enim
vulgo dicit᷑. Fames eijcit lupũ de ne-
more/ſic abſtinentia ⁊ ieiunium fugãt
dyabolũ ab hoĩe. vnde Mar. ix. Hunc
genus demonioꝝ non eijcitur niſi in ie
iunio ⁊ oratione. Nam oratio fugat pe
ſtes cordis/⁊ ieiuniũ peſtes corporis.
vt dicit Augu. In figura etiam huius
Iudith ieiunãs occidit holofernẽ. vt
dicit᷑ iudith. xiij. ⁊ ix. Iudith que cõfi
tens interpretat᷑: ſignificat penitentẽ q̃
peccata ſua confitet᷑. Holofernes quẽ
iudith ieiunans occidit ſignat dyabo-
lum qui cõfeſſione ⁊ abſtinentia ſupe-
ratur. ¶ Eſt inſuper ieiuniũ valde cer
tum ingeniũ ad expugnandũ caſtrum
ſicut enim non eſt adeo forte caſtrum
quod nõ poſſit expugnari ſi poſſent ei
victualia ſubtrahi: ſic nõ eſt adeo caro
rebellis ſpiritui quin ſubtrahẽdo ciba
ria nõ valeat a ſpiritu ſubiugari. Caro
ſiquidẽ noſtra caſtrũ diaboli eſt q̃ ſem
per rebellat cõtra ſpiritum. De hoc ca
ſtro dicit᷑ Luce. xj. Cum fortis arma-
tus ſcʒ cuſtodit atrium ſuum. Atrium
dyaboli eſt caſtrum corporis immũdi
tunc in pace ſunt oĩa que poſſidet ha-
bens. ſ. turres ſuperbie/ foſſatum aua-
ricie/ rupes inuidie habẽs ꝓ muro de
fenſionem culpe proprie/ habẽs etiam
portas conuerſationis indiſciplinate.
habens pacem peruerſam intrinſecus
delectationis immũde. ſed tñ quantũ-
cũqꝫ muniatur: per ieiuniũ vt dictum
eſt ſubtrahendo cibaria expugnatur.
¶ Item nota ꝙ quattuor ĩ ieiunio re-
probantur ſcʒ. Cum ieiunãs vacat cul
pe. Cum ieiunans inhiat fame. Cum
ieiunans parcit burſe. Cum ieiunans
ſeruit gule. Eſt igitur reprobandũ in
ieiunio cum ieiunans vacat peccato.
q̃ ei ieiunat a cibo/ ⁊ non abſtinet a pec
cato: ſimilis eſt dyabolo cui eſca nõ eſt
⁊ malicia ſemꝑ ineſt. vt dicit yſido. De
hoc ieiunio dicit᷑ Eſa. lviij. Hoc eſt ie-
iunium qđ elegi. Diſſolue colligatiões
impietatis ſolue faſciculos deprimen
tes: ſed in eodẽ dicitur. Ecce ad lites
⁊ contentiones ieiunatis.

¶ Eſt etiam in ieiunio reprobandum
quando ieiunans querit ex hoc laudẽ
humanã/et glorie tranſitorie famam.
Nam qui ieiunat propter humanã lau
dem/de hoc quod ſubtrahit vni hoſti
paſcit duplicem hoſtẽ. qđ enim vnico
aduerſario. ſ. carni ſubtrahitur per ie-
iuniũ/de hoc paſcit alios duos. ſ. dia-
bolum ⁊ mundũ. tale erat ieiuniũ pha
riſeorum. de quib⁹ dicit᷑ Mat. vj. Cũ
ieiunatis nolite fieri ſicut ypocrite tri-
ſtes: exterminant eñi facies ſuas vt ap
pareant hominibus ieiunantes.
¶ Eſt tertio reprobandũ valde in ieiu
nio qñ ieiunans ideo ieiunat vt parcat
burſe. talis eñi nihil aliud videtur face
re/ niſi qđ ſubtrahit ſibi/ ponit ĩ ore dia
boli id eſt in burſa que eſt os dyaboli.
Unde auarus videt᷑ multum diligere
dyabolũ quando ſubtrahit ori proprio
vnde paſcat ⁊ impinguet ipſum. tale ie
iuniũ reputat ſapiens infeliciſſimum.
Eccl'es. vj. dicens. Uiro cui dederit
deus diuitias ſubſtantiã ⁊ honorem ⁊
nihil deeſt anime ſue ex omnib⁹ que de
ſiderat nec tribuit ei deus poteſtatem
vt comedat ex eo/ ſed homo extraneus
vorabit illud: hoc vanitas ⁊ magna mi
ſeria eſt. ¶ Eſt inſuꝑ reprobandũ in ie
iunio/ qñ ieiunans ideo ieiunat vt deo
ſuo ſcʒ gule ſeruiat ⁊ ventri qđ fit preci
pue tribus modis. Quidã eñ ſunt qui
ideo ieiunant vt poſtea melius come-
dant: tales nihil aliud faciunt niſi ꝙ ſo
lẽnitatem diei ſcʒ ventris/ preueniunt
vigilia ieiunij deteſtabilis. Sunt etiã
alij qui tempore ieiunij querũt magis
delicata cibaria: ⁊ tunc volũt comede
re ſplendidius ⁊ latius: ⁊ tantũ vna vi
ce comedũt quantũ in duab⁹/ qñ nõ ie
iunãt. ⁊ tales talẽ gratiã ſolum faciũt
deo ſcʒ ꝙ duos obolos dant ſibi ꝓ vno
denario. ⁊ eandem gratiã facerent iu-
deo vel ſarraceno. ¶ Sunt nihilomi-
nus aliqui q̃ tribus diebus plus man-
ducant ꝓ vno miſerrimo ieiunio quod
ieiunant. Nam die precedenti dicunt
cras ieiunabim⁹. Die ſequenti dicunt:
heri ieiunauim⁹. Die ipſius ieiunij di-
cunt: hodie ieiunamus. Et ita defrau

dant deum: quia pro tribus obolis nõ ſoluunt niſi vnum denarium. De talib⁹ conqueritur dñs Oſee. x. Circũuenit me in negociatione ſua effram. De tali ieiunio poteſt intelligi quod dicit̃ Eſa. lviij. Nolite ieiunare ſicut ad hanc diẽ

¶ Itẽ triplex ieiuniũ in ſacro eloquio commendatur ſcꝫ. Bonum Melius et Optimum. ¶ Bonum eſt qñ quis ieiunat pro ſatiſſactione peccati. Meli⁹ qñ quis ieiunat ad honorem dei. Optimum qñ quis ieiunat cũ exercitio boni operis. ¶ Bonum igit̃ dicitur quãdo quis iam poſt mortẽ peccati per contritionem ⁊ cõfeſſionẽ reſurrexit: ⁊ in charitate exiſtit: ⁊ ieiunat ꝓ peccatis que fecit. ſi autẽ charitatẽ non habet bonũ emittit quod habet: q꞉ dicitur Prime cor. xiij. Si tradidero corpus meũ: ita vt ardeam charitatẽ autẽ non habeam nihil mihi prodeſt. ⁊ offert quaſi cadauer mortuum deo qui ieiunat in peccato mortali: cũ debeam⁹ deo offerre corpora noſtra hoſtiam viuentem. vt dicit apoſtolus ad Rom. xij.

¶ Melius vero ieiunium vocat̃ quod ad dei honorem et ſanctorum ſuorum gratis ⁊ cum deuotiõe celebratur. De quo intelligitur quod ſcribitur Mat. vj. Tu aũt cum ieiunas vnge caput tuum ſcꝫ oleo vnctuoſe cõpaſſionis: ⁊ faciem tuã laua aqua lachrymoſe contritionis: vt dicit glo. Deo ieiunat/ q̃ pro cius amore ſe macerat: ⁊ qui qđ ſibi ſubtrahit. pauperibus elargitur.

¶ Optimum ieiunium dicitur quando homo exterior ieiunat/ ⁊ homo interior orat: vt dicit Iſidorus. Et quãdo quis ieiunat ex vna parte ieiunando macerat corpus: ⁊ ex altera parte bona agere non ceſſat. contra aliquos qui nihil poſſunt facere cum ieiunant: immo tunc ludunt ad ſcacos: vt ieiunium nõ ſentiant. et ſic ociando ocium vitant. contra hoc qđ dicit boetius: ꝙ ꝓ ocio vitando ocia ſectari ridiculoſum eſt. Ieiuniũ bonũ ſignat̃ ꝑ ieiuniũ moyſi. Exo. xxxiij. Ieiunium meli⁹ ſignificat̃ ꝑ ieiuniũ helye. iij. Re. xix. Ieiuniũ optimũ ſignificat̃ ꝑ ieiuniũ xpi. Mat. iiij.

¶ De elemoſina. Cap. xvj.

De elemoſina quattuor ſũt ſpecialiter notãda ſcilicet. Typus elegans. Motus ſtimulans. Modus regulans. Fructus abundans.

¶ Habet ergo elemoſyna typum vel ſimilitudinem elegantẽ/ ⁊ ſpecialiter triplicem. ¶ Eſt enim elemoſyna Sicut lumen radioſum Sicut lumen copioſũ Sicut lumẽ fructuoſum. ¶ Eſt itaqꝫ elemoſina ſicut lumen radioſum. Nam ſicut lumẽ ſerenat aerem: ſic elemoſina ſerenat mentẽ: ⁊ ſicut lumen fugat oẽm tenebram: ſic elemoſyna fugat omnem culpam: ⁊ ſicut lumẽ debet portari nõ poſt/ ſed ante hominẽ ſic homo prudẽs facit elemoſynã in vita ſua nõ poſt mortem. Qui autẽ elemoſinã non facit in vita ſua/ ſed poſt mortem ſuam: ſimilis eſt homini qui poſt tergũ vult portare lumen. i. lucernam. Dicit enim ſapiens eccl'iaſtici. xiiij. Ante mortem benefac amico tuo. id eſt anime tue: vel chriſto in ſuis membris. ¶ Eſt etiã elemoſyna ſicut flumen. Nam ſicut flumen manat ex influentia fontis: ſic elemoſina ex influentia pietatis. ⁊ ſicut fons vnde manat fluuius per occultos meatus procedit a mari: ſic pietas hoĩs vnde manat elemoſyna per occultã inſpirationẽ venit ex gratia dei: ⁊ ſic elemoſyna venit a deo. ⁊ datur deo. Nam dicit ſapiens eccleſiaſtes. j. Ad locũ vnde exeunt flumina reuertunt̃ vt iterum fluant. Et ſicut flumẽ qñqꝫ exit extra ripas nec eſt contentũ proprijs alueis: ita interdum dãda elemoſyna eſt bonis indifferẽter ⁊ malis: maxime tempore neceſſitatis. Sicut dicitur celeſtis qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos. vt dicit̃ Mat. v. ¶ Eſt inſuper elemoſyna ſicut ſemẽ Et nota ꝙ ſex ſunt quib⁹ elemoſyna bene ſemini comparatur. ¶ Primo quia ſicut ſemen debet abſcondi/ ita elemoſĩ decet occulte dari. Nam dicitur eccleſiaſtici. xxix. Conclude elemoſinam in ſinu pauperis. ¶ Secundo q꞉ ſicut ſe-

men videtur perdi cum tamen potius renouetur: ſic elemoſina videtur amitti cum datur: que tamen tunc optime ſeruatur et theſauriſatur in theſauro paradiſi. Unde dicitur Eccleſiaſtici. xxix. Perde pecuniam propter fratrem. ¶ Tertio ſemen cum fenore ſurgit ſic qui dat elemoſynam a deo centuplum accipiet: quod dicitur Prouer. xix. Feneratur dño qui miſeretur proximo. gloſa centuplum accepturus. ¶ Quarto ſemen quod eſt precioſum ſicut triticum in vno anno ſeritur et in alio metitur. vile vero ſicut ordeum et milium in eodē āno metitur et ſeminatur: ſic elemoſina precioſa eſt que hic in anno gratie ſeritur: ſed fructus eius in alio anno ſcilicet glorie expectatur. Uilis ergo reſpectu huius videtur elemoſyna illa que in preſenti remuneratur quia dicit ſaluator. Mat. vj. Amen dico vobis receperunt mercedē ſuam. Precioſa vero non ſolum in preſenti et tēporali: ſed etiam remuneratur eternaliter quia dicit apoſtolus Prime ad thimo. iiij. quod pietas ad oīa vtilis eſt / promiſſionem habens vite que nunc eſt et future. ¶ Quinto ſemen gelu preſſum et retardū profert vberiorem fructū: ſic elemoſina / quam quis dum facit ſuſtinet tribulationem vberiorem eſt habitura repromiſſionē ſeu fructum vel remunerationē. Unde dicitur in pſal. Euntes ibant et flebāt mittentes ſemina ſua. Uenientes autē etc. ¶ Sexto ſemen ſuſtinet moleſtias multas. ſicut gelu / grandines / et pluuias: ſic homo qui libens elemoſynā dat cū cor habeat cōpaſſione plenū talis ſuſtinet oēs neceſſitates pauperū et miſerias afflictorū. In cuius perſona dicit apl's. ij. Cor. xj. Quis infirmatur et ego non infirmor. ¶ Item elemoſinarius eſt Sicut arbor que fructū facit Sicut nutrix que puerum nutrit Sicut mercator qui merces vendit. ¶ Eſt itaque bonus elemoſynarius vt arbor: ſicut enim arbor melius creſcit et fructificat dum ab ea reſecantur ſuperflua ſic diuites melius proficiunt in gratia reſecantes diuitias ſuas. ſ. dādo elemoſynā que eſt de ſuperfluis dāda vel facienda ſicut dicitur. Luce. xj. Quod ſuper eſt: date elemoſynam. Et ſicut agricula tollerat in vinea aliquas infructuoſas arbores que ſuſtinent vites: ſic ſummus agricola deus in vinea ſua ſcz eccleſia tollerat multos diuites qui cum eorū elemoſyna ſuſtentāt pauperes. Unde dicitur Marci. xij. Uineā paſtinauit homo. In vinea ſiquidem non ſolum ſunt vites que fructificant: immo et paxili aridi: ſicut in eccleſia dei ſunt peccatores et iniuſti qui vites fructificātes: id eſt iuſtos ſuis elemoſynis ſuſtentant. ¶ Homo etiam elemoſinarius eſt ſicut nutrix que lactat puerū. Nam ſicut nutrices conſueuerunt impinguari vt abundēt in lacte et bene nutriant filios: ſic dñs impinguat diuites bonis temporalibus. vt abundent in lacte compaſſionis et nutriāt filios. id eſt pauperes ſuos. Unde dicitur in pſal. Impinguaſti oleo caput meum. Tunc enim dominus oleo caput hominis impinguat quando mentem ad pauperes oleo compaſſionis humectat.

¶ Eſt inſuper homo elemoſinarius ſicut mercator induſtrius. Nam ſicut mercatores pecuniam ſuam non tradunt eis qui reddere non poſſunt vel eis qui ad nundinas venturi non ſunt ſic homo prudens nō dat elemoſynam hiſtrionibus qui nihil habēt ſcilicet de gratia dei / et qui venturi non ſunt ad nundinas paradiſi. Ideo dicitur Eccleſiaſtici. xij. Bene fac humili et ne dederis impio. Hoc vero in duobus caſibus intelligitur. Unus quando datur hiſtrionibus nō intuitu pietatis ſed ratione hiſtrionatus. Alius eſt ſi credas quod propter elemoſynam tuam impius negligat iuſticiam. Et ſic pedagium non petitur ab illis qui tranſeunt vacui ſed ab illis qui onerati ſunt: ſic dominus pedagium elemoſyne non petit pauperibus qui ſunt rebus tranſitorijs / ſed a diuitibus qui ſunt onerati diuitijs et pleni temporalibus bonis. Unde dicit Apoſtolus prime ad Timotheum. vj. Diuitibus huius ſeculi precipue facile tribuere / cōicare / theſauriʒare ſibi fun

damentũ in futurũ. Et ſicut dñs terre nus mercatoribus qui furantur pedagium/aufert quandoqꝫ totũ capitale. ſic illis diuitibus qui pedagio elemoſine defraudant pauperẽ aufert dñs nõ ſolum gratiã immo etiã interdum temporalẽ ſubſtantiã. De tali dicitˀ. Mat. xxv. Tollite ab eo talentũ: ꝛ date illi q̃ decem talenta habet. Auaro ſiquidem tollenda eſt temporalis ſubſtãtia: ꝛ dãda illi q̃ miſerando pauperibus implet mandata domini. ¶ Secundo elemoſyna habet motũ ſtimulantẽ ꝛ ſpecialiter triplicẽ. Vñ nota ꝙ ille a quo petitˀ elemoſyna dꝫ ꝑcipue cõſiderare tria. ſ. Quis petit. Pro quo petit: Et ad q̃d petit. ¶ Primo igitur qñ pauper petit elemoſynã/ debet diues cõſiderare quis eam petit: qꝛ dñs pro cuius amore petit eſt mendicus. Deus enim ideo diligit pauperes/ quicquid fit eis propter amorem ſuum/ reputat ſibi factũ. Nam dicitˀ Mat. xxv. Quod vni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis.

Petit ergo elemoſynã per pauperem ſuum ille a quo diues petit quandoqꝫ regnũ. et ideo cũ pauperi negat diues modicum fruſtũ panis: timere debet ne audiat eum cũ petit ab eo regnum eterne felicitatis. qꝛ dicitˀ ꝓuerb. xxj. Qui obturat aures ſuas ad clamorẽ pauperis clamabit ipſe ꝛ nõ audietur. ¶ Debet ſecundo conſiderare diues quid petit deus qñ elemoſynã petit in ſuis pauperibus. Petit enĩ deus non noſtrum ſed ſuum: ideo valde igratus eſt deo qui pauperi negat modicã elemoſynam/ cum de bonis dei habeat abundanter ad menſam ſuam. Hoc cõſiderauit dauid qui dicit primi paralˀ. xxix. Tua ſunt domine omnia: et que de tua manu accepimus dedimus tibi ¶ Tertio debet conſiderare diues homo ad quid petit deus. Deus enim petit non ad dandũ/ ſed ad mutuandum. nec tantum ad triplas/ immo ad centuplas vſuras. vnde dicit Augu. Homo quid feneraris homini? fenerare deo/ et centuplum accipies ꝛ vitam poſſidebis. Et ideo nimis ingratus eſt qui ad tales vſuras non vult commodare deo ad quales mutuaret iudeo vel ſarraceno. ¶ Tertio elemoſyna habet modũ regularem et ſpecialiter triplicem. Unde nota ꝙ in dando elemoſinam debet eſſe modus iuſtus/ modus gratus/ modus pius. Juſtus ſine iniuria/ gratus ſine triſticia/ pius ſine ſuperbia.

¶ Primo igitur qui dat elemoſinam debet habere modum iuſtũ vt ſcilicet det ſuum et non alienum. Sicut enim aqua munda lauat/ et immunda coinquinat: ſic elemoſina munda que ſcꝫ eſt ſine peccato vſure vel rapine dantem mundat/ pauperem lauat/ ꝛ deum placat. vnde Prouerb. iij. Honora dominum de tua ſubſtantia/ non de aliena. quia elemoſina de alieno vt de rapina/ vſura/ vel furto/ dantem inficit/ proximum ledit/ ꝛ deum offendit. Unde in figura huius dicitur Leuitici. ij. Omnis oblatio que offertur domino abſqꝫ fermento erit ſcilicet vſure/ furti/ vel rapine/ vel cuiuſcunqꝫ acquiſitionis iniuſte. ¶ Secundo qui dat elemoſinã debet habere modum gratum vt ſcilicet oſtendat pauperi letum vultum/ dulce verbum/ et promptam manum. Nam de leto vultu dicit Apoſtolus. ij. Cor. xj. Hylarem enim datorem diligit deꝰ. De dulci verbo dicitur Eccleſiaſtici. iiij. Reſpõde illi ſcilicet pauperi pacifice in manſuetudine. De promptã manu dicitur Prouerb. iij. Ne dicas amico tuo vade et reuertere cras dabo tibi: cum ſtatim poſſis dare.

¶ Tertio q̃ dat elemoſinã debet habere modũ piũ ꝛ ſine oĩ ſupbia vel ꝑſumptione: vt ſcꝫ dãdo elemoſinã laudẽ nõ q̄rat/ pauperẽ nõ deſpiciat/ ſeipm̃ ſine elemoſina nõ dimittat. Qui ei dat elemoſinã laudẽ vitet hũanã. Nã dr̃ mat. vj. Te aũt faciẽte elemoſinã neſciat ꝛc̃. Debet etiã q̃ dat elemoſinã non ꝓpter hoc pauperẽ deſpicere: qꝛ dicitˀ Eſaie lviij. Et carnẽ tuã ne deſpexeris. Nec debet ſeipm̃ ſine elemoſina dimittere q̃ vult alijs miſericors eſſe. Dicitˀ enĩ Eccleſiaſti. xxx. Miſerere aĩe tue placẽs deo. Et aug. ĩ enchiridiõ. Qui vult ele

moſinam ordinate dare a ſeipſo debet incipere. Sicut eni nõ deberet dici miſericors q̃ extraneis faceret miſericordiam et matri proprie crudelis et miſericors eſſet: ſic multominus dicẽda eſt miſericordia vel elemoſina quã quis faceret alijs aĩa ſua neglecta/ ⁊ in peccato dimiſſa. vnde dicit̃ Eccleſia. xiiij. Qui ſibi neq̃ eſt cui bon⁹ erit? Et auguſtin⁹. Quid eſt miſerius miſero non miſerante ſibipſi.

¶ Tertia dieta de p̃ceptis in communi. Capitu. xvij.

Poſtq̃ dictũ eſt de penitentia dicendũ eſt de preceptis: q: hec eſt tertia dieta ſalutis. ſ. a penitẽtia venire ad precepta. Et ideo nota de p̃ceptis diuinis ſpãliter tria. ſ. Qualiter ſunt deſcripta. Qualiter diſtincta. Qualiter edita. ¶ Fuerũt eni deſcripta indebiliter diſticta rõnabilr: edita vniuerſalr

¶ Circa preceptorũ deſcriptionẽ eſt notandũ q̃ ad obſeruãdũ p̃cepta diuina debet nos monere preceptorũ ſcriptura tripliciter: ſi attẽdam⁹ quis ſcripſit: vbi ſcripſit: ⁊ quomodo ſcripſit.

¶ Primo eni ſi queris quis ſcripſit. dicitur q̃ digitus dei. ſ. ſpiritusſanctus. Scriptura enim magis eſt autẽtica et plus obſeruanda quãdo per manũ publici tabellionis eſt cõfecta. Iſte tabellio eſt ſpiritusſanct⁹. ſ. qui ex nihilo fecit celũ et terrã et oĩa elemẽta: ⁊ corpus xp̃i formauit in virginali vtero: et de puluere formauit corpora noſtra.

¶ Itẽ ſcripſit decẽ precepta. Ille eni eſt notarius public⁹ qui fecit inſtrumẽtum de matrimonio quod cõiũxit dei filius in v̾gine eccl'ia et in noſtra carne. et ipſe ſcripſit teſtamentũ qđ condidit xp̃s in cruce in quo legauit ſpiritũ deo patri matrẽ iohanni/ et paradiſũ latroni. Iſte tabellio ſcribet ĩ die iudicij eq̃tatem diuine ſentẽtie. Iſte ſcribet electos in libro vite. et breuiter iſte ſcribet omnes cartas et ſcripturas et iſtrumẽta diuina. Bene igit̃ obſeruãda eſt preceptorũ ſcriptura. vnde dicit̃ Deuto. ix. Deus dedit moyſi tabulas ſcriptas vtraſq̃ digito dei viui.

¶ Secũdo ſi queras vbi ſcp̃ſit. dico q̃ in tribus locis. ſ. In lapidib⁹ marmoreis/ In p̾fundo pectoris / et In pgamẽno humani cordis.

¶ De ſcriptura marmoris nota q̃ duo fuerunt paria tabular̃. prime poſt ſcripturã fuerunt fracte: inſtar illarũ fuerunt alie renouate. Prime ſignificant innocentiã. Scđe penitentiã. Et ideo ſi contingat tabulas innocentie frangi debent ſaltẽ precepta in talib⁹ penitẽti tranſcribi. Et eni mire cautũ q̃ ſi iſtrumenta vetuſtate vel aliq̃ caſu cõſumpta ſunt per manũ notarij exemplãda eadẽ auctoritate cũ originalib⁹ habitura: quia penitentia reducit in gradũ priſtinũ et oẽs defectus reuocat ad perfectum. vt dicit Augu. in ypoinſtitõ. Unde dicit dñs moyſi Exo. xxxiiij. Duas tabulas lapideas inſtar priorũ et ſcribam ſuper eas que habuerunt tabule quas fregiſti.

¶ De ſcriptura p̃ceptorũ in corde: nota q̃ in hac ſcriptura: ſcp̃tor vt diximꝰ eſt digit⁹ dei / ſcribẽtis calam⁹ lingua predicãtis. iuxta illud Pſal. Lingua mea calam⁹ ſcribe. Et ſpũſſanct⁹ ſcribens/ pergamenũ eſt mũdicia cordis. nam in pergameno lutoſo vel inmũdo littere nõ bene formãtur / nec apparet ſcriptura. imo oportet q̃ ſit albũ ⁊ mũdum. Unde dicebat p̾pheta. Cor mũdum crea in me deus. Incauſtum huius ſcripture eſt grã ſpũſſancti. Rubrica ornans totã ſcripturam eſt ſanguis xp̃i: cõtinẽtia ſcripture eſt dilectio dei et p̾ximi: q: finis precepti eſt charitas vt dicit ap̃ls. j. Thimo. j. Hec ſcriptura q̃ tam cara fuit: ideo intima ⁊ ſecreta eſt. Ideo ſicut iocalia cara ⁊ p̃cioſa reponũtur cũ magno ſtudio in loco ſecreto ⁊ ſcrinio p̃cioſo iõ ⁊c̃. Et de hac ſcp̃tura cara ⁊ itĩma dicit̃ Hier. xxxj. Dabo legẽ meam in viſcerib⁹ corũ: ⁊ in

corde eorum ſcribam eam. ¶ De ſcri-
ptura preceptorum in corde: nota ꝙ in
triplici parte corporis noſtri quodã-
modo ſcripta ſunt precepta dei: quaſi
pro ſempiterno ⁊ continuo memoriali
Scripta eñ ſunt in manibꝰ vbi ſunt de
cem digiti: in pedibus vbi ſunt decem
articuli: ⁊ in quinq; ſenſibus vbi ſunt
decẽ organa ſicut duo oculi ad viden-
dum: due aures ad audiendũ: due na
res ad odorandũ: due fauces ad guſtã
dum: due manus ad tangendũ. per qḋ
patet ꝙ pcepta diuina debẽt in nobis
dirigere greſſus affectionis: ideo ſunt
decẽ articuli pedũ: quaſi memoriale
decẽ pceptoꝝ. Debẽt etiã regere ſenſꝰ
affectionis: actus operationis ꝑpter qḋ
ſunt decẽ digiti manuũ ad deſignãdũ
decẽ pcepta ſeu preceptorũ mandata.
Debent nihilominus moderari ſenſus
noſtre cõſeruationis. ꝑpter hoc in ſen
ſibus ſunt decẽ organa ad deſignãdũ
decẽ pcepta. Hic eſt liber ſcriptꝰ intus
⁊ foris. vt dicit̃. Eze. ij. Et pcepta vt
dictũ eſt debent eſſe ſcripta intus. ſ. in
corde ꝑ dilectionẽ/ ⁊ foris ꝑ operatio-
nem. ſ. in corpore. ¶ Tertio ſi queras
quõ ſcripſit: dico idelebiliter. Et nota
ꝙ tria ſunt q̃ cõſueuerũt delere ſcriptu
ram: ſcʒ aqua/ ignis/ ⁊ vetuſtas. ſic ſpi-
ritualiter aqua tranſitorie delectatio-
nis ignis afflictiue pſecutionis/ vetu-
ſtas defectiue ꝯuerſationis. In aqua
ſignificat̃ tẽtatio carnis inficiẽtis. In
igne tẽtatio hoſtis decipiẽtis. In vetu
ſtate tẽtatio mũdi inficientis. In qui-
buſdã eñ delet pcepta aqua vel liquor
carnalis delectatiõis. In quibuſdam
ignis vel feruor hoſtilis pſecutionis.
In quibuſdã vetuſtas mũdialis cõuer
ſationis. Et ideo cõtra iſta tria deꝰ vo
luit pcepta ſua indelebiliter in lapide
ſcribere: vt nunq̃ delerent̃ nec carnali
beſtialitate: nec mundiali pſperitate:
nec hoſtili aduerſitate. vñ Mat. xxiiij.
Celũ ⁊ terra trãſibunt: verba aũt mea
nõ tranſibũt. ¶ Item nota ꝙ tres ſcri
pture ſunt ſpecialiter indelebiles ⁊ im
mobiles ſcʒ Leges imperatorum. Do
natio inter viuos. Et vltimũ teſtamen
tum. ¶ Precepta autẽ dei ſunt leges
imperatoris ſũmi/ edite in ꝯſiſtorio tri
nitatis que legunt̃ a doctoribꝰ per ca-
tholicam predicationẽ: repetuntur a
ſcolaribus per bonam operationẽ. vñ
dicit̃ Baruch. iij. Hic eſt liber manda
torum dei: ⁊ lex que eſt ineternum.
¶ Sunt eñi precepta diuina eterna ſi
cut donatio inter viuos: ⁊ irreuocabili
ter donat̃ vita eterna illis qui inter vi-
uos. i. in ſtatu gratie obſeruãt manda-
ta diuina. Ideo dicit̃ Mat. xix. Si vis
ad vitã ingredi: ſerua mandata. Bene
autẽ dicit̃ donatio inter viuos et non
inter mortuos: qꝛ in ſtatu culpe nõ põt
quis diuina precepta obſeruare.
¶ Sunt nihilominꝰ precepta diuina
ſicut vltimum teſtamentum. Nam pri
mum teſtamentũ fuit iudeorum qui p̃
cepta obſeruabãt ex timore. ⁊ illḋ fuit
reuocatum. Secundũ teſtamẽtũ fuit
xp̃i. ſ. tp̃e gratie/ in quo obſeruantur p̃-
cepta ex charitate/ ⁊ illud fuit in mor-
te xp̃i cõfirmatum. Unde xp̃s dixit in
ſuo vltimo teſtamento. Hoc eſt prece-
ptum meum. Jo. xv.

¶ De preceptis prime tabule. Cap. xviij.

Circa preceptorũ ſecundã
diſtinctionẽ: notãdum eſt
primo in generali de oĩbꝰ.
Et nota ſm ioſephũ q̃ fuit
doctor hyſtoricus/ ꝙ pre-
cepta diuina fuerũt per equas partes
in duas tabulas diſtincta. quia quinq;
fuerũt in vna tabula ⁊ q̃nq; in alia. ſm
origenẽ ⁊ beatũ Aug. ⁊ alios doctores
myſticos ⁊ morales. prima tabula di-
cit̃ cõtinere tm̃ illa pcepta q̃ ordinant
hoiem ad deũ. vel ĩ vita cõtemplatiua
q̃ ſunt tria. ſ. Nõ habebis deos alienos
⁊c̃. Scḋa aũt tabula cõtinet tm̃ illa p̃-
cepta q̃ ordinãt hoiem ad ꝓximũ que
ſũt ſeptẽ. ſ. Honora patrẽ tuũ ⁊ matrẽ
tuã ⁊c̃. Et hec breuiter fuerũt ſicut io
ſephus narrat ad litterã. Et nota hic
ꝙ deus habitat in celo et eſt ꝓximꝰ in
mundo. Peccator igit̃ q̃ non obſeruat
mãdata p̃me tabule q̃ ordinãt ad deũ

nõ meret habitare in celo vbi eſt de⁹: ꝛ q̃ nõ obſeruat p̃cepta ſecũde tabule q̃ ordinãt ad ꝓximũ nõ eſt dign⁹ habitare in terra vel in mũdo vbi eſt ꝓximus ꝛ ſic ꝑ cõſequẽs relinquit ꝙ habitet in inferno vbi eſt diabolus. Iuxta illud. Mat.xxij. Ligatis manib⁹ ꝛ pedibus proijcite eum in tenebras exteriores.

¶ Prima tabula dr̃ tm̃ cõtinere illa p̃cepta q̃ ordinant hoiem ad deũ vel ad vitã contẽplatiuã. Secũda q̃ ordinãt hoiem ad ꝓximũ vel ad vitã actiuam.

¶ Secundo notandũ eſt in ſpãli: ꝙ in p̃ma tabula ſunt tria precepta hoiem ad deũ ordinãtia in vitã contẽplatiuã Primũ eſt. Nõ habebis deos alienos. Scdm eſt. Nõ aſſumes deũ in vanum Tertium eſt. Memento vt diem ſabbati ſanctifices. ¶ Primum igit̃ preceptũ p̃me tabule eſt. Nõ habebis deos alienos: ſed vnũ ſolum. ſcꝫ deum viuũ ꝛ verum. iuxta illud deut̃. Audi iſrael dñs de⁹ veſter deus vnus eſt. In hoc igit̃ precepto ꝓhibet̃ oĩs ydolatria. et cõtra hoc faciunt non ſolũ infideles et pagani ꝛ heretici: verũ etiã oĩs homo qui amorem precipuũ quẽ debet ponere in deo ponit in quocũqꝫ bono creato. ſicut ambitioſus qui ſumme diligit honorem proprium: ꝛ auarus qui ſimiliter diligit nummum: et guloſus qui ſumme diligit ventrem ſuum. Et ideo nota ꝙ triplex eſt idolatria. paganoꝝ/ auarorum/ ꝛ guloſorum. ydolatria paganorum eſt mala quia colunt aurum ꝛ argentum. iuxta illud Pſal. Simulacra gentiũ argentum et aurum. ydolatria auaroꝝ eſt peior: q2 quaſi deum adorant nummũ. Nã auaricia eſt ydolorũ ſeruitus. ſm̃ apo. ad Ephe. v. ydolatria guloſorum eſt peſſima q2 guloſi colunt deũ viliſſimum. ſ. ventrẽ ſuum qui eſt latrina et immunditia quorum deus venter eſt et gloria in confeſſione ipſoꝝ vt dicit apl's Phil. iij. Pagani cõparant deũ auro p̃cioſo: auari nũmo rubigioſo: guloſi vẽtri ignominioſo

¶ Secundũ preceptum eſt. Non aſſumes nomẽ dei in vanum: in quo ꝓhibetur periurium et blaſphemia et omne peccatum vel inordinatio lingue maxime contra deũ. Et nota tria hic ſpecialiter de periurio vel blaſphemia. Primo quia periurus vel blaſphemus peſſime deſtruit animã ſuam vel cauſam. Prouocat enim contra ſe tres perſonas quarum fauor valde eſt neceſſari⁹ in iudicio ad ſententiã obtinendam. ſ. Iudicem. Teſtes. ꝛ Aduocatos.

¶ Qui eni falſe iurat ꝑ deũ: habet cõtra ſe iudicẽ. ſ. deũ q̃ eſt iuſtus. vt dr̃ in p̃s. Qui iurat falſe per ſanctos habet cõtra ſe aduocatos. ſ. ſanctos q̃ ſunt aduocati noſtri ꝛ ſpecialiter q̃ iurat ꝑ virginẽ matrẽ dei: nã de illa cantat eccl'ia Eya ergo aduocata noſtra ꝛc̃. Summum aduocatũ prouocat cõtra ſe qui falſe iurat per chriſtũ/ vel per corpus ſuum/ vel altare ſacrum: q2 ipſe eſt precipuus aduocatus noſter. Iuxta illd. j. Io. ij. Aduocatum habem⁹ apud patrem Jeſum ꝛc̃. ¶ Qui vero falſe iurat per ſancta dei euangelia vel fidem vel cõſcientiã ſuã habet cõtra ſe teſtes Nã ſãcta dei euãgelia ſunt teſtimonia veritatis: fides ꝛ cõſciẽtia noſtra ſunt teſtes nr̃i. iuxta illud. j. Cor. j. Gratia noſtra hec ẽ ꝛc̃. Quõ ergo blaſphem⁹ et periurus faciet qui veritatem iudicem/ aduocatum/ ꝛ teſtes contra ſe habet? Per quam viã icedet in extremo ꝛ iuſto iudicio dei: vbi vix iuſtus ſaluabit̃: q2 nõ credit ꝑ ſe miam hr̃e. De talibus ꝯquerit̃ dñs ꝑ Eſa. lij. Iugiter tota die nomen meũ blaſphematur. Non mireris ergo ſi periurus et blaſphem⁹ damnet̃/ qui nomẽ dei glorioſum aſſumunt in vanum: virginem glorioſam/ fidem ſuam et conſcientiam ſuam/ ſancta euangelia ꝛ chriſtum/ ꝛ omnes ſanctos/ ꝛ omne bonũ aſſumunt in vanum ꝛ omnia vt videtur habent pro nihilo. Non erit inquã mirum ſi a deo ꝛ virgine ꝛ ſanctis omnibus in iudicio illo tremendo procul repellantur.

¶ Tertiũ preceptum eſt. Memẽto vt diẽ ſabbati ſanctifices. Et nota ꝙ trãſgreſſores huius precepti videntur ſpecialiter memoriã amiſiſſe. Unde iſtis ſolum dicitur. Memento ꝛc̃.

¶ Primo igitur tales vidētur memo
riam amiſiſſe: q2 non reminiſcūtur eoꝝ
que vident in natura: nec eoꝝ q̄ legunt
vel audiunt in ſcriptura. Videm⁹ eni
in natura ꝙ oīa quietē appetunt poſt
laborē. Herbe nāq3 et plāte ſegetes et
arbores fructificant et ſuo modo labo=
rant ſc3 in vere/ autūno/ ⁊ eſtate. ⁊ que
quieſcunt in hyeme/ ⁊ quodāmō ſom=
niant. Legim⁹ aūt in ſcriptura ꝙ deus
fecit celū et terram: ⁊ oīa que in eis
ſunt in ſex dieb⁹ tamen in die ſeptīa re=
quieuit. Apl'i et martyres ⁊ alij ſancti
laborauerūt in hoc mūdo ⁊ tamē nunc
requieſcunt in celo. ſol⁹ vero diabolus
nunq̄ quieſcit nec illi q̄ ſunt in iferno.
Tranſgreſſores ergo hui⁹ precepti ſūt
illi qui laborāt per totā ſeptimanā nec
quieſcunt nec ceſſant in dieb⁹ dñicis.
nec ī alijs feſtis. Non ei ſunt vt pat3 ſi=
milis deo qui reqeuit ſeptima die nec
creaturis q̄ requieſcunt in hyeme nec
ſanctis qui requieſcūt in celo: ſed ſunt
ſimiles diabolo et dānatis: q2 nunq̄ re
quieſcunt ſed ſemper laborant et labo=
rabunt in inferno. Nam de dānato di=
citur in Pſal. Laborabit in eternum: ⁊
viuet adhuc in finem.

¶ Secundo tales videnť memoriam
amiſiſſe: q2 intētio fuit dei vt in die fe=
ſto vacaremus diuino cultu: tales au=
tem faciunt totū contrariū. Nam die=
bus feſtiuis vadunt ad mercata: ⁊ nū=
dinas: ⁊ ſimilia/ ⁊ dimittūt ſermones ⁊
miſſas: ⁊ fugiunt a deo ⁊ vacant mun=
do et quod pei⁹ eſt peccato. Tales eni
ſunt ſimiles cancro qui ſemper vadit ⁊
ſerpit ex trāſuerſo retro gradiendo.

¶ Tertio tales videnť ꝑdidiſſe memo
riam: q2 dñs mādat ſanctificari ſabba=
tum. et illi polluūt ſabbatū: ⁊ qđ peius
eſt quaſi ſcīficant ſeptimanā. Vacant
enim in ſeptimana operib⁹ licitis: et in
ſabbato vel die feſto ebrietatib⁹ ⁊ im=
mundicijs, ſordibus et peccatis totam
ſeptimanā dant corpus victui miſero:
et in die feſto dant animam dyabolo.
De his conqueritur domin⁹. Ezechie
lis. xxij. Sanctuaria mea ſpreuiſtis et
ſabbata mea polluiſtis.

¶ De preceptis ſecūde tabule. Capitu. xix.

De preceptis ſecūde tabule
eſt notandū ꝙ ſeptē ſunt in
vniuerſo. Primū ē. Hono
ra patrē tuū et matrē tuā.
Secundū eſt. Nō occides
Tertiū eſt. Non mechaberis. Quar=
tum. Nō furtū facies. Quītū. Nō fal
ſum teſtimoniū dices. Sextū. Nō con
cupiſces rem ꝓximi tui. Septimum.
Nō deſiderabis vxorem proximi tui.
Et de iſtis ſeptē primū eſt affirmatiuū
et alia ſunt negatiua. Precepta autē
affirmatiua ligant ſemꝑ: ſed nō ad ſem=
per: ſed pro loco et tēpore. negatiua ꝟo
ligant ſemper et pro ſemper.

¶ Primū ergo preceptū ſecūde tabu=
le eſt. Honora patrē tuū et matrē tuā:
et eſt affirmatiuum. Et nota ꝙ triplex
eſt ratio quare honorādi ſunt parētes:
quia nos genuerūt/ nutrierunt/ et in=
ſtruxerūt. Q2 ab ipīs ſum⁹ geniti/ de
bem⁹ eis corꝑale obſequiū. Q2 ab ipīs
ſum⁹ nutriti/ debem⁹ tēporale nutri=
mētum vel ſubſidiū. Q2 ab ipīs ſum⁹
īſtructi: debem⁹ eis imitatiōis exēplū.

¶ Prima ergo ratio honorādi paren=
tes eſt: q2 ipſi nos genuerūt. vnde dicitť
Eccľi. vij. Honora patrē tuū et gemi=
tus matris tue ne obliuiſcaris meditā
do q2 niſi per illos non fuiſſes. ⁊ ꝓpter
hoc vt dictū eſt debem⁹ eis corporale
obſequiū. ſ. corde debem⁹ eos diligere:
cōtra illos qui eos cōtēnunt ⁊ deſide=
rant mortē eorū: maxime quādo ſene=
ſcunt. Lingua debemus eis reuerēter
loqui ⁊ benedicere: cōtra illos q̄ nō be=
nedicunt ſed maledicūt. Aurib⁹ debe=
mus eis obedire: cōtra illos qui eorū
precepta paruipendāt. Manib⁹ debe=
mus eis ſeruire: contra illos q̄ eos per=
cutiunt. ¶ Secda ratio honorādi parē
tes eſt: q2 ipſi nos nutrierūt et propter
hoc debem⁹ eis tēporale nutrimentū
vel ſubſidiū. ¶ Tertia ratio honorādi
parētes eſt: quia ipſi nos inſtruxerunt
Unde debem⁹ eis imitatiōis exēplum
ſc3 in bonū: q2 dicitť Prouerb. j. Audi

fili mi diſciplinã patris tui ⁊ ne dimit-
tas legẽ matris tue. Unde vide ſalarium
Filiꝰ boniꝰ eſt benedictio pr̃is et mr̃is:
qꝛ in eo benedicunt pater et mater: ſi-
cut vulgo dꝛ de bono filio. Benedicatur
pater tuus ⁊ mater tua. Sicut illa bo
na mulier dixit ſaluatori nr̃o. Luce. xi
Beatus venter qͥ te portauit: ⁊ vbera q̃
ſuxiſti. Et econuerſo pro ſalario mali
filij patris ⁊ matris: dꝛ de malo filio.
Maledicatur pater qui te genuit ⁊ ma
ter que te lactauit. Exemplum de line
ceo de quo narrat boetius in libro de
diſciplina ſcholariũ. ¶ Itẽ nota ꝙ tri-
plex eſt pena eorum qui non honorant
parentes ſuos.

¶ Prĩa eſt filiorũ ſuorũ inobedĩetia.
Nã eandẽ mẽſuram dabũt eis filij ſui
quã ipſi dederũt parẽtibꝰ. iuxta illud
Luce. vij. Eadem quippe menſura q̃
menſi fueritis: remetietur vobis.

¶ Secũda pena eſt infamia. Nã ſm̃
canonicas ⁊ legitimas ſanctiones ma
ligni parentibus infames ſunt ⁊ ex eo
rum malignitate poteſt teſtamentũ ⁊
donatio reuocari: et poſſunt omni fa-
cultate hereditate priuari paterna: et
vltra hoc tales frequenter mala morte
moriuntur in hac vita: et interdũ hor-
ribiliter puniuntur vel perimuntur.

¶ Tertia pena ẽ breuis vita ſicut pre-
miũ honorantiũ eſt vita longa. vt dici-
tur Exo. xx. Honora patrẽ tuũ ⁊ ma-
trem tuã: vt ſis longeuus ſup terram.
Nec eſt mirũ ſi tales reputant indigni
vita eťna: q̃ etiã reputant indigni vel
iudicant ĩ hac vita miſera ⁊ trãſitoria:
⁊ iſta vita ſubtrahatur/cum alijs pec
catoribꝰ concedit ad pnĩaȝ faciendam

¶ Scdm̃ pceptũ ſcđe tabule eſt. Non
occides. ſ. iniuſte. Nã iſtis tribꝰ modis
vel actu mortẽ inferendo: vl' lingua vt
mortẽ ꝓcurãdo: vel corde ꝓximũ odiẽ
do: homicidiũ ꝑpetrat. De vltio eni de
de quo minꝰ videt dꝛ. j. Io. iij. Omnis
qui odit fratrẽ ſuũ/homicida eſt.

¶ Itẽ nota ſpecialr ꝙ tria ſunt homi-
cidarũ gñ̃a. Sũt eñ q̃dã q̃ interficiũt ſeip
ſos ꝑ pctĩs ⁊ ſm̃ Augu. illi inter omes
ſceleratiſſimi homicide ſũt: de his dici
tur Thobie. xij. Qui facit pctm̃ vl' ini
quitatẽ hoſtis ẽ aĩe ſue. Sũt alij q̃ ſpi
ritualr interficiũt ꝓximũ p ſcãdalũ et
malũ exẽplũ qđ figurat ĩ morte primoge
nitorũ egypti. Exo. xij. Tũc eni moriũ
tur primogenita ĩ egypto qñ maiores
pſtãt minoribꝰ materiam pcti vl' ruine
ſuo malo exẽplo. Sũt ẽt alij q̃ ꝓcurãt
aborſum. ſ. qñ bonũ ꝓpoſitũ ĩ ſe extin-
guũt qđ eis miſericorditer inſpirat ex
q̃ p grãm ipregnant ſicut ĩ pſona ipoꝝ
dꝛ Eſa. xxvj. A facie tua dñe ɔcepimꝰ
⁊ peperimus ſpm̃ ſalutis/mali ꝟo ɔci-
piunt ſȝ nõ pturiũt: qꝛ ſuffocant cõce-
ptũ. De his dꝛ Eſa. xxv. Venerũt filij
vſqȝ ad ptũ: ⁊ virtus non eſt pariendi.

¶ Itẽ nota ꝙ triplex ẽ homicidarum
pena ſcȝ exiliũ/patibulũ et irregulari-
tatꝫ ĩpedimẽtũ. Homicide eñ exulant
qꝛ qñ pñt capi ſuſpendunt: ſic q̃ occi-
dũt ſe vl' alios p pctm̃ exules ſũt a grã
⁊ patria. Homicide aũt ſuſpẽdunt qñ
pñt capi ĩ patiblo iudic;: ſic ſpũaliter
homicida ſuſpẽditur ĩ patibulo ĩferni
qñ moritur. Homicide ẽt nõ pñt ad ſa
cros ordines ꝓmoueri: ſic aĩe homici-
darũ nõ ꝓmouebunt ad ordines ange
lorũ: ſȝ erũt in inferno vbi nullꝰ ordo: ſȝ
ſempiternꝰ horror inhabitat. Iob. x.

¶ Tertiũ p̃ceptũ ſcđe tabule ẽ. Non
mechaberis: vbi ꝓhibet oĩs ɔcubitus
illicitꝰ ⁊ actus carnis inordĩatꝰ tã ɔ̃or
dinẽ nature q̃ȝ ɔ̃ ordinẽ ſcripture ⁊ grẽ
Et notãdũ ꝙ triplex eſt ratio quare ꝓ
hibet mechia vel luxuria.

¶ Primo igit mechia eſt hmõi mũdi
q̃ſi vilis infirmitas qꝛ fere totꝰ mũdꝰ ta
beſcit/⁊ egrotat vel morit iſto pctõ: et
eſt morbꝰ ita ɔtagioſus ꝙ ſolo aſpectu
inficit hoiem. Vñ ſaluator nr̃ ꝓhibuit
aſpectũ illicitũ. Mat. v. Qui viderit
mulierẽ ad cõcupiſcẽdũ eã iã mecha-
tus eſt in corde ſuo. Mulier nãqȝ adul
tera ſicut baſilicꝰ ſolo aſpectu ĩterficit
hoiem ꝓpter qđ nos debemꝰ nimis ꝓ-
pinquare vel familiares eſſe eis ſicut nec
infirmis q̃ laborant morbo contagioſo
quod dꝛ eccľiaſtici. xlij. ꝙ de veſtimẽtꝭ
ꝓcedit tinea/⁊ a muliere iniq̃tas viri.

¶ Scđo qꝛ mechia ẽ maior mercatu-

ra diaboli. In alijs eni pctis lucratur diabol⁹ vnū pctōrē ꝑ vno pctō: ſꝫ i mechia (vt vulgo dr) lucraꝛ ꝑ vno pctō duos imo tres/ ꝛ interdū plures. i. adulterū ꝛ adulterā ꝛ vetulā q̄ ꝓcurat pctm̄: qꝛ ēt diabol⁹ i hoc magis multiplicat vſuras ſuas: iō huic mercature vel negocio pl⁹ itēdit: imo nō curat dormire vl' comedere qꝛ tm̄ ē intent⁹ huic peſſime mercature. dr ei Iob. xxx. Qui me comedunt ſcꝫ tentādo/ non dormiunt .ſ. a tentatione ceſſando.

¶ Tertio qꝛ ēt mechia ē cōi ꝛ via iferni hoc ē ſtrata publica magꝫ lata: quia plures ambulāt ꝑ eā. Alia pctā vendicāt ſibi ſpecialia hoīm gnā: ſed luxuria nulli parcit: ꝛ fere ad oē gen⁹ hoīm ſe extēdit. Exēplū de diabolo q̄ ſm fabulā habuit vxorē: et ex illa habuit ſeptē filias et maritauit eas. Supbiā dedit mulierib⁹ q̄ totū ſtudiū ſuū ponūt i vanitate: et i ſpeculo: pectine: ꝛ crinib⁹: ꝛ monilib⁹: ꝛ ornatu capitū ꝛc. Vſurā dedit burgēſib⁹. Rapinā militib⁹ et magnatibus. Symoniā clericis et ꝓlatis. Hypocriſim religioſis. et Luxuriā vniuerſis. de hac via dr Mat. vij. Lata eſt porta et ſpacioſa via q̄ ducit ad ꝑditionē: et multi ſunt qui intrant per eam.

¶ Quartū ꝓceptū ſcd̕e tabule ē. Nō furtū facies. In q̄ ꝓhibeꝛ furtū/ rapina. et ſymonia/ ꝛ oīs illicita ꝯctio rei aliene. Et nota ꝙ furtū cū ſuis comitibus eſt contra triplicem legem. Eſt eī primo contra legem nature ſcd̕m quā oīa debēt eſſe cōia. Fures aūt ꝛ ſui comites nō ſolū retinēt ſua ꝓpria: immo vſurpāt aliena ꝯ illd̕ ꝓceptū nature qd̕ ſcptū ē Tho. iiij. Qd̕ ab alio oderis tibi fieri vide ne tu alteri aliqñ facias. Eſt ꝯ legē ſcpture. vt dr Exo. xx. Non furtū facies. Eſt et ꝯ legē grē. Nā charitas q̄ eſt ꝯ pmū ꝓceptū legꝫ grē: non q̄rit ſua ſed aliena. Charitas ꝓcepit dare Luce. vj. Date ꝛ dabiꝛ vobis cōicādo: hec aūt poti⁹ nitiꝛ auferre. Charitas aūt ꝯiūcta facit nos ſiles deo qui nō ſolū ſua ꝛ etnā: ſꝫ etiā ſeipm ꝓ nobꝫ dedit. Ephe. v. Fures. raptores. ꝛ vſurarij/ auferēdo alijs ſunt ſiles morti ꝛ diabolo. Nā mors nitiꝛ furari ꝛ auferre corp⁹: diabol⁹ aūt aiam. De talibus dr Eſa. xxviij. Percuſſim⁹ fed⁹ cū morte: ꝛ cū iferno. i. diabolo fecim⁹ pactū/ q̄ furaꝛ aiam. Et ꝓcipue vſurarij/ fures/ vel raptores/ q̄ auferūt ſua pauperib⁹ ſūt ſimiles morti q̄ aufert paupib⁹ victū ſuū neceſſariū et ꝑ ꝯſequens vitā ſuā. Nā dr Eccli. xxxiiij. Panis egētiū vita pauperis eſt: qui defraudat illum homo ſanguinis eſt.

¶ Quītū ꝓceptū ſcd̕e tabule eſt. Nō falſū teſtimoniū dices. In q̄ ꝓhibetur oē pctm̄ ꝛ oīs inordinatio lingue ꝛ ſpecialr ꝯ ꝓximū. Sūt aūt ſm doctores vigintiduo pctā vl' de ordinatiōes lingue ꝛ oēs ꝓhibenꝛ. ſ. blaſphemia: murmur: defenſio peccati: periuriū: mēdaciū: detractio: accuſatio: multiloquiū: verbū ocioſum: ſcurrilitas que ad rem nō ꝑtinet. indiſcretio: cōuiciū: cōtētio: bonorū deriſio: prauū cōſilium: ſeminare diſcordias: maledictio: adulatio: peccatū bilingulū: rumor: iactātia: ſecreti reuelatio ſpūalir. ¶ Et nota ꝙ falſus teſtis trib⁹ ꝑſonis eſt obnoxi⁹. vt dicit yſido. de ſūmo bono. Eſt eī obnoxius deo quē ꝯtēnit: iudici quē decipit: ꝛ ꝓximo quē ledit. Mēdax ē ſicut denari⁹ falſus: vel poti⁹ ſicut falſ⁹ monetarius q̄ fabricat falſā monetā tā ꝛ talis de iure puniꝛ morte eterna. iuxta illd̕ pſal. Perdes oēs q̄ loquunꝛ mēdaciū. Detractor ſilis eſt cani q̄ lābit in hoīe nō carnē ſuā/ ſed vlſcera ꝛ ſanguinē. Murmurās aūt ſilis eſt rote deteriori curri/ q̄ pl⁹ eſt q̄̄ alie garruloſa/ qꝛ. ſ. non ē vncta oleo: ſic illis deficit vnctio ſpūſſcti. ¶ Iactās ſimilis ē cuculo q̄ neſcit nūciare niſi de ſeipſo. ¶ Adulatores ſimiles ſunt canib⁹ q̄ cū obuiāt ſibijnuicē ſe oſculanꝛ i loco imūdo. ¶ Bilinguis vel reportator verborū ſilis eſt ſpenti q̄ hꝫ linguā bifurcata: ſic tales loquūꝛ ad duas ptes. ¶ Qui ſtulte ꝓmittit: ſilis eſt arbori q̄ hꝫ lata folia: ſicut vit/ que cito folia defluit. vt diciꝛ in pſal. ¶ Quis loquiꝛ ſcurrilr ſimilis ē porco: q̄ vbicūq; ponit pedē non vereꝛ ponere os. ¶ Qui pctm̄ defendit vl' ex

cuſat: ſilis eſt ade q̃ retorſit culpã ſuã i deũ dicẽs. Mulier quã dediſti mihi ſociam dedit mihi de ligno ⁊ comedi ⁊cẽ Geñ.iij. ¶ Qui maledicit: ſilis eſt hyſtrioni viliori: imo viliſſimus eſt inter oẽs q̃ vulgo dicit̃ ioculator ſic de maledicẽte qui multis eſt odioſus. ¶ Qui multũ loquit̃: eſt ſicut fatuꝰ mercator q̃ ſine numero/põdere/⁊ mẽſura vẽdit merces ſuas: ⁊ iõ nõ eſt mirꝫ ſi interdũ defraudet̃. ¶ Qui indiſcrete ↄminat̃ ſilis ẽ cani q̃ plꝰ latrat ⁊ minꝰ facit: nobilis ei canis ſicut leporariꝰ vix latrat ¶ Qui ↄuiciat̃: eſt ſicut canis macelli: qui ſemꝑ os portat ſanguinolentũ. ¶ Qui contemnit vel cõtẽtionẽ incipit ẽ ſicut ille q̃ a diabolo mutuũ recipit: qui i cõtẽtione recõdit diabolo vſuras ſoluit. ¶ Qui praue cõſulit: eſt ſicut ſerpẽs q̃ inficit q̃cq̃d lingua eiꝰ tãgit. ¶ Qui rumores mltos narrat: ſimilis eſt lupo qui vt dr̃ vno mẽſe viuit de vento. Qui loquit̃ ꝟba ocioſa: eſt ſicut vlmꝰ ⁊ alie arbores q̃ nullũ fructũ ferũt ſed folia tm̃. ¶ Qui bonos detrahit: eſt ſicut cecꝰ q̃ ſpuit et neſcit vbi: ſꝫ ſpuit aliq̃n ſuꝑ vultũ alicuiꝰ q̃n credit ſpuere ſuper terrã vel lutũ. ¶ Qui ſeminat diſcordias ẽ ſicut ſꝑpens ignominioſus q2 talis vomit ignẽ et incẽdit rancorẽ. ¶ Qui ſecreta reuelat: eſt ſicut ſaccꝰ ſine fũdo ⁊ ſicut vas ſine opertorio. ¶ De blaſphemio et periurio dictũ eſt ſupra. Et ꝑpter hoc per talia q̃ a lingua ꝓcedũt vocat̃ vniuerſitas iniquitatũ. Zacha.ij.

¶ Sextum preceptum ſecunde tabule eſt. Non concupiſces rem proximi tui.

¶ Septimũ ꝑceptũ eſt. Nõ deſiderabis vxorẽ eius. In pᵒmo ꝓhibet̃ cõcupiſcẽtia oculorꝫ. In ſcđo cõcupiſcẽtia carnis. ¶ Et nota q̃ triplex eſt rõ q̃re ſpecialius iſta cõcupiſcẽtia carnis duplex ꝓhibet̃: tum quia eſt quedã anime labes q̃ cito maculat/⁊ vix põt tergi: tum quia eſt quidam anime ignis q̃ ſubito inflaminat ⁊ vix poteſt extingui tum quia eſt quedam anime ſitis q̃ ſpᵒ cruciat: et vix poteſt ſatiari.

¶ Primo igitur hec duplex ↄcupiſcẽtia: eſt aĩe labes que vix põt tergi. Uana iſtarꝫ.i. cõcupiſcẽtia carnis eſt ſicut aqua propter labilitatẽ trãſitorie delectationis. Altera.ſ. cõcupiſcẽtia oculorũ: eſt ſicut terra ꝑpter ariditatẽ terre affectionis. Sicut ꝫ ex aqua et terra fit lutũ materiale: ita ex hac duplici ↄcupiſcẽtia fit lutũ ſpirituale quo aĩa ſordidat̃ et per ↄſequens fetet ⁊ diſplicet in conſpectu dei ad modũ viliſſimi luti. vnde dicitur in pſalmo. Ut lutũ platearum delebo eos.

¶ Secũdo iſta duplex cõcupiſcentia eſt aĩe ignis q̃ vix põt extingui. De quo dr̃ Job.xxxj. Ignis eſt vſq3 ad ꝑditionem deuorans. Inflãmat eni animã ⁊ inflãmãdo incinerat: ⁊ tũc tertia ſoror earũ: ſcꝫ ſuꝑbia vite que eſt ſicut vẽtus inſufflat in aĩam: ſic redactã in cineres et diſpergit eam in ventum: et per cõſequẽs annihilat. Et ideo dr̃ i pſal. q̃ impius eſt ſicut puluis quem proijcit ventus a facie terre.

¶ Tertio iſta duplex concupiſcentia eſt anime ſitis que vix poteſt ſatiari: cuius due ſunt ſanguiſuge filie dicentes affer affer. Prouer.xxx. Concupiſcentia oculorum dicit affer diuitias: concupiſcentia carnis dicit affer delicias Una non ceſſat congregare / alia non ceſſat effũdere. Unde dicitur aggei.j. Qui mercedes ↄgregauit / mittit eas in ſaccum pertuſum. Homo mundanꝰ diuitiarum et deliciarum ſitibundus ſaccus dicitur pertuſus: et ideo nõ eſt mirum ſi nũq̃ poteſt impleri admodũ ſacci pertuſi.

¶ De peccatorum editione vel ꝓmulgatione: notandum q̃ ſunt viriliter edita: et ſub triplici pena: et primo ſub pena corporis ⁊ anime. Lex enim imperatoris editur ſub pena corporis tantum: ſed lex creatoris ſub pena anime ⁊ corporis vt dicitur Math.x. Nolite timere eos qui occidunt corpus: animã autem non poſſunt occidere.

¶ Secundo ꝑcepta diuina ediciũtur/ vel mandat̃ ſub pena bonorꝫ mobiliũ. Bona mobilia dicũtur bona gratie q2

poſſunt perdi ⁊ recuperari. Bona īmo
bilia dicunť bona glorie: q2 ſemel habi
ta nūq̄ pōt amitti. Trāgreſſores ḡ pre-
ceptorū diuinorū bonis gratie ⁊ glorie
priuanť. Jō obſeruantib⁹ dať grā ī pre
ſenti: ⁊ gloria in futuro. iuxta illō pſal.
Gratiam ⁊ gloriā dabit nobis dn̄s.
¶ Tertio p̄cepta diuina edicunť ſub
pena patibuli infernalis trāſgreſſor ḡ
diuini p̄cepti iā eſt in via qua ducitur
a diabolo ad patibulum inferni.
¶ Et nota ꝙ tria ſunt q̄ fiunt latroni
qn̄ duciť ad patibulū: oculis velať/ ma
nib⁹ ligať/ ⁊ veſte nudať: ſic pctōri q̄ du
ciť ad infernū velanť oculi rōnis/ ligā
tur man⁹ bone operationis/ denudať
veſte honeſte ꝯuerſationis. Sic ḡ pre-
cepta diuina edicunť ſub mł'tiplici pe-
na. Jō dō2 in pſal. Tu mādaſti māda-
ta tua cuſtodiri nimis ¶ Nota ꝙ ſicut
decalog⁹ eſt decē p̄ceptorū dei: ſic ſunt
decē trāſgreſſores decalogi: q̄ figuran
tur p decē plagas egypti: q̄ fuerūt ſan-
guis/ rana/ cinifex/ ⁊ muſce/ aīaliū pe-
ſtis/ ⁊ veſica/ grādo/ ⁊ locuſta/ tenebre
⁊ mors pmogenitorū. Et per iſtas decē
plagas egypti figuranť vt dictū ē trāſ-
greſſores decalogi. Nā ſicut plage ille
vaſtauerūt egyptum: ſic plage peccato-
rum corrumpunt mundum iſtum.
¶ Prima ergo plaga egypti fuit ſan-
guis. Oēs eñ aque egypti verſe fue-
runt in ſanguinē: ⁊ hoc ſignificat ſan-
guinem ⁊ corruptionem luxurie.
¶ Secunda plaga fuit rana: tota eñ
egyptus bulliuit ranis: et ſignificat lo-
quacitatē et peccata lingue.
¶ Tertia plaga fuit cinifex: cui⁹ acu-
leus amarus/ quaſi inuiſibiliter pūgit:
et ſignificat aculeum inuidie.
¶ Quarta plaga fuit muſca grauiſſi
ma: ⁊ hoc ſignificat indignationem ⁊
peccatum ire.
¶ Quinta plaga fuit peſtis aīaliū: et
hoc ſignificat lāguorē vł pctm̄ accidie
¶ Sexta plaga fuit veſica turgens ⁊
ampuloſa: ⁊ hoc ſignificat inflationem
et peccatum ſuperbie.
¶ Septima fuit grādo: et hoc ſignifi-
cat pſecutionē et pctm̄ iniurie: q2 ex ſup
fluitate naſciť iniuria vel malicia.
¶ Octaua fuit locuſta: q̄ deuorauit
qcq̄d reſiduū fuit in grādine: et ſignifi
cat voracitatē ⁊ pctm̄ gule.
¶ Nono plaga fuit palpabilť tenebra:
et hec ſignificat cecitatē ignorātie.
¶ Decia ⁊ vltia fuit mors primogenito-
rū: et hec ſignificat ſcādalū/ vel notā i-
famie: qn̄ ſcꝫ maiores p̄bent occaſionē
peccādi vł materiā ruine. Hec fuerūt
plage egyptiorū ad lrāꝫ: et iſte ſūt miſti
ce plage pctōrū trāſgreſſiōis decē p̄ce
ptorum. Vn̄ ſicut egyptij poſt plagas
iſtas fuerūt ſubmerſi ī mari rubro: ſic
hoīes mūdi poſt plagas iſtorū pctōrū:
ſi nō fuerit p pniam loti vel ſanati: ſub-
mergenť in iferno cū pharaone ⁊ ſuis
currib⁹/ et cū diabolo et angelis ſuis.
Qui aūt fuerit trāſgreſſor diuini p̄ce
pti nō erit imunis a plagꝭ pctōrū: ⁊ gut
ture tormētorū. vt dō2 Eccłs. viij. Qui
cuſtodit p̄cepta nō experieť qcq̄ mali
Quarta Dieta.

¶ De religione. Cap. xx.

POſt tractatū de
p̄ceptꝭ dicēdū ē
de ꝯſilijs euāge-
liorū. Hec ē eñ
qrta dieta ſalutꝭ
.ſ. de p̄ceptis ad
ꝯſilia euāgelica
ſicut a min⁹ pfe-
ctꝭ ad magꝭ pfe-
cta ꝑuenire: ⁊ qm̄ iſtā dietā ābulāt viri
pfecti ſicut religioſi: iō dicēdū ē hic de
religiōe ī cōi. Vn̄ ī noīe dn̄i de religio-
ne vł ꝯgregatione nota ſpāliter tria. ſcꝫ
typū cui cōparať: ortū vn̄ diriuať: vo-
tū q̄ ligať. Habet ḡ religio typū multi
plicē q̄ ipam reddit ꝯmēdabilē. Vnde
nota ꝙ tria commendanť in religione
vel religioſis. ſ. Pondus maturitatis
Amor cōitatis: ⁊ Fuga ꝓprietatis.
¶ Religioſ⁹ ḡ dō2 hr̄e pōd⁹ maturita-
tꝭ: ſicut ꝓ trapezeta vł cāpſor cogſcit
meliores denarios ad pōdus: ſic abſq̄
dubio in pōdere maturitatꝭ cognoſciť
religioſus. Nam in pſalmo dicitur. Jn
populo graui laudabo te.

¶ Religioſus debet amare cōitatē/ ⁊ hoc multiplici exēplo. Uidem⁹ eñ q̄ plures hoīes qñ ſūt ꝯgregati icedūt ſecuri⁹/ reſiſtūt forti⁹/ ſolatiant̄ iocūdi⁹. Uñ dr̄ eccl'iaſtes.iiij. Meli⁹ eſt duos eſſe ſimul q̄ vnū. Uidem⁹ inſup econtrario q̄ auis ſola ſingularis vel eſt rapax vt accipiter: vel amiſit ſociū vt turtur: ſic religioſus ſingularis vel eſt rapax detrahēdo vel iudicādo patrē vel ꝓximū: vel amiſit ſociū .i. xp̄m. qꝛ dicit Eccl'ſ.iiij. Ue ſoli. Ideo in oblatione dñi in tēplo fuit par turturū non ſola turtur. vt dꝛ Luce.ij. Uidem⁹ eñ q̄ ſola candela ꝑ ventū extinguit̄: ſed nō ita de facili qñ cū alijs ardet: ſic plures cōgregati vinculo charitatis iūcti meli⁹ lucēt ꝑ exēplū ⁊ vehemēti⁹ ardēt ꝑ deſideriū diuinū. vt dꝛ in pſal. Cōgregate illi ſanctos ei⁹. Uidem⁹ eñ preterea q̄ nō ſol⁹ denari⁹: ſed plures faciunt theſaurū. nō vnus miles: ſed plures faciūt exercitū: nō vn⁹ ſcholarꝭ: ſed plures faciūt ſtudiū: nō vnus bos: ſed plures trahunt iugū. nō vnū mēbrū: ſed plura faciunt corpus vnū. nō vna apis: ſed plures cōponūt fauū. nō vnū granū: ſꝫ plura faciunt aceruū. non vna ſpecies: ſed plures faciūt electuariū. ſic cū plures ſunt vniti ꝑ amoris vinculum eſt in eis abſq̄ dubio maior abūdantia meritoꝝ. vñ in figura hui⁹. nō vn⁹ ſol⁹ diſcipulus ſed plures diſcipuli receperunt ſpiritū ſanctum. vt dicitur. Actuum.ij.

¶ Religioſus dꝫ inſuper fugere ⁊ cauere proprietatē: ſicut eñ veſptilio bibit oleū in eccleſia vbi laudant alij deū. ſic religioſus ꝓprietari⁹ inſtar veſptilionis bibit ⁊ furat̄ bona monaſterij: vbi alij vacāt laudib⁹ ⁊ dei ſeruitio: ſicut iudas q ſol⁹ inter apoſtolos pecuniā furat⁹ eſt. vt dꝛ Ioh.xij. ¶ Item nota q̄ tria ſunt reprobata ſpāliter ī q̄libet religioſo. Indeuotio: diſſolutio: ⁊ vagatio Nam religioſus indeuot⁹ eſt ſicut cyprus vl' iūc⁹ aut merg⁹ q̄ interi⁹ ē aridus: ⁊ tñ ſtat ī aq̄ vel loco aq̄ſo. Itē ſicut piſcꝭ q̄ ſꝑ bibit aquā ⁊ cū aperit̄ vēter inuenit̄ vacu⁹: talis iuxta panē morit̄ fame: iuxta fontē morit̄ ſiti: iuxta ignē morit̄ frigore. Et de talib⁹ dicit̄ ī pſal. Diuites eguerunt et eſurierunt.

¶ Eſt ēt reprobāda ī religiōe diſſolutio vite: ⁊ ī honeſtas ī ꝯuerſatiōe. Nā ſecularis inhoneſte viuēs ſolū infamat ſeip̄m: religioſus ꝟo inhoneſt⁹ ⁊ diſſolutus īfamat totū monaſteriū ⁊ ordinem ſuū. nā ſicut qñ vinū ꝓclamat̄ ī villa: ꝑ vinū qđ portat̄ ſchipho iudicāt hoīes de toto vino qđ eſt in dolio. ſicut mūd⁹ ꝑ ꝯuerſationē quā videt ī vno religioſo iudicat oēs alios q̄ ſūt ī monaſterio vel in ordine ſuo: ⁊ hoc tā in bono q̄ in malo. Unde dicit apoſtolus .j. Corin.iiij. Spectaculum facti ſumus mundo.

¶ Eſt īſup religioſo valde reprobāda vagatio: ſicut eī piſcꝭ nō diu viuit extra aquā: ſic religioſus vagabūd⁹ cito morit̄ per culpā. vñ dicit Hiero. Ocium mihi carcer eſt: et ſolitudo paradiſus.

¶ Itē nota q̄ religioſus dꝫ ſe caſtigare nō interficere: prelato obedire nō cōtradicere: ſemꝑ in bono proficere nō retrocedere.

¶ Religioſus itaq̄ dꝫ corp⁹ ꝓpriū nō occidere: ſed diſciplinare: ⁊ diſciplinā cū rōne regulare: ⁊ interdū diſciplinā remittere. ſicut aquila retrahit alas vt meli⁹ extendat/ ⁊ baliſtari⁹ remittit vl' defendit arcū vt forti⁹ poſtmodū trahat: ſic interdū remittenda ⁊ tēperanda eſt diſciplina vt poſtea conualeſcat. Nam dicit apoſtol⁹. Rom.xij. Rationabile ſit obſequium veſtrum.

¶ Religioſus ēt ſuo ꝑlato dꝫ obedire hūiliter ⁊ nō reſiſtere: ſicut eñ mēbra iudicant̄ paralitica q̄ non mouent̄ ad īperiū capitis: ſic ꝑuerſus ē religioſus ſubditis q̄ nō ſentit motū ⁊ īperiū pñs ſpūalis. De talib⁹ dꝛ Exo.xv. Fiāt immobiles q̄ſi lapis. Et ſicut oē hōicidiū (ſicut dicit ph̄ūs) male terminat̄ termino ꝓprio: ⁊ bñ alieno: ſic religioſus bñ regit̄ ſi obſeruet ꝑlati ꝑceptū: male ꝟo ſi ſequat̄ proprie volūtatis votum.

¶ Religioſus inſuper dꝫ ſemꝑ proficere ⁊ nō retrocedere ⁊ idō a latiorib⁹ incipere dꝫ vt proficiēdo ad altiora valeat ꝑuenire. Nā dicit greg. In via dei non proficere deficere eſt. Sicut eñ edifi-

ctū in fundamēto ſit latiꝰ: ⁊ poſtmodū
cōſtruēdo ſit ſtrictiꝰ: ſic religioſus talē
pfectionē dꝫ īcipe ꝙ ad illā valeat adi-
re ⁊ in ea pſeuerare: ne dicat̃ illud euā-
gelicū vbū ꝯ ipm: hic hō cepit edifica-
re ⁊ nō potuit cōſūmare: vt dꝛ Lu. xiiij
Debet aūt ſup oīa ī religiōe pſeuerare:
qꝛ dicit ſaluatoꝛ. Nemo mittēs manū
ad aratrū ⁊ aſpiciens retro: aptꝰ eſt re
gno dei. Sicut eñ ſtultꝰ eſt q̄ tpe tēpe-
ſtatis exit de naui et proijcit ſe in mari
ita ſūma ſtultitia eſt tēpoꝛe tētationis
nauē religiōis dimittere: et ad ſubmer
gendū ſe in mare ſeculi pꝛecipitare. De
talibꝰ aūt dꝛ Actuū. xxvij. Niſi in naui
manſeritis: peribitis. ¶ Itē nota ꝙ re
ligioſꝰ dꝫ ī diſciplina nutriri ⁊ infoꝛma
ri tripliciter: ſcꝫ ſicut paruulꝰ in domo:
ſicut plāťla ī oꝛto: ſicut vgula ī vgulto.
¶ Debꝫ itaqꝫ religioſus admodū pue
ri in diſciplina diligēter enutriri ⁊ edu
cari. ¶ Uñ nota ꝙ debꝫ habere duas
obſtetrices in pceſſu: duas nutrices ī
pꝛogreſſu: duas conſiliatrices in pꝛofe
ctione vel ſtatu.

¶ Debet igitur habere duas obſtetri
ces. ſ. obedientiā que liget ſibi manus
et pedes et inuoluat eum in pannicu-
lo paupertatis/ ⁊ humilitatem: q̄ incli-
net eū in pſepio ⁊ in cunabulo clauſtri
cū freno tēperantie ⁊ capiſtro cilicij. ⁊
Iſte ſunt due obſtetrices hebꝛeoꝛum
id eſt religioſoꝛum que cōſeruabāt ma
res: id ē pfectos religioſos ⁊ pfecte vi-
uere volētes. vt dꝛ Exo. j.

¶ Debet etiā habere duas nutrices ī
pꝛogreſſu: ſcꝫ veritatē q̄ doceat eū loq̄.
iuxta illud. j. Petri. iiij. Si quis loqui
tur q̄ſi ſermones dei: ⁊ honeſtatē q̄ do
ceat eū ambulare. iuxta illđ qđ dt apl's
j. Theſſal. iiij. Pꝛecipimꝰ vobis vt ho
neſte ambuletis ad eos qui foꝛis ſunt.

¶ Debet nihilominꝰ habere duas cō-
ſiliatrices in perfectione ⁊ ſtatu. ſ. cha
ritatem ad deū ⁊ ad pꝛoximū. Nam di
cit apoſtolꝰ ad Heb. xiij. Charitas fra
ternitatꝭ maneat in vobis: ⁊ auſteritas
ad ſeipꝫ. iuxta illud. j. Coꝛ. ix. Caſtigo
coꝛpus meū/ ⁊ ī ſuituťe redigo.

¶ Religioſus inſtar plātule debet nu
triri in diſciplina vel in religione. Uñ
notandum eſt ꝙ oꝛtulanus fodit ſepe
circa plantulas que ſunt in oꝛto ſuo: q̄
ſpiritualiter debent fieri nouo religio-
ſo: plātule vero de vno loco eradicāt̃ ⁊
ī alio trāſplantant̃/ claudunt̃/ rigant̃/
purgant̃/ fodiunt̃/ ⁊ colūt̃. ſic nouiciꝰ
debet inſtar plātule de mūdo radicitꝰ
euelli ⁊ in religione trāſplātari ⁊ in fa-
cto pꝛopoſito radicari: circūſpectione
claudi: deuotione rigari: ꝯfeſſione pur
gari: exercitio ⁊ occupatione fodi ⁊ ex
coli: ⁊ tales ſunt ſicut nouelle plātatio
nes in iuuētute ſua. vt dꝛ in pſ.

¶ Religioſus inſuper ſicut virgula in
virgulto debet educari in diſciplina.
Unde nota ꝙ agricola quādo habꝫ vir
gulā vel ſurculū generoſe vel fructuo-
ſe arboꝛis pꝛouidet ei in multis. ſ. ꝙ ha
beat radicē/ ſtipitē/ frōdes/ et folia flo
res/ et fructꝰ: ſic virgulta ſpūalr. ſ. neo
phitus vel nouicius ī virgulto religio-
nis debet habere iſta ſex. ſ. radicem pꝛ-
funde humilitatꝭ: ſtipitē recte intētio
nis: frondes ſincere dilectionis: folia
honeſte locutionis: floꝛes pulchꝛe con-
uerſationis: ⁊ tandē ſuper omnia fru-
ctus bone operationis: qꝛ p fructus eo
rum cognoſcit eos deus: ſicut dicit ſal
uatoꝛ Mat. vij. De talibus virgulis ge
neroſis ⁊ fructuoſis dicit̃ in pſal. Filij
tui ſicut nouelle oliuarum in circuitu
menſe tue. i. religiōis ſancte. ¶ Habꝫ
etiam religio oꝛtū pꝛimoꝛdialem valde
laudabilē. Unde nota ꝙ oīs religio et
oīs ſpūalis cōgregatio vľ fraternitas
habuit pꝛimo oꝛtū a ſamuele: q̄ cōgre
gauit cuneū pphetarū. vt dꝛ. j. Reg. x
et ita dicit ibidē magiſter hyſtoꝛiarū.
¶ Secūdo habuit oꝛtū ab helyſeo cū
quo habitauerunt filij pꝛophetarū vt
dicit̃. iiij. Regū. iiij. Tertio habuit oꝛ-
tum a Johāne baptiſta qui congrega-
uit diſcipulos. vt dicit̃ Joh. j. Quar-
to habuit oꝛtū a chꝛiſto qui congrega-
uit diſcipulos ⁊ aploſ. vt dꝛ. Mat. iiij.
Quīto habuit oꝛtum ab apoſtolis qui
bus adheſerunt multi diſcipuli ſimul
habitantes poſt miſſionem ſpiritus ſan
cti ſicut dicitur Actuū. iiij. Quia nō

quilcꝫ eorum que poſſidebant aliquid
ſuum eſſe dicebat: ſed omnia illis erāt
cōmunia. Sexto habuit ortū a Mar-
co euangeliſta qui apud alexandriam
diſcipulos vite mirabilis habuit vt ha
bet̃ i eccleſiaſtica hyſtoria libro.j.c.vj.
Inde proceſſerunt monachi quorum
fuerunt tria genera ſcꝫ cenobitarum q
in cōmuni viuebant/ aliorum qui dice
bantur remichi: qui bini et trini habi-
tabant: ⁊ anachoritarum/ qui non ſoli
in deſerto viuebāt quorum auctor fuit
paulus luſtrator: nihilominꝰ princeps
iohānes baptiſta vt dicit Hiero. in epi
ſtola. xlviij. ¶ Habet inſuper religio
nodum regulantem valde notabilem
qui ipſam facit valde laudabilem.
¶ Eſt eni in ipſa triplex nodus valde
laudabilis: ſcilicet nodus religionis
obedientie ſubiugantis: paupertatis
alleuiantis: caſtitatis decorantis.
¶ Obedientia aufert religioſo ꝓpriā
voluntatem: et per conſequēs infernū.
iuxta illō Bern. Tolle propriam volū
tatem: ⁊ infernus non erit tibi.
¶ Paupertas aufert chriſti terrenā
cupiditatem: et per conſequens omne
malum iuxta illud verbū apoſtoli. j. ad
Thim. vj. radix oīꝫ maloꝝ ē cupiditas
¶ Caſtitas aufert homini carnalē fe-
ditatem: et per cōſequēs facit eū ange
lum. Iuxta illud Matth. xxij. Neꝗ
nubent neꝗ nubentur: ſed erunt ſicut
angeli dei in celo. De hoc triplici no-
do per ordinem eſt dicendum. Et pri-
mo de obedientia.

¶ De Obediētia. Ca.xxj.

De obedientia nota ſpecia-
liter tria: ſcilicet preconia
quibus commendatur: au
xilia quibus adiuuatur:
officia quibus occupatur.
¶ Habet ergo obedientia multa pre-
conia que ipſam laudant. Unde nota.
ꝙ obedientia eſt ſchola ſaluatoris/ et
nobile genus martyrij: palma triūpha
lis ⁊ ſcala paradiſi.
¶ Primo ergo obedientia eſt ſcala ſal
uatoris. Unde nota ꝙ ſaluator exēplo
ſuo docuit obedientiam tripliciter: ſcꝫ
ad mundum veniens. In mundo ma-
nens. De mundo tranſiens.
Ad mundum veniens obediētiam do-
cuit. vt dicitur Ioh. vj. Deſcēdi de ce
lo non vt facerem voluntatem meam:
ſed voluntatem eius qui miſit me p̄ris.
Obedientiā docuit in mundo manēs:
vt dicitur ad Phil. ij. Factus eſt obe
diens vſꝗ ad mortem. Obedientiā do
cuit in mundo tranſiens. nam in paſſio
ne dixit patri. Non ſicut ego volo: ſed
ſicut tu. Math. xxvj. ¶ Eſt etiam obe
dientia quoddam nobile genꝰ marty-
rij et palma triumphalis: quia decol-
lat hominem ⁊ amputat ei proprie vo-
luntatis caput. De hoc martyrio dici-
tur. j. Regū. xv. Melior eſt obedientia
ꝙ victime. ¶ Eſt autem obedientia
ſcala paradiſi: cuius ſeptem ſunt gra-
dus: quos aſſignat Bernardus.
¶ Primꝰ gradus obedientie eſt obe-
dire libēter ſine recalcitratione. exem-
plum de paulo qui dixit Act. ix. Do-
mine quid me vis facere?
¶ Secundus gradus eſt obedire ſim-
pliciter ſine ſimulatione: exemplum de
dauid qui dixit in pſal. Ut iumentum
factus ſum apud te.
¶ Tertius gradus eſt obedire hylari
ter ſine murmuratione: exemplum de
ſymone ſyreneo qui portauit in anga-
ria id ē i dolore crucē xp̄i. Mat. xxvij.
¶ Quartus gradus eſt obedire velo-
citer: ſine recraſtinatione. exemplum
de petro et andrea qui ad viuam domi
ni vocem relictis rhetibus omnibus/
ſecuti ſunt eum. Mat. iiij.
¶ Quintus gradus eſt obedire virili-
ter ſine eſtimatione: exemplum de pe-
tro qui dixit. Domine paratus ſum te-
cum in carcerem ⁊ in mortem ire. Lu-
ce. xxij.
¶ Sextus gradus eſt obedire humi-
liter ſine elatione. exemplum de diſci-
pulis quibus dixit ſaluator. Dum fece-
ritis omnia que precepta ſunt vobis:
dicite quia ſerui inutiles ſumus. Lu-
ce. xvij.
¶ Septimꝰ gradꝰ eſt obedire perſeue-

ranter ſine diſcōtinuatiōe: exemplum de chriſto de q̄ dicit apoſtol⁹. Factus eſt obediens vſq₃ ad mortē. Philip. ij. Iſti ſeptē gradus erāt ſpiritualiter in ſcala Iacob. de qua habet̄ Gen̄. xviij. q̄ ſignificat obedientiā: tū q₂ angeli deſcēdebāt ꝛ aſcēdebāt ꝑ illā: ꝑ qđ intelligit̄ ꝙ obediētia eſt vita angelica: tūc ſcala iſta tāgebat celos in quo inuit̄ ꝙ vera obediētia eſt celeſtis vita. ¶ Itē nota ꝙ obedientia eſt nauis ad celum trāſiēs. Clauis celū aperiēs. Auis ad celum aſcendens.

¶ Eſt itaq₃ obediētia ſicut nauis. Nā ſicut q̄ eſt in naui ſemꝑ ꝓcedit et tn̄ ipſe q̄eſcit: ſic eſt in naui obediētie ſꝑ ꝓficit: in eūdo/ dormiēdo/ vigilādo/ comedendo/ ambulādo/ quieſcēdo: q₂ inſtar naute nō mouet̄ motu ꝓprio/ ſed alieno. De hac naui habet̄ ꝓuer. vltio. Facta ē q̄ſi nauis inſtitoris. i. mercatoris. Per eandē rōnē obediens ꝯparat̄ equitanti. nā ſicut equitās quieſcēdo ꝓcedit: q₂ nō mouet̄ motu proprio/ ſed eq: ſic bon⁹ obediēs qn̄ pauſat meret̄ q₂ nō mittit̄ mortue volūtatis ſue ſed maioꝝ ſui. vn̄ dicitur Canti. j. Equitatum in eo aſſimilaui te amica mea.

¶ Eſt etiā obedientia ſicut clauis paradiſi: ſicut em̄ inobedientia clauſit paradiſum. Gen̄. iij. ſic obediētia paradiſum aperuit. Et in figura hui⁹ xp̄s dedit ſymoni (qui interpretat̄ obediens) claues regni celorū. Math. xvj. Et ſicut dn̄s maledixit ꝑmo homini inobedienti: dicens. Maledicta terra in ope tuo. Gen̄. iij. Sic benedixit obedienti ſymoni dn̄s dicens. Beatus es ſymon bariona. Math. xvj.

¶ Eſt igit̄ obediētia ſicut auis ad celū aſcēdēs. nā ſicut auis cū duab⁹ alis volat ad ſublimia: ſic obediens cū duabus alis. ſ. cū ala pauꝑtatis ꝛ cū ala caſtitat: ſcādit ad celeſtia. Hoc eſt qđ dr̄ Apocha. xij. Date ſūt mulieri due ale: vt volaret in deſertū locū. Mulier iſta pōt dici obedientia. Due ale pn̄t dici duo illa vota ſimul ꝯiūcta. ſ. caſtitatis ꝛ pauꝑtatis volūtarie. ¶ Itē nota ꝙ obediētia ē ſūma ī merito: vicina deo: proxima celi.

¶ Eſt itaq₃ obediētia in merito ſuprema: ꝛ in figura huius xp̄s apl'is propoſuit ſymonē obedientē. Vult em̄ creator ꝙ oīa obediāt obediēti: nec mirum ſi vult ꝙ obediēti obediāt certe creature: q₂ etiā ip̄e de⁹ voluit obediēti obedire. Exēplū de Ioſue de quo dicit̄ Ioſue. x. Non fuit ante ꝛ poſtea tam lōga dies obediente domino voci hominis.

¶ Eſt etiā obediētia deo vicina: in cuius figura dn̄s recubuit in domo ſymonis. Luce. vij. Et oēs q̄ erant in bethania diligebat. Io. xj. Bethania quippe domus obedientie dicitur.

¶ Eſt etiā obedientia ſcala celi/ ꝛ deo proxia: et ī figura hui⁹ domin⁹ aſcēdit in celum de bethania. Luce. xxiiij.

¶ Habet etiā obedientia auxilia que ipſam iuuāt. Vn̄ notādū eſt ꝙ ſex ſunt que iuuāt obediētiā: ſc₃ humilitas flectēs: conſuetudo frequēs: dilectio feruens: affectus terrena ꝯtēnens: gratia interi⁹ vngens: plat⁹ modeſte ꝑcipiēs.

¶ Obediētia igit̄ iuuat ꝛ facit hominē obedientē: humilitas reddit hoīe₃ flexibilem: ſicut em̄ gracilitas ꝛ ſubtilitas virge facit virgā faciliter īclinare: ſic gracilitas ꝛ hūilitas facit hoīes faciliter obedire. Ideo dicit apoſtol⁹ de xp̄o. Phil'. ij. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſq₃ ad mortem.

¶ Iuuat etiā obedientiā cōſuetudo. Nā ſicut equus aſſueſcit circūuolutionibus vt ſciat ſe ad omnem partem flectere: ſic aſſuefactio obedientie facit homines ad nutum obedire. De tali eq̄ bn̄ ductibili dr̄ ꝓuer. xxj. Equ⁹ parat̄ ad diem belli: dn̄s aūt ſalutem tribuit.

¶ Iuuat tertio obediētiā dilectio dei Nā ſicut ignis facit ceram mollē ꝛ tractabilē: ſic amor dei ignit⁹ facit hoīem obedire. Vnde dicitur Luc. xij. Ignē veni mittere ī terrā. i. animā deuotam.

¶ Iuuat nihilomin⁹ obedientiā ꝯtemptus mūdi et ſeparatio voluntatis ab omni re corporali ſicut enim pellis eſt contractabilis a ligno ſeparata que tamen eſt rigida q̄diu eſt ligno affixa: ſic anima cū īſtar pellis a terrenis ſeiūgit̄

ad obediendū facile inclinatur. In cu-
ius perſona dicit pſalm̄. Paratus ſum
⁊ nō ſum turbatus. ¶ Iuuat etiā obe-
dientiā vnctio gratie interius ſicut eni
coriū vnctū fit molle ⁊ tractabile/ quod
ante vnctionē erat durum ⁊ rebelle: ſic
hō facilis eſt ad obedientiā qn̄ aīa int⁹
eſt vncta per gratiā. Hec eſt vnctio de
qua dr̄. j. Ioh. ij. Unctionē quā accepi
ſtis maneat in vobis. ¶ Tandē iuuat
obedientiā modeſtia p̄cipientis exem-
plum de deo qui vnū ſolum lignū pro-
hibuit ⁊ oīa alia cōceſſit. Gen̄. ij. dicēs
De omni ligno paradiſi comede: de li-
gno autē ſcientie boni ⁊ mali ne come-
das. ¶ Habet etiā obedientia officia
q̄ ipſam occupant. ſ. tria genera prece-
ptorum. Unde nota ꝙ debet quilibet obe
dire p̄ceptis iudicis per naturā q̄ ſcri-
pta ſunt. Tho. iiij. Quod ab alio oderꝭ
tibi fieri: vide ne tu aliqn̄ alteri facias.
⁊ Mat. vij. Oīa quecūqꝫ vultis ne fa-
ciant vobis hoīes ea nolite facere eis.
Uel debem⁹ obedire p̄ceptis iniūctis
per ſcripturā: que ſcripta ſunt. Exo. xx
vbi ponunt̄ decē precepta. Non habe-
bis deos alienos ⁊c̄. Debem⁹ etiā obe-
dire p̄ceptis īſpiratis per gratiā: vt de
dilectione dei ⁊ proximi q̄ ſcripta ſunt
Mat. xxij. Horū expoſitionē quere ſu
pra in materia de preceptis et in mate
ria de charitate.

¶ De paupertate. Ca. xxij.

DE paupertate nota ſpecia-
liter tria: ſcꝫ ꝙ paupertas
eſt celeſte precium cum
quo pauperes mercatur.
Celeſte prandiū ad paupe
res inuitantur. Celeſte ſolium in quo
pauperes locantur. ¶ Primo igitur
paupertas eſt celeſte preciū a quo pau
peribus emitur celū. ſicut dicit Augu.
Regnū inquit celorū paupertate emit̄
Et nota ꝙ regnū celorum iure emptionis
cōuenit pauperib⁹ q: ipſi ꝓprie ſoluūt
preciū qđ taxauit xp̄s. Mat. xix. Ois
qui reliquerit domum aut agros ⁊c̄.
¶ Secundo paupertas eſt celeſte prā
dium quo pauperes reficiuntur ſicut
eni videmus ꝙ qn̄ clamat̄ ad elemoſy-
nam vel prandiū ſoli pauperes veniūt/
⁊ accelerant: ſic ad prandiū celi ad qđ
xp̄s inuitat: ſoli pauperes intrāt. quod
figurat̄ Luce. xiiij. vbi dicit̄ ꝙ homo
quidā fecit cenam magnā ⁊c̄. Et nota
ꝙ tria genera hoīm ad illam cenā veni
re noluerūt. ſed excuſationes friuolas
allegauerunt. ſcꝫ auari diuitijs incraſ-
ſati: inmūdi: impinguati: ſuperbi: ⁊ di-
latati honorib⁹. iuxta illud. Deu. xxxij
Incraſſatus/ impinguat⁹/ dilatat⁹/ de
reliquit deū factorem ſuum. Auari fi-
gurant̄ per illum q̄ quinqꝫ iuga boum
emerat. Inmundi per illū qui vxorem
duxerat. Superbi per illū qui villam
cōparauerat: ⁊ ideo oēs iſti a cena illa
proprie ſunt excluſi ⁊ ſoli pauperes in-
tromiſſi. Nam dicit̄ ibidem. voca pau-
peres ⁊ debiles ⁊ introduc. ¶ Tertio
paupertas eſt celeſte ſoliū in quo pau
peres ſedent ſicut dicit̄ Mat. xix. vos
quidē reliq̄ſtis oīa ⁊ ſecuti eſtis me ⁊c̄.
Sequit̄. ſedebitis ⁊ vos ſuper ſedes iu
dicantes duodecim tribus iſrael. Sed
nota ꝙ ſicut qui eſſet ſupra celum totā
terram reputaret quaſi centrū: ſic pau
peres totam terram reputant rem mi-
nimā ⁊ vilem: quia in celū (vt dictum
eſt) habēt ſedem ⁊ manſionē ſuam. Nā
dicit apl's in perſona eorū. Noſtra con
uerſatio in celis eſt. Ad philip. iij.
¶ Itē nota ꝙ pauper habet tria bona.
ſcꝫ Uitam ſecurriſſimam. Mentē quie
tiſſimam Ueſtem nobiliſſimā. ¶ Pri-
mo igitur pauperes ſunt in vita ſecuriſ
ſima ſecuri: q: per paupertatē non mo-
uent̄ lites: nō timent̄ fures: non formi-
dant̄ rerū tēpeſtates: ſed diuites hui⁹
mundi ſuſtinent oēs iſtas tribulatiōes
vnde in figura hui⁹ cayn qui interpre-
tat̄ poſſeſſio habebat caput tremulū: ⁊
ſignificat diuitū curā ⁊ ſollicitudinē
auarorū. ¶ Secundo pauperes mēte
ſunt quieti ⁊ a ſpinis diuitiarum mini
me lacerati: ⁊ ab earū pondere liberi: et
ab earū inquinatione mundi. Nā diui
tie faciunt iſta tria mala. Bona ſiqui-
dem tēporalia poſſeſſa onerant: amara
inquinant: amiſſa cruciant. vt dicit Ber-

nardus. vnde in figura ſpiritualis quie
tis quã habent pauperes ⁊ anxietates
que communicãt diuitias iſrael a deo
accepit ſabbatũ.i. quietẽ ⁊ egyptij an-
xietates ⁊ curas: vt dicit Greg. ꝓpter
hoc dicit ad Heb.iiij. Relinquit ſabba
tiſmus populo dei. ¶ Tertio ſunt pau
peres veſte decori.i. honeſtate ꝯſpicui.
ideo ſapiens iungit iſta duo. Eccleſiaſti.
xj. Paupertas inquit ⁊ honeſtas a deo
ſũt: ⁊ qꝛ i ſunamitis pauper relucet ſpi
ritualiter chriſti ſignũ. De quo dicitur
Luce.ij. Et in ſignũ cui contradicetur
¶ Et nota ꝙ triplex fuit ſignũ chriſti
cui contradicit a diuerſis amatoribus
mundi. Primũ fuit paupertas/ cui cõ-
tradicit ab auaris. Secundum fuit ca-
ſtitas/ cui contradicit ab immundis.
Tertiũ fuit humilitas/ cui contradici
tur a ſuperbis. ¶ Item nota ꝙ paup-
tas alia tria habet. Eſt eñ paupertas
Chriſto ſũme copulata. Celis ſumme
coequata. Bonis ſumme cumulata.
¶ Primo ergo pauptas ē ſũme chri-
ſto copulata. Habet eni deus paupe-
res quaſi familiares et domeſticos: et
diuites quaſi ignotos et extraneos. vñ
in figura huius xp̄s in ortu ſuo pri⁹ vo
cauit pauperes ꝙ̃ diuites: piſcatores
ꝙ̃ mercatores: paſtores ꝙ̃ reges: pau-
peres de ꝓpe: ⁊ diuites magos ab ori-
ente. ¶ Secundo paupertas eſt ſũme
coequata celo. ⁊ cauſa eſt quia ſumme
elongata a mũdo. pauper ei ſumme ce
lum appropinquat/ qꝛ oĩa terrena con-
culcat: ſicut videmus ꝙ ille q̃ vult alte
attingere/ ſcabellũ conſueuit ſub pedi-
bus locare: ſic pauper manu tangit ce-
lũ/ qꝛ de oĩbus terrenis contẽnendo et
cõculcando facit ſibi quaſi ſub pedib⁹
ſcabellũ. iuxta illud Deute.xj. Oĩs lo-
cus quẽ calcauerit pes veſter/ vr̃ erit.
¶ Tertio paupertas eſt ſumme cumu
lata omni bono. Optime ei ſcit theſau
riſare: ꝓpterea eni dimittit terram tal-
pis id eſt auaris. fimũ porcis.i. immũ-
dis. puluerẽ ſerpentib⁹.i. ſuperbis. Iu
xta illud Eſa.lxv. Serpenti puluis pa
nis eius. Ipſa eni dedignat fimum ſta
buli habere loco theſauri. Fim⁹ ſtabu
li ſunt diuitie huius mundi: qꝛ mũdus
eſt ſtabulũ.i. locus iumentorũ ⁊ hoĩm
beſtialiũ. Ipſa eni bona immobilia re-
tinet.i. celeſtia: ⁊ diſpergit bona mobi-
lia.i. oĩa terrena. qḋ figurat. Geñ.xxv.
vbi dicit ꝙ abraham dedit yſaac oĩa q̃
poſſidebat. ⁊ filijs concubinarũ largi-
tus eſt munera.

¶ De caſtitate. Cap.xxij.

DE caſtitate nota ſpãliter
tria. Caſtitas eni eſt. Flo-
rens ſicut lilium inter ſpi-
nas. Habet preciũ inter
gemmas. Tenet foliũ ſup
ſtellas. Habet liliũ incorruptibile/ ha-
bet preciũ inpreciabile/ habet folium
inſuperabile. ¶ Primo ergo caſtitas
eſt florens ſicut liliũ. Nam dicit Can.
ij. Sicut lilium inter ſpinas ſic amica
mea inter filias. Et nota ꝙ in lilio ſunt
ſex folia niuei coloris ⁊ ſex grana aurei
coloris: folia ſex niuea ſignificant car-
nis pudicitiã: ⁊ ſex grana ſignant men
tis mũdiciam. ¶ Primo ergo in lilio
ſũt ſex folia in q̃b⁹ figurant ſex ad pu-
diciciã neceſſaria. ¶ Primum foliũ
eſt cibi ⁊ potus ſobrietas. Unde dicit
Hiero. virgo fugiat vinũ vt venenũ:
nã vinũ in adoleſcẽtia eſt duplex incẽ-
dium voluptatis. vñ ꝓuer.xx. Luxu-
rioſa res eſt vinũ. ⁊ Geñ.xix. dicit qḋ
loth ꝓpter vinum perpetrauit inceſtũ
¶ Secundũ foliũ eſt habitus aſperi-
tas. vñ dicit Berñ. Memento ꝙ aſpe-
rior cardo facit pannũ leuiorem ſicut
aſper habit⁹ facit carnẽ caſtiorem. Et
ſicut ꝑ contrarium filij iſrael fornicati
ſunt cũ mulieribus moab quia ornate
erãt veſtibus delicatis. vt dr̃ Nu.xxv.
¶ Tertium foliũ eſt laboris ſtrennui-
tas ⁊ per contrarium ignauia ⁊ ocium
ſunt ſummũ luxurie nutrimentũ qꝛ vt
dicit Eze.xv. Hec fuit ſodome iniqui-
tas ſororis tue ſuperbia/ ſaturitas/ abũ
dãtia panis ⁊ ocium. Dauid in domo
ocians cõmiſit adulterium.ij. Reg.xj.
¶ Quartum folium eſt cuſtodia ſen-
ſuum ⁊ maxime quo ad viſum ⁊ audi-
tum: qꝛ curioſitas videndi ⁊ audiẽdi viſa

eſt ad peccatū cuiꝰ exemplū patet in
dyana filia iacob q̄ ad videndū mulie-
res regionis illiꝰ egreſſa a ſichem filio
emoꝛ fuit coꝛrupta vt dꝛ̄ Gen̄.xxxiiij.
¶ Quintū foliū eſt modeſtia verboꝝ
maxime immūdoꝝ qꝛ maxime excitat̄
luxuria ꝑ verba diſſoluta ⁊ inhoneſta.
Nā dicit apl's.j.Coꝛ.xv. Nolite ſedu-
ci inanibꝰ verbis. Coꝛrūpunt ei bonos
moꝛes colloq̄a praua. Sic inq̄t hiero.
Sermo virginis prudēs/ modeſtus/ et
tardus vel rarus vt tā eloquentia pre
cioſus q̄ȝ pudoꝛe. itē ſit in re noua gra-
uitas immutabilis/ honeſtas ſtupēda/
verecunda vita/ pudicitia virginalis/
inceſſus/ ⁊ vere prudētie habitus/ ſer-
mo ſemper modeſtus ſolum ſuo tēpo-
re proferendus. Hec ille. ¶ Sextum
foliū eſt fuga occaſionū ⁊ opoꝛtunita-
tum ⁊ maxime mulierū. dicit̄ ei Gen̄.
xix. Ne teſtes in omni loco circa regio
nem. Videmꝰ ei q̄ animalia ſilueſtria
pulchꝛioꝛem pellē habent q̄ȝ domeſti-
ca. Legimꝰ eni.ij.Reg.xiij. q̄ thama
ab amon fratre ſuo fuit coꝛrupta qꝛ in
thalamo fuit ſola cum ſolo. vn̄ Bern̄.
dicit virgines q̄ vere virgines ſunt/ ſem
per debent eſſe pauide ⁊ nunq̄ȝ ſecure
vt caueant timenda: ſecura etiā perti-
meſcant. ¶ Sunt etiā in lilio ſex gra-
na aurea in quibus figurat̄ triplex mo
dus diligendi deū ⁊ triplex cauſa dile
ctionis. ¶ Primo ergo eſt triplex mo
dus dilectionis quē debet habere ani-
mus caſtꝰ: eſt eni deus diligēdus pru-
dēter ne decepti ab amoꝛe eiꝰ diſceda
mus. dulciter ne elati ab amoꝛe eius
recedamus. foꝛtiter ne oppſſi ab amo
re dei euellamur. vt dicit Ber. Sunt
aūt tres cauſe precipue in quibꝰ debe-
mus deū diligere. Eſt eni diligendus
toto coꝛde: qꝛ creatoꝛ tota aīa: qꝛ redē-
ptoꝛ tota mēte: qꝛ remuneratoꝛ. vt dꝛ̄.
Mat.xxij. ¶ Secūdo caſtitas habet
ingēs preciū ſup oēs gemmas. qꝛ dicit̄
Eccli.xxvj. Nō eſt digna ponderatio
continentis aīe. Et nota q̄ caſtitas eſt
theſaurꝰ cū valoꝛe charitatis: ideo ſūme
amādus. ⁊ ideo dꝛ̄ mat.xiij. Silr̄ eſt re
gnū celoꝝ theſauro abſcō. ⁊c̄. Eſt the-
ſaurꝰ in vaſe fragiliſſimo: ⁊ ideo ſūme
cōſeruādus. Nā dicit apl's.ij.Coꝛ.iiij.
Habemꝰ theſaurū iſtū in vaſis fictilibꝰ
vn̄ maioꝛis virtutis eſt in carne coꝛru-
ptibili ſeruare caſtitatē. Eſt theſaurꝰ
cū maligno hoſte: ⁊ ideo ſūme timēdꝰ
ſicut videmꝰ q̄ valde eſt laudabile ca-
ſtrū debile defēdere cōtra hoſtē foꝛtiſ
ſimum. ¶ Tertio caſtitas habet excel
lēs ſolium ſuper oēs ſtellas quod figu
retur per thꝛonum de laboꝛe grādi: vt
dicit̄.iij.Reg.x. Et nota q̄ ebur eſt fri
gidum/ ſolidum et candidū. Frigidū
cōtra concupiſcentiā/ ſolidum per fir-
mā perſeuerentiā/ cādidū per merā in
nocentiā. Itē nota q̄ ebur ſi in pāno li-
neo mūdo inuoluat̄ ſeruat pānū ne in-
cēdat̄: in q̄ ſignificat̄ q̄ iterioꝛ caſtitas
mētis ſeruat coꝛpꝰ exterꝰ ab incēdio
libidinis. Itē nota q̄ caſtitas hꝫ fru-
ctū vberrimū. Curſū celerrimū. Sertū
pulcherrimū. ¶ Primo ergo caſtitas
hꝫ vberrimum fructum. Et nota q̄ tri
plex eſt fructꝰ euāgelicꝰ. ſ. triceſimus
quē hꝫ caſtitas cōiugalis: ſexageſimꝰ
quē hꝫ caſtitas vidualis: cēteſimꝰ quē
hꝫ caſtitas virginalis. vt dꝛ̄ Mat.xiij.
¶ Secūdo caſtitas habet celerrimū
curſum. Caſtitas eni cōſequit̄ deū tri-
pliciter. ſ. currēdo natando ⁊ volādo
currit eni caſtus per bonā operationē
natat per internā deuotionē. volat per
ſupernā contemplationē. ⁊ ſic ſequitur
agnū quocūq̄ ierit: vt dicit̄ Apo.xiiij.
¶ Tertio caſtitas habet pl'cherrimū
ſertum: non eni ſolum habet aureolam
premij accidentalis: ſed etiā aureolā
p̄mij eſſentialis. Et nota q̄ triplex eſt
aureola. ſcꝫ virginū martyꝛū ⁊ docto
rum. Virginū floꝛea. Martyꝛum gem
mea. Doctoꝝ aurea. Aureola igitur
virginum eſt floꝛea. de qua dicit̄ Can-
tico.iiij. Veni de libano ſpōſa mea: ve-
ni coꝛonaberis ſcꝫ aureola caſtitatis:
qꝛ in ſcriptura caſtitatis flos dicit̄ me
rito caſtitatis coꝛona de floꝛibꝰ datur
Et no. q̄ caſtitas inſtar floꝛis ſolo tactu
marceſcit: qꝛ tactꝰ īpudice delectatiōis
caſtitatē oīno coꝛrūpit: ſicut eī flos ſo-
le preſente decoꝛē ſuū oſtendit (nā flos

vt videm⁹ de nocte claudit̃:⁊ oriēte ſo-
le rurſum expādit̃/ſic hō vere caſt⁹ de
caſtitate tantū corā deo nō corā hoib⁹
gloriat̃. dicente aplo. ij.Cor.j. Gloria
noſtra hec eſt teſtimoniū conſciētie no-
ſtre. ¶ Aureola vero martyrū eſt gem-
ma.nam dicit̃ in pſal. Poſuiſti ſup ca-
put eius coronam de lapide precioſo.
¶ Aureola doctorū eſt aurea. de qua
dicit̃ Eccl'iaſtici.xlv. Corona aurea ſu
per caput ei⁹. ¶ Item nota ꝙ caſtitas
indiget ſtudioſa clauſura. ¶ Caſtitatē
decet precioſa cinctura. ¶ Primo er-
go Caſtitas licet ſit ſpecioſa pictura
debet tñ habere clauſurā ſtudioſam.
nā dicit̃ Canti.iiij. Ort⁹ concluſus ſo-
ror mea ſponſa. ¶ Et nota ꝙ in orto bñ
clauſo nō poteſt quis intrare niſi de al-
to:ſic in hoie caſto q̄ habet clauſuram
cōtinentie nullū deſideriū debet intra-
re niſi celeſte tm̄. ſi tñ ortus concluſus
beſtijs eſſet plen⁹ clauſura par proficē
ret:immo plus noceret ꝙ̄ prodeſſet. ita
qñ beſtiales mot⁹ libidinis ſtrepunt in
mente par ū aut nihil valet clauſura ca
ſtitatis in carne. Et ideo ſponſe dr̃ Cā.
iiij. Nō ſolum ort⁹ cōcluſus:ſed fons ſi
gnatus.ortus concluſus ꝓpter caſtita
tem carnis:fons ſignat⁹ ꝓpter purita-
tē mentis. ¶ Secundo caſtitas debet
habere cincturā p̄cioſam:qr dr̃ Luce.
xij. Sint lūbi veſtri p̄cīcti:⁊ lucerne ar
dentes in manib⁹ veſtris. Et nota ꝙ da
niel vidit virū accinctū renib⁹ auro ob
rizato: qḋ eſt aurum p̄cioſum valde:vt
dicit̃ Danie.x. Iohānes in apo. vidit fi
lium hoīs p̄cinctum ad mām̄illas zona
aurea:vt dr̃ apoc.j.qḋ ſcȝ ad duplicem
caſtitatē refert̃. Nā zona aurea vel cin
ctura renū ſignificat corp⁹ caſtū:zona
vero aurea īter mām̄illas ſignificat cor
mundū.qr vt dicit philoſoph⁹ libro de
aialibus. Cor hoīs eſt inter mām̄illas
aliquantulū declinās ad partē ſiniſtrā
¶ Tertio caſtitas debet habere pictu
rā ſpecioſam: ſicut ei cādor materialis
vel albedo eſt caput eſt fundamentum
aliorū colorū:vt dicit philoſoph⁹.ſic ca
ſtitas eſt quaſi fundamentū aliarū vir-
tutum ⁊ bonorū operū. Vñ dicit greg.
ꝙ nō eſt opus bonū ſine caſtitate.

¶ Quinta dieta De virtutibus in communi. Capitulum.xxiiij.

DEſt tractatū de
p̄ceptis ⁊ cōſilijs
dicēdū eſt de vir
tutib⁹ donis bti-
tudinib⁹ ⁊ fructi
bus. Iſta q̄ttuor
ſunt q̄dam ſpālia
incentiua ad ope-
randū diuina pre
cepta ⁊ cōſilia euāgelica. Differūt aūt
iſta q̄ttuor p hunc modū:qr virtutes fa
ciūt operari recta. dona faciūt opari fi
deliter ⁊ faciliter expedire btitudines
faciūt opari pfecte. fruct⁹ faciunt ope
rari delectabiliter ſeu delicioſe. Et no-
ta ꝙ virtutes ſunt. vij. ſcȝ. iiij. cardina-
les. ⁊. iij. theologice. Cardinales ſunt.
Prudentia. Fortitudo. Temperantia
Iuſticia. Sunt aūt theologice. Fides
Spes. Charitas. Differunt autē quia
theologice hȝ deū vel bonū increatū p
fine vel pro obiecto. Virtutes cardina
les habent bonū creatum pro obiecto.
Preterea virtutes theologice reſpici-
unt magis vitam contēplatiuam ⁊ or-
dinant hominē ad deum. Cardinales
vero pertinent ad vitā actiuam ⁊ ordi-
nant hoiem ad proximū. ⁊ ideo ille di-
cunt̃ theologice id eſt diuine a theos
quod eſt de⁹/⁊ logos qḋ eſt ſermo:quia
principaliter ſunt ad deum. Sed cardi
nales dicunt̃ a cardine in quo vertitur
oſtiū:quia principaliter reſpiciunt vitā
actiuam que tota eſt nobilis ſuper car-
dinales virtutes. Unde tres virtutes
theologice pertinēt ad mariā que intē
dit circa vnum.i.circa bonū increatum
quod non aufertur ab ea nec mutatur.
Quattuor vero cardinales pertinent
ad martham que intēdit circa multa ⁊
turbatur erga plurima.ſ.bona creata.
Sūt vero loca ſcripture vbi reperiunt̃
virtutes/dona/btitudines/⁊ fructus.
Virtutes theologice ponunt̃.j.cor.xiij
Nunc aūt remanent fides/ſpes/chari-
tas/tria hec.

¶ Quattuoꝛ ꝓ virtutes cardinales ponunť ſap.viij. Sobꝛietatē/pꝛudētiā doctrinam/ iuſticiam/ ⁊ foꝛtitudinem: quibꝰ nihil vtiliꝰ eſt in hac vita hoībus. ¶ Dona vero ſpiritusſancti ſunt ſeptē: ſcʒ Donum ſapiētie Donum intellectꝰ Donum conſilij Donum foꝛtitudinis Donum pietatis Donum ſciētie ⁊ Donum timoꝛis. Iſta autem dona ponuntur. Eſa.xj. Et requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientie et intellectus/ ſpiritꝰ foꝛtitudinis ⁊ conſilij/ ſpiritus ſcientie ⁊ pietatis: ⁊ replebit eum ſpiritus timoris dn̄i. ¶ Beatitudines aūt ſunt.viij. ſcʒ Paupertas/ mititas vel manſuetudo/ luctus/ eſuries/ miſericoꝛdia/ mundicia coꝛdis pax/ iuſticia. Iſte ponuntur Mat.v. ¶ Fructus ſpūſſancti ſūt xij. charitas gaudium pax/ ſapientia/ lōganimitas/ bonitas: benignitas/ māſuetudo/ fides/ modeſtia/ continentia/ caſtitas. Iſti ponunť ad Galathas.v. ¶ Virtus ſic diffiniť in libro de ſpiritu ⁊ anima. Virtus eſt habitus mētis bene inſtitute. ¶ De virtute in cōmuni nota ſpecialiter tria. ſcʒ Eius ꝓcioſam comparationem. Eius virtuoſam operationem. Eius gratioſam ꝓcurationem. ¶ Comparať ergo virtus tribus ſpecialiter. ſcʒ Ligno fructuoſo Lapidi pꝛecioſo/ ⁊ Celeſti paradiſo. ¶ Pꝛimo cōparať ligno fructuoſo. Homo eī abſqʒ virtute ē ſicut arboꝛ ſilueſtris vel vinea q̄ pꝛofert labꝛuſcas. i. delectationes carnales vel glādes q̄ ſunt cibaria poꝛcoꝝ. i. hoīm immūdoꝝ. Si ramꝰ virtutis tali arboꝛi fuerit inſertꝰ totam arboꝛem trahit ad naturā ſuam ⁊ facit eā ferre fructus optimos/ q̄ letificant deū ⁊ angelos. Lu.xv. Gaudiū eſt angelis dei ſup vno peccatoꝛe ⁊c̄. Hec eſt illa arboꝛ pulcherrima cuiꝰ fructꝰ nimius ⁊ eſca vniuerſoꝛum in ea. Danielis.iiij. ¶ Secundo cōparať lapidi pꝛecioſo: ſicut eni virtus q̄ eſt in viro iuſto facit eū pꝛeualere multis peccatoꝛibꝰ. Vñ diciť eccl'iaſtici.xvj. Melioꝛ eſt vnus timens deū q̄ꝫ mille filij impij. De hoc lapide ꝓcioſo diciť eccl'iaſti.vj. Quaſi lapidis virtus pꝛobatio erit in eis. ſcʒ operibus bonis. Tamē hodie multum vilipendiť in tantū ꝙ ſi eſſet venalis a paucis emereť: ſicut gallus q̄ inuenit in ſterquilinio margaritā ⁊ granum putridū inſpecta margarita elegit granū putridum. ſic homo mundanus ſpꝛeta virtute appetit bonū tēpoꝛale ⁊ tranſitoꝛiū: ⁊ ratio eſt quare vilipendiť virtꝰ qꝛ neſcit homo pꝛeciū eiꝰ vt diciť Iob. xxvij. Et pꝛopter hoc dicit ſaluatoꝛ. Mat.vij. Ne mittatis margaritas an̄ poꝛcos. i. hoīes immūdos ⁊ mundanos qꝛ plus volunt furfur carnalis ⁊ immūde delectationis: q̄ꝫ margaritas gratie vel virtutis. ¶ Tertio cōparatur paradiſo tā celeſti q̄ꝫ terreſtri. Terreſtri cōparatur in tribꝰ ſcʒ. In ſitus eminentia In fructus opulentia In fontis effluētia. ¶ Eſt eni pꝛimo paradiſus locus altiſſimus ita ꝙ aque diluuij vſqʒ ad illum locū nō peruenerūt: ſic viri religioſi vel virtuoſi vitā habent eminentē inſtar paradiſi ita ꝙ nunq̄ꝫ ſubmerguntur diluuio peccati. vnde dicit Sap. in pſona viri iuſti. Eccl'i.vlti. Exaltaſti ſup terram habitationē meā. ¶ Eſt ſecundo paradiſus locus fructibꝰ opulentꝰ ꝓducit eni oē lignū pulchꝛū viſu: ⁊ ad veſcendū ſuaue. Gen̄.ij. Sic vir iuſtꝰ vel virtuoſus oē lignū pulchꝛū viſu ꝓducit ꝑ honeſtā cōuerſationē ad veſcēdum ſuaue per bonā opationē ⁊ in eternam deuotionē. vñ dr̄ Eccl'i.xxiiij. in ꝑſona viri virtuoſi. Floꝛes mei fructus honoꝛis ⁊ honeſtatis. ¶ Eſt nihilominus paradiſus terreſtris locꝰ aq̄s irriguꝰ. Vñ dr̄ gen̄.ij. ꝙ fluuiꝰ egrediebať de loco voluptatis ad irrigādū padiſū q̄ inde diuidiť in quattuoꝛ capita. Paradiſi fluuiꝰ/ virtus eſt vel gratia. qꝛ de fonte diuinitatis oꝛiť: quattuoꝛ capita ſunt q̄ttuoꝛ ꝓcipales virtutes vel cardinales q̄ a grā deriuanť. ſ. iuſticia/ tēperātia/ pꝛudētia/ foꝛtitudo. Iuſticia habet locū in rebꝰ certis: non eīn poteſt eſſe iuſticia vel iuſta ſentētia niſi i rebꝰ certis. Pꝛudētia habet locū in dubijs Tēperantia habet locū in pꝛoſperis ⁊ Foꝛtitudo in aduerſis. ¶ Comparať autē virtꝰ paradiſo celeſti in quattuoꝛ

Eſt eī paradiſus celeſtis hītatio dei locus gaudij/loc⁹ lucis ⁊ locus ordinati amoris. Talis eſt aīa viri iuſti ⁊ virtuoſi nā ibi ē hītatio diuine grē: ibi eſt gaudiū bone cōſciētie ibi eſt lux veritatis/ ibi eſt amor charitatis. De tali paradiſo dr̄ Eccl'i. xl. Grā ſicut paradiſus ī benedictionib⁹. E cōuerſo aīa pctōris nō dicit̄ paradiſus: ſed poti⁹ infern⁹. Habet eni quattuor mala oppoſita bonis ſupradictis. Ipſa enī eſt habitatio non dei ſed demonū. ipſa nāqꝫ loco gaudij habet remorſum ꝯſciētie/ loco lucis hꝫ tenebras ignorantie/ loco amoris ordinati habet ignē cōcupiſcētie. Vñ de tali inferno dicit̄ Eſa. xxxviij. Qr nō infernus cōfitebit̄ tibi. i. aīa peccatoris q̄ eſt quaſi locus infernalis. ¶ Itē virt⁹ vel gratia cōparat̄ alijs tribus. ſcꝫ Signo vel caracteri Precio vel pignori Oleo vel vnctioni. ¶ Virtus enī eſt ſignū vel caracter p̄deſtinationis. ſicut enī paſtor ſignat oues ſigno quo diſtinguit oues ꝓprias ab extraneis: ſic de⁹ q̄ eſt paſtor aīarū noſtrarꝫ. Job. x. ponit in ouibus ſuis ſignū gratie ⁊ virtutis q̄ diſtinguit oues ab hedis. De hoc ſigno dr̄ Ephe. iiij. Nolite cōtriſtare ſpm̄ ſctm̄ dei in quo ſignati eſtis in die redēptionis. ſcꝫ gratie/ virtutis/ ⁊ veritatis. Et debem⁹ cōſiderare quattuor ſigna qb⁹ electos ſuos ſignat de⁹. ¶ Eſt ei virt⁹ pignus vel preciū ſaluationis. ſicut eīn q̄ habet preciū: rē pōt emere. et ſicut q̄ habet arrā vel pign⁹ ſufficiens/ certus eſt de ſolutione: ſic q̄ habet virtutē vel gratiā gratuitā: ſecurus eſt de eterna ſaluatiōe. De hoc pignore habet̄ ephe. j. Signati eſtis ſpū ꝓmiſſionis ſancto. ſcꝫ gratie q̄ eſt pign⁹ hereditatis noſtre ¶ Eſt nihilomin⁹ virtus gratuita/ vnctio regalis ꝓmotionis. Sicut enī reges q̄ promouent̄ ad regna terrena vngunt̄: ſic deus electos ſuos vngit vnctione gratie ad obtinenda regna celeſtia ⁊ terrena. de hac vnctione dr̄. j. Jo. ij. Vnctionē habetis a ſctō ⁊ noſtis oīa ¶ Nota ꝙ electi q̄ habēt vnctiōes virtutis vel gratie: reges dicunt̄ triplici ratione: tū qr deus regnat in eis ꝑ gratiam: tū qr futuri ſunt reges ꝑ gl'iam: tū qr eis in hoc mūdo ſeruiūt oīa ꝑ obediētiā. Oia nāqꝫ eis coopant̄ in bonū ſcꝫ tā bona ꝙ̄ mala/ tā ꝓſpera ꝙ̄ aduerſa vel peruerſa. ¶ Itē virt⁹ vel gratia tribus alijs cōparat̄. ſcꝫ Armature forti Prebēde nobili/ ⁊ Optime poſſeſſioni ¶ Virt⁹ ei ē armatura tā fortis ꝙ oīa vincit et nunꝙ̄ vincit̄ vel ſuperat̄. Hō aūt ſine virtute ē ſicut hō inermis in medio hoſtiū ſuorꝫ. i. iter ꝓſpera ⁊ aduerſa ⁊ ab vtriſqꝫ ledit̄ ⁊ ſuperat̄. Nā ipm̄ decipiūt ꝓſpera ⁊ aduerſa: ꝓpter qđ monet apl's dicēs ad Ro. xiij. Induamur arma lucis. i. arma virtutis. vt dt̄ gloſa ¶ Virt⁹ eſt p̄benda nobilis: qđ ptꝫ ex duob⁹. ſ. ex parte dantiū ⁊ ex parte recipiētiū: ſeu ex parte dātis/ ⁊ ex parte recipiētis. Sicut enī papa ⁊ alij p̄lati cōuenerūt ſibi retinere collationē pinguē vel p̄bendā nobilē vel nobiliū: ita deus collationē hui⁹ nobilis p̄bēde ſcꝫ virtutis vel grē retinuit ad manū ſuā. iuxta illud pſalm̄. Gratiā ⁊ gl'iam dabit dn̄s. Nullus ei ali⁹ hꝫ has p̄bendas cōferre Ex pte recipiētis patet nobilitas hui⁹ nobilis p̄bende. qr p̄benda virtutis vel gratie nūꝙ̄ cōfert̄ niſi amicis et caris. alia nāqꝫ bona naturalia ⁊ tpalia quaſi viles p̄bende vel cōes dant̄ indifferēter inimicis ⁊ amicis. vñ dicit aug. de ciui. dei. Interdū abundāt pl⁹ in talib⁹ inimici ꝙ̄ amici. i. pctōres ꝙ̄ iuſti. ¶ Eſt nihilomin⁹ virtutis vel grā quaſi poſſeſſio optima. Sicut ei bñ ſedet poſſeſſio q̄ eſt ꝓpe ciuitatē meli⁹ q̄ eſt iuxta muros ciuitatis. ſed optime q̄ eſt intra muros ꝓpter ſecuritatē clauſure vel habitationis: ſic poptime ſedet virt⁹ q̄ eſt in ſecreto cordis. vñ narrat ſeneca de quodā philoſopho ꝙ vxore capta ⁊ liberis: cū ſol⁹ ex incēdio euaſiſſet: iterrogat⁹ a tyrāno qđ amiſiſſet dixit. Nihil inq̄t ꝑdidi. nam bona mea mecū ſunt. Bona nāqꝫ īteriora ſicut ſunt virtutes vel grā nō poſſunt auferri: vt vulgo dr̄/ nec vēto nec gelu. Et ideo dr̄ in pſal. Oīs gl'ie ei⁹ filie regis ab int⁹. Filia regis eſt aīa fidelis cui⁹ tota gloria eſt de interiori poſſeſſione virtutis.

¶ De charitate. Capi.xxv.

Charitas ē dilectio qua diligit deus propter ſe ⁊ p̄ximus ꝓpter deū vel in deo. Libro.iij. ſentē. diſt.xxvij. ¶ De charitate nota ſpecialiter tria. ſcʒ Eius typum figuralē. Eius actum virtualē. Eius fructum finalem. ¶ Circa primū ſciēdum ꝙ multiplex eſt typus vel figura cui charitas cōparatur. ¶ Primo enī cōparatur Auro probato. Ferro ignito. Uino cōdito. ¶ Nam ſicut aurum in valore excedit oīa metalla ſic charitas excedit omnes virtutes ⁊ oīa bona opera. j. ad cor. xiij Maior autē hoꝝ eſt charitas. De hoc aūt auro precioſo dicitur Apoc. iij. Suadeo tibi emere aurum ignitū ⁊ probatū vt locuples fias. ¶ Charitas autē eſt ſicut ferrum ignitū quod molle ⁊ ductile: frigidum vero ⁊ durum ⁊ rebelle: ſic aīa ſine charitate eſt dura et rebellis ꝑ maliciam: ignita vero charitate eſt ductibilis per obedientiā / ⁊ mollis per miſericordiā. Unde charitas de corde lapideo facit cor carneum. i. dulce ⁊ piū. Eze. xxxvj. ¶ Charitas nihilominus eſt ſicut vinū conditum quod dicitur nectar. Nam vinū nectaricum vel conditum eſt dulce acutū et forte. In his vero rebus que habet vinum cōditum inuenitur triplex modus diligendi deū Diligendus eſt enī deus fortiter / prudenter / ⁊ perſeueranter. vt dicit Bern. In hoc aūt excedit charitas vinum q̄tūcunqꝫ dulce vel conditū: qꝛ charitas eſt adeo dulcis ꝙ oē amarū dulceſcit cum vino charitatis. Hoc eſt vinū de quo dicitur Cātico. viij. Dabo tibi poculum ex vino condito. Deus enī portat aīam conditā vino charitatis ⁊ inebriat eam nectare ſui dulcis amoris. ¶ Itē charitas comparatur alijs tribus. ſcʒ Aui predam rapienti. Naui mare nauiganti. ⁊ Morti carnē punienti. ¶ Charitas enī eſt ſicut auis generoſa que viuit de preda: ſicut accipiter ⁊ falco. et aquila. iſte namqꝫ aues nobiles vix vel nunꝙ̄ tangunt terram / niſi quando rapiunt predam: ſic hoīes charitatem habentes / bona iſta tranſitoria non tangunt vel terrena per affectū: niſi querēdo ſolūmodo ſimplicē victū: In quoꝝ perſona dicit Apl's. j. Thimo. vj. Habentes alimenta et quib⁹ tegamur: his cōtenti ſumus. Sicut etiā aquilā nulla auis effugit: ſic charitatē nullū bonū opus euadit: hec eſt aquila grādis magnarū alaꝝ ſicut dicitur Eze. x. Ale eius ſunt due. ſcʒ dilectio dei et proximi.

¶ Charitas etiā eſt ſicut nauis maris Nā ſicut illa nō vadit niſi quo ducit cā flat⁹ venti ſic q̄ hꝫ charitatē nauigādo ꝑ mare hui⁹ mūdi ſolū ducitur flatu ſpūs ſancti ſicut illa celeſtia aīalia: de quib⁹ dr̄ Eze. j. ꝙ vbi erat impetus ſpūs illuc gradiebantur. Hec eſt nauis de qua dr̄. ꝓuer. vlti. Facta eſt q̄ſi nauis inſtitoris id eſt mercatoris. vt dicit Papias.

¶ Charitas nihilomin⁹ eſt ſicut mors vt dicit Canti. viij. Fortis eſt vt mors dilectio. Nā ſicut mors perimit carnē: ſic charitas carnalitatē ⁊ ſicut mors aufert ſenſum mortuo: ſic charitas facit hoīem inſēſibilē mūdo: ⁊ ſicut mors facit vt puluis. i. corpus reuertatur i terrā ſuā ⁊ ſpiritus redeat ad dn̄m ſuum qui fecit illum. vt dicitur Eccl'es vlti. Sic charitas facit cōſiderare ꝓprie carnis fragilitatem: ⁊ facit deſiderare ſempiternam ſpiritus felicitatem.

¶ Item nota ꝙ charitas trib⁹ alijs cōparatur. eſt enim charitas ſicut funis bn̄ tort⁹ Sicut canis bn̄ doct⁹ Sicut later bn̄ coct⁹. ¶ Charitas cōparatur funi bene torto. nā ſicut funis bn̄ tortus ē valde fortis: ſic charitas eſt indiſſolubilis. qꝛ dicit apl's. Rom. viij. Quis nos ſepabit a charitate dei: q̄ſi dicat nihil ⁊ hec charitas fortior eſt oī fune. Nō eſt enī aliquis alius funis quē nō valet rūpere ignis vel gladius: charitas autem nunꝙ̄ pōt rūpi: nec igne tribulationis: nec gladio mortis. Iſte funis charitatis indiſſolubilis componitur ex tribus funiculis. ſ. de corde puro ⁊ conſciētia bona ⁊ fide nō ficta. vt dr̄. j. Thi. j. Et hic eſt ille funiculus triplex q̄ difficile rumpitur. vt dicit Eccleſiaſtici. iiij.

¶ Charitas etiã ꝯparatur cani bñ do cto ad venationẽ: ſicut ei canis ſequẽs pꝛedã nõ ſentit ſpinã: ſic q̇ charitatẽ hꝫ ⁊ ſentit odoꝛẽ paradiſi quaſi non ſentit ſpinã.i.tribulationem huius mũdi. In perſona talis poteſt dici quod ſcribiť pͥuer.xxiij. Vulnerauerunt: ſed nõ do luit: traxerunt me/⁊ ego non ſenſi.

¶ Comparať nihilominus lateri bene cocto. ſicut enĩ later bene coctꝰ facit ſolidũ fundamentũ: ⁊ ſi male ſit coctꝰ facit ruinoſum. ſic hõ bene coctꝰ ꝑ charitatis incendiũ habet optimũ ⁊ virtuoſum fundamentum. De quo dicit apl's ephe.iij. In charitate radicati ⁊ fundati. Sed later male coctus.i.homo tepidus ⁊ charitatis modice cito diſſoluiť ⁊ conuertiť in lutũ carnalis cõcupiſcẽtie. Tales lateres male cocti ſunt lateres egypti q̇ ſola palea dicũtur eſſe cocti: vt legiť Exo.v. ¶ Item charitas alijs tribꝰ comparatur: ſcꝫ Arboꝛi vel ligno Oneri vel iugo Glutino vel cemento. ¶ Charitas enĩ eſt ſicut arboꝛ vel lignum fructuoſum in quo pendẽt fructus pietatis floꝛes honeſtatis/folia veritatis. ⁊ ſicut de arboꝛe reſecanť ramuſculi vt arboꝛ meliꝰ creſcat ⁊ ꝓficiat: ſic reſecãdi ſunt amoꝛes inoꝛdinati: vt amoꝛ dei foꝛtius iualeſcat. Unde bonus agricola vel hoꝛtolanus purgat palmitẽ ferentẽ fructum: vt fructum plus afferat. Joh.xv. ¶ Charitas enĩ eſt ſicut onus leue ⁊ iugũ ſuaue. Eſt eĩ onus leue ⁊ alleuians: ſicut auibus ala ⁊ ſicut in eq̄s quadriga. Nã ſicut auis cum onere alarũ volat velocius: ⁊ equꝰ cum onere quadrige poꝛtat duplũ facilius: ſic onꝰ penitẽtie ⁊ tribulationis facilius ⁊ per duplũ poꝛtatur cũ alleuiatur in onere charitatis. Ipſa enĩ eſt iugum ſuaue. Et cauſa huius ſuauitatis eſt: q꜡ chꝛiſtus in cruce ſubijt illud iugum ⁊ adhuc ſub eo vult eſſe nobiſcum. Unde iſte poꝛtat quaſi totũ põdus vel maioꝛem partẽ ponderis. ⁊ ideo nõ eſt mirum ſi iugum charitatis eſt ſuaue ꝓpter quod diciť Mat.xj. Iugum enim meũ ſuaue eſt ⁊ onus meum leue.

¶ Charitas nihilominus eſt ſicut glutinum vel cementum. Nam ſicut glutino iunguntur aſſeres vel cemento lapides ſic charitate vniunť fideles. Hoc glutino vel bitumie linita fuit ſpecialiť arche noe. Ge.vj. Unde ſi archa eccleſie non vniretur virtute huius glutini/ eſſet in periculo ſubmergendi. Hoc enĩ virtuoſo cemento vniũtur lapides viui in ſpirituali edificio. Et cum iſto cemẽto fit murus eccleſie foꝛtiſſimus ſine q̇ eſſet eccleſia quaſi aceruus lapidũ ruine pꝛopinquus. ſicut diciť Hiere.xxvj Hieruſalem in aceruum lapidum erit.

¶ Item charitas elegãter ⁊ ꝓpꝛie tribus alijs cõparať.ſ. Fõti naturali Ueſti nuptiali Igni virtuali. Charitas q̇dem eſt ſicut fons naturalis. Sicut eĩ aqua fontis naturalis in hyeme eſt calida: ſic charitas feruet in tribulatione ⁊ ſicut aq̄ fõtis eſt frigida vel frigeſcit interius/cũ caloꝛ inualeſcit exteriꝰ: ſic enĩ interius tepeſcit amoꝛ dei/cũ inualeſcit exteriꝰ amoꝛ mũdi. De hac aq̄ fõtis mundani diciť. Joh.iiij. Õis q̇ biberit ex aqua hac: ſitiet iterum. quia vt vulgo diciť: talis aqua inflat ⁊ non ſatiat. Sed de aqua fõtis diuini dicitur ibidẽ. Aq̄ quã ego dabo ei fiet ĩ eo fons aque ſalientis in vitam eternã. ¶ Charitas enĩ eſt ſicut veſtis nuptialis. De qua habeť. Ma.xxij. ꝙ ille q̇ ea caruit fuit eiectus de nuptijs: ſic qui non habet charitatis tunicam non venit ad cenam eternã. ¶ Nota ꝙ charitas diciť veſtis nuptialis: q꜡ tegit turpitudinem peccatoꝝ: q꜡ pꝛotegit a frigoꝛe tentationum q꜡ oꝛnat munere donoꝛũ. Pſalm. Aſtitit regĩa a dextris tuis ĩ veſtitu ⁊c. q꜡ in malicia ſatiati ſunt. vidit hominẽ. id eſt totum cetum maloꝛum non veſtitum veſte nuptiali.i. fidem non habentem ſiue charitatem. ¶ Et nota ꝙ veſtis charitatis a quattuoꝛ p̄cipue commendať a quibꝰ ꝯſueuit cõmendari veſtis nuptialis.ſ. Ab artificio A materia A coloꝛe A fragrãtia. ¶ Cõmẽdatur ergo veſtis charitatis ab artificio: quia magno ſtudio componitur a deo iuxta illud pſal. Annunciate inter gentes ſtudia eius. Hec enim ſunt ſtudia diuina

vt componat in nobis charitatis indumenta. ¶ Cōmendat etiā hec veſtis a materia. nā alie veſtes ſunt vel de vellerib9 aīaliū: vt veſtis lanea: vl' de corticib9 herbarū vt veſtis linea: vel de viſceribus vermiū vt veſt; ſericea: veſtis autē charitatis fit ex gratia ſpūſſancti. et de viſcerib9 xpi. vñ ſignāter dicit apoſtol9. ad Rom. xiij. Induimini dominū ieſū xpm. ¶ Cōmendat autē hec veſtis a colore. Eſt autē duplex color huius veſtis. ſ. byſſinus / et purpureus. et ſicut rube9 color optime ſedet ſuper byſſinū vel cādidū: ſic charitas optime ſtat ſup hominem caſtū. Prouerb. xxxi. Byſſus et purpura indumētū ei9. ¶ Cōmendat autem hec veſtis a fragrantia. Canti. iiij. Odor veſtimētorū tuorū ſicut odor thuris: ideo q̄ portat hanc veſtē meret benedictionem: ſicut Jacob. Geñ. xxvij. Stati vt yſaac ſenſit veſtimētorū ei9 fragrātia: bñdicens ait. Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni. Charitas patiēs eſt benigna eſt nō emulat: nō agit pperā / nō inflat: nō eſt ambitioſa / non querit que ſua ſunt: nō irritat / nō cogitat malū: nō gaudet ſuper iniquitate / cōgaudet autē veritati: oīa ſuffert: omnia credit: omnia ſperat: omnia ſuſtinet: charitas nunq̄ excidit. ¶ Item veſtis charitatis habet duas pecias / quattuor ſagittas / et ſexdecim fimbrias vl' crepas. Eſt ei partita ſicut tunica nobilis domicelle. Due pecie eius ſunt dilectio dei et proximi. In parte dextera eſt pecia dilectionis dei: in pte ſiniſtra eſt pecia dilectionis proximi. vna eſt de byſſo: alia de purpura. Indumēto ei9 quattuor ſagitte ponunt. Lu. x. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo. etc. Sexdecim fimbrie vel crepe ponunt vt ſupra dictum eſt charitas patiens eſt. etc.

¶ Charitas cōparatur igni in decem Nam primo ignis eſt virtuoſior omnibus elementis: ſic inter omne virtutes efficacior eſt virtus charitatis. Luce. xij. Ignem veni mittere in terram. In hoc autem charitas excedit ignē quia aqua extinguit ignem naturalē: ſed aq̄ multe nō potuerunt extinguere charitatem: vt dicitur Canti. viij.

¶ Secūdo ignis ardet et lucet: ſic charitas in homine ardet per affectū: et lucet per exemplum ſicut iohannes baptiſta de quo dicit Johā. v. Ille enim erat lucerna ardēs et lucens.

¶ Tertio ignis frigidū ferrū accendit et etiam carbonē extinctū: ſic incendiū charitatis expellit ab hoīe gelu auaricie et etiā mortē culpe: et facit viuere ſicut carbonē extīctū. vt dicit. j. Jo. iij Tranſlati ſumus de morte ad vitam: quoniam diligimus fratres.

¶ Quarto ignis incinerat: ſic virtus et incendiū charitati redigit hominem in cinerem humilitatis. Unde dicebat abrahā. Geñ. xviij. Loquar ad deum cum ſim puluis et cinis.

¶ Quinto ignis ſemp tendit ſurſum: ſic charitas facit aſcendere ſurſum: vt ad celum per deſiderium. vnde dicebat apoſtol9. Philippeñ. j. Cupio diſſolui et eſſe cum chriſto.

¶ Sexto ignis ſemper eſt in motu: ſic charitas ſemp eſt in aliquo bono actu Nam ſicut dicit grego. Amor dei nūq̄ eſt ocioſus operatur enī magna ſi eſt: ſi autem operari renuerit / amor non eſt.

¶ Septio ignis aufert rubiginē a ferro: ſic charitas tollit rubiginē peccati. vnde dicit Deut. iiij. Deus autem noſter ignis vſq; ad cōſummationē deuorans ſ. peccati rubiginem per ſuā ignitam dilectionem.

¶ Octauo ignis ſcintillas emittit ſic charitas mentē deuotam ſcintillas celeſtium deſideriorum emittere facit / ſicut legit. Daniel. x. Uir deſiderioꝝ es

¶ Nono ignis facit ollā feruere vt olle feruēti nō incidāt muſce ſic mens q̄ per charitatē feruet muſcas tētatiōis non timet. Diabolus autem pꝑter infeſtationem tentationū inter alia noīa ſua vocatur beelzebub qui interpretat de9 vel mater muſcarū. Luce. xj.

¶ Decimo ignis ſeruat lāpades a murenus nāq; cū lampadē extinctā conſpicit / mox bibit oleū: ſed ipſum nō audet ſuggere q̄diu conſpicit lampadē

ardere:ſic charitas ardens in aïo oleū
grē cuſtodit a ſpū maligno:hoc oleum
volunt prudentes virgines in ſuis lam
padibus habere vt cum ſponſo valeāt
nuptias intrare. Mat.xxv.

¶ De fide. Cap.xxvj.

Fides eſt virtꝰ qua ea q̄ ad
fundamentum religionis
pertinent firmiter credun-
tur. Libro.iij.ſententiarū.
¶ De fide nota ſpecialiter
tria:ſcʒ eius typum ſpecioſum:eiꝰ actū
virtuoſum:eiꝰ fructū generoſum.

¶ Primo dico ꝙ fides hʒ typum ſpe-
cioſum vel figurā multiplicē/cui elegā
ter vel ſtrēnue vel cōgrue cōparatur.
Et primo cōparatur tribꝰ:ſcʒ arche te-
ſtamenti:ſtelle firmamēti:et petre fun
damenti. ¶ Fides quidem eſt ſicut ar
cha teſtamenti. Nā dicit̄ Exodi.xxv.
Propiciatoriū nō excedit archam: ſʒ
archa propiciatoriū:ſic per fidē ꝛ nūꝗ̄
ſine fide habet̄ ꝓpiciatio peccatorum
¶ Fides etiā ē ſicut ſtella firmamēti:
ꝛ pcipue dicit̄ ſtella maris:q꞉ nauigā-
tibus oſtēdit portū grē ſiue ſalutis. Di
citur etiā ſtella matutinalis quia pue-
nit ſolem iuſticie. Dicit̄ nihilominꝰ ſtel
la orietalis q꞉ ducit reges ſpirituales:
ꝛ facit eos chriſtum adorare ſicut illa
de qua ſcribitur Matthei.ij.

¶ Fides etiā eſt ſicut petra fundamē
ti. Nam ſicut edificium eſt ſolidū qd ē
ſupra petrā fundatū vel locatū :ſic ſtru
ctura virtutū et omne ſpirituale edifi-
ciū optime locat̄ ſupra fidei fundamē-
tum. vnde dicit dñs Petro. Mat.xvj
Super hāc petrā edificabo eccleſiam
meā. ¶ Item fides alijs tribꝰ congrue
cōparat̄. Figurat̄ eñ per mundū ſpe-
culum:per dextrum oculum:ꝛ p ſpon-
ſe anulum. ¶ Fides nāq꞉ cōparat̄ ſpe
culo mundo: q꞉ ſicut turris magna in
modico ſpeculo cernitur:ſic maieſtas ꝛ
magnitudo diuia in ſpeculo fidei rep̄-
ſentatur:bene ipā eſt ſpeculum ſine ma
cula. vt dicit̄ Sapiētie. vij. ¶ Fides
etiā cōparat̄ oculo dextro:ſiniſter ocu
lus eſt ratio que ſolum de naturalibus
iudicat:dexter vero eſt fides q̄ omnia
tam naturalia:ꝗ̄ miracula determiat
ꝛ intellectū in obſequiū xpi captiuat:
vt dicit apl's.ij.Cor.x. Et ſicut q̄ ami-
ſit oculū dextrū inutilis eſt ad bella:q꞉
ſcutum operit ſiniſtrū:ꝛ ſic nullū habʒ
oculū quo videat ferire vel cauere ad-
uerſarium: ſic q̄ nō hʒ fidē inutilis eſt
ad pugnā ſpiritualē. Unde naas dicit
hoibus vel veris iaben galaad. In hoc
feriā vobiſcū fedus: vt eruā oīm ocu-
los dextros.j.Reg.xj. Naas interp̄tat̄
ſerpēs vel coluber ꝛ ſignat ſerpentē an
tiquū.i.diabolū qui nitit̄ eruere ocu-
lum dextrū.i.fidem/vt ad bellū ſpūale
hominē reddat inutilē. Ipſe eñ ē cor-
uus infernalis/q̄ cū cadauera inuenit:
primo oculū inuadit. ¶ Fides inſuper
cōparatur anulo:q꞉ ſicut in ſubarratio
ne ſpōſe anulus ī digito ponit̄ ad orna-
tionē:ſic fides ornat rōnē/q̄ per digitū
intelligit̄ q꞉ diſcernit:ꝛ ſic aïa adeo ſpi
ritualiter deſpōſat̄. Nā dicit̄ Oſee.ij.
Spōſabo te mihi in fide. Anulꝰ iſte ar-
genteus pt dici/eo ꝙ fides inſtar argē
ti luceat per verā cognitionē:ꝛ reſonat
per pfectā ꝯfeſſionē. q꞉ dr̄ ad Rom.x.
Corde credit̄ ad iuſticiam ore aūt con
feſſio fit ad ſalutē. ¶ Itē fides cōpara
tur tribꝰ:ſcʒ ſigno vexillari: ſcuto mili
tari:ꝛ radio ſolari. ¶ Fides enim ē ſi-
cut vexillū regis. Nā ſicut vexillū regꝭ
monſtrat ꝙ rex eſt ī acie:maxime vt ter
reantur hoſtes : ſic fides eſt ſignum ꝙ
rex ſcilicet deus preſens eſt in pugna
vel in tentatione vt fugiant demones.
Et ideo dicitur.j.Petri.v. Cui reſiſti
te fortes in fide. Sicut enim vexillum
regis in ſignum domini ponitur in ar-
cem vrbis:ſic fides locatur in arce mē-
tis.i.in eminentia rationis. De hoc ve-
xillari ſigno dicitur Eſa.xj. Leuabit
dominus ſignum in nationes.ſ.fidem
ſuper credentes.

¶ Fides etiam eſt ſicut militare ſcutū
Nam ſicut ſcutum ponitur ad ſiniſtrā
partem : ſic fides precipue armat ho-
minem cōtra aduerſitatem:et ſicut ſcu
tum portatur a parte cordis quod ē in
ſiniſtra parte hominis:ſic fides eſt ar-

matura mentis: ⁊ ſicut ſcutum eſt triā
gulum: ita fides credit deum trinum ⁊
vnū. De hoc ſcuto dt apl'us. Ephe. vj.
In oibus ſumentes ſcutum fidei.
¶ Fides nihilominus eſt ſicut ſol vel
ſolis radi⁹. Nam ſicut ſol videtur ſolū
proprijs radijs/ non torchijs vel cande
lis: ſic deus videtur ſolum radio fidei
que ſolum innitit̃ luci prime veritatis/
non torchijs. i. lumine naturalis ratio
nis. Uti dicit ambro. In his que fidei
ſunt/ piſcatoribus creditur non dyale
ticis. De hoc lumine vel radio fidei po
teſt intelligi qđ dicitur Eccl's. xj. Dul
ce lumen ⁊ delectabile eſt oculis vide
re ſolem. Tamē nota ꝙ ſol non videtur
in propria rota niſi ab aquila: ſic deus
non videt̃ in propria eſſentia niſi ab aīa
valde deuota et pennis contemplatio
nis eleuata. Itē cec⁹ nō videt ſolē: ſed
tamen credit videnti: non videt viam et
tamen credit cani ducenti: nec videt lo
cum profundum ⁊ tamen credit bacu
lo tangenti/ ⁊ tentanti: ita ſimplices q̄
per ſe ſacramenta non vident/ videnti
bus. i. prelatis et paſtoribus ſuis ſe cō
mittere debent: ſicut cecus cōmittit ſe
ductori: ⁊ ſicut ouis cōmittit ſe paſto
ri. Tamen ſummum periculum eſt qñ
ipſi paſtores vel doctores ceci ſunt et
ignorantes: qꝛ dicit veritas Math. xv.
Si cec⁹ ceco ducatum preſtet: ambo
in foueam cadūt. ¶ Item fides trib⁹
alijs cōparat̃: ſcꝫ colūne ſacramētali:
aurore ſpirituali: ⁊ luci primordiali.
¶ Fides nāqꝫ eſt ſicut colūna illa que
precedebat populum iſrael in exitu de
egypto: nā illa ex parte iſrael erat luci
da: et ex parte egyptiorū tenebroſa: ſic
fides credētibus lucet: et infidelib⁹ eſt
obſcura quia ipſi ſunt rebelles lumini.
vt dicitur Job. xxiiij. ¶ Fides etiam
eſt ſicut aurora. Nā ſicut illa eſt exoſa
latronib⁹: ſic fides odioſa eſt demonib⁹
qui ſunt latrones animarum. De ipſis
dicitur Job. xxiiij. Si ſubito apparue
rit aurora: arbitratur vmbra mortis.
¶ Fides autem nihilominus eſt ſicut
lux primo creata. Nam ſicut illa ꝑmū
opus in maiori mundo: ſic fides prima
virtus in minori mundo hoc eſt in cor
de humano: ⁊ ideo cum ſit primogeni
ta: ſpecialiter benedici meret̃ ſicut anti
qui primogenita benedicebant. Unde
dicitur de talibus. Qui ex fide ſūt be
nedicent̃ cum fideli abrahā. Ad gal. iij.
¶ Itē nota ꝙ fides ad hoc ꝙ ſit com
mendabilis debet habere tria: ſcꝫ veri
dicam confeſſionem: magnificā deuo
tionem: catholicam probationem.
¶ Primo ergo fides debet habere ve
ridicam confeſſionem ſcilicet vt verbū
dicat: ne aliud dicat/ aliud credat/ ali
ter viuat vt ſcꝫ fides ſit viua/ non mor
tua: vera/ non ficta. Res enim mortua
proprie non eſt res: niſi equiuoce ſicut
homo mortuus non eſt homo: res etiā
ficta non eſt proprie dicenda res: ſicut
leo pictus non eſt leo verus: nec dena
rius faſſus ſicut ille qui eſt de aurical
co: qui debet eſſe de auro non eſt verus
denarius: tales ſūt falſi ⁊ ficti chriſtia
ni. De quibus dicitur Ad titū. j. Confi
tentur ſe noſſe deum: factis aūt negāt.
Tales ſūt ſicut chimera que eſt res tā
tum ficta: ⁊ tamen nihil eſt in rerū na
tura. Fides veridica eſt que verum di
cit ſic viuendo ſicut credit/ ſic credēdo
ſicut dicit. Talis eſt moneta vera ad te
nendum paradiſum: ⁊ vera arbor ⁊ ge
neroſa ad ꝓducendū frondes diuine
dilectionis folia ſalutifere confeſſiōis
flores honeſte conuerſationis/ ⁊ fruct⁹
bone operationis. ¶ Scđo dꝫ habere
deuotionē magnificā. Et ē notādū ꝙ
fides oſtendit̃ eſſe magnifica in trib⁹.
¶ Prio vt ī ſolo deo ꝯfidat: et ſi natu
ralis rō ꝯdicat. Talē fidē habuit abra
hā q̄ vetul⁹ de vetula ⁊ ſterili ꝯtra oēm
rōnē credidit deo ꝓmittēti ꝙ haberet
ſemen: in q̄ bn̄dicerent̃ oēs gētes: vt dr
Geñ. xv. Credidit abrahā deo ⁊ repu
tatū eſt ei ad iuſticiā. Talē fidē nō ha
buit thomas q̄ noluit credere ꝙ xp̄us
reſurrexiſſet a mortuis: niſi oclis vide
ret ⁊ manib⁹ ꝯtrectaret. Tales ſūt illi q̄
nolūt credere vel mutuare niſi ſub bo
no pignore. De tali modica fide dt Gre
gori⁹. Fides non hꝫ meritū cui huma
na ratio prebet experimentum.

¶ Scđo fides eſt magna ſi in aduerſitate non deficiat ſed tunc plus inualeſcat: de qua dicit ſaluator. Math. xvij. Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis &c. Granum ſinapis quanto plus teritur tanto fortius viget. Talis fuit fides martyrū: qui ꝑ fidē vicerūt regna/ ludibria/ verbera/ inſuper vincula/ & carceres. De hac fide dicit̄. j. Joh. v. Hec eſt victoria que vincit mundū validū: fides noſtra. Talem fidem non habuit petrus qui videns vētū validū timuit: & ſtatim veritus fuit: cui dixit ſaluator Mat. xiiij. Modice fidei quare dubitaſti? Sic multi infideles ventū validū tribulatōis vidētes: ſtatim titubant et mergunt̄ ī mari tentatiōis vel deſperationis: quod eſt mare mortuum: in q̄ nihil poteſt viuere.

¶ Tertio fides eſt magna: ſi homo ꝓpter dilationem petere nō deſiſtat quouſq; obtineat. Talē fidem habuit mulier chananea/ q̄ q̄tūcūq; fuiſſet a xp̄o repulſa nō quieuit a p̄ce quouſq; fuit exaudita. vnde dicit ſaluator. Matth. xv. Mulier/ magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut petiſti: quia vt vulgo dicitur. Quod aufertur non differtur.

¶ Itē fides debet habere profeſſionē catholicā: & notandū ꝙ catholica profeſſio chriſtiana cōtinet duodecim articulos fidei q̄ in ſimbolo ap̄lico continent̄: ſcʒ Credo in deum &c. Sunt aūt duodecim articuli quia duodecim ſūt apoſtoli: quilibet autē duodecim apoſtolorum poſuit in ſimbolo ſuū articulum.

¶ Petrus autē dixit. Credo in deum patrē &c. Iſte articulꝰ pertinet ad patrem. Et eſt ſciendū ꝙ aliud ē credere in deū & aliud credere deo. Credere deo eſt credere ꝙ ꝟba ſūt q̄ dicunt̄ de deo: & ſic poſſumus credere/ et credimꝰ petro et paulo. Sed credere in deū (vt dicit Auguſtinꝰ) eſt credēdo amare: credendo in eū per amorē ire: et in eum vel eiꝰ mēbris icorporari. Nota de iſto articulo cū dicit̄ patrē oīpotētē: q: ipſe ē deꝰ pater nō deeſt ſibi bona voluntas: q: oīpotēs/ non deeſt ſibi poteſtas implendi quod promittit: q: dicit̄ in pſal. Omnia quecunq; voluit fecit.

¶ Andreas dixit. Et in ieſum chriſtū filium eiꝰ dominū noſtrū. Iſte articulus pertinet ad diuinitatē filij. Et nota ꝙ ſpecialiter chriſtus dr̄ dn̄s noſter: quia proprie dominatur nobis duplici iure: ſcʒ iure creationis/ quia nos creauit: et fecit iure redemptionis: q: nos magno ꝓcio ſcʒ ſanguine ſuo redemit: vt ait apoſtolus. j. Cor. vj. Empti eīm eſtis precio magno.

¶ Jacobus maior dixit. Qui ꝯceptꝰ eſt de ſpū ſancto natꝰ ex maria virgine Iſte articulꝰ eſt primꝰ qui ꝑtinet ad humanitatē. Et nota ꝙ maria mater dei caruit in conceptione culpa: iō dr̄ xp̄s de ſpū ſancto conceptus q: ſine culpa fuit qđ ſpūſſctūs fecit ī natiuitate filij Caruit etiā pena: & iō dr̄ xp̄s de ꝟgine natꝰ quia nullā penā ſenſit/ nec dānū ſuſtinuit: quia virgo peperit & poſt partum virgo permanſit: et in hoc xp̄s dedit exemplū filijs oībus vt nullū damnum nutricibus vel progenitoribus ſuis inferrent.

¶ Johannes dixit. Paſſus ſub pontio pylato: crucifixꝰ mortuus & ſepultus. Iſte articulꝰ ꝑtinet ad hūanitatē ¶ Et nota quattuor in hoc articulo ꝓ quibꝰ et in qbꝰ nō ſolū grati eſſe debemus redemptori noſtro: ſed etiā ſpecialiter in his quattuor ipm imitari. Chriſtus eī eſt paſſus/ & nos patiamur. ſ. habendo patiētiam in aduerſitatibꝰ & tribulationibus noſtris. Chriſtus etiam crucifixus eſt/ vt nos per penitentiam crucifigamus carnē noſtrā cū vicijs et concupiſcentijs. Chriſtus etiā mortuꝰ eſt ſcʒ in cruce: vt cruce penitētie vſq; ad mortem perſeueremus. Chriſtus nihilominus ſepultus eſt vt nos terram noſtre mortalitatis conſideremus & cū cinere noſtre mortalitatis admodum carnis falſe ſuperbiā cōdiamus: q: carnes cito putreſcunt & corrumpuntur/ niſi ſale condiantur.

¶ Thomas dixit. Deſcendit ad inferna. Iſte enim articulus eſt etiā ꝑtinēs ad hūanitatē: deſcēdit autē xp̄s ad inferos ſ'm aīam: vt extraheret ſuos de

limbo. Nota etiā magnā peruerſitatē noſtrā quia nos vix volumus ſequi xp̄z ad celū/ quā tñ ſciamus q̄ xp̄s ſecutus eſt hominē vſq̧ ad infernum.ſ. ad eum liberandum.

¶ Jacobus mi̇̄or dixit. Tertia die reſurrexit a mortuis. Iſte eſt quart⁹ articulus ptinens ad humanitatē. Et nota q̄ xp̄s reſurrexit tertia die/ vt nos a peccato reſurgamus: in tertia die.ſ. penitentie.ſ. confeſſione/ contritione/ ⁊ ſatiſfactione.

¶ Philippus dixit. Aſcēdit ad celos ſedet ad dexteram dei patris omnipotentis: inde ventur⁹ iudicare viuos et mortuos. Iſte articul⁹ eſt quintus ptinens ad humanitatem. Et nota q̄ hec duo q̄ ſunt in iſto articulo.ſ. aſcenſus xp̄i ad celos/ ⁊ aduētus ad iudiciū: magnam fiduciam nobis ingerit/ quando ſcim⁹ q̄ cām nr̄am frater nr̄ iudicabit

¶ Bartholomeus dixit. Credo in ſpiritum ſanctū ſanctā eccleſiam.i. credo q̄ ſpūs eſt in ſe et in electis ſuis: ⁊ q̄ nō ſolum eſt ſanct⁹/ etiā eccleſiā facit ſanctam. Et iſte eſt primus articulus qui ptinet ad ſpm̄ſctm̄: ⁊ ſunt tria i p̄nti ptinētia ad ſpm̄ſanctū: duo i futuro. Primū qd̄ ad ipm̄ ptinet in p̄nti eſt ſanctificatio. Nam primus eius articulus: vt dixim⁹. Credo in ſpiritū ſanctū ſanctā eccleſiā. Credo q̄ ſpūſſanctus qui in ſe ſanctus eſt ipſe ſanctificat eccleſiā per grām et bonitatē ſuā q: ip̄e bonitas eſt

¶ Mattheus dixit. Sanctorū cōionē. Iſte articul⁹ ptinet in p̄nti ad ſpm̄ſctm̄ q: ad ſpm̄ ptinet in ſanctorū cōmunionē.i. vnionē mēbrorū in corpore ecclie ad caput ſcʒ ad xp̄m: et ad alia mēbra in corpore naturali.i. fideliū adinuicē ſicut ſpūs bon⁹ vnit mēbra in corpore naturali: ſic ſpūſſanct⁹ vnit mēbra ſpiritualia.ſ. fideles in corpore miſtico qd̄ eſt ecclia. Vn̄ ſenſus hui⁹ articuli eſt credo ſctōꝝ cōionē.i. credo q̄ ſcti.ſ. fideles tāq̄ vni⁹ corpis ecclie mēbra cōmunicant.i. vniunt̄ ſibi ⁊ capiti ſuo/ ⁊ hoc p ſpm̄ſanctū. ¶ Et nota q̄ triplex eſt cōio quā fideles debēt habere adinuicē.ſ. cōionē vni⁹ corporis q: faciunt vnū corp⁹. Et cōionē ſocietatis ex qua ſocietate venit q̄ quilibʒ qui eſt de corpore eccleſie partē habet in oībus bonis que fiunt in eccleſia. ¶ Tertia cōmunio eſt mutue ſupportationis: quia vnus debet ſupportare on⁹ alterius.ſ. mala p patiētiā/ ⁊ bona cōicare p eleemoſynarū largitionē. Unde dı̓ Ad galatas.vj. Alter alteri⁹ onera portate.

¶ Simon dixit. Remiſſionē pctōꝝ ſcʒ credo. Iſte eſt terti⁹ articul⁹ ptinēs ad ſpm̄ſanctū. Per ſpm̄ſanctū eñ q̄ ē benignitas ipſa in baptiſmo ⁊ in penitētia remittunt̄ pctā. Et nota q̄ peccata remittunt̄/ lauant̄/ ⁊ tollunt̄. remittuntur q̄tū ad culpā/ lauant̄ q̄tū ad maculā: tollunt̄ q̄tū ad penā.

¶ Judas thade⁹ dixit. Carnis reſurrectionē. Iſte eſt quartus articul⁹ ptinēs ad ſpm̄ ſctm̄ in futuro q̄tum ad remunerationē corpis. Et nota q̄ in ſui tio regis p̄t reddere equū: ſi cōtigat eū mori i bello: p̄t miles ſecure exponere eū p ipſo rege ⁊ duce ſuo: ſic nos equū nr̄m.i. corpus ꝓpriū ſecure poſſumus exponere p xp̄o: q: ip̄e pōt equū reddere.i. corpus reſtituere.i. reſuſcitare.

¶ Matthias dixit. Uitā eternā. Iſte eñ eſt quintus ⁊ vltim⁹ articulus ptinēs ad ſpm̄ ſanctū in futuro q̄tū ad remunerationē aīe vel etiā vtriuſq̧. Et nota q̄ ſi ſollicit⁹ ē homo ad ꝓuidēdū huic miſere vite trāſitorie: multomagꝭ debet eſſe ſollicit⁹ ad ꝓuidēdū illi vite que nūq̄ poterit finē habere. Unde ſciendū eſt q̄ trib⁹ modis ꝓuidet̄ huic tp̄ali vite ſcʒ mēdicādo/ laborando et mutuum accipiēdo. Ibi eñ nō eſt locus mēdicandi: ſicut patet de diuite epulone qui voluit mēdicare guttā aq̄ et non potuit obtinere. Luce.xvj. Ibi etiā nō eſt locus laborādi. Ideo dicit̄ Joh.ix. Uenit nox q̄n nemo pōt opari Ibi nihilominus nō eſt loc⁹ mutuū accipiēdi vel emendi: vt patet de fatuis virginib⁹ q̄ voluerūt mutuo habere vel emere oleū: ⁊ nō potuerūt habere. Et ita qui nō vult hic prouidere per bona opera: egeſtatē eternā patiet̄ in illa vita eterna. Jō dicit ſaluator Math.vj

Primū querite regnū dei ⁊ iuſticiam eius: ⁊ hec oīa adycientur vobis ⁊c̄.

¶ De ſpe. Capi. xxvij.

Spes eſt future beatitudinis certa expectatio ex dei gratia ⁊ ex meritis proueniens lib. iij. ſententiarum. ¶ De ſpe nota ſpecialiter tria: ſcʒ typum comparationis: fetū generationis: fructum operationis.

¶ Primo ergo ſpes cōparat̄ tribus. Spes eni eſt ſicut colūna domum firmans: ſicut galea caput armans: ſicut anchora nauem ſeruās. ¶ Spes itaqʒ eſt ſicut colūna q̄ domū ſuſtentat. Nā colūna debet eē ſolida: ⁊ de forti ligno nō fragilis et vacua vt arūdo: ſic ſpes q̄ eſt in deo quia eſt ſolida: ⁊ quaſi de forti ligno ⁊ facit edificiū ſolidū: ſed ſpes que eſt in mundo eſt fragilis ⁊ vacua: ⁊ quaſi de arūdine: ⁊ ideo facit edificiū ruinoſum. Nā dicit̄ Prouer. xj. Qui cōfidit in diuitijs ſuis corruet. Sic ſuperuacua ⁊ fragilis ſpes ē fiducia amicorum: quia dicit̄ Hier. xvij. Maledictus homo qui cōfidit in homine: ⁊ ponit carnem ſuā. i. carnalem hominem brachiū ſuum. i. fiduciā vel auxiliū qđ eſt in ſolo deo collocādū. ¶ Spes ēt ē ſicut galea: nā ſicut galea ē munimētū capitꝭ: ſic ſpes ē armatura ītētiōis. vñ dicit apl's. j. Theſſa. v. Induite galeā ſpem ſalutis. ¶ Spes nihilominus eſt ſicut anchora. Nam ſicut anchora ſeruat nauem contra procellos fluctuum ſic ſpes mentem cōtra tentationis impulſum. Et ideo dicitur ad Heb. vj. Confugiamus ad tenēdā propoſitam ſpem quā ſicut anchorā aīe habemus tutā ⁊ firmā ¶ Itē ſpes trib⁹ alijs ꝯparat̄. Eſt eni ſicut arbor fructuoſa: ſicut gemma precioſa: ſicut mola virtuoſa. ¶ Spes ergo eſt ſicut arbor fructuoſa: nā ſicut arbor ꝓfert vberes fruct⁹ q̄ hʒ irriguū agrū viuentium: ſic ſpes profert fruct⁹ bonorum operum: que ſita eſt et plantata iuxta irriguū aquarum. vnde dicit̄ in pſal. Ego autem ſicut oliua fructifera in domo dei ſperaui in miſericordia dei mei. ¶ Spes eciā ē ſicut margarita vel gēma. Nā ſicut gēma ē grata: ſic ſpes ē deo placita. ſicut gēma hʒ valorē magnū: ſic ſpes facit hoīem pcioſū: ⁊ ſicut gēma eſt plucida: ſic ſpes eſt quodāmodo dyaphana: quia per eam videntur ⁊ ſperantur loca celeſtia. De ipſa dicitur Prouer. xvij. Gēma gratiſſima expectatio poſtulantis. ¶ Spes nihilominus eſt ſicut molla. Et nota q̄ due ſunt molle ſpūales ſcʒ timor ſupplicij/⁊ ſpes pmij. Timor eſt molla ſuperior q̄ premit animam ne euaneſcat per elationē. Spes eſt molla inferior que animam ſuſtinet ne deficiat per deſperationem. Iſtas duas mollas debet penitens coniūgere ſicut dauid qui dicebat in pſal. Ab altitudine diei ſcilicet a die iudicij timebo: ecce molla ſuperior: ego vero in te ſperabo: ecce molla īferior. Vñ vna ſine altera non valet. Et ideo in figura huius dicit̄ Deut. xxiiij. Nō accipies loco pignoris inferiorem et ſuperiorē mollam. i. ſpem ⁊ timorem non ſubtrahas peccatorꝫ. Et īter iſtas duas mollas fit optima mollitura tritici. i. perfecta contritio peccati.

¶ De prudētia. Ca. xxviij.

Prudentia eſt appetēdarū rerum fugiendarūqʒ ſcientia. Tullius in libro de officijs. ¶ De prudentia nota ſpecialiter tria: ſcilicet typū decētiſſimū: actū viliſſimū: partū nobiliſſimū. ¶ Hʒ autē prudentia typū multiplicē et elegātē: cōparat̄ aūt ſpecialiter tribus: ſcʒ aſſeſſori iudicis: quattuor minimis: ⁊ aſtutie ſerpentis. ¶ Prudentia quidem eſt ſicut aſſeſſor iudicis vel regis. Nam ſicut aſſeſſat iudicando dirigit iudicem vel regē: ſic prudentia rationem: ⁊ ſicut aſſeſſore abſente interdum peruertitur iudiciū regis: ſic cum abeſt prudentia peruertitur iudicium rationis. Unde dicit̄ Prouer. xxviij. Dux indigens prudentia multos opprimet p calūniam. ¶ Prudētia etiam comparatur quat-

tuor minimis terre. de quibus dicitur Prouer. xxx. Quattuor ſūt minima terre et ipſa ſunt ſapientiora ſapientib⁹ ſcꝫ formica: lepuſculus ſtellio vl' lacertus: et locuſta. Nam vt prudens dicit formica rōne prudentie. ❡ Et nota ꝙ formica habet decem laudabilia: ⁊ a viris prudentibus imitanda. Formica ē animal paruum vel modicum: in quo laudatur humilitas. Grano paſcitur: in quo docetur honeſtas. Socios adiuuat: in quo laudatur charitas. Sollicita eſt: in quo laudatur induſtria. Prouida eſt: in quo laudatur prudentia. Nunꝙ̄ eſt ocioſa: in quo commendatur occupatio. Grana detrūcat ne germinent vel putreſcant: in quo monſtratur carnis afflictio. Tempore ibris grana abſcondit: in quo docetur fuga tentationis. Tempore ſereno granum ſoli exponit: in quo laudat̄ virtus orationis. Pondus portat maius ꝙ̄ ipſa ſit: in quo monſtratur zelus compaſſionis. De ipſa dicit̄ Prouer. vj. O piger vade ad formicā / et diſce ſapientiam: que cum nō habeat ducē / nec pceptorem / nec principem. parat in eſtate: et cōgregat in meſſe cibum ſibi ſcꝫ in meſſe gratie cibū glorie ſempiterne. ❡ Itē prudētia cōparat̄ lepuſculo rōne cōfidentie quā homo prudens hꝫ ſolum in deo ſicut lepuſculus locat in petra cubile ſuū. vt dꝛ Prouerb. xxx. ita homo in xp̄o. Petra autem erat xp̄s. vt dicit apoſtolus. j. Cor. x. ❡ Prudētia etiā cōparat̄ ſtellioni. Nā ſtellio vel lacertus qꝛ alas non hꝫ / vnguib⁹ vel manibus vtit̄: in quo diligentia operatiōis laudat̄. Nā in viro prudēte diligētia i operatiōe ſupplet defectum nature. ❡ Prudens nihilominus cōparat̄ locuſte. Nā ſicut locuſta hꝫ volatū reciduū: volat eī ad alta ⁊ ſtatim cadit ad yma: ſic prudēs volat ad alta p deſiderū patrie celeſtis: ⁊ cadit ad yma p cōſideratione ꝓprie fragilitatis. Iuxta illud pſal. Aſcendit vſꝙ̄ ad celos et deſcendit vſꝙ̄ ad abyſſos. ❡ Prudētia tertio cōparatur aſtutie ſerpentis. Et nota ꝙ quinꝙ̄ aſtutijs vtitur ſerpens: quas vir prudēs imitatur. ❡ Prima aſtutia ſerpentis eſt cuſtodia capitis. Nam caput ſumme cuſtodit: pro quo ſeruando totum corp⁹ exponit: ſic ſancti chriſtum qui eſt caput noſtrū ſumme cuſtodiunt: et pro ipſo omnia alia exponūt: ſicut apoſtolus qui dicebat. Ad philip. iij. Que mihi fuerūt lucra hec arbitrat⁹ ſum ꝑpter chriſtum detrimenta. ❡ Secūda aſtutia ſerpētis eſt depoſitio pellis: ponit eī ſe in arcto foramine vbi renouat̄ depoſita veteri pelle: ſic ſancti in arcto penitētie ſeipſos incarcerant: vt veterem conuerſationē deponant ſicut monet apoſtolus. Ad ephe. iiij. Deponite vos ſꝫm priſtinā cōuerſationem veterem hominē que corripiunt̄ ſꝫm deſideria erroris. ❡ Tertia aſtutia ſerpētis eſt deluſio incantatoris. Deludit enim incantatorē obturando vnā aurē cū terra ⁊ aliā cū cauda / vt dicit̄ in pſal. Sicut aſpidis ſurde ⁊ obturantis aures ſuas: ſic viri ſancti ⁊ prudentes deludunt incantatorē id eſt tentationē diaboli quia vnā aurem obturāt cauda id ē memoria mortis. Eccli. vij. Memorare nouiſſima tua et in eternū non peccabis: ⁊ aliā obturant terra id eſt cōſideratione proprie fragilitat⁹. Gen. iij. Puluis es ⁊ i puluerem reuerteris. ❡ Quarta aſtutia ſerpentis eſt inſidiatio pedis. Inſidiat̄ eī calcaneo / nō capiti: ſic viri ſancti ſuperāt deſideria carnis / attendentes qs finis delectatiōis ſcꝫ mors īmortalitatis vel infernalis: iuxta illud Rom. vj. Finis illorū mors. ❡ Quinta aſtutia ſerpētis eſt fuga mulieris. Nam ſicut propter inimicitias ei⁹ fugit ⁊ latitat ſub ſpinis: ſic etiā viri ſancti ꝓpter inimicitias fornicationis fugiunt conſortium mulierū / ⁊ latitant ſup ſpinis penitētie ſꝫm conſiliū apoſtoli. j. Corin. vj Fugite fornicationem. Ad imitandas iſtas ſerpentis aſtutias dicit ſaluator. Mat. x. Eſtote prudētes ſicut ſerpentes qs hñt cū muliere fugiūt ⁊ latitāt Et ne ſerpētis aſtutia fiat virulēta: tēperat eam ſimplicitas colūbina vñ addit: ⁊ ſimplices ſicut colūbe.

¶ De temperãtia. Ca. xxix

TEmperãtia eſt nihil appetere vnde ſit penitendũ: in nullo modum vel legẽ excedere: ſub iugo rationis cupiditatẽ domare. Macrobius. ¶ De temperantia nota ſpecialiter tria: ſcʒ eius typum nobilem: eius partum fertilem: eius actum vtilem. ¶ Habet autem temperantia typum multiplicem vel figuram. ¶ Cõparaṫ aũt tẽperãtia ſpãliter tribus: ſcʒ freno quo equus regitur: byſſo quo caro regitur: ⁊ muro quo caſtrum cingiṫ. ¶ Eſt itaqʒ temperantia ſicut frenum equũ regens. Nam ſicut a ſeſſore mediãte freno duciṫ equus: ſic caro a ſpiritu freno tẽperãtie gubernatur. Maxime enim frenãdus eſt equus iuxta aquã/iuxta ignẽ/iuxta ꝑcipitium: ſic frenum temperantie neceſſarium eſt carni contra aquam trãſitorie delectationis contra ignem concupiſcẽtie carnalis: cõtra precium eterne damnationis. De hoc freno dicit apoſtolus. Ad Titũ. ij. Sobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamus in hoc ſeculo. Nam quilibet debet viuere ſobrie q̃tũ ad ſeipſum: iuſte q̃tũ ad proximum: pie q̃tum ad deum.

¶ Eſt etiam temperãtia ſicut byſſus carnes tegens: nam byſſus (vt dicit papias) eſt genus lini candidiſſimi quod creſcit ĩ egypto: et inde fit tela que vulgo dicitur ſerica. De hac tela byſſina fit camiſia nobilis et delicata: per quã figuratur caſtitas ⁊ temperantia: et ſicut iſta camiſia nobilis eſt immediate carni ꝯtigua ⁊ coniuncta: ſic caſtitas et temperãtia eſt carni precipue neceſſaria et ei inſeparabiliter coniungẽda. Et ideo diciṫ Prouer. xxxi. de muliere forti. Byſſus et purpura indumentum eius. In byſſo figuratur caſtitas que eſt precipuum ornamẽtũ mentis in purpura figuratur temperãtia que eſt ſicut aurifrigium veſti appoſitum ad decorem. ¶ Eſt nihilominus temperantia ſicut murus caſtrum cingẽs Nam ſicut caſtrum muratur precipue ab ea parte que magis eſt ĩfirma: ſic tẽperantia munit caſtrũ hominis ex parte magis infirma ſcʒ ex parte corporis. dicitur enim Mat. xxvi. Spiritus quidem promptus eſt: caro autem ĩfirma. ¶ Item temperantia. Quidam honor deo aſſimilans. Quidã valor mentem magnificans. Quidam dolor hoſtem mortificans. ¶ Eſt enim temperantia honor quidam deo aſſimilans. Deus enĩ eſt ſpiritus: vt dicitur Job. iiij. Temperãtia vero eſt quaſi nutrix ſpiritualis que ablactat filios dei: ⁊ facit de carnalibus ſpirituales ⁊ ſic aſſimilat deo. vt dicitur Sap. vj. Incorruptio facit proximũ deo. ¶ Eſt enim temperantia valor quidam mẽtem magnificans. Nam ſicut valor magnificat aurum/ſic temperantia magnũ et impreciabilem facit hominem temperatum ⁊ caſtũ. quia dicitur Eccl's. xxvj. Non eſt digna ponderatio anime continentia ¶ Eſt igitur temperantia dolor quidam hoſtem mortificans: diabolus enim libenter quieſcit ⁊ dormit in locis humentibus. i. in voluptuoſis hominibus. vt dicitur Job. xl. Temperãtia vero ponit ipſum in arido penitentie: vbi non inuenit requiem: et ſic interficit vel fugat hoſtem. quia dr̃ Math. xij. Cum immundus ſpiritus exierit ab homine ambulat ꝑ loca arida querens requiem ⁊ non inuenit. Loca arida ſunt homines ſobrij in quibus requiem non inuenit: quia in talibus non ſternit lectũ voluptuoſum peccati.

¶ De fortitudĩe. Cap. xxx.

FOrtitudo ẽ infirmitas animi contra moleſtias ſeculi Gloſa ſuper Math. ix. De fortitudĩe nota ſpecialiter tria. ſ. typũ valde pulchrũ partũ valde dignũ: fructũ valde bonũ. ¶ Primo igitur virtus fortitudinis hʒ typũ multiplicẽ ⁊ ſimĩtudinẽ elegantem. Cõparaṫ autẽ ſpãliter tribus ſcilicet fornaci que probat aurum: radici que portat lignum: ⁊ lorice q̃ vetat ictũ Eſt itaqʒ fortitudo ſicut fornax aurũ

probans. Nam ſicut fornax reddit aurum lucidum: ſic fortitudinis virt⁹ facit hoīem honeſtū et decoratū. Nā de talibus dicit̃. Prover. xxxj. Fortitudo ⁊ decor indumentū eius. Et ſicut fornax quedā metalla reddit ſolida/ ⁊ quedā liquida: ſic virtus fortitudinis corda facit ſolida contra tentationē/ nunc liquida per compaſſionē nunc rorida p deuotionē. Nam dicit̃ Canti. v. Anīa mea liquefacta eſt vt dilectus me⁹ locut⁹ eſt. Et ſicut in fornace eſt magn⁹ flatus folliū ⁊ magnum ignis incēdiū ſic ignis fortitudinis ſolum eſt in illis in qbus eſt flatus diuine inſpirationis ⁊ vehemēs incendiū charitatis. Et in figura huius aduētu ſpiritusſancti ſuper apoſtolos vbi fuit eis datus ad robur ſpiritualis virtutis fuit tanq̄ aduenientis ſpirit⁹ vehemētis. vt dicitur Actuū. ij. ¶ Eſt etiam fortitudo ſicut radix lignū vel arborem portans. Nā ſicut radix portat pond⁹ arboris ⁊ frōdes/ ⁊ flores/ ⁊ fruct⁹/ ⁊ folia: ſic virt⁹ fortitudinis ſuſtinet oīa bona opera et merita noſtra. vnde dicit̃ Joſue. j. Cōfortare ⁊ eſto robuſtus. ¶ Eſt nihilominus fortitudo ſicut thorax vel lorica ictum vetans. Nā ſicut thorax vel lorica ſeruat corp⁹ ab ictu gladij: ſic virtus fortitudinis cuſtodit aīam a tentatione diaboli ⁊ cuiuſcunq̧ aduerſarij. Totus eni mundus nō vinceret vnum hoiē in quo eſt fortitudo dei: ſicut patet q̄ puelle virgines. puta Katherina Cecilia/ Agnes/ Lucia Agatha Barbara beata Clara ⁊ cetere virgines reges ⁊ tyrannos ⁊ oīa tormentorū genera ſuperabant. Nec mirū: q2 fortitudo illa nō hominis/ ſed dei erat. vnde dicitur. j. Macha. iij. De celo fortitudo ē. ¶ Item fortitudo tribus alijs cōparatur: ſc3 Virge que non curuat̃ Ferro quod non ſuperatur. ⁊ Petre que non perforatur. ¶ Eſt itaq̧ fortitudo ſimilis virge iflexibili ⁊ talis virga vel baculus eſt valde neceſſarius ambulātibus ⁊ certantibus ⁊ laborātibus. ſic fortitudo eſt quaſi baculus ⁊ virga inflexibilis que valde eſt neceſſaria: quia locus in quo ſumus eſt locus certaminis locus itineris ⁊ locus laboris. Et hec tria hominum genera indigent ſpecialiter baculo vel virga. ideo dicit̃ in pſalm̄. Virga tua ⁊ baculus tuus: ipa me conſolata ſunt. ¶ Eſt etiam fortitudo ſimilis ferro indomabili. Nam ſicut ferrum nō domat̃ ſed comminuit ⁊ domat omnia metalla. vt dicit̃ Danī. ij. Sic viri fortes mori poſſunt. vinci vero non poſſunt. immo ipſi oīa aduerſa ⁊ proſpera vincunt. ⁊ quod plus eſt regnum celorū violenter rapiunt. Nā violenti rapiunt illud. vt dicit̃ Mat. xj. ¶ Eſt nihilominus fortitudo ſimilis petre infrangibili q̄lis eſt adamas. Nam ſicut qui adamantē percutit ipſe magis percutit̃. ſic qui virum fortē moleſtat magis ledit̃ q̄ ledat. et ſicut adamas non frangitur violentia. ita vir fortis nulla frangitur impatientia ⁊ ſicut adamas ſcinditur ſanguine hirci. ſic vir fortis memoria paſſionis xp̄i Propter iſta de viro forti dicit̃ Eze. iij. Ut adamantem ⁊ vt ſilicem dedi faciem tuam.

¶ De Juſticia. Cap. xxxj.

IUſticia eſt virtus/ ſua vnicuiq̧ tribuēs. Augu. de libero arbitrio. Juſticia eſt rectitudo voluntatis propter ſe ſeruata. Anſelmus. ¶ De iuſticia nota ſpecialiter tria: ſc3 Typi figuralis elegantiam. Partus filialis abundantiam. Actus virtualis efficaciam. Primo ergo iuſticia typū habet multiplicem figuram valde elegātem. Comparatur etiam tribus ſpecialiter. Eſt autem iuſticia: ſicut recta ſemita Sicut recta regula Sicut recta linea. ¶ Eſt ergo iuſticia ſicut recta ſemita. Nam ſicut illa eſt rectiſſima viarum: ſic per viam iuſticie citius peruenitur ad brauium ſempiternum immo omnis illa via eſt deuium. Nam dicitur in pſalm̄. Errare fecit eos in inuio: ⁊ non in via. Unde dicitur de iuſtis in Pſalm̄. Deduxit eos in viam rectam. vt irent in ciuitatem habitatio-

nis. De iniuſtis vero dicitur alibi in pſal. In circuitu impij ambulant. ¶ Eſt etiam iuſticia ſicut recta regula. Nam ſicut recta regula eſt rectiſſima menſurarum: ſic iuſticia eſt optima menſurarum et certiſſima menſura ad bonū operandum. Hec eſt enim regula diuina que dirigit opera noſtra. vnde in pſal. Dominus dirigit iuſtos. Et prouer. xv. Qui ſequitur iuſticiam diligitur a domino. ¶ Et nihilominus iuſticia ſicut recta linea. Sicut enim recta linea eſt pulcherrima linearū: vt dicit philoſophus: ſic iuſticie rectitudo facit hominem in intentione et conuerſatione pulcherrimum et decorum. Nam ſicut ſtatura humani corporis eſt pulchrior inter omnes: quia eſt recta ad celum: ſic ſtatura cordis eſt pulcherrima cū per iuſticiam eſt recta ad deū. Unde ſponſe dicitur Canticorū. vij. Statura tua aſſimilata eſt palme. De hac rectitudine dicitur Eccleſiaſtes. vij. Solūmodo hoc inueni q deus fecit hominem rectum. Item iuſticia multum ꝓpter tribus alijs comparatur. Nota q triplex ē iuſticia. Generalis/ que dirigit hominem in omni bono a qua dicitur homo factus bonus. Judicialis/ que corrigit vel coarcet ab omni malo: et iſta corrigit delicta propria vel aliena. Cardinalis vel moralis/ que reddit vnicuiq proprium bonum.

¶ Eſt itaq iuſticia: ſicut gēma in ſerto aureo. Sicut ſtella in polo artico. Sicut dea in noſtro microcoſmo.

¶ Eſt igitur iuſticia ſicut gemma in ſerto aureo. Nam ſicut gēma ſerti aurei eſt ornamentum: quia totum ſertū ornat et facit precioſum: ſic etiam ſertū aureum dicitur gratia eo q in illa et per illam coronantur opera noſtra bona. Nā etiam opera bona que fierēt extra gratiam nunq coronam mererentur. In hac corona aurea vel ſerto aureo inſerte ſunt quattuor gemme valde precioſe/ vel quattuor virtutes pricipales. ſ. prudentia temperantia/ fortitudo/ et iuſticia. Gemma prudentie ponitur in anteriori parte corone: quia ad prudētiā pertinet nō ſolum preſentia diſponere/ immo et futura preuidere. Gēma temperantie locatur a dextris quia tēperantia facit hominem iuſtum/ ſobrium in dextera ꝓſperitatis. Gemma fortitudinis inſeritur a ſiniſtris: quia fortitudo facit hominē robuſtum: in ſiniſtra aduerſitatis. Gemma vero iuſticie incaſtratur in poſteriori parte ſicut epiſcopus in fine ꝓceſſionis: ſicut rex in fine aciei ſicut nauta vel gubernator ī cauda nauis: ſicut ſentētia iuſta ꝓfertur in fine cauſe: ſicut etiam poſt laborem certaminis datur victori corona triumphalis. Unde ab iſta tanq a principali gēmā denominatur corona. Dicit enī apl's ij. Thimo. iiij. Repoſita eſt mihi corona iuſticie. Aurifex in cuius aurificina fabricatur hec precioſa corona/ eſt ſapientia increata. De qua dicitur Sap. viij. Sobrietatem et prudentiā docet et iuſticiam et virtutē i. fortitudinē: quibus nihil vtilius eſt in vita hominibus. Iſte quattuor virtutes vt dictum eſt ſunt tāq quattuor gemme precioſe in aureo ſerto grē incaſtrate. ¶ Eſt etiā iuſticia ſicut ſtella artici poli. Nā circa ipſam voluitur celū: ipſa vero non mutat locū: ſic volubilitas vite noſtre mira volubilitate vertitur: iuſticia vero nullo accidēte mutatur: ſiquidē vita noſtra tota eſt volubilis ſicut rota: nunc enim hominē eleuat honore. quē paulopoſt humando occultat. iuxta illud pſalm. Aſcēdunt vſq ad celos et c. Interdum ecōuerſo hoīem humilitate deprimit: quem poſtea ad honores attollit. quia dicitur in pſal. Suſcitās a terra iopē: et de ſtercore et c. quinq hoīes a leua mutat ī dexterā ſcz ab aduerſis in ꝓſpera: iterdū a dextris in leuā. i. a ꝓſperis in aduerſa. iuxta illud qd abraham dixit ad loth. Gen. xiij. Si ad ſiniſtrā ieris/ ego dexteram tenebo: ſi tu dexteram eligeris/ ego ad dexteram pergā. Sed vir iuſtus in oībus his ſemper manet immobilis. nam ipm humilitas non deprimit/ ipm honor nō ambit/ ipm aduerſitas nō frāgit. Unde pſal. Qui facit hec: nō mouebitur in eternum. ¶ Et nihilominus

iuſticia ſicut dea noſtri microcoſmi.i. minoris ⁊ inferioris mundi. ſicut enim deꝰ in ſuo microcoſmo vel maiori mūdo diſpoſuit oīa in numero/ pondere ⁊ menſura. vt dr̄ Sap. xj. Sic iuſticias in ſuo microcoſmo p̄ſidens/ tanq̄ deꝰ facit vt in oībus meritis ⁊ operibꝰ noſtris ſit numerus bone operationis/ pōdus ſancte affectionis/ ⁊ mēſura recte intentionis. Vn̄ iſte dee nobiliſſime ſacrificiū iuſticie d̄bemꝰ offerre. ſicut dr̄ in pſal. Sacrificabo ſacrificiū iuſticie.

¶ Dieta ſexta de donis ſpiritusſancti. Capitulum. xxij.

POſt tractatū de virtutibꝰ ſequit de donis ſpūſſācti. ⁊ hec eſt ſexta dieta ſalutis. ſcȝ a virtutibꝰ ad dona ſpūſſancti ꝑuenire: qꝛ ſicut diximꝰ virtutes docent recte operari: ſed dona expedire. Cum aūt ſint ſeptē dona ſpiritꝰ ſcti que ſcȝ enumerant̄ Eſa. xj. ſcȝ ſpiritus ſapiētie/ intellectus/ cōſilij/ ⁊ fortitudinis. ſcientie/ ⁊ pietatis/ ⁊ timoris dei: a ſapientia aūt nō peruenit̄ ad timorē dei ſed potiꝰ a timore ad ſapientiā tanq̄ ab iferiori gradu ad ſuperiorē. iuxta illud qđ dicit̄ i pſal. Initiū ſapiētie timor dn̄i. Ideo đ timore dn̄i nota ſpecialiter tria: ſcȝ Qꝛ multiplex figurat̄. Qꝛ virtualiter operet̄. Qꝛ ratiōabiliter mercat̄. ¶ Primo ergo timor dn̄i habet multiplices figuras elegātes ⁊ cōparationes ꝯuenientes. Cōparat̄ aūt ſpecialiter tribꝰ: eſt enī timor dn̄i: ſicut oſtiarius cuſtodiēs ingreſſum. Sicut iuſticiarius puniens maleficū. Sicut terrariꝰ vel ſpeculator euigilās exercitū. ¶ Primo ergo timor dn̄i eſt ſicut bonus oſtiarius qui diligēter cuſtodit oſtium cordis ne intret inimicꝰ.i. diabolus: ⁊ ſicut oſtiarius tenet baculum vel gladiū ad timorem intrantiū: ſic timor dei ne permittamus diabolum ad cor intrare portat clauem eterne pene gladium ex vtraq; parte acutum: ſcȝ equitatem diuine ſentētie eque condēnabit ipſos in anima ⁊ corpore. Unde dicitur Mat. x. Timete eum qui poteſt corpus ⁊ animam perdere in gehēnam. ¶ Secundo timor domini eſt ſicut bonus iuſticiariꝰ qui perimit maleficos ⁊ ſuſpēdit. Nam ſicut illi qui tenent iuſticiam ponunt in montibꝰ ⁊ locis patentibus patibulū vel furcas ad expauentaculū latronū: ita timor dei ponitur in corde hōis ꝓpter expauentaculū peccatorū: ⁊ ſicut iſte iuſticiarius crucifigit latronem: ſic timor dn̄i nititur crucifigere carnem tanq̄ peſſimum anime latronem. Unde dicitur in Pſalm̄. Confige timore tuo carnes meas. ¶ Tertio timor dn̄i eſt ſicut bonus terrarius vel ſpeculator q̄ euigilat exercitū. Nam ſicut ſpeculator tēpore belli maxime nō ſinit dormire milites ſic timor dn̄i cū ſit modo tēpus belli ⁊ guerre mortalis cōtra carnem mūdū ⁊ diabolum nō permittit dormire ſpiriritum per delectationē vel conſenſum Unde dicit̄ ꝓuer. xxviij. Beatus eſt homo q̄ ſemp eſt pauidus. Non ſolum autē tempore belli debet homo eſſe pauidus: immo etiam tpe pacis dȝ eſſe timoroſus ſicut videmꝰ q̄ magni reges ⁊ ſapiētes q̄uis actu nō ſit guerra muniunt tn̄ ⁊ cuſtodiunt caſtra ſua. De incantis dicit apl's. j. Theſa. v. Cum dixerint pax ⁊ ſecuritas tunc repentinꝰ ſuperueniet interitus. Et Eccle's. vij. dicitur. Qui timet deum nihil negligit: qꝛ nec bonum nec malū qꝛ p timorē dn̄i malū euitat tanq̄ nociuū. ⁊ bonū formidat: ⁊ neſcit ſi eſt gratū. vn̄ Job. ix. Uerebar oīa opa mea ſciens qꝛ non parces delinquenti/ maxime autē tpe guerre. Iſte vigil vl' ſpeculator mādat cuſtodiri portas cēſuū: qꝛ ibi eſt quaſi totū piculū ſicut ad litterā illi q̄ ſunt in munitione ſumme cuſtodiunt portas cū vident caſtrū ab hoſtibus obſeſſum ſic ſpirituales viri q̄ habent timorē dei cuſtodiūt portas: ſcȝ quinq; ſenſuū ne intrēt inimici timentes qđ dr̄ Hier. ix. Aſcendit mors per feneſtras noſtras.

¶ Item timor dñi alijs trib⁹ cōparat̄ Eſt eni timor dñi: ſicut medicina infirmorum. Sicut diſciplina puerorū. Sicut officina religioſorū. ¶ Primo igitur timor dñi eſt ſicut infirmorū medicina. Nam ſicut medicina bene tēperata repellit oēs morbos nociuos et oēs nociuos humores: ſic timor dei omne peccatū ꝛ oēs peccati occaſiones repellit ſāguinē luxurie flegma accidie/ melācoliam ire/ ꝛ colerā ſuperbie. Unde dicitur Eccli. j. Timor dñi expellit peccatū. ¶ Secundo timor dñi eſt ſicut puerorū diſciplina. Nam ſicut virga diſcipline caſtigat̄ puer/ inſtruitur ꝛ informat̄: ſic per timorē dñi oīs motus ſenſualis ꝛ puerilis ſub iſta pedagogo ad rationē reducit̄/ ꝛ puerilis extirpat̄. iuxta illd̄ qd̄ dicit ſapiēs ꝓuer. xxij. Stulticia colligata eſt in corde pueri: ſed virga diſcipline fugabit eam Et nota ꝙ ſm̄ bedam quattuor mala ſunt ꝓpter peccatū nobis inflicta ꝛ nobis colligata q̄ ſunt oīs mali peccati materia: ſcꝫ Impotentia. Ignorantia Concupiſcētia/ ꝛ Malicia. ¶ Unde q̄dam peccant ex impotētia et iſti parū peccāt ꝛ maximā habent excuſationē niſi illa impotentia per culpam ipſorū ſit introducta. Alij peccāt ex ignorantia ꝛ iſti pl⁹ peccāt/ ꝛ minorē hñt excuſationē q2 ex ignorantia non excuſat̄ a toto ſed a tāto: maxime ſi ſit ignorātia affectata que non excuſat ſed peccatū aggrauat ꝛ augmētat. vnde de hoc dicit Ambro. Si ignoras grauiſſime peccas. Alij ſunt qui peccāt ex cōcupiſcētia ꝛ iſti plus peccāt quaſi nullam habent excuſationē maxime ſi ſit deliberata. Alij ſunt qui peccāt ex malicia ꝛ certa ſcientia ꝛ iſti maxime peccant ꝛ nullā habent excuſationē immo tales dicunt̄ peccare in ſpiritū ſanctum: q2 ſpirituiſancto bonitas que eſt malicie contraria appropriat̄. ¶ Sciendum eſt autē vel notandū diligenter ꝙ ſex ſunt peccata in ſpiritum ſanctum: ſcꝫ Impugnatio veritatis agnite. Inuidētia fraterne gratie Preſumptio de impunitate. Obſtinatio. Deſperatio ꝛ Finalis impenitentia. ¶ Et iſte ſunt ſex blaſphemie in ſpiritūſanctū: que nō remittunt̄ in hoc ſeculo nec in futuro vt dicit̄ Mat. xij. ¶ Tertio timor dñi ē ſicut officina religioſorū maxime eſt ſicut quoddā capitulū qd̄ eſt factum p̄cipue ad culparū correctionē. Nam ſicut in capitulo increpat̄ ꝛ recognoſcit̄ ꝛ punit̄ culpa: ita in hoc capitulo timoris dei corrigunt̄ pctā: q2 dr̄ ꝓuer. viij Timor dñi odit malū. Et ſicut religio nulla eſſet ſi correctio capituli deficeret: ita ſi timor in capitulo cordis non eſſet totū veritatis edificiū deperiret. q2 dr̄ Eccli. xxviij. Si nō in timore dñi tenueris inſtāter cito ſubuertet̄ dom⁹ tua. ¶ Et nota ꝙ in dei capitulo culpabilis q̄ttuor facit. Primo genu flectit. Scd̄o culpā recognoſcit. Tertio ſpoliat ſe ꝛ veſtē deponit. Quarto diſciplinā accipit. Sic timor dñi facit primo hominē penitentē humiliter genu flectere: q2 dr̄ Eſa. xlv. Mihi curuabit̄ oē genu. Scd̄o facit hūiliter culpā ꝓpriā recognoſcere ſicut dauid q̄ dicebat. Quā iniq̄tatē meā ego cognoſco. Tertio facit hoiem veterē ſicut veſtē turpē ſpoliātē. ſicut dicit apl's ad col. iij. Expoliātes vos veterē hoiem cum actib⁹ ſuis veterē cōuerſationē cū vicijs ꝛ cōcupiſcētijs. Quarto facit hominē diſciplinā accipe. i. carnē laſciuā macerare ꝛ caſtigare ſicut apl's faciebat. j. cor. ix. Caſtigo corp⁹ meū ꝛ in ſeruitutē redigo. ¶ Item timor dñi eſt Speciosus ſicut ort⁹. Uirtuoſ⁹ ſicut ventus. Precioſus ſicut theſaurus. ¶ Primo timor dñi eſt valde ſpecioſ⁹ īſtar orti padiſi. Habet eī amenitatē ſicut padiſus dulcedinē ꝛ delectationē vñ ī pſal. Q̄ magna multitudo dulcedinis tue dñe quā abſcōdiſti timētib⁹ te. Hꝫ fertilitatē ꝛ vbertatē ſicut paradiſ⁹. pſal. Nō eſt iopia timētib⁹ eū. Hꝫ nihilomin⁹ ſecuritatē ſicut paradiſus vñ dr̄ eccli. xxxiiij. Qui timet deū nihil trepidabit. et phil'. Qui timet deū omnia timent eum: qui vero non timet deum: timet oīa. Unde cayn ꝑpetrato homicidio fr̄is/ ſtatī hūit caput tremu

lum: ꝛ ait. Ois qui viderit me: occidet
me. Ge.iiij. Igitͬ timor dñi ꝓpter ame
nitatē/ vbertatem/ ꝛ ſecuritatē ē ſicut
ortus cōcluſus. Can.iiij. Eſt etiā ſicut
paradiſ⁹. vt dicitͬ Eccl.xl. Timor dñi
ſicut paradiſus benedictionis. ¶ Se-
cundo timor dñi eſt ſicut vētus virtuo
ſus. ꝛ ſpecialiter ſicut vētus aqlonaris
nam ſicut vētus aquilonaris pluuias
diſſipat/ nubes fugat/ aerē ſerenat/ re-
ptilia exterminat/ ꝛ aquā congelat: ita
timor dñi diſſipat pluuias carnalium
delectationū/ fugat nubes carnalium
ymaginationū/ ſerenat mentē p amo-
rem puritatis exterminat reptilia. id ē
mortificat vicia carnis/ ꝯgelat aquas
id eſt reſtringit fluxū mundane ꝓſperi
tatis/ ita vt poſſit hō timens deum am
bulare ſup aquā ſicut petr⁹ Mat.xiiij.
Iſte eſt vent⁹ de quo dicitͬ Danie.iij.
Angelus dñi fecit mediū fornacis: qͣſi
ventū roris flantē: qꝛ fornax omniū de
ſideriorum carnaliū temperatͬ ꝛ refri-
geratur per dei timorem. ¶ Tertio ti-
mor dei eſt precioſus ſicut theſaurus.
Nam ſicut theſaur⁹ q̄ eſt res precioſa
facit hoīem ſemp ſollicitū de cuſtodia
ſic timor dei de ſe et virtutib⁹ ſemp eſt
ſollicitus et de gratia cū habetͬ deper-
dita/ vt recuperetͬ ꝛ de recuperata/ vt
a recidiuo cōſeruetur. vnde dicit Ber
nardus ſup cantica. Cum adeſt gratia
time ne indigne opereris: ex ea ampli⁹
time ne ſubtracta gratia ꝙ relinquat te
cuſtodia tua. ſi redierit gratia/ multo
amplius timendū ne forte contingat
parti recidiuū. Recidiuare eī ꝙ̄ cade-
re peius eſt: qꝛ dicitͬ Ioh.v. Ecce iam
ſanus fact⁹ es noli ampli⁹ peccare ne
deterius aliqͩ tibi contingat. Iſte igi
tur theſaurus eſt ꝓcioſus: ꝛ ideo ſume
cuſtodiend⁹. vñ dͬ Eſa.xxxiij. Timor
dñi ipſe theſaurus eius. ¶ Secundo
timor dñi virtualiter operatͬ. Vñ nota
ꝙ timor dñi habet ſeptem nobiles effe-
ctus. ¶ Primo nāqꝫ timor dñi curat
hoīem a culpa perpetrata. Eſt enī ſuf-
ficiens medicina ꝯtra oīa peccata. Et
nota ꝙ ſicut medic⁹ ſapiens volēs pur
gare egrotū primo dat ſiropū prepara
tiuum/ poſtea potionē vel antidotum
purgatiuū: ſic timor dñi inſtar ſiropi p̄
parat peccatorē generando attritionē
iuxta illud Eccli.ij. Qui timēt deum
p̄parabunt corda ſua. Scdo inſtar an
tidoti purgat oēs peccati feces gene-
rando perfectā contritionē: qꝛ dicitur
Eccli.j. Timor dñi expellit peccatum
Et eſt differētia inter contritionē ꝛ at-
tritionē: qꝛ attritio eſt dolor de pecca-
to non tñ perfect⁹ qꝛ adhuc eſt in pro-
poſito peccādi de futuro. ¶ Secūdo
timor dei cuſtodit hoīem a culpa futu
ra. ſicut enī ſapiens medicus infirmo
quē habet in cura nō ſolū dat antido-
tum ad expellendū morbū/ ſed etiā mi
niſtrat curato aliqͩ electuariū contra
recidiuum: ſic timor dei inſtar electua
rij conſeruatiui cuſtodit hoīem ab om
ni peccati recidiuo. vñ dicitͬ Exo.xx.
Vt ꝓbaret vos venit dñs: ꝛ vt timor
illi⁹ eſſet in vobis ꝛ non peccaretis.
¶ Tertio timor dñi abijcit tēporalia
vel terrena q̄ ſunt ſepe peccandi mate-
ria. ſicut eī videmus ꝙ naute vidētes
naufragiū imminere merces q̄ ſunt in
naui ꝓijciunt in mari vt euadant peri
culū naufragij: ſic timor dñi bona tem
poralia facit abijcere vt poſſit ab eter-
no naufragio liberare. Et ꝓpterea do
cebat Iob.xxxj. Semp quaſi tumētes
ſup me fluctus timui deū ꝛ pond⁹ ei⁹
ferre non potui. ¶ Quarto timor dñi
contēnit ꝛ ſuſtinet tēporalia mala. vt
euadat eterna. Nā ſicut infirmus ſuſti
net cauteriū ꝛ aduſtionē vt poſſit eua
dere mortē: ita timor dñi facit ſuſtine-
re cauteriū tēporalis vite vt poſſit hō
euadere mortē vel ſupplicium mortis
eterne. vñ Eccli.xxxiij. Timenti deū
non occurrent mala. ¶ Quinto timor
dñi gratiā ꝛ bona opera introducit. ſi-
cut enī cera introducit filū: ſic timor
dñi gratiā ꝛ omne bonum. iuxta illud
pſalm̄. Initium ſapientie timor dñi.
¶ Sexto timor dñi ſuper oīa facit fu
gere ꝛ euadere ſupplicium gehēne. Vat
de enī ad infernū in dimidio dierū vt
non vadat ſine dierū: ſicut Ezechias
q̄ dicebat Eſa.xxxviij. Ego dixi in di-

midio dierũ meorũ:vadam ad portas inferi. Facit etiã aliis ad meli⁹ fugiendũ. vt dicit poeta. Pedib⁹ timor addidit alas. Sicut videm⁹ ꝙ lep⁹ fugiẽs leporarium pre timore videt volare et alas habere. Timor etiã facit hominẽ montes ꝛ colles transire vt poſſit diabolum fugere/ ꝛ ĩferni precipitium cauere: q2 dicit Eſa. xxxv. Tunc ſaliet ſicut ceru⁹ claudus. ¶ Septimo timor dñi meret ſtipendiũ vite eterne hoĩem nãqȝ humiliat: ꝛ ſic ſm regulam ſaluatoris ad gloriã exaltat. Qr qui ſe humiliat exaltabit. Lu. xiiij. Et ideo dicit puer. xxix. Humilem ſpiritu ſuſcipiet gloria. ¶ Timor dñi multipliciter variat. Unde nota ꝙ ſunt ſex ſpẽs timoris. Eſt enim timor naturalis. Timor mũdanus Timor human⁹ Timor ſeruilis Timor initialis Timor filialis ¶ Primus igit timor eſt naturalis. ſ. qñ homo naturaliter timet mortẽ/ ꝛ oẽ qđ eſt ſibi nociuum. Iſte timor nature non eſt meritori⁹ nec demeritori⁹: quia non ſubeſt libero arbitrio. Hoc timore xp̄s timuit mori ſicut dicit Mar. xiiij. Cepit ieſus pauere ꝛ tedere. ¶ Secũdus timor dicit mundan⁹: ſcȝ qñ aliqs nimis timet de reb⁹ tranſitoriis: vel de rebus mundanis vel tẽporalib⁹ perdẽdis Iſto timore timuerũt iudei q occiderunt xp̄m ne perderẽt locum ſuũ: vt dicit Joh. xj. Si dimittim⁹ eũ ſic oẽs credent in eum/ ꝛ venient romani ꝛ tollent locũ noſtrum et gentem noſtram. ¶ Tertius timor dicit humanus: ſcȝ cum aliqs plus debito timet de corpe ſuo. Iſte timor phibet Mat. x. Nolite timere eos q occidunt corp⁹: aĩam aũt nõ poſſunt occidere. Iſte timor eſt veniale peccatũ: vt qñ eſt citra deũ. qñqȝ mortale peccatũ: vt qñ eſt ſupra deũ. qualis fuit ĩ petro qñ negauit xp̄m ne perderet corpus ſuũ. ¶ Quartus timor eſt ſeruilis: cum aliqs timet peccare ꝛ abſtinet ſe a pctõ timore gehenne: habet tñ voluntatẽ peccãdi ſi peccatũ poſſet impugne fieri: ꝛ inq̄ꝛtũ in ſe eſt: vellet nõ eſſe iuſticiam: vt poſſet perpetrare culpam. Iſte timor eſt quaſi veſtis de ſacco: cũ quia nullus ingreditur regnũ celorũ: ſicut figurat Heſter. iiij. vbi dicit. Indutum ſacco non intrare aulã aſſueti. de hoc timore dicit ap̄ls ad Rom. viij. Nõ accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore ꝛc̄.

¶ Quintus timor initialis dicit de q̄ in pſalm̄. Initium ſapientie timor dñi. Iſte timor duo facit. Timet enĩ puniri/ ꝛ timet a deo ſeparari. ſed principaliter timet ſeparari. iſte licet timeat malum ĩcurrere: plus timet bonum perdere: ꝛ ſi quodãmodo incipit bonũ amare: ꝛ ideo dicit proprie: q2 ſicut cera introducit filũ: ꝛ filo introducto erit cera: ſic iſte timor initialis charitatem introducit: ꝛ charitate introducta: timorem foris mittit. ¶ Sextus timor dicitur filialis: nam ſicut filius ſup oĩa timet offenſam patris: etiã ſi pater nõ intenderet eum percutere: ſic q̄ habet timorem dñi filialem inſtar boni filij timet et cauet offenſam patris celeſtis. etiam ſi ex offenſa illa nihil mali deberet ſibi accidere. De hoc etiã timore dicit in pſal. Timor dñi ſanctus permanet ĩ ſeculũ ſeculi. Iſte timor a ſctis doctorib⁹ vocat caſtus timor q̄ ſanctũ danielem verecundat ſpecialiter ꝛ timet in turpi facto. Sine hoc timore verecũdie nihil rectum eſſe poteſt nihil honeſtum: vt dicit Tulli⁹. De hoc timore verecundo dicit Bernard⁹ mirabilia ſuper cantica. Timor inq̄t verecundus ꝛ caſtus eſt omnium etatum ornatiuus: ſed in iuuenili etate amplius eniteſcit. Quid enĩ amabilius verecundo adoleſcentulo q̄ȝ pulchra ꝛ ſplendida gemma morũ in vultu adoleſcẽtis: q̄ȝ vera ꝛ minime dubia bona nũcia ſpei: bone indolis iudex: ſoror conſcientie ꝛ nullũ eque manifeſtũ ſignum columbine ſimplicitatis: teſtis innocentie: lampas pudicitie/ mentis ſpecialis: gloria conſciẽtie/ fame cuſtos: vite decus/ ſedes virtutis/ primitie nature ſatis inſigne totius honeſtatis. Merito igitur iſte timor caſtus dicitur: q2 qui timorẽ iſtũ habet inſtar virginis marie ante partũ ſuorum operum ꝛ poſt partum ſemper

remanet icoꝛruptus. ⁊ ſicut mater dei eſt virgo ⁊ decoꝛ virginũ: ſic timoꝛ iſte caſtus decoꝛ eſt ⁊ virtutum anime. ¶ Item poſt donũ timoris dicendum eſſet de dono pietatis: ſꝫ qꝛ pietas idẽ eſt vel quaſi idẽ cum miſericoꝛdia: ideo infra cum dicemꝰ de beatitudinibꝰ in materia de miſericoꝛdia/ de pietate dicemus. ¶ Item poſt donum pietatis eſſet dicendũ de dono ſciẽtie: ſed quia ſcientia ad pꝛudentiam poteſt reduci: ideo illa que in materia de virtutibꝰ ſupꝛa dicta ſunt de pꝛudentia/ applicari poſſunt ad ea que de dono ſciẽtie ſunt dicenda. Et poſt donũ ſcientie eſſet dicendum de foꝛtitudine: ſed qꝛ foꝛtitudo nõ tantũ eſt donum ſed virtus: ideo de foꝛtitudine ſufficiãt que dicta ſunt in capitulo de virtute: et ſpecialiter in materia de foꝛtitudine ⁊ virtute.

¶ De dono ꝯſilij. ca. xxxiij.

POſt donũ foꝛtitudinis eẽt dicendũ de dono ꝯſilij. ſed pauca de dono cõſilij ſunt dicenda: ⁊ hoc qꝛ ad donũ conſilij pertinent fere oĩa q̄ ſuperiꝰ in capitulo de virtutibꝰ/ ⁊ de virtute pꝛudentie ſunt dicta. Nã pꝛudentia ⁊ conſiliũ in hoc differunt ꝙ cõſilium dicit vtrũ aliquid ſit agendum: pꝛudentia vero oſtendit quo fine/ ⁊ quibus circũſtantijs adhibitis: vt quo tẽpoꝛe ⁊ qualiter aliqd ſit agendũ. ſicut alterius eſt ſciẽtie cognoſcere an expediat aliquẽ ſaluari: alterius non ſcire qualiter aliquid ſit ſaluandũ: qꝛ pꝛimũ pertinet ad theologiã: ſecundũ ad medicinam. Item donũ conſilij excellentius eſt q̄ꝫ virtutis pꝛudentie: qꝛ conſilium cõtra omne pꝛecipitiũ virtutem pꝛudentie rectificat ne poſt factũ peniteat. ⁊ hic pꝛopꝛie eſt actus ⁊ opus cõſilij: ſcꝫ pꝛohibere pꝛecipitium ⁊ cauere. Sicut eĩ videmus ꝙ frenum eſt cõtra pꝛecipitium equi: ſic bonũ conſilij contra omnẽ pꝛecipitationem operis boni. Et ideo dicitur Eccleſia. xxxij. ſine conſilio nihil facias: poſt cuius factum non penitebis. His ſuppoſitis inter illa pauca que de dono cõſilij ſunt dicenda: ſunt hec conſilia notanda. ¶ Nunc de conſilio ſpecialiter nota tria: ſcꝫ Que ſunt in cõſilio neceſſaria. Que ſunt in conſilio laudabilia. Que ſit conſilioꝛum differentia. ¶ Pꝛimo ergo dicendum eſt que ſunt in conſilio neceſſaria. Et nota ꝙ in conſilio quattuoꝛ ſunt neceſſaria obſeruanda: ſcilꝫ expediens/ facile/ certum/ ⁊ ſecurum: ⁊ contraria iſtoꝛum vitanda: ſcꝫ damnoſum difficile incertum/ ⁊ periculoſum. Tamen ille qui dat conſilium (ceteris paribus) debet pꝛeponere expediẽs dãnoſo/ facile difficili/ certũ icerto/ ſecurũ piculoſo. Pꝛopter oĩa illa dr̃ ꝓuerb. x. Erit ſolũ vbi multa conſilia. ¶ Secundo videndum eſt que ſunt in conſilio laudabilia. Et nota ꝙ in conſilio quattuoꝛ ſunt laudabilia: ſcꝫ Gratia conſilium requirendi. Gratia conſilium eligendi. Gratia conſilium exhibendi. Gratia conſilium acquirendi. ¶ Pꝛimo igitur eſt valde laudabile: ſcꝫ conſilium in omnibꝰ libenter requirere. Ideo dicit Thob. iiij. Conſilium ſemꝑ a ſapientibus require. Secundo in cõſilio eſt laudabile cõſiliariũ bonũ eligere. Vñ nota ꝙ ſm doctrinã ſacre ſcripture deus cõſiliarius eſt eligendꝰ pꝛe oĩbus. Nam in conſilio ⁊ pꝛo conſilio requirendo pꝛimo eligẽdus eſt deꝰ non diabolus. Unde dicitur Thobie. iiij. Oĩa conſilia tua in ipſo ſcꝫ in deo maneant. ¶ Secũdo eligendus eſt iuſtus nõ impiꝰ. Unde dr̃ Eccli. xxxvj. Coꝛ boni cõſilij ſtatue tecum. qꝛ dicit ꝓuerb. xij. Conſilia impioꝛũ fraudulẽta: qꝛ vix ſcit alijs conſiliũ dare qui ſibi neſcit accipere. Et ideo dicit geñ. xlix. In conſilio eoꝛũ ſcꝫ impioꝛum non veniat aĩa mea. ¶ Tertio eligendus eſt ſapiens conſiliarius non fatuus: ideo dictum eſt Thobie. iiij. Conſiliũ ſemꝑ a ſapiente require non a fatuo. qꝛ dicit Eccleſia. viij. Cum fatuis nõ habeas conſilium: non eĩ poſſunt diligere que eis placent. ¶ Quarto eligendꝰ eſt ſenex ⁊ expertus. vt dicit Eccli. xxv. q̄ꝫ ſpecioſa veteranis ſapiã ⁊ glioſus itel-

lectus ꝛ conſilium. Non eſt ꝓ conſilio eligēdus iuuenis laſciuus: ideo roboā ꝓ magna parte amiſit regnum ſuū: qꝛ relicto conſilio ſenioꝝ adheſit conſilio iuuenum. vt dicit̄ .iij. Reg. xij. ¶ Tertio videndum eſt qđ ſit conſilioꝝ differentia. Et nota ꝙ ſicut ſponſus iocalia cōſueuit portare ſpōſe cum qua de nouo cōtraxit: ita xp̄s q̄ tanq̄ ſponſus de thalamo ꝓcedens noue ſponſe ſue eccleſie cum qua naturā noſtrā cum ſua veniendo in vnitate perſone matrimonium ſacramentale cōtraxit. noua iocalia/ id eſt tria euangelia apportauit ¶ Primum cōſilium eſt caſtitas/ contra concupiſcentiā carnis. De hoc cōſilio habet̄ Mat. xix. Non oēs capiūt verbum iſtud ſed quib⁹ datum eſt. Tales enī ſunt eunuchi qui ſe caſtrant ꝓpter regnum celoꝝ. ¶ Secundū cōſilium eſt voluntarie paupertatis cōtra cōcupiſcentiā oculoꝝ. De quo cōſilio habet̄ Mat. xix. Si vis perfectus eſſe vade ꝛ vende oīa q̄ habes ꝛ da pauperibus. Et ſeneca dicit ꝙ quietiſſime viuerent hoīes ſi hec duo ꝓnomina tollerentur de mundo. ſcʒ meum ꝛ tuum. ¶ Tertiū cōſilium eſt obediētie ꝛ humilitatis contra ſuperbiā vite de quo dicit̄ Mat. xvj. Qui vult venire poſt me abneget ſemetipm̄/ ꝛ tollat crucem ſuā ꝛ ſequat̄ me. Semetipm̄ abnegare eſt propriā voluntatē relinquere. Optimum cōſilium: vt dicit Bern̄. tolle ꝓpriam voluntatē ꝛ infernus non erit. Exemplū de fratre orante/ diabolo inſultante. Et qꝛ ſuperius in tractatu de cōſilijs plene dictū eſt de tribus: ideo q̄ dicta ſunt de dono ꝯſilij mō ſufficiāt

¶ De dono intellectus.

Capitulum. xxxiij.

Poſt donū conſilij dicenda ſunt pauca de dono intellectus ꝛ de dono ſapiētie: qꝛ hic poſſunt dici fere oīa q̄ dicta ſunt ſupra i tractatu de virtute ꝛ prudētia. Unde notandū ꝙ virtus prudentie ꝛ donū conſilij differunt a dono intellectus ꝛ ſapiētie qꝛ conſiliū ꝛ prudentia pertinent ad vitā actiuam ꝛ ſunt de actiuis: intellect⁹ et ſapientia pertinent ad vitā contēplatiuam ꝛ ſunt de contēplatiuis. ¶ Differunt aūt intellect⁹ ꝛ ſapientia: qꝛ intellectus eſt cognitio ſpeculatiua ꝛ quaſi cognitio per viſum: ſapientia vero eſt cognitio experimentalis ꝛ practica et quaſi cognitio per guſtū. ꝛ ideo ſuperior eſt ſapientia: qꝛ intellectus tm̄ dicit cognitionē vel viſionē: ſapientia ſupra cognitionē dicit delectationē. Et nota ꝙ intellect⁹ foris ſtat: ſapientia per affectū intrat: ꝛ ipſa delicias ſuggerit. vnde i Pſal. Guſtate ꝛ videte q̄m ſuauis eſt dn̄s. guſtare ad ſapientiā pertinet: ſed videre ad intellectū. qꝛ quod intellectus acute inuenit: ſapientia mature diſponit/ ꝛ ad ſpiritualē delectationē cōuertit: vt dicit greg. Summa huius differētie eſt: ꝙ donū intellect⁹ eſt ꝓprie penetratiuū: ſed donū ſapientie ꝛ proprie ſaporatiuū. His propoſitis de dono intellect⁹ notāda ſunt pauca ꝛ ſpecialiter tria. Debem⁹ ei per donum intellectus ſubtiliter penetrare ꝛ itelligere. Que ſunt ſupra nos: vt deū Que ſunt iuxta nos: vt ꝓximū. Que ſunt infra nos: vt corpus noſtrum.

¶ Primo igitur debemus intelligere ſuperiora. iuxta illud qđ dicit apl'us. Rom̄. j. Inuiſibilia dei per ea q̄ facta ſunt/ intellecta cōſpiciunt̄. ſempiterna quoq̄ virt⁹ eius ꝛ diuinitas. Et nota ꝙ duplex eſt liber in quo intellect⁹ pōt legere ꝛ intelligere ꝛ addiſcere deū. ſ. liber ſcripture ꝛ hunc librū dedit ſaluator diſcipulis ſuis poſt reſurrectionem vt ſcʒ in figuris regalib⁹ ꝛ canticis prophetalibus intelligerēt miſteria gratie q̄ operatus eſt xp̄s. i. vt per ea que facta ſunt ꝛ dicta in veteri teſtamento intelligant ea que cōpleta ſunt in nouo. vnde dr̄ Luce vlti. Tunc aperuit eis ſenſum: vt intelligerēt ſcripturas. Ali⁹ liber creature in quo intellect⁹ fidelis debet deū querere: ꝛ poteſt ipm̄ inuenire: ſicut in magnitudine creaturarū omnipotentiā dei: in pulchritudine et ordine/ ſapientiā: in vtilitate ꝛ fructu/

bonitatem dei ſummã.q2 dr̃ Sap.xiij
A magnitudine ſpeciei ꝛ creature co-
gnoſcibiliter põt eoꝝ creator videri.
Hunc intellectũ nõ habuerũt philoſo-
phi q2 intellect⁹ eoꝝ neſciũt aſcẽdere a
magnitudine creature ad magnitudi-
nẽ dei:ꝛ ideo fuerũt ſimiles pueris qui
cũ legunt lr̃as pulchras deauratas at
tente reſpiciũt:ſed quid littere ſignant
non intendunt. Itẽ notandũ diligẽter
ꝙ creatura duplex eſt:ſcꝫ naturalis et
artificialis: ꝛ ſic oĩs creatura ſignifi
cat ſuũ creatorẽ duplr̃: in creatura ẽ ſi
gnũ naturale poſitiuũ. Signũ natura-
le dicit̃ in creaturis q̃s cõdidit ꝑ ſe di-
gna ſapiẽtia. Signũ poſitiuũ dicit̃ i fa
bricia ꝛ operib⁹ ſacramẽtalib⁹ q̃ cõſti-
tuit eccl'ia:vt ſũt forme eccleſiarũ ꝛ ve
ſtes ꝛ ornat⁹ miniſtrorũ q̃ oĩa ſunt inſti-
tuta vt intelligam⁹ deũ:q2 in altitudie
eccleſiarũ ſublimitatẽ/in magnitudine
imenſitatẽ vel infirmitatẽ/ in quadra-
tura ſoliditatẽ/in longitudine eternita
tem:ꝛ ſimiliter de alijs. In miniſtris ſi
militer et ornamẽtis eoꝝ intelligo deũ
vt in veſte cãdida:mũdiciã ꝛ puritatẽ
i veſte rubea dei clemẽtiã ꝛ charitatẽ:
in veſte aurea dei ſapientiã ꝛ claritatẽ
ꝛ ſic de alijs. Iſte itellect⁹ ꝓprie vocat̃
donũ dei.vt dixit apoſtolus.ij.ad Ti-
motheũ.ij. Dabit tibi dñs in omnibus
intellectũ. Secundo debemus intelli-
gere que ſunt iuxta nos.ſ. ꝓximũ. Iu-
xta illud quod dicit̃ Eccl'i.xxxj. Intel
lige que ſũt proximi tui ex teipſo.nam
in frigore meo debeo itelligere paupe-
ris nuditatẽ in fame ꝛ ſiti.pauperis ſi-
tim et eſuriem/ in dolore meo.paupis
infirmitatem.ꝛ ſic de alijs. Et ſicut ho
mines bene intelligentes conſueuerũt
ad honores ꝛ dignitates ꝓmoueri ita
ꝙ intelligunt neceſſitatẽ proximi pro-
mouent̃ ꝛ quaſi epiſcopant̃ ad beatitu
dinẽ paradiſi.vnde dicitur ĩ pſal. Bea
tus vir q̃ itelligit ſup egenũ ꝛ pauperẽ
¶ Tertio debem⁹ intelligere que ſunt
intra nos ſicut animã noſtrã ꝛ corpus
noſtrũ. Sicut enim oculus noſter diri
rigit manũ in opere ꝛ motu exteriori:
ſic intellectus regulat affectum in omni
opere et motu interiori. Unde intelle-
ctus dicitur interior lectus quia ani-
mã informat/animã trãquilat/ꝛ quie-
tat ſicut corpus in lecto pauſat. Dicit̃
etiã interior locus :quia ſicut locus cõ
tinet et cõſeruat locatũ: ſic intellectus
ſtabilitat ꝛ conſeruat liberũ arbitrium
et oẽm iteriorẽ motũ.ideo dr̃ ĩ pſal. In
tellectus bonus omnibus facientibus
eũ:q2 ſi hõ non faciat qđ intellect⁹ ꝛ cõ
ſciẽtia dicũt:nec de⁹/ nec angelus/nec
homo:q2 iſta tria habẽt intellectũ dici
meret̃ ſed potius iumento cõparatur.
Unde dicit̃ in pſal. Homo cũ in hono-
re eſſet non intellexit creatorem ſuũ:ſꝫ
iumentis comparatur: et ſimilis fact⁹
es illis.

¶ De dono ſapientie.

Capitulum.xxxv.

Poſt donũ intellectus pau-
ca habemus dicere de do-
no ſapientie:q2 multũ con-
uenit cum virtute pruden-
tie:ꝛ alijs virtutib⁹ ſeu do
nis que informãt cognitiuã:tñ quia ſa
pientia nõ tñ informat cognitiuã ſed
etiã affectiuã:ideo dicenda ſunt de ſa-
pientia pauca.ſ.tantũ tria. Unde no-
tandum ꝙ ſapientia eſt donũ ſplendi-
diſſimũ inſtar lucis: donum ſapidiſſi-
mũ inſtar mellis:donum ꝓfundiſſimũ
inſtar maris. ¶ Primo ergo donũ ſa-
pientie donũ ſplẽdidiſſimũ non ſolum
ſicut ſol:ſed etiam pluſq̃ ſol.ſol enĩ iſte
non oſtendit nobis niſi que ſunt ſupra
terram/ ꝛ infra celum:ſapientia autem
dei facit nos cognoſcere omnia.ſ.infer
num vt timeamus : mundum vt cõtẽ-
namus: celum vt appetamus: deum/
vt laudemus.ꝛ iſtud eſt vltimũ libri ſa
pientie:ꝛ ab iſto donatur.ſ.cognitio di
uinorum vt dicit Aug.ꝛ propterea di-
citur Sapiẽ.vij. Hec ſcꝫ ſapientia eſt
ſpecioſior ſole:ꝛ ſuper omnem diſpoſi-
tionem ſtellarum luci comparat̃, ꝛ in-
uenitur prior:quia per lucem viſibilia
videntur tantũ:per ſapientiã vero etiã
inuiſibilia cognoſcuntur. ¶ Secundo
ſapientia eſt donum ſapidiſſimũ inſtar

mellis: nō ſolū ſicut mel: ſed etiā pluſq̄ mel. vnde dicit ſapiētia. Eccl'ia. xxiiij. Spiritus meus ſuper mel dulcis: ⁊ hereditas mea ſuper mel et fauum. Mel namq̄ habet vnum ſaporem: et illo guſtato deſipiunt alia etiam meliora: ſicut vinum quod poſt mellis guſtum nō apparet ſapidum: ſed ſapientia diuina omnem habet ſaporem: quia ſibi ſapiūt omnia vt debent. ſ. tam mala q̄ bona temporalia vt vilia ⁊ inſipida. bona ſpiritualia vt cara. bona eterna vt fructuoſa ⁊ ſumme nobilia. vñ dr̄ Eccleſiaſtici vj. Sapientia ſm nomen ſuū eſt. ſ. ſapida ſcientia/ ⁊ non multis eſt manifeſta ideo dicit bene Ber. Inueniſti plene ſapientiam: ſi prioris vite peccata defleas. Si huius ſeculi deſideria paruipendis: ſi eternam beatitudinem toto deſiderio concupiſcas: inueniſti ſapientiam ſi tibi ſingula horum ſapiant ꝓut ſunt. ¶ Tertio ſapientia eſt donum ꝓfundiſſimū iſtar maris nō ſolum ſicut mare: ſed etiā pluſq̄ mare: quia mare habet fundum/ ſapientia diuina nullū habet fundum: quia vt dicitur Job. xj Longior ē terra menſura eius/ ⁊ latior mari. Et ꝓpterea dicit apoſtolꝰ. Ro. xj. O altitudo ⁊ profunditas diuitiaꝝ ſapientie et ſcientie dei q̄ incomprehēſibilia ſunt iudicia eius ⁊ inueſtigabiles vie eius: quia nimis lōge ſunt ſapiētie diuine iudicio quibꝰ diſpoſuit omnia inueſtigabilia q̄ gutte marꝫ valeāt numerari. Exemplum de patre ⁊ filio volentibus haurire totum mare cum coclear i paruo: vt narrat Hiero. Ideo dicitur donum quia nunq̄ per ſtudiū acquiritur: niſi per inſpirationem diuinam habeatur. Et ideo dicitur Jacobi. j. Si quis veſtrum indiget ſapiētia poſtulet a deo qui dat omnibus affluēter/ ⁊ non improperat et dabit ei. Et ſapien. ix. Da mihi domine ſediū tuarū aſſiſtricem ſapientiā: vt mecū ſit ⁊ mecum laboret vt ſciam quid acceptū ſit coram te omni tpe. Amē.

Septima dietā.

¶ De hūilitate. Ca. xxxvj.

Post tractatū de donis spūſancti dicendum eſt de beatitudinibus. Hec eſt ſeptima dieta ſalutis ſcꝫ a dono ſpiritus ſancti/ ad beatitudinē puenire. ¶ De humilitate enī quattuor ſūt precipue notāda: ſcꝫ typū figuratiuū: motiuū incitatiuū: ſignū demonſtratiuū: gradum diſtributiuū. ¶ Habet ergo humilitas in ſacra ſcriptura typū multiplicē ⁊ figurā. ¶ Nota ergo ꝙ humilitas eſt Breuis ſcala deuotionis. Breuis ſchola perfectiōis. Breuis via ſaluationis. Breuis ſcala ſi vis aſcēdere. Breuis ſchola ſi vis addiſcere. Breuis via ſi vis incedere. ¶ Eſt igitur humilitas breuis ſcala. Et nota tria in ſcala humilitatis. ſ. ſcale extremū/ ymū/ ⁊ ſupremū. ſcale latera dextrū ⁊ ſiniſtrum. ſcale ſpacia. ſ. triplicem gradum. Habet enī ſcala humilitatis duo extrema ymū et ſupremū. Ymū vel pes huius ſcale eſt timor ſupplicij: ſupremū vero eſt amor premij. vnde pſal. Si aſcēdero in celum tu illic es: ſi deſcēdero ⁊c. Item habet ſcala duo latera. ſ. dextrū ⁊ ſiniſtrum: dextrum eſt tēperātia in ꝓſperis/ ſiniſtrū patientia ī aduerſis. vnde apoſtolꝰ. ij. Cori. vij. Per arma iuſticie a dextris ⁊ a ſiniſtris. Item hec ſcala habet tria ſpacia vel tres gradus inter quos Primꝰ eſt contēptus mundi. Secūdus eſt humilis abiectio ſui. Tertius eſt humilis amor dei: hec eſt ſcala iacob. Geñ. xxviij. ¶ Item ē humilitas breuis ſchola. eſt enī cōpēdiū totius iuſticie. vnde ipſa dicitur omīs iuſticia. Mat. iij. Sic enim docet nos implere omnē iuſticiam. glo. i. humilitatem. Ideo ſaluator et magiſter optimus in ſua ſchola prolixitatem totius legis reduxit ad quandā ſummā. i. ad metodū humilitatis dicēs. Math. xj. Diſcite a me quia mitꝭ ſum ⁊ humilis corde. humilitas autem ſic deſcribitur Humilitas eſt ex intuitu proprie con-

ditionis vel conditione volũtaria men
tis inclinatio. Eſt inſuper humilitas ſi
cut breuis via: quia cum humilitas pe
tat centrum: per conſequens vertat cir
culum et ſpecialē circuitũ: ⁊ facit dya
metrum ⁊ dyameter pertranſit ſpaciũ:
et ita certiſſime venit ad terminũ. Eſa.
xxx. Hec ē via ambulate in ea. ¶ Itē
humilitas ſe attenuat vt ametur a ſpō
ſo: ſe adnihilat vt creet̃ de nouo: ſe eua
cuat vt impleatur a deo. ¶ Humili
tas itaq; ſe attenuat ⁊ ſic facit ſeipſam
gracilē ad domicelle modum. Vñ hu
militas et gracilitas ſponſe que ſpon
ſum incitat ad eius amorem. Et cauſa
huius eſt quia gracilitas ſignificat vel
atteſtatur incorruptionem: ſicut econ
trario tumor ſignificat corruptam eſſe
mulierem ⁊ pregnantē. Vnde nota ꝙ
quidam tument et inflantur de genere
⁊ nobilitate: ⁊ tales impregnantur a ꝓ
prio prē ſicut filie loth. Gen. xix. Qui
dam inflantur de ſubditorũ multitudi
ne et ptāte: ⁊ tales impregnatur a toto
populo ſicut dauid qui fecit numera
re populũ. ij. Reg. xxiiij. Quidā etiam
tument et inflantur de incorruptione
corporis: et per conſequēs quod eſt de
teſtabile impregnantur a virginitate ſi
cut fatue virgines. Mat. xxv. ¶ Item
humilitas ſe adnihilat vt de nouo cree
tur. Ipſa enim eſt illud nihilum ſup
quod deus fundauit terrā. Job. xxvj.
Qui appendit terram ſuper nihilum
id eſt animam ſuper humilitatis fun
damentum. ¶ Humilitas inſuper ſe
vacuat vt impleatur. i. vacuā ⁊ inanē
ſe reputat. Vñ figuratur per altare
tabernaculi. Exodi. xxxviij. quod erat
ita concauum vt poſſet recipere ignē/
ligna/ ⁊ victimas: ſic humilitas eſt va
cua vt capiat iſta tria ſcilicet ignem di
lectionis/ ligna compaſſionis/ ⁊ victi
ma deuotionis. ¶ Item nota ꝙ humi
litas eſt quicquid in valore eſt precio
ſius: quicquid in odore eſt delicioſius:
quicquid in decore eſt gratioſius.

¶ Primo igitur dico ꝙ humilitas in
valore eſt ſūme precioſa: et ꝓpter hoc
comparatur auro ⁊ balſamo que ſunt
duo valde precioſa balſamũ ſuper om
nes liquores: aurum ſup omnia metal
la: et ſicut iſta duo ſunt valde rara: ⁊ idō
precioſa: ſic rariſſima eſt humilitas ve
ra: ⁊ ideo ſumme cara. ⁊ ſicut aurũ eſt
valde ponderoſum ⁊ naturaliter petit
centrum balſamus ſemper petit fundũ
ſic vera humilitas inſtar auri et balſa
mi ſemper appetit inferiorem locum.
Et propterea de valore humilitatis di
citur Sap. vij. Omne aurum in cōpa
ratione illius/ arena eſt exigua. ¶ Eſt
etiam humilitas in odore multum de
licioſa et propter hoc comparat̃ in ſcri
ptura tribus que ſunt valde odorifera
ſcꝫ Thuri quod eſt granũ modicũ eſt
tamen fragrantiſſimũ ideo dicitur Ec
cleſiaſtici. l. Quaſi thus redolens in
diebus eſtat;. Cōparat̃ ēt nardo q̄ eſt
arbor parua ⁊ valde odorifera. vnde
dicit̃ Canticorũ. j. Nardus mea dedit
odorem ſuũ. Cōparat̃ etiam cynamo
mo qđ eſt cinerei coloris/ ⁊ cum frangi
tur: ſpirat quendā viſibilem et fragrā
tiſſimũ odorem. i. vaporē admodum ci
neris: ſic verus humilis: quia cinerem
ſe reputat emittit ſpiramina fragran
tiſſime virtutis. Et ideo dicit̃ Eccleſia
ſtici. xxiiij. Sicut cynamomũ et balſa
mũ aromatiſans odorem dedi.

¶ Eſt inſuper humilitas in decore mē
tis valde ſpecioſa: et propter hoc com
parat̃ virori ⁊ colori viridi qui ſup om
nes colores eſt proportionabilis ocu
lis ⁊ delectabilis ad videndũ. vnde di
citur Eccleſiaſtici. xl. Gratiā ⁊ ſpeciē
deſiderabit oculus: et ſup oēs virides
ſatiōes vł ſegetes ſatior viridiorq; ē vir
tus humilitat;. ¶ Item nota ꝙ humi
litas ſe humiliat vt aſcendat. Sic inci
nerat vt redoleat. Se mortificat vt re
ſurgat. ¶ Humilitas itaq; ſe humiliat
et ſp inclinat. Sicut enī ramꝰ q̄ pēdet
fructꝰ: ⁊ ſicut ſpica plena grano reſpi
cit ⁊ declinat verſus terrā: ſic aīa humi
lis que inſtar rami q̄ eſt onuſta fructi
bꝰ bonorũ operũ/ ⁊ ad modũ ſpice gra
nate ē plena granis virtutum: reſpicit
terram id eſt propriam fragilitatem/ ⁊
carnis vel corporis cōditionē terrenā. Et cō

trario ramus erectus monſtrat ꝙ i eo eſt nullus fructus ⁊ ſpica erecta ꝙ eſt granis vacua. Ita homo per ſuperbiã erectus eſt ad modũ rami ſterilis ⁊ infructuoſi. Et ideo dicit ſaluator Mat. vij. A fructibus eorũ cognoſcetis eos. ❡ Humilitas etiã ſe icinerat ⁊ pulueriſat: ⁊ ſic ſuauius fragrat ſicut herbe ſpecies aromatice plus redolent quanto ſunt minutius trite ⁊ pulueriſate. Unde dicit Canti. iij. Que eſt iſta q̃ aſcẽdit ꝑ deſertũ ſicut virgula fumi ex aromatib⁹ mirrhe ⁊ thuris/ ⁊ vniuerſi pulueris pigmentarij. ❡ Et notãdum ꝙ omnis homo debet ſe puluerẽ ⁊ cinerẽ reputare ex parte carnis de q̃ certus eſt ꝙ efficiet puluis. Geñ. iij. Puluis es/ ⁊ in puluerẽ reuerteris. Ex parte anime debet ſe quilibet puluerẽ ⁊ cinerem reputare: et ꝑcipue ꝓpt tria.

❡ Primo ꝓpter vtilitatem. Sicut em̃ cinis eſt vilis q̃tũcũq; fuerit de ꝑcioſa materia: ſic anima valde vilis eſt ex culpa q̃uis ſit valde nobilis ex natura. ps Ad nihilũ deduct⁹ eſt in conſpectu ei⁹ malign⁹. ❡ Scdo ꝓpter reſiſtẽdi difficultatẽ: q: ſicut cinis ſtatim diſꝑgit/ et nõ poteſt reſiſtere nodico flatui: ſic homo non põt reſiſtere modice tẽtationi: imo frequenter cadit ad ſibilũ modici verbi. vnde dicit in pſal. Non ſic impij non ſic: ſed tanq̃ puluis ⁊c̃.

❡ Tertio propter reſurgẽdi ĩpoſſibilitatem. Nã ſicut cinis nõ põt redire ad ſtatũ ſue materie: ſic hõ peccator non redire ad ſtatũ grẽ: niſi ſola dei virtute quia dicit Eccl's. vij. Nemo poteſt corrigere quẽ de⁹ deſperit. Et in pſal. Niſi dñs edifica. ⁊c̃. ❡ Humilitas inſup ſe mortificat vt reſurgat: q: humilis q̃ſi ſemp cõſiderat mortẽ propriã vt reſurgat ad vitã. ❡ Et nota ꝙ mẽoria mortis facit in hoie precipue ſex bona.

❡ Primo facit peccata vel vitia fugere. Nam ſicut latrones timẽt et fugiũt faciem iudicis: ſic vitia memoria mortis: ⁊ ſicut iumentũ cum cauda ſe defẽdit a muſcis: ſic homo a tentatione viciorum ex conſideratione mortis. Nã de peccatore dr̃ Treñ. j. Sordes eius in pedib⁹. i. in affectionibus. Et ſubdit cauſam: q: non eſt recordatus finis ſui

❡ Secundo facit mundũ cõtẽnere. Unde dicit Hiero. Facile cõtẽnit oĩa: qui ſe ſemper cogitat moriturũ. Nam concupiſcentia oculorum contẽnitur: quando quis cogitat ſe in terrã reuerſurũ. Concupiſcentia carnis deprimit quando q̃s cogitat ꝙ corp⁹ in delicijs nutritũ/ erit cib⁹ vermiũ. Superbia vite contemnitur quãdo quis cogitat ꝙ ille qui vult eſſe ſupra alios ponet ſub terra que eſt infimum elementorum.

❡ Tertio facit ſeipſum deſpicere: ⁊ ꝓpter reſolutionẽ ad terram i ſuiipſius cognitionẽ venire qui mod⁹ cognoſcẽdi ẜm philoſophũ ẽ certiſſim⁹ inter omnes ꝓpterea dicitur in pſal. Sciãt gẽtes quoniam hoies ſunt. i. de humo

❡ Quarto facit vitã preſentem recte regere: ſicut enim gubernator nauis ſe ponit in cauda: vt recti⁹ gubernet nauem: ſic qui in mari huius mundi vult recte et ſecure nauigare: nouiſſima ſua debet cogitare vel recordari. Nam dicitur Eccleſiaſtici. vij. Memorare nouiſſima ⁊ ineternum non peccabis.

❡ Quinto facit recte temperare preſentem leticiam: ſicut enĩ fatua eſt eſca ſine ſale: ſic preſens leticia eſt inepta ſine mortis conſideratione inſtar ſalis dulcedinẽ leticie temporalis miſcetur cum amaritudine mortis. Unde dicit Eccl'i. xlj. O mors q̃ amara eſt memoria tua homini iuſto.

❡ Sexto facit recte diuidere preſentem et futuram vitam. Qui enim ponit ſe in articulo mortis et eam diligenter conſiderat quaſi in medio preſentis et future vite ſe collocat: ⁊ ideo recte videt quid ſpernere et q̃d eligere debeat Ideo dicit Eccl'i. xj. In die bonorum nẽ immemor ſis malorũ. ❡ Item humilitas eſt gratioſa inſtar floris ſpecioſi: luminoſa iſtar ſideris radioſi: virtuoſa inſtar lapidis precioſi. ❡ Eſt itaq; humilitas gratioſa inſtar floris ſpecioſi. Cõparat autẽ inter flores precipue viole: q̃ eſt flos modic⁹ ⁊ valde ꝑcioſus Et nota ꝙ viola eſt formata inſtar ami

auicule parue. Hʒ enī quoddā roſtrū paruū et quaſdā paruulas alas ⁊ quādam caudā paruulā: ita humilitas habet admodum viole iſta tria diminutiua per propriam reputationem: habet nāq; roſtrum ad laudandum deū: habet etiam alulas vel pēnas ad contemplandum celum: habet caudam ad cogitandum finem propriū. Hec eſt viola ſpecioſa de q̄ dicit̄ Cāticorū.ij. Ego flos campi ⁊c̄. ¶ Eſt etiam humilitas luminoſa inſtar ſideris radioſi. Nam ſicut ſidus vel ſtella eſt modica in apparentia cum tamen ſidus in veritate (vt tradūt mathematici) ſit maior tota terra: ſic humilis cum ſit paruus in veritate eſt apud deū maxim⁹ et ſua tn̄ ⁊ hominū reputatione vult eſſe quaſi null⁹ ideo dicitur Eccleſiaſtici.xxxiij. q̄to magnus es humilia teipm̄ in omnibus Ipſa enim eſt inſtar lune. nam ſicut lumē eſt luminare quod minuitur ex conſummatione: vt dicit̄ Eccl'iaſtici.xliij. Sic humilis ſe miorare nitit̄/cū a deo per grām cōſūmatur. Sicut virgo maria. Luce.j. Quia reputauit ſe ancillā humilem cum ſalutaretur venerabiliter per archangelum gabrielem/et a filio dei eligeret̄ in matrem. Eſt etiā humilitas inſtar lapidis precioſi virtuoſa. Nam lapides precioſi ſunt vt plurimum q̄titate modici ⁊ virtute magni. Et nota q̄ humilitas comparatur ſpecialiter et proprie quinq; lapidib⁹ precioſis. ¶ Prio amestito qui reprimit ebrietatem ſic humilitas ſupbiam: que ſe inebriat per ambitionem. Unde ſuperbia eſt ebria ⁊ non a vino. vt dicitur Joelis.j. Expergiſcimini ebrij et nō a vino: ſed a vento. i. ſuperbie. ¶ Secundo iaſpidi qui fugat fantaſmata: ſic humilitas honores tranſitorios qui ſunt quaſi fantaſie vel ſōnia. Quia dicitur de ſupbo. Eccleſiaſtici.xxxiij. Cor tuū fantaſias patit̄. ¶ Tertio hūilitas eſt ſicut ſaphir⁹. Nā ſicut ſaphir⁹ rep̄mit hūores ſeu tumores corpales ita hūilitas ſupbas ⁊ ampuloſas inflationes Ipſa enī nō inflatur/non eſt ambitioſa Sicut de charitate dicit apl's.j.cor.xiij.

¶ Quarto humilitas eſt ſicut onichinus. Nā ſicut onichin⁹ dicitur hominem reddere inuictum: ſic humilitas reddit inuictum hominē ⁊ facit de hoſtibus triumphare. In cui⁹ figura dicitur q̄ dauid qui dicitur humilis: cū lapidibus funde goliam interfecit. vt dicitur.j.Reg.xvij. ¶ Quinto humilitas eſt ſicut dyamas. Nam ſicut dyamas eſt lapis qui reddit hominem gratioſum: ſic humilitas hominē deo ⁊ hominibus facit eſſe placentē et gratum vnde dicitur de hūilitate. Deut.xxxiij Sit placens fratribus ſuis. Et ſicut coram deo ⁊ hominibus eſt ſuperbia odioſa. vt dicit̄ Eccleſiaſtici.x. ita humilitas eſt deo et hominibus gratioſa ¶ Item humilitas cum deo quaſi de pari contendit cum diuina liberalitate eius gratiam ſemper recipiendo ſuperbiam circūuenit ⁊ deſpicit/ meliorem partem eligendo: diabolum deſpicit eius laqueos euadendo. Humilitas igitur quaſi de pari cōtendit cum diuina liberalitate: quia q̄to diuina liberalitas anime plura tribuit tanto ipſa ad recipiēdum fit capacior ⁊ hoc triplici arte: ſcilicet dilatando p̄ gratiarum actionem: incuruando per deuotam orationem: euacuando per modicā ſui reputationem. ¶ Primo enī humilitas cum recipit dei bñficia gratias agendo ſe dilatat: ⁊ ſic recipiendo parat ſemper locum vt deus amplius infundat. Uñ ipſa vas admirabile op⁹ excelſi. vt dr̄ Eccleſiaſtici.xliij. Et bene humilitas vas admirabile dicitur: quia dum impletur de impletione capacior efficit̄. ¶ Secundo humilitas per oratione ſe incuruat et ſic ad magis hauriēdū ſe p̄parat: nā ſicut ydria curuat̄ vt hauriat aquā: ſic hūilitas ſe īcuruat vt hauriat: et hoc orādo grām diuinā: et q̄to de⁹ āpli⁹ donat/tāto ipſa ampli⁹ poſtulat imo nunq̄ petere ceſſat: ⁊ iō in ea implet̄ quod dicit̄ Eccli. xviij. Cum cōſummauerit homo: tunc incipiet. ¶ Tertio humilitas per propriam reputationē ſe euacuat: et quodāmodo ſe exuit: et per conſequens ad

recipiẽdũ capacioꝛ fit: et hoc triplici
arte exiſtit quia dum gratiã dei in ple
nitudine recipit: ſeipſam tam vacuã re
cognoſcit: ideo in perſona dei dicit de
humilibus. Eccleſiaſtici. xxiiij. Qui bi
bunt me adhuc ſitient. ¶ Item humi-
litas etiã ſuperbiã circũuenit melioꝛẽ
partem eligendo. Et nota ſpecialiter
decem in quib⁹ humilitas reſpectu ſu-
perbie eligit melioꝛem partem. Super
bia enĩ eligit quod eſt extra humilitas
quod eſt intra. De pꝛimo dicit Math.
xxiij. Oĩa opera ſua facit vt videat ab
hominibus. De humilibus vero dicit
apoſtolus. ij. Coꝛ. j. Gloꝛia noſtra hec
eſt teſtimoniũ conſcientie noſtre. Sup
bia eligit ſerpillas: humilitas toꝛtillas
Superbia eligit coꝛticem: humilitas
nucleum. Superbia eligit paleam: hu
militas granum. Superbia eligit flo-
res humilitas fructum: iuxta illud Cã
ti. ij. Fructus eius dulcis gutturi meo
Superbia eligit mõtes humilitas val
les. Et nota ꝙ in montibus ſunt quat-
tuoꝛ mala. ſ. ariditas indeuotionis: du
ricies incompationis: ſterilitas opera-
tionis: et pꝛecipitiũ damnationis. Hu
militas vero eligit valles in quibus ſũt
ꝗttuoꝛ bona illis malis oppoſita. Nã ſi
cut valles contra ariditatẽ ſũt irrigue.
contra duriciam ſunt molles: cõtra ſte
rilitatem ſunt fructifere: contra pꝛeci-
pitium ſunt ſecure: ſic humiles ad mo-
dum vallis ſunt irrigui per deuotionẽ
et molles per compaſſionem / fructife-
ri per bonam operationem ſecuri ꝑ di-
uinam ꝓtectionẽ: qꝛ in infimo nõ opoꝛ
tet timere pꝛecipitium. Superbia eli-
git pulchꝛum: humilitas bonũ. Sup-
bia eligit imaginem: humilitas verita-
tem. Superbia eligit contentionẽ. ſ. lo
cum ſuperioꝛẽ: pꝛo quo cõtendunt am-
bitioſi: humilitas pacem. ſ. locum infe-
rioꝛẽ ꝓ quo nullus contendit. Ideo di
cit ſaluatoꝛ. Luce. xiiij. Recumbe ĩ no-
uiſſimo loco. Et ſic in pace factus ẽ lo
cus eius. vt dicitur in pſal. ¶ Super-
bia eligit eſſe in oꝛe hominũ ⁊ ideo nõ
eſt mirum ſi ſenſerit aliquãdo moꝛſus
detractionis humilitas vero eligit eſſe
in iudicio dei per quẽ ſolum vult iudi-
cari ſicut dicit apoſtolus ad Coꝛ. iiij.
Qui autẽ iudicat me / dñs eſt. Humi-
litas inſup deſpicit ⁊ paruipẽdit dia-
bolum eius ſcilicet laqueos euadendo
Nam ſicut piſciculi euadũt ſagenam:
ſic humiles rhete. i. tentationes diabo
licas. In cuius figura rex caldeoꝛum
tranſtulit in babyloniã et captiuauit
nobiles potentes: ⁊ dimiſit pauperes
id ẽ agricolas ⁊ vinitoꝛes. vt dicit. iiij.
Reg. xxiiij. ¶ Humilitas inſuper ha-
bet motum incitatiuum. i. cauſas mul
tas que hominẽ mouere debent ad ſe
humiliandũ. ¶ Unde nota ꝙ ſũt quīqꝫ
cauſe pꝛecipue: et quarum conſidera-
tione debꝫ homo ſeipſum humiliare. ſ.
ſi conſideret: que ſunt infra: que ſũt in-
tra: que ſunt iuxta: que ſunt cõtra: que
ſunt ſupꝛa. ¶ Pꝛima igitur cauſa hu-
militatis eſt conſideratio creature coꝛ
poꝛalis que in homine eſt. Debet igit
creaturas coꝛpoꝛales diligenter ꝯſide-
rare: et ex illis humilitatem haurire: ſi
enĩ cõſideret terrã / videt pꝛopꝛiũ ſepul
chꝛum: ſi attẽdat ignem ſuper terram /
videt ſuppliciũ peccatoꝛũ: ſi cõſideret
ꝗdrupedia / videt ea foꝛtioꝛa: ſi volati-
lia / videt ea leuioꝛa et agilioꝛa: ſi terre
naſcẽtia / videt melioꝛa: ſicut fruct⁹ vi-
det pulchꝛioꝛa ſicut floꝛes. Ultimo ſi
conſideret pꝛopꝛiũ ſubiectum videt qꝺ
in pꝛincipio eſt ſemen immundũ: ĩ me-
dio ſaccus ſtercoꝛum / et in fine cib⁹ ver
miũ vt dicit Ber. Et iterum vide vñ ve
nerꝫ: ⁊ erubeſce vbi es: ⁊ ingemiſce quo
vadis et cõtremiſce. Et ita cum homo
diligenter conſiderat ꝓpꝛias vilitates /
tunc hũilitas reſumit vires. Sicut eñi
muſcus in locis fetentib⁹ recupat odo
rem: ſic humilitas fragrantioꝛ efficit
cum quis conſiderat pꝛopꝛiam vilitatẽ
Et ideo dicebat abꝛaham. Gen. xviij.
Loquar ad dominum meum: cum ſim
puluis ⁊ cinis. ¶ Secundo cauſa hu-
militatis eſt conſideratio ſtatus inte-
rioꝛis. Omnis autem homo aut ſcit ſe
eſſe peccatoꝛem aut iuſtũ: ſi ſciat ſe eſſe
peccatoꝛem: multum debet humiliari
quia ꝗtum ad hoc deterioꝛ eſt cane

vel buffone: quia peccator eſt debitor temporalis et eterne mortis illa ꝓ ſolum temporalis ⁊ in illis ſolum eſt miſeria pene/in peccatoribꝰ ꝓ pene ⁊ culpe:⁊ in hoc ſūt ſimiles dyabolo. Si autem fuerit peccator aliqñ neſcit vtrum iuſtificatus eſt a peccato:quia dicitur Eccleſiaſtici. ix. Neſcit hō vtrū amore an odio dignus ſit/ſed omnia in futuro ſeruantur icerta. Si autem ſciat aliquis ſe eſſe in gratia:tamen ſe humiliare debet propter quattuor que interdum etiam viris iuſtis et perfectis nocent.ſ.negligentia ꝓficiendi: difficultas ſtandi vel pſeuerandi/facilitas cadendi etiā ad ſibilū vnius modici ꝓbi/difficultas vel impoſſibilitas reſurgēdi. Hoc eñ poteſt per ſe ire ad culpam ſed per ſe non poteſt redire ad gratiam quia dicitur in pſal. Spiritus vadens et non rediens. ¶ Tertia cauſa humilitatis eſt conſiderare ſe de ꝓximis noſtris. Videmus enim multos de fratribus et proximis noſtris in ſciētia ⁊ virtutibus profeciſſe:et nos in peccato vl' ignorantia remanſiſſe: vnde debemus erubeſcere. Videmus etiā multos fratres ⁊ proximos cecos mendicos ⁊ diuerſis miſerijs afflictos:⁊ ideo debemꝰ compati timere et deo grati ⁊ humiles eſſe/⁊ laudare eū qui nos potuit ⁊ pōt ſimilia ex ſua equitate infligere:et ex ſua pietate cuſtodire. Et ꝑpt' hāc cām hūilitas dr̄ Iob.v. Viſitās ſpeciē tuā nō peccabis. Viſitās ſpeciē tuā.i. ꝓximū q̄ ē ſpecies tua: vl' ſpecies vna tecū ¶ Quarta cauſa humilitatis eſt conſideratio hoſtis aduerſantꝫ:cui ſine dei adiutorio non poſſumus reſiſtere:imo ſi cōparati fuerimꝰ ei/ipſe quaſi gygas ⁊ nos quaſi locuſte:vt dicitur Nuerorꝫ xiij. Cuius etiam tanta eſt crudelitas/ꝙ nos omni hora transglutiret:niſi etiā diuina protectio nos cuſtodiret: quia dicitur Trenorꝫ.iij. Miſericordie domini quia nō ſumus conſumpti cui debemus totā virtutē aſcribere. ¶ Quinta cauſa humilitatis eſt conſideratio diuine magnitudinis cui tenemur humiliter ſubeſſe ꝑpter beneficium creationis iuxta illud pſal. Ipſe fecit nos ⁊ non ipſi nos:et propter beneficium redemptionis. iuxta illud Eccleſiaſtici. xxix. Gratiā fideiuſſoris tui:ne obliuiſcaris. Humiliare etiā debemus nos deo:cuius potentiam euadere nō poſſumus cuiꝰ ſapientiā latere non poſſumus:cuius iuſticiam corrūpere nō poſſumus. ¶ Unde notandum iuxta hoc ꝙ tribus de cauſis debet ſe quis inclinare et dimittere. ¶ Primo qñ videt capiti ſuo gladium iminere ſic nos debemus humiliare et timere ꝙ videmꝰ ſuper caput noſtrū gladium diuine ſentētie vibrare. Unde dicit̄.j. Petri.v. Humiliamini ſub potenti manu dei. ¶ Scdo inclinat ſe aliqs quādo oportet ipſum tranſire ꝑ oſtiū baſſū ſic nos debemꝰ humiliari q̄ ad vitā trāſituri ſumus ꝑ oſtiū baſſū et hūile ꝙ eſt chriſtꝰ qꝛ dr̄ Iohannis.x. Ego ſū oſtiū ꝑ me ſi qs introierit/ſaluabit̄. ¶ Tertio ꝯſueuit qs inclinare ſe quādo videt ſuperiorē ſe in inferiori loco ſedere nō eñ eſt decens militē ſedere i ſcāno ſi rex ſederet i pauimēto: ſic nos humiliari eſt neceſſariū cū videamus regem glorie ꝑpter nos in tantū hūiliatū. vñ dr̄ Matth.x. Sufficit ſeruo ſi ſit ſicut dominꝰ eius. Simile dr̄ Ioh.xv. ¶ Item habet humilitas multiplex ſignū demōſtratiuū Et nota ꝙ quinqꝫ ſunt ſigna inter alia humilitatis demōſtratiua. ¶ Primū eſt humilē amare exēplo creaturarum q̄ diligūt ſibi ſimiles:qꝛ dr̄ Eccli.xiij. Oē aīal diligit ſibi ſiſe. ¶ Scdm ē honores ⁊ laudes fugere ſicut mel venenatū/⁊ ſicut ſagittas limitas et venenatas:exēplo xp̄i qui fugit cū turbe volebāt ipſū facere regē: vt dr̄ Iohānis.vj ¶ Tertiū ſignū eſt opprobria ⁊ contumelias equanimiter tollerare: exemplo dauid qui cū ſemel malediceret ei/dixit abigail regē vindicare volēti Dimitte eū vt maledicat mihi.ij. Reg. xvj. Et exēplo apl'orꝫ:de qbꝰ dr̄ Act.v. ꝙ ibant gaudentes a ꝯſpectu ꝯſilij qm̄ digni habiti ſunt ꝓ noīe ieſu ꝯtumeliā pati. Ideo dicit̄ de humilitate. Tren. iij. Saturabitur opprobrijs.

¶ Quartū ſignum eſt vilia officia nō recuſare exemplo abigail quam cū dauid vellet ducere in vxorem/reſpondit Ecce famula tua ſit in ancillam: vt lauet pedes ſuorum domini mei. vt habetur .j. Reg. xxv. ¶ Quintū ſignum eſt libenter obedire exemplo chriſti qui humiliauit ſemetipſum factꝰ obediēs vſq₃ ad mortem: vt ait apoſtolus. Ad Philippēſes. ij. Habet etiā humilitas multiplicem gradū diſtributiuū. Unde nota ꝙ tres ſūt gradꝰ hūilitatis: ſicut dicit glo. Mathei. iij. ¶ Primꝰ ē ſubeſſe maiori: nec preferre ſe equali: ⁊ hec eſt ſufficiēs et neceſſaria. ¶ Secundus gradus eſt ſubeſſe pari nec ſe preferre minori necnon velle pferri: et hec eſt humilitas copioſa. ¶ Tertius gradus eſt ſubeſſe minori/⁊ nemini velle preferri: et hec ē humilitas excellēs et perfecta. Et ideo humilitas cū his gradibus ſuis eleganter figuratur p altare tabernaculi quod habebat tres cubitos in altitudine. vt dicit Exodi. xxvij. ¶ Item ſm alios gradus humilitatis ſunt quattuor. Primus eſt ſpernere mundum. Secūdꝰ ē ſpernere nullum. Tertiꝰ ē ſpernere ſeipſum. Quartus eſt contēnere ſe ſemper vel nō curare ſui per contemptū. Ideo humilitas per iſtum quadruplicem gradum figuratur ſatis apte per rationale in q̄ erāt quattuor verſus vel ordines gemmarum. vt habetur Exo. xxviij.

¶ De manſuetudine vł mititate. Caplm. xxxvij.

De māſuetudine vel mititate que eſt ſcđa beatitudo ſpecialiter ſunt tria notanda. Māſuetudo nanq₃ vel mititas habet pacē et ſocietatem cum proximo. Habet gratiā et familiaritatem cum deo. Habet regnum et hereditatem in celo. ¶ Hab₃ enim homo mitis et manſuetus cū proximo pacem et ſocietatem: et cum his qui oderunt pacē ſcit eſſe pacificꝰ. Sicut enim cōtra lapidē machine opponit aliqd molle p quod frangit impetꝰ violentie ſue: ſic ⁊ vir mitis frāgit irā ⁊ impetū indignationis opponendo molliciem reſponſionis: qꝛ dicit Prouer. xv. Reſponſio mollis frāgit irā: habet etiā homo mitis cū deo familiaritatē Et nota ꝙ ſignū triplex eſt ꝙ hō mitis deo ſit familiaris. ¶ Primū eſt ꝙ deꝰ mites libenter exaudit ſicut videmꝰ ꝙ a rege obtinēt quod volūt q̄ ei familiares exiſtūt: vnde dicit Judith. ix. Humilium ⁊ māſuetorū tibi ſemp placuit deprecatio. ¶ Scđm ſignū eſt ꝙ deꝰ in anima miti libenter pauſat ⁊ dormit. Māſuetudo enī eſt ſicut culcitra mollis in lecto floride cōſciētie: de quo dicit Cāti. j. Lectulus noſter floridus ¶ Tertiū ſignū ē ꝙ deꝰ ad videndū ⁊ loquendū ſe oſtendit miti vel exhibet ſicut videmꝰ ꝙ illi q̄ ſunt familiares prelatis: quādo volunt ad eos intrant ⁊ loquūtur ꝓ volūtate cū eis: ſic hō mitis loquit cū deo: vt legit de moyſe. Exodi. xxxiij. Qui loq̄bat cū deo facie ad faciē ſicut ſolet loq̄ amicꝰ ad amicum ſuum: cauſa īter alias erat: quia homo mitiſſimus erat: vt dicit Numeri. xij. Habet inſuper homo mitis hereditatē in celo: vt dicitur Mat. v. Beati mites quoniam ipſi poſſidebunt terram .ſ. viuentiū. Et nota ꝙ triplex eſt ratio q̄re mites poſſident celū. ¶ Prima eſt: qꝛ ipſi poſſidentur a deo: ⁊ ideo lege viciſſitudinis poſſidebunt deū in celo: quia dicit Aug. Nulliꝰ erit dei poſſeſſio/niſi eius quem ipē priꝰ poſſederit. ¶ Secūda ratio ē: quia mites poſſident corda ſua: et dominant ſibiipſis/qđ nō faciunt iracundi: imo ira dn̄at eis: iđ dt ſapiēs ꝓuer. xvj. Melior eſt qui dn̄at aio ſuo expugnatore vrbiū. ¶ Tertia rō eſt: qꝛ mites poſſident hic bona ſua Mites autē ſciūt hic bona ſpiritualia optime poſſidere: quia nulla aduerſitas poteſt eis ipſa auferre: qđ iracūdi facere neſciunt: imo bona ſpiritualia ſi que hn̄t p impatiētiā pdūt. vt dr Prouer. xix. Qui impatiens eſt: ſuſtinebit damnū/ſcȝ non ſolū boni exterioris qđ perdit in via: ſed etiam boni interioris quod ipſe effūdit. ¶ Mites etiā bona

temporalia poſſidere ſciunt/ q2 ſibi non permittunt dñari: qđ neſciunt facere auari et cupidi/ q2 diuitiarũ ſuarũ neſciunt eſſe dñi/ ſed potius ſerui: q2 dicitur in pſal. Uiri diuitiarũ: non diuitie virorũ. Q2 igit̃ mites vt dictũ eſt: ſe et ſua poſſidere ſciunt: merito terrã viuẽtiũ poſſidebunt. Et nota ꝙ mititatem vel manſuetudinẽ hominis natura miniſtrat. Corporis figura demonſtrat: Canonis ſcriptura cõmendat. ¶ Mititas igit̃ a natura miniſtrat̃: ⁊ cũ hoĩe a natura copulat̃ vel concreat̃. Nã dicit phũs ꝙ homo eſt aĩal natura manſuetum/ ſicut leoni a natura ineſt crudelitas: ſic hoĩ mãſuetudo vel mititas. Manſuet⁹ enĩ dicit̃ quaſi manu aſſuetus: ⁊ ideo homo qui relicta manſuetudine regit̃ crudeliter non eſt homo/ ſed beſtia ſilueſtris. ¶ Mititas etiã figura humana demonſtrat̃. Figura enim hoĩs exterior quãdã dulcedinẽ ⁊ affabilitatẽ demonſtrat ⁊ mititatẽ interiorem. In omni ſiquidem aĩalis ſpecie figurat̃ corporis exterioris ſignũ eſt nature interioris: ſicut enĩ videmus ꝙ vngues magis fortes ⁊ acuti: ⁊ magna et ampla labia ſignificãt rabiẽ ⁊ crudelitatẽ leonis et canis: ſic naturaliter hõ habens faciẽ venuſtã ⁊ carnem mollẽ ⁊ cutẽ leuem ⁊ vngues breues/ ⁊ modicitatem oris ⁊ gratiã in oculis/ tñ manſuetudinem ſignificant: ⁊ multa alia teſtimonia mititatis q̃ poſſent dari. Et ecõuerſo videmus ꝙ homo iratus habet tortam ⁊ hirſutam faciem/ ⁊ exuit humanã naturam ⁊ induit furiam/ et quodãmodo exterior effigies mõſtrat ꝙ homo iratus iam non eſt homo/ ſed incipit eſſe beſtia. iuxta illud pſal. Cõparatus eſt iumentis ⁊c̃. Mãſuetudo inſuper vel mititas in ſcriptura valde commendatur. Dicit̃ enim de mediatore noſtro. Hiere. xi. Ego ſicut agnus manſuetus qui portatur ad victimam Et iterum dicit pſal. Propter veritatem ⁊ manſuetudinem ⁊ iuſticiam ⁊c̃. Unde nota tria que recte hominẽ deducũt que ſunt mãſuetudo cordis / veritas oris/ iuſticia operis.

¶ De fletu. Cap. xxxvij.

De fletu qui eſt tertia beatitudo nota ſpecialiter tria ſcʒ ꝙ eſt Fletus compunctionis: ⁊ eſt Fletus compaſſionis/ ⁊ Fletus deuotionis. ¶ Primus fletus: ſcʒ compunctionis eſt ſicut colliriũ medicatiuum Unde apo. iij. Collirio inunge oculos tuos. Sicut enim collirium purgando oculos turbat viſum/ ⁊ turbando purificat/ ſic fletus cõpunctionis aĩam turbat per penitentiã: ſed medicat per gratiam. De hoc fletu dicit̃ in pſal. Exit⁹ aquaꝝ deduxerũt ⁊c̃. ¶ Secũdus fletus eſt compaſſionis/ ⁊ eſt ſicut vnguẽtum lenificatiuũ. Nam ſicut vnguentũ vngendo ſanat membra paralitica/ ſic humor cõpaſſionis ſanat cupidos a paraliſi. i. ab auaricia. ⁊ nota ꝙ ad vngendum ⁊ ſanandũ membra infirma precipue tria ſunt neceſſaria. ſ. ignis vnguẽtum ⁊ cõfricatio manũ: ſic ad opus miſericordie requirit̃ ignis dilectiõis vnguentũ cõpaſſionis ⁊ man⁹ ſubuentionis. De hoc fletu dicit̃ Iohã. xxx. Flebam quondã ſup eo q̃ afflictus erat/ et compatiebatur anima mea pauperi. ¶ Tertius fletus ſcʒ deuotionis eſt ſicut balneũ delectatiuũ. Unde anima in qua ſunt lachrime deuotiõis natat in deuotiõe ⁊ lachrimis ſicut piſcis in flumine. Nam ſicut dicitur prouer. xiiij Cor quod nouit amaritudinẽ aĩe ſue in gaudio illi⁹ nõ miſcebitur extrane⁹. ¶ Itẽ nota ꝙ ſex ſunt fletus incitamẽta: ⁊ ſex fletus impedimẽta: et ſex flet⁹ emolumenta. ¶ Fletus igit̃ incitamẽta ſunt ſex. ¶ Primũ eſt recognitio ꝓprie culpe. Nam dicit̃ in pſal. Exitus aq̃rũ deduxerũt oculi mei q2 nõ cuſtodiui legẽ tuã dñe. ¶ Secundũ eſt incolatus pſentis vite. vt dicit̃ ſimiliter in pſal. Heu mihi q2 incolat⁹ meus ꝓlongatus eſt. ¶ Tertiũ eſt timor gehẽne. Nam dicit̃ Trenoꝝ. j. Plorãs plorauit in nocte. i. in peccato. ¶ Quartum eſt recordatio paſſiõis dñice pſal. Fuerũt mihi lachrime mee panes die

ac nocte. ¶ Quintū eſt compaſſio humane miſerie vt dicit̃ ad Rom̄.xij. Flete cum flētib⁹. ¶ Sextū eſt deſideriū celeſtis pr̄ie.pſal. Sup flumia babilonis.i.calcādo delectationē tranſitoriā ſedim⁹ p q̄etā meditationē/ et fleuim⁹ ꝓpter celeſtis pr̄ie delectationē.vñ ſequit̃:dū recordaremur ſyon. Sicut interdū peregrin⁹ lachrimari cogit̃:cum ſue pr̄ie recordat̃. ¶ Sex ſunt etiā fletus īpedimenta. Primū eſt ſupbie elatio.ſicut videm⁹ ꝙ montes ⁊ alta loca ꝯſueuerūt eſſe arida:ſic mōs elationis ⁊ ſuperbie eſt aridus.vñ dr̃ Joſue.xv. Terrā arentē dediſti mihi:iūge ⁊ irriguā:ſic ecōuerſo hūiles abūdāt lachrimis ſicut videm⁹ ꝙ valles abūdāt aq̄s Nā humilitas eſt vallis lachrymarum ¶ Secundū impedimentū eſt terrenorū affectio ſicut videmus ꝙ terra inſpiſſat aquā ⁊ turbat ⁊ redigit in lutū. Unde dicit̃ in figura huius Geñ.iiij. ꝙ cayn interfecit abel. Cayn interp̄tat̃ poſſeſſio/ abel luct⁹. Cayn igitur abel interfecit: quando poſſeſſio ⁊ affectio terrenorū/lachrimarū irriguū interficit ⁊ interrūpit. Jdeo dicit̃ ī figura huius geñ.xxvj. ꝙ oēs puteos quos fecerunt ſerui yſaac obſtruxerūt philiſtini implentes terrenoꝝ affectione puteos deuotionis. ¶ Tertiū impedimentū eſt cordis īcōpaſſio:ſicut videm⁹ ꝙ de rupe nō ſcaturit aqua niſi miraculoſe. Unde dicit̃ geñ.xxix. ꝙ pute⁹ grandi lapide claudebat̃. Per os putei irriguum deuotionis intelligit̃:⁊ tūc grādi lapide claudit̃ qñ fletus ꝓpter cordis duriciam impedit̃. ¶ Quartū impedimentū eſt nimia occupatio: ſicut videm⁹ ꝙ in eſtate qđ eſt tp̄s occupatū valde fontes ⁊ putei exſiccant̃. Cōtra hoc dicitur Eſa.xxij. Recedite a me amare flebo. ¶ Quītū impedimētū ē ignorantie excuſatio ſicut videmus ꝙ freneticus ⁊ fatuus nō poteſt flere ſed ridere:qꝛ nō cognoſcit morbum ſuum. Hoc impedimentū tāgit dñs Lu.xix. dicens: Si cognouiſſes ⁊ tu: fleres ſuple. ¶ Sextum impedimentū eſt peccati multitudo:ſicut enī videm⁹ ꝙ nimium frig⁹ cōgelat aquas:ita magnū zelū peccati īpedit lachrymas. Jdeo dicit̃ Mat.xxiiij. Qm̄ abūdabit iniq̄tas:refrigeſcit charitas multorū ⁊ per cōſequens ceſſauit irriguū lachrymarū:qꝛ vt dicit Grego.in moralib⁹. Uis amoris per lachrymas emanat: ⁊ ideo vbi amor nō eſt/lachryma ceſſat.

¶ Sex ſunt etiā fletus ⁊ emolumenta vel vtilitates. Unde nota ꝙ lachryma ſpiritū contritū lauat/ ſpiritū deuotū leuat/ſpm̄ malignū necat/ terram cordis irrigat/ſitim ſedat/orando efficaciter īpetrat. ¶ Primo ergo lachryma ſpiritū contritū lauat vnde figurat̃ per mare eneū.iij.Reg.vij.in quo ingreſſuri tabernaculū lauabāt man⁹ ⁊ pedes. id eſt opa ⁊ affectiōes. ¶ Scđo leuat aiaꝫ deuotā:ſcꝫ p cōtemplationē. Qđ figurat̃ per diluuiū. Geñ.vij. Multiplicate ſunt aque et eleuauerūt archā in ſublime a terra.i.cōſcientiā ad ſublimia contēplationis. ¶ Tertio ſpiritū malignū lachrima necat:qđ figuratur p mare rubrū Exo.xiiij.vbi ſubmerſ⁹ eſt pharao ⁊ exercitus eius.i. diabol⁹ ⁊ ois malign⁹ ſpirit⁹. Nā dicit̃ in pſal. Cōtribulaſti capita drachonū in aq̄s id eſt tētationes demonū in fletibus lachrymoſis. ¶ Quarto lachryma terram cordis irrigat ⁊ fecundat qđ figurat̃ per fontem paradiſi. Geñ.ij. Fons aſcendebat de terra:ſcꝫ irriguū lachrymarū irrigans vniuerſam ſuperficiem terre ad ꝓducēdū fruct⁹ bonoꝝ operū Nā dicit̃ in pſal. Qui ſemināt ī lachrimis in exultatione metēt.. ¶ Quinto lachryma ſitim ⁊ ardorē cōcupiſcētie ſedat ſicut cōtra ſitim currit̃ ad fontē ⁊ contra ignē currit̃ ad aquā:ſic cōtra cōcupiſcentie ignē ⁊ incendiū currendū eſt ad fontē lachrymarum. vñ dicit Greg.in moral̃. ꝙ flammā ſuggeſtiōis extinguit citius aqua lachrimarum. ¶ Sexto lachrima efficaciter orando īpetrat. Et nota ꝙ de hoc ſunt nouem exēpla precipua in ſcriptura. Primū Anne de q̄ dr̃.j.Reg.j. ꝙ cū eſſet anima amaro aio/orauit ad dñm flēs largiter q̄ a deo exaudita eſt. Scđm Ezechi-

cui dictũ ē eſa.xxxviij. Uidi lachrimā tuā ⁊ ecce ſanaui te. Tertiũ eſt thobie Quartum eſt ſarre. De his duob⁹ dr̄ thobie.xij. ꝙ orauit thobias cũ lachrymis ⁊ ſarra ſimiliter: ⁊ exaudite ſunt p̄ces amborũ. Quintũ eſt Judith q̄ dixit. Judith.viij. Indulgentiā ipſi⁹ fuſis lachrymis poſtulem⁹: qđ ⁊ fecit/ et deus eam exaudiuit. Sextũ dauid de quo dicit̄ in pſal. Poſuiſti lachrymas meas in ↄſpectu tuo. Septimũ eſt marie Magdalene q̄ pedes ſaluatoris lauit lachrimis ⁊ miam ipetrauit. vt dr̄. Luce.vij. Octauũ eſt petri: de quo dr̄ Mat.xxvj. ꝙ poſt trinā negationē fleuit amare ⁊ obtinuit remiſſionē. Nonũ eſt chriſti de quo dicit apl's ad Hebre. v. ꝙ cum clamore valido et lachrimis auferens exaudit⁹ pro ſua reuerentia: ſcꝫ xp̄s. Propter hanc efficatiā lachrimarũ dicit Aug. ꝙ lachryme violente ſunt in precib⁹. Et glo. tho. iiij. dicit ꝙ oratio deum lenit: ⁊ lachryma cogit.

¶ De eſurie ⁊ ſiti iuſticie.

De eſurie ⁊ ſiti iuſticie q̄ eſt quarta btitudo nihil ad preſens aliud eſt dicendũ q̄ꝫ qđ in tractu de virtute iuſticie ſuperius dictum eſt.

¶ De mia. Capi.xxxix.

De miſericordia que eſt q̄nta beatitudo ſunt ſpecialiter tria notanda: ſcꝫ Cōparationes quibus figurat̄. Meditationes cũ quibus adiuuatur. Operationes cum quibus occupatur. ¶ Primo eni notande ſũt eius figurales comparationes. Unde nota ꝙ miſericordia eſt Interna chriſti paſſio Prima chriſti lectio Optima chriſti vnctio. ¶ Primo ergo miſericordia eſt interna chriſti paſſio id ē compaſſio que melior eſt ⁊ maior fuit q̄ꝫ aliqua paſſio. Unde nota ꝙ duplex fuit crux chriſti: ſcꝫ exterior que fuit lignea ⁊ interior que fuit aurea exterior fuit paſſionis ⁊ penitētie: interior fuit ↄpaſſiōis ⁊ miſericordie. Ideo xp̄s dicitur pro nobis animā poſuiſſe p̄ꝰq̄ꝫ carnē. Unde dicit̄. j. Johā. iij. Chriſt⁹ ꝓ nobis aīaꝫ ſuā poſuit: ⁊ nos debem⁹ ꝓ fratrib⁹ aīam ponere. Et ſicut dolor paſſionis xp̄i nō habuit parē ita dolor cōpaſſionis nō habuit ſimilē. Tren. j. O vos oēs q̄ trāſitis p viā attendite ⁊ videte ⁊c̄. ¶ Secundo mia eſt ſumma chriſti lectio: vt dicit ambroſi⁹. In ſignum huius chriſt⁹ in hac lectione p̄ ceteris examinabit ſcholares ſuos in die diſtricti iudicij dicēs. Eſuriui ⁊ nō dediſti mihi mādncare ⁊c̄. Mat.xxv. Diſcholi q̄ neſciũt huius lectionis: ſcꝫ miſericordie verſiculũ ineternũ ſentiēt ſine pietate flagellum: q2 dicitur Jacobi.ij. Judicium ſine miſericordia fiet illi qui non fecit miſericordiam. ¶ Tertio miſericordia eſt optima chriſti vnctio. Nam cũ ſit triplex vnguentum. ſ. contritionis/ deuotionis/ ⁊ compaſſionis vnguētũ cōpaſſionis eſt optimũ vt dicit Ber. Bonũ eſt inq̄t vnguentũ qđ de recordatione pctōꝝ naſcit̄ meli⁹ qđ ex deuotiōe cōcipit̄: porro vtrũq3 vincit compaſſio charitatis vel pietatis. Et nota ꝙ iſto vnguento deberēt tria perungi: ſcꝫ caput. i. intentio. pedes. i. affectio manus. i. operatio: q2 in his trib⁹ ſcꝫ intentione/ affectione ⁊ operatione debet precipue relucere. De vnctione capitis dicitur. Mat. vj. Unge caput tuum. De vnctione pedũ dicit̄ Luce. vij. ꝙ maria vnxit pedes Jeſu. De vnctione manuũ dicit̄ Canti. v. Manus mee ſtillauerũt myrrham ⁊ digiti mei pleni myrrha ꝓbatiſſima. ¶ Item nota ꝙ miſericordia Decenter conuerſat̄ Prudenter negociat̄ Abundanter remunerat̄ ¶ Primo miſericordia facit hoīem decēter cōuerſari. Nam vir pi⁹ ⁊ miſericors bñdicit̄ a deo/ placet ꝓximo/ ⁊ natat ī oleo: benedicit̄ a deo per gratie effuſionē: placet ꝓximo p iuſtā conuerſationē/ natat in oleo per internam deuotionē. Hec tria ſimul figurāt̄ Deut. xxxiij. Benedict⁹ fili⁹ aſer/ q̄ꝫtum ad primũ: ſit placēs fratrib⁹ q̄ꝫtum ad ſecundũ: ⁊ intingat in oleo caput ſuũ/ q̄ꝫtũ ad tertiũ. ¶ Scđo mia prudēter operat̄. Nam de malis alioꝝ meliorat̄/ de ſordibus lauat̄/ de pau-

pertate ditaẜ/de infirmitate ſanaẜ/de onere alleuiaẜ. Ipſa eni oibus cõpatiẜ oia onera portare nitiẜ: et q̃to plꝰ onera aſſumit: tanto plus lucraẜ et velociꝰ currit. ideo dicit apl's ad gal'. vj. Alter alteriꝰ onera portate etc̃. Et nota q mi ſericors homo inſtar prudentis mercatoris cõſiderat tria. Nam mutuat libẽter regi q̇ põt ſibi capitale reddere et dãnũ reſarcire et vſuras lucrũ ſoluere: talis rex liberalis eſt deꝰ qui mercatoribus ſuis cõſueuit capitale cuſtodire et cõſeruando gratiã damna reſarcire remittendo culpam vſuras ſoluere: ſcȝ largiendo gloriã et eternã vitã. De iſta mercatura dẜ Mat. xxv. prudẽtes virgines acceperũt oleum in vaſis ſuis cũ lampadibꝰ: ſcȝ oleum miſericordie et cõpaſſionis in vaſis ſuis. i. in interioribꝰ vaſis cordis: qꝛ ſicut ignis ſine oleo nõ ardet in lampade: ſic ignis charitatis ſine oleo miſericordie non ardet in corde. Hanc negociationẽ docuit ſummꝰ mercator: ſcȝ xp̃s. Mat. xix. Uade et vende oia q̃ poſſides et da pauperibus Homo etiã miſericors admodũ boni et induſtrij mercatoris inuocat vel reuocat veteres merces in nouas et viles in p̃cioſas: et quodammodo circũuenit deũ in ſua negociatione: qꝛ p calice aq̃ frigide recipit torrentẽ voluptatis eterne. Unde dicit aug. Prebe teipm̃ et accipe celum. Et ideo diciẜ Oſee. xj. Circũuenit me in negociatiõe ſua effrayn ¶ Tertio miſericordia abũdanter remunerat. Unde nota q due virtutes valde copioſe et plene veniunt ad iudiciũ pp̃ter qd̃ recipiunt ſalarium valde copioſum: ſcȝ charitas et miſericordia. Charitas enim aliena bona facit ſua. Iuxta illud pſal. Particeps ego ſum oim̃ timentium te etc̃. Mia facit aliena mala ſua. iuxta illud. ij. Cor. j. Sicut ſocij eſtis paſſionum: ita et conſolationum. Hec eſt etiã lex fideliũ mercatorũ: ſcȝ ſicut ſunt ſocij in damno: ita ſunt ſocij in lucro. ¶ Item nota q miſericordia eſt virtus que cunctas ſuperat. Modus qui reum liberat. Clauis que celũ reſerat. ¶ Primo igitur miſericordia eſt virtus ceteras virtutes ſuperans et ſpecialiter excedit tres virtutes inter alias excellenter ſcȝ penitẽtiã: qꝛ penitentia imolat corpus: miſericordia vero aiam. Ideo dicit apl's. j. Thimo. iiij. Corpalis exercitatio id ẽ penitẽtia admodum vtilis eſt: ſcȝ reſpectiue. pietas aũt ad oia valet: promiſſionẽ habens vite que nũc eſt et future Miſericordia etiã ſuperat charitatem in eo q charitas eſt fluuiꝰ diuine pietatis/et currit cũ alueis ſuis/et nõ exit extra ripas qꝛ ſolũ bonũ diligit et ſua cõmunicat: pietas vero et miſericordia extra ripas inundat et ſua bonis et malis cõmunicat: et ideo nõ ſolũ bona proximorũ: ſed etiã mala libentiſſime portat Iuxta apl'm. ij. Cor. xj. Quis infirmatur et ego nõ infirmor: q̇s ſcãdalizatur et ego nõ vror: Mia nihilominꝰ ſuperat iuſticiã: et in ſignũ huius de curia iuſticie/ſi eſt a peccatore ſuſpecta/licet ad cõſiſtoriũ miſericordie appellare: vt dicit Ber. Nam dicit Iacobꝰ. Mia ſupexaltat iudiciũ. Et de hac excellentia miſericordie reſpectu aliarũ virtutum diciẜ in pſalm̃. Miſerationes eius: ſup oia opera eiꝰ. ¶ Secundo mia eſt modus abſolutionis optimꝰ liberans reũ. et deũ obligans. reũ itaq liberat a delicto vel debito decẽ miliũ talentorum. Et nota q hõ miſericors de remiſſione peccatorũ ſuorũ habet ſpecialiter tria paria litterarũ. i. tria teſtimonia euangelica/q̃ hoi pio denũciant pctã remiſſa. Primũ ẽ. Mat. v. Beati miſericordes: qm̃ ipſi miſericordiã conſequẽtur Secundũ eſt Mat. vj. Si dimiſeritis hoibꝰ pctã eorũ: et pr̃ veſter celeſtis peccata vr̃a dimittet. Tertiũ eſt Luc. vj. Dimittite et dimittemĩ. Et nõ ſolũ mia a delicto liberat verũetiã ad ſaluandũ hoiem deũ obligat. Nã dẜ puer. xix. Feneraẜ dño: q̇ miſereẜ p̃xio. ¶ Tertio mia eſt clauis celũ reſerãs. Ũn in figura huiꝰ dẜ q xp̃s aſcendit in celũ de mõte oliueti. Act. j. q̇ figurat eminẽtiã mie. Xp̃s q̇ dẜ vnctus eſt hõ miſericors vnctꝰ vnctione pietatis. talis aſcẽdit ĩ celũ: qꝛ hoi pio reſeraẜ aula celeſtȝ glie

¶ Nota q̄ duo oſtia facit pietas in celo: cum homo miſericors intus cōpatitur ⁊ proximo extra ſubuenit: qđ optime figuratur. iij. Reg. vj. vbi dicit̄ q̄ ſalomon fecit in ingreſſu oraculi duo oſtiola de oliuis: que quidem ſunt duplex: miſericordia ſcilicet corporalis ⁊ ſpiritualis: corporalis ſubueniēdo / ſpiritualis compatiendo. ¶ Secūdo notande ſunt meditationes in quibus adiuuatur miſericordia: ⁊ hō miſericors ad miſerādū mouet̄. vnde nota q̄ tria ſunt que mouent hoīem ad miſericordiam. ¶ Primū eſt nature conformitas. Oēs eni vnum habem⁹ principiū, et vno patre ſumus geniti / ⁊ oēs ſum⁹ filij dei: ⁊ ideo debemus inuicē cōpati ſicut ſi eſſemus fratres germani. vnde dicit̄ Mat. xxiij. Omnes eni vos fratres eſtis. Et ideo dicit̄ Eſa. lviij. Cū videris nudū operi eū: et carnē tuam ne deſpexeris. ¶ Secundū mortuum miſericordie eſt ꝓpria indigētia vel neceſſitas: q: homo qui bene cōſiderat ꝓpriam miſeriā facili⁹ ⁊ libentius reuelat alienā. Nā dicit̄ Eccli. xxxj. Ex te ipſo intellige que ſunt proximi tui.

¶ Tertiū mortuum pietatis eſt xpi et membroꝝ ſuoꝝ ſcilicet pauperū amor ⁊ vnitas a deo. namq̄ chriſtus efficit̄ ad amorē pauperū. q̄ quicquid fit eis reputat ſibi factū. Quia dicit̄ Mat. xxv. Quod vni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis. ¶ Tertio notande ſunt operatiōes q̄bus miſericordia occupatur. Et notandū q̄ ſeptē ſunt opera miſericordie corporalia / ⁊ ſeptē ſpiritualia. Corporalia ſunt iſta. ſ. Eſuriētem paſcere. Sitientē potare. Nudū veſtire. Hoſpitem colligere. Infirmū viſitare. Vinctum liberare. Mortuū ſepelire. ¶ Septē ſpiritualia ſunt iſta ſcꝫ Peccata dimittere. Peccantē corrigere. Pro peccante orare. Ignorantem inſtruere. Heſitantē conſulere vel confirmare. Lugentib⁹ conſolationē ꝓbere: ⁊ ad omnes afflictos cordis cōpaſſionem habere. ¶ Sex de iſtis numerant̄. Mat. xxv. ſeptima / thobie. ij. ¶ Et in figura hoꝝ dicit̄. Apoca. j. q̄ ſimilis filio hoīs erat in medio ſeptem candelabroꝝ aureorum / et habeat in dextera ſua ſeptē ſtellas. Filius hoīs dicitur homo pij cordis: q: ſꝫm philoſophum / pietas eſt propriū hominis: ſicut crudelitas leonis. Candelabra aurea ſignant ſeptē opa miſericordie corporalia que ſunt vt aurum precioſa.

¶ Septem ſtelle q̄ ſunt in dextra: ſunt ſeptem opera miſericordie ſpiritualia in cordis hemiſperio lucentia tanq̄ ſydera radioſa.

¶ De mundicia cordis.

Capitulum. xl.

De mūdicia cordis que eſt ſexta beatitudo eſt notandū q̄ tria ſunt que cordis mundiciam faciunt: ſcilꝫ Lectio ſcripturarū. Largitio elemoſynarū. Effuſio lachrymarum. ¶ Primo lectio ſcripturarū efficit cor mundū: q: dicit̄. Joh. xiij. Jam vos mundi eſtis ꝓpter ſermonem quē locutus ſum vobis. Quod figurat̄ elegāter per lauatoriū tabernaculi. Exo. xxxviij. Et nota q̄ duo erant in lauatorio: ſcꝫ ſpeculū ⁊ aqua munda: ⁊ hec duo ſunt myſtice in ſacra pagina. eſt eī ſpeculum: q: peccati maculas oſtēdit. ⁊ eſt aqua: quia maculas tergit.

¶ Secundo facit cor mundū effuſio lachrymarū: q: dicit̄ in pſal. Lauabo per ſingulas noctes lectū meum: ſcꝫ cōſcientie. Et nota q̄ lachryma ad hoc q̄ cor ſit bene mūdū debet habere tria ſcꝫ q̄ debet eſſe calida per deuotionē / amara per contritionē cinerea ꝑ amoris recordationem. ſicut enī aqua tranſiens per cineres facit lixiuiū qđ optime ſordium eſt mundatiuū: ſic talis lachryma eſt cordis mundatiua. ¶ Tertio fit cor mundū per elemoſinarū largitionē. q: dicit̄ Luce. xj. Date elemoſinā. ⁊ ecce omnia munda ſunt vobis. Videmus enī q̄ ad ſanandum vel purgandū vulnus / nō ſolum adhibent̄ cauteria: immo apponunt̄ emplaſtra. cauteriū eſt correctio iuſticie / emplaſtrū eſt elargitio elemoſine. ¶ Item nota

ꝙ ſunt alia tria que ad cordis mundiciam diſponunt: ſcȝ Scoba confeſſionis. Lima correctionis. Fornax affectionis. ¶ Primo igit̄ facit mūdiciā cordis ſcoba cōfeſſionis. i. frequenter confiteri: qꝛ dicit̄. iiij. Reg. v. Laua te ſepties in iordane. Lauat̄ aūt ſepties qui ſeptē vicia mortalia vel capitalia humiliter confitet̄: qꝛ tunc cor munda tur ⁊ ſanctificat̄. Nam dicit̄ in pſalm̄. Facta eſt iudea ſanctificatio eius. iudea interpretat̄ confeſſio: ipſa enim eſt cordis ſanctificatio. Et nota ꝙ i ſacro eloquio valde ſepe adiungitur decor ⁊ pulchritudo. Et in figura huius ꝙ ſcoba confeſſionis ſumme diſponit ad mūdiciam cordis dicit̄ in pſal. Confeſſionem ⁊ decorē induiſti. Et iterū. Cōfeſſio ⁊ pulchritudo in conſpectu eius: et ſic de alijs. ¶ Secundo multū diſponit ad mundiciā cordis lima correctionis. Nam ſicut lima mūdat ferrū a rubigine: ſic correctio cor a labe. Unde grego. Ille sol⁹ amicus erit q̄ in aduētum diſtricti iudicis maculas ſue mētis tergit. Sed nota ꝙ q̄dā ſunt adeo miſeri ꝙ vnde deberent mundari ſordidant̄. De talibus dicit̄ in pſal. Deſtruxiſti eum ab emundatione. ¶ Tertio mundiciā cordis facit fornax tribulationis. Nam ſicut fornax reddit aurū purū: ſic tribulatio facit cordis mundiciam. vnde dicit̄ Hiere. xij. Probaſti cor meū tecum. Sed ſunt quidā q̄ ab igne tribulationis nō mūdant̄: ſed vrūtur: tales non ſunt aurū ſed ſcoria: non granū ſed palea / nō oleū / ſed amurca. vnde multū poſſunt formidare de illo verbo euāgelij Mat. iij. Paleas autē cōburet igne inextinguibili. Sicut enī videmus ꝙ cōfricatio panni aſperi facit ⁊ cōſeruat mundiciā ciphi: ſic tribulatio ⁊ carnis maceratio facit mundiciā animi. Exemplū de iohanne baptiſta q̄ habebat veſtimētū de pilis camelorum. Mat. iij. Sciebat enī ꝙ aſpera faciebant cor mundū. ¶ Item nota ꝙ cor efficit̄ mundū ab omni peccato ſpecialiter ⁊ ꝓcipue triplici baptiſmo. ſ. fluminis, flaminis, ⁊ ſanguinis. Baptiſmo fluminis mūdant̄ infantes / baptiſmo flaminis mūdant̄ penitētes / baptiſmo ſanguinis mundant̄ martyres: q̄ū ſcȝ ſacramentū volunt ⁊ nō poſſunt habere. Et iſte triplex modus mundandi figurat̄ per illa tria q̄b⁹ fiebat mūdicia in veteri lege. Fiebat enī ꝑ tria: ſcȝ per aquā expiationis. vt dicit̄ Exo. xix. per effuſionē ſanguinis. vt dicit̄ ad hebre. ix. per vnguentū vnctionis vt habetur Exo. xxx. Ablutio vero q̄ fiebat ꝑ aquā ſignificat mūdationē q̄ fit per ſolam gratiā. Expiatio q̄ fiebat per ſanguinē / ſignificat martyriū vel carnis mortificationē. Sanctificatio q̄ fiebat per vnguenti vnctionē figurauit martyrū perfectionē. Et nota ꝙ in iſto tertio modo ſanctificabat̄ ſolus aarō ⁊ filij ei⁹ in quo itelligit̄ ꝙ clerici ⁊ religioſi debēt eſſe mundificati excellēter vnctione ſpirituſſancti. ¶ Item nota ꝙ quinq̧ erant ex quib⁹ cōficiebatur vnguentū vnctionis. vt dicit̄ Exo. xxx. ſ. Mirrha electa. Cynamomo. Caſſia. Calamo / ⁊ Oleo oliuarum. ¶ Prima ergo ſpecies illi⁹ vnguenti erat mirrha pura ⁊ electa ſicut illa que ſponte manat ab arbore / ⁊ eſt ꝓcioſior q̄ꝫ illa que manat ex arboris inciſione. Iſta ſignificat penitentiā q̄ fit in iuuentute que gratioſior ē deo q̄ꝫ illa q̄ fit i ſenectute. Nā caro mirrha prius cōdiēda eſt vt ſit puriſſima anteq̄ꝫ vermib⁹ ſit cōſumpta. Cōtra fatuitatē multoꝝ q̄ mirrha penitētie nolūt ſe vngere donec toti putruerint vermib⁹ peccatoꝝ vel vicioꝝ. ¶ Secunda ſpecies illi⁹ vnguēti erat cynamomum que eſt cinerei coloris: ⁊ cū frangit̄ emittit quādā nebulā ſpiramenti redolentis etiā viſibilis. vt dicit glo. Exo. xxx. Q̄ð figurat humilitatē que debet eſſe i clericis ⁊ religioſis: de qb⁹ manare debet viſibiliter ſpiramentum odoris. i. redolētia humilitatis ꝑ exemplū edificationis. ¶ Tertia ſpecies illi⁹ vnguenti erat caſſia / q̄ creſcit in aquis: ⁊ figurat fidē eccleſie que in aquis ſacre ſcripture ꝑficit: in quo intelligitur ꝙ fides innitur ſcripture nō rationi humane. qꝛ vt dicit Ambro. In

his que fidei ſunt piſcatoribus credit/ non dialecticis. ¶ Quarta ſpecies illius vnguenti erat calamꝰ. Eſt autem calamus/ vt dicit glo. Exo. xxx. arbor aromatica creſcens in libano cuiꝰ cortex facit quēdā ſonum: et ſignificat in clericis ꝛ religioſis officiū eccleſiaſticum qḋ iſtar calami debet eſſe aromaticum per deuotionē: ſonorū per diuine laudis expreſſionē. ¶ Quinta ſpecies illiꝰ vnguenti erat oleū oliuarū et ſignificat dulcedinē cōpaſſionis q̄ debet abūdare in clericis et religioſis: qꝛ ſicut oculus eſt lachrymabilior ꝛ tenerior ꝛ paſſibilior ceteris membris: ſic p̄lati/ ꝛ clerici/ ꝛ religioſi/ q̄ ſunt oculi eccleſie debēt eſſe p̄ceteris teneri ī cōpaſſiōe lachrymabiles in pietate. De hoc habemꝰ exemplū in chriſto qui valde pronus erat ad lachrymandū ꝛ quem miſericordia traxit de celis in mundū. Unde dicitur in Pſalm̄. Propterea vnxit te deus oleo leticie pre conſortibus tuis.

¶ De Pace. Capi. xlj.

De pace q̄ eſt ſeptima beatitudo notanda ſunt tria: ſcȝ Que ſunt pacis preconia. Que ſunt pacis ſubſidia. Que ſunt pacis cōtraria. ¶ Primo notāda ſunt pacis p̄conia. Unde nota ꝙ tria ſunt p̄conia pacis. Nam pax eſt Celi linguagium. Chriſti encenium: ꝛ Dei veſtigiū. ¶ Eſt igitur pax celi linguagiū cuius ſignum eſt triplex: qꝛ xp̄s illud idyoma loquebatur qui venit de celo. Dixit enī apoſtolis. Pax vobis. Jo. xxij. poſt reſurrectionem qn̄ erat immortalis. Tale linguagium etiā locuti ſunt angeli qui ſunt celi ciues. Dixerunt enī in ortu chriſti Luc. ij. Gloria in excelſis deo: ꝛ in terra pax. Tale etiā idyoma loquebātur diſcipuli: qꝛ dictū erat eis a xp̄o. Ma. x. ꝛ Luce. x. In quācunqȝ domū intraueritis dicite pax huic domui. ¶ Secūdo pax eſt encenīū xp̄i et ē p̄cioſius inter oīa alia iocalia. Cuiꝰ cauſa eſt: qꝛ illud p̄cioſum iocale legauit xp̄s apl'is in morte. Amici nāqȝ amicis dant ꝛ legant magis precioſa in fine. Et nota ꝙ xp̄s dedit pacem diſcipulis ſuis ꝛ amicis triplici iure: ſcȝ iure donationis inter viuos: iure vltimi teſtamenti: iure codicillorum. Jure donationis ꝛ teſtamenti dedit pacē qn̄ dixit Johā. xiiij. Pacem meā do vobis: pacē relinquo vobis. Jure codicillorū qn̄ poſt reſurrectionem quaſi firmando teſtamentū dixit Johā. xx. Pax vobis. ¶ Tertio pax eſt veſtigiū dei/ ꝛ certiſſima ꝛ breuiſſima ſemita. De qua dicit̄ puer. iij. Omnes ſemite illius pacifice. Et nota ꝙ huiuſmodi vie diuine ſunt tres diete vel ſemite: ſcȝ Pax interna/ que dicit̄ pax pectoris. Pax externa/ que dicit̄ pax temporis. Pax ſuperna/ que dicitur pax eternitatis. ¶ De dieta pacis interne dicitur ad Colloſen̄. iij. Pax chriſti exultet in cordibus veſtris.

¶ De dieta pacis externe dicitur ad Rom̄. xij. Si fieri poteſt q̄tum ex vobis eſt cū omnibus pacem habentes.

¶ De dieta pacis ſuperne dicit̄ Eſa. xxxij. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. ¶ Unde nota tria pacis ſubſidia ꝛ ad pacē ducentia vel inducentia: ſcȝ Conformitas Humilitas Tranquillitas. Conformitas cum deo/ humilitas cū p̄ximo/ tranquillitas in ſeipſo. ¶ Primo ergo iuuat ad pacem habendam/ conformitas voluntatis noſtre ad voluntatem diuinam: ſicut enim ſemper eſt in guerra qui nititur regi reſiſtere cui non poteſt aliquatenus preualere: ſic cōtinua pace gaudet qui voluntatē ſuam voluntati diuine cōformare ſtudet cui nihil valet reſiſtere. Ideo dicitur Job. ix. Quis reſiſtit ei ꝛ pacem habuit? quaſi diceret nullus. ¶ Secundo iuuat ad pacem habendam cum quis habet veram humilitatem. Nā vulgo dicitur duo groſſi in vno ſacco non poſſunt bene capi: ꝛ per contrarium humilitas facit mentes modicas ꝛ graciles: ꝛ per cōſeq̄ns adinuicem capaces. Unde dicit apoſtolus Ephe. iiij. Solliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.

¶ Tertio iuuat bonū pacis tranquillitas mētis: ſicut in lecto ſpinoſo null⁹ poſſet bene pauſare: ſic coꝛ inquietum nō poteſt verā pacē habere. Et ecōuerſo. ſicut homo bene pauſat in molli culcitra: ſic deus quieſcit in mente tranqlla. vnde dicit in pſal. In pace in idipſ dormiā ⁊ requieſcā. Et ibidē. In pace factus eſt locus eius. Et iterū. Manſueti hereditabunt terrā. Et ibidem in multis locis patet. Tertio notāda ſūt pacis contraria. Unde nota ꝙ triplex eſt pax. Pax eſt mala que eſt vere paci cōtraria: ſcʒ Pax inquinata. Pax ſimulata. Pax inoꝛdinata. ¶ Primo ergo eſt vere paci cōtraria pax inquinata. ⁊ dicit pax inquinata qn̄ coꝛda ſunt ad malū concoꝛdantia: talē pacē habuit pylatus cum herode. Cū eſſēt ante inimici/ facti ſunt in moꝛte chꝛiſti amici. vt dicit Luce. xxiij. De tali pace dicit pſal. zelaui ſuper iniquos pacē peccatoꝛū videns. ¶ Secundo eſt vere paci aduerſa pax ſimulata q̄lis fuit ſimulatoꝛis iude: q̄ oſculatus eſt xp̄m in ſignum pacis: ⁊ tradidit ip̄m iudeis vt dicit Mat. xxvj. De tali pace dicit pſal. Qui loquunt pacē cum pꝛoximo ſuo: mala autem in coꝛdibus eoꝛum.

¶ Tertio ⁊ vltimo eſt pax inoꝛdinata qn̄ maioꝛ obedit minoꝛi: vt pꝛelatus inferioꝛi/ vel ratio ſenſualitati. talis pax eſt deterioꝛ q̄ꝫ guerra. Talem pacē habuit adam cum eua vxoꝛe ſua: qui obediuit vxoꝛi ſue que erat ſibi potius ad obediendū ⁊ ad reddēdū cōmiſſa. Noluit eīn contriſtare delicias ſuas: vt dicit magiſter hyſtoꝛiaꝝ. De tali pace dicit ſalua. Mat. x. Non veni pacem mittere in terrā ſed gladium. Itē nota ꝙ quadruplex bellum in ſcriptura diſtinguit qđ paci aduerſat ⁊ per pacem ſedatur. Bellū eſt inter carnē ⁊ ſpiritum quod pacificat iuſticia. Bellū eſt iter hominē ⁊ deū quod pacificat iuſticia. Bellum etiā fuit inter hominē ⁊ angelum quod pacificauit filij īcarnatio benedicta. Bellum eſt inter hominē ⁊ pꝛoximum ſuum quod pacificat patiētia: ⁊ qꝛ pax eſt iſta fructuoſa ⁊ neceſſaria ideo ad eam obtinendā docet nos oꝛare pꝛopheta dicens in pſal. Rogate q̄ ad pacem ſunt hieruſalem ⁊c.

¶ De patientia. Ca. xlij.

De patientia que eſt octaua ⁊ vltima beatitudo notanda ſūt ſpecialiter quattuoꝛ ſcʒ Patientie teſtimonia. Patientie beneficia. Patientie exercitia. Patiētie adiutoꝛia. ¶ Patientie igitur teſtimonia ⁊ laudes eius. Primo ſunt tria notāda: ſcʒ qꝛ eſt pꝛudentiſſima/ ſtrenuiſſima/ ⁊ nobiliſſima. Pꝛudentiſſima ad regendū Strenuiſſima ad bellandū. Nobiliſſima ad regnandum. ¶ Primo igit patientia eſt ad regnandū pꝛudentiſſima Et nota ꝙ trib⁹ patet hoīs patientis pꝛudentia: ſcʒ Acquirendo Conſeruādo: ⁊ Multiplicando. ¶ Pꝛudens eī ſcit ſoluere oīa debita ſua de his q̄ nihil vident valere: ſcʒ de malis pene q̄ ſuſtinet vt deus remittat ſibi debitum culpe: ⁊ ſoluendo nihil expēdit de ſuo immo de his q̄ accipit ab īimico ſicut de oppꝛobꝛijs ⁊ cōtumelijs ſoluit quecūq; ⁊ q̄cquid debet deo/ ⁊ cū alienis ſe redimendo: ⁊ ſic acquirere gratiam in p̄ſenti ⁊ gloꝛiā in futuro. Et ideo dicitur Job. xxxvij. Ab aquilone aurū veniet quod patiens acquirit in tribulatione. ¶ Item patiētis pꝛudētia patet in cōſeruando: qꝛ cum perdit bona tēpoꝛalia retinet ⁊ claudit bona ſpiritualia ⁊ econtrario facit q̄ patientiam nō habet: q̄ aūt amittit bona exterioꝛa effundit eterna et bona exterioꝛa: et ſic auget capitale diaboli reſpondendo ad verba et ad contumelias inimici: et aſſociat hoſtem ſuum ne foꝛte vadat ſolus in infernū. Male igitur qui impatiens eſt cuſtodit diuitias ſuas q̄ cum aliq̄d perdit etiā reſiduum effundit. Ideo dicit puer. xix. Qui impatiens eſt/ ſuſtinebit damnum. ¶ Pꝛudentia etiā patientis patet in multiplicando: qꝛ ſputa ⁊ oppꝛobꝛia ſcit mutare in aurū ⁊ argentū ⁊ lapides p̄cioſos ipſe eni admodū vꝛſi q̄ verberib⁹ impi-

guatur ⁊ inſtar ſalamādre igne tribulationis vouetur: et ſicut aſin⁹ pūgitiuis paſcitur: ſicut ſtrutio comedit ferrū et oīa dura: ſicut piſcis marin⁹ creſcit in aqua ſalſa et amara id eſt tribulationibus et paſſionibus: ⁊ tantā ſcit in negocio habere induſtriā: vt p hoſtes ſuos faciat ſibi fabricare coronā vt dr i pſal. Supra dorſum meū fabricauerūt peccatores. Magna eſt igiť prudentia patientis ꝙ tā prudēter ſcit acquirere cōſeruare ⁊ multiplicare bona ſua.

¶ Secundo patientia eſt ad bellandū ſtrenuiſſima: qr dr Prouer. xv. Melior ē patiens viro forti. Et nota ꝙ ſtrenuitas patientis patet in trib⁹: ſcilicet ſi attendas pugnātis animū: pugnādi modum: pugnandi ſcutum. ¶ Primo ergo patiens habet animum valde ſtrenuū qr plus vult pugnare ꝙ̄ pauſare. Glorioſius et generoſius eſt militi ſtare in bello ꝙ̄ in balneo: eſſe in cāpo cuꝫ rege / ꝙ̄ in lecto cuꝫ muliere: certari in pugna ꝙ̄ delectari in menſa et portare arma regis ꝙ̄ fimbrias mulieris. vnde dicit apl's Ad gal. vj. Ego eīn ſtigmata dñi ieſu i corpore meo porto. ¶ Secundo patiēs habet in pugnādo modū valde ſtrenuū. Ipſe eni ſine fuga euadit / ſine ictu teli recedit / ſine repcutiōe vincit / ⁊ adeo eſt i pugnādo ſtrenu⁹ ꝙ cōtra hoſtem nō leuat feſtucā de terra vnde diciť in pſal. Cōfregit potentias arcū ſcutū: gladiū et bellū. ¶ Tertio patiens in pugna hꝫ nobiliſſimū ſcutū Et nota ꝙ ſcutū patiētie dꝫ eē triāgulū. In inferiori eni angulo dꝫ eē timor ſupplicij: in dextro amor xrini in ſiniſtro paſſio xpi. Iuxta illud Treno. iij. Dabo eis ſcutū cordis laborē tuū. Et j. Petri. iiij. Chriſto igiť in carne paſſo: et vos eadē cogitatione armamini et hoc ſcutū ſuſtinet oīa tela ⁊ ſpecialiter tria. ſ. dānū rerū / moleſtias corpoꝝ ⁊ ꝯtumelias ꝟborū. Cū hoc ſcuto dñi correctiōes ei⁹ ſuſtinēdo vincit diabolū ei⁹ tentatiōes euadēdo ſāctificat ſemetipm / carnis afflictiōes et paſſiōes corporis tollerando. De ſtrenuitate patiētis dicit apl's Ad hebreos. xij. Per patientiam curram⁹ ad propoſitū nobis terminū. ¶ Tertio patiētia eſt ad regnādū nobiliſſima: qr diciť Mat. v. Beati qui perſecutionē patiūť ꝓpter iuſticiam: qm̄ ipſorum eſt regnū celoꝝ. ¶ Et nota ꝙ homo pacificus pōt dici rex precipue propter tria: ſcꝫ quia regali dñio oībus dominatur: qr ad regale prādiū inuitatur: quia ſibi regale ferculum miniſtrať. ¶ Primo eni homo patiēs rex diciť qr habet regale dñiū in oīb⁹. Nā patiēti ſeruiūt oīa q̄ alijs ſunt nociua vt ſterilitas agroꝝ implēt ſibi cellariū: hoſtes fabricant ſibi coronam: febres parant ⁊ medicinā: mors aperit ſibi carcerē ad euadendū miſeriā ignis qui domos incendit alijs ſibi cōfert paululū vel conſtituit in celis palatiū: ⁊ ſic verificať verbū apoſtoli. Rom. viij. Scim⁹ quoniā diligētibus deum oīa cooperanť in bonum. ¶ Secūdo patiens inuitať a deo ad regale prandiū et nō ſolū inuitať / ſed etiā trahitur nec ſolū trahiť immo veſtis eius vt veniat lacerať. Unde nota ꝙ triplex ē ſignū ꝙ inuitās ex corde inuitet amicum ſcꝫ trahendo / vocando / rūpendo. Magnū ſignū eſt qñ efficaciter eū inuitat ſiue vocat: per predicatoris ꝟbū: alios per tactum inſpirationis / ſed patientes quos ſumme diligit per rupturam tribulationis. vnde dicitur Luce xiiij. Compelle eos intrare ſcꝫ patientes vocando / trahendo et rumpendo. ¶ Tertio patiēti miniſtrať regale prādiū vel ferculum. Talia nāq; fercula guſtauit xps qui eſt rex regū. ſ. tribulationes / perſecutiones / penurias / paupꝫtates / dolores / paſſionē et mortē. Unde dixit filius zebedei. Mat. xx. Poteſtis bibere calicē quē ego bibitur⁹ ſum ⁊c. Et ſicut magna incurialitas reputatur q̄ reſpuit cibum quē rex mittit ſibi ad bibendū poſt ipſum: ſic magna ingratitudo eſt calicem tribulationis reſpuere quē amore noſtri xps voluit primo guſtare: imo ſicut vinū quod de ſe ē forte ⁊ durū tranſiēdo per gariophilos ⁊ ſpecies aromaticas efficiť nectar dulciſſimum: ſic tribulationes mundi

dulceſcūt ſi per memoriā paſſionis xp̄i tranſeant. Unde dicit ſponſa. Cātico℞ viij. Dabo tibi poculū ex vino cōdito Uinū cōditū ad litterā dr̄ nectar: et ſignificat vinū mūdane tribulatiōis ↄditū dulcif dulci meōria paſſiōis xp̄i qḋ nobis ↄcedat ipſe dei filius q̄ eſt bn̄dictus in ſecula. Amē. ¶ Octaua dieta.

¶ De fructibus ſpiritus.

Poſt tractatū de beatitudinibus: ſequitur tractatus de fructib⁹ ſpiritus ⁊ iſta eſt octaua dieta ſalut;. ſ. a btitudib⁹ ad fruct⁹ ſpiritus peruenire: quia beatitudines faciunt operari vel ambulare ſimpliciter et pfecte: fruct⁹ autem ſuauiter et dlicioſe. Sūt iſti fructus duodecim quos enumerat ap̄l's ad Gal'. v. Fructus aūt ſpūs eſt charitas/gaudiū/pax/patiētia/benignitas/bonitas/longanimitas/māſuetudo/fides/modeſtia/ↄtinētia/caſtitas. Prio igit̄ int̄ iſtos fruct⁹ dicēdū eēt de charitate: ſ; q2 i tractatu de ꝟtutib⁹ de ipa dctm̄ ē: io hic nihil ad pn̄s eſt dicēdū.

¶ De gaudio ſpirituali.

Capitulum. xliij.

Secundo loco poſt fructū charitatis dicendū eſt de fructu gaudij ſpiritualis. de quo dicēda ſūt pauca ⁊ ſpecialiter tria. Prio qualit ſpūale gaudiū eſt a mūdi gaudio ſeparatū. Secūdo qualiter eſt a celi gaudio deriuatū. Tertio qualiter eſt a celeſti gaudio pigmentatum. ¶ Primo igitur gaudium ſpirituale eſt a mundi gaudio ſeparatū et diſtinctū. Uñ ſciēdum eſt ꝙ quattuor ſunt differentie inter ſpirituale gaudiū et mūdanum.

¶ Prima differentia eſt puritas ⁊ impuritas. Gaudiū eni ſpirituale eſt puriſſimum: et ideo fortius eſt ad inebriādum ad diligendum deū: ſicut videm⁹ ꝙ vinum purum citius inebriat q̄ limphatum. Iſtud vinū ſpiritualis gaudij fit de botro cypri. i. de ſanguine xp̄i expreſſo in crucis torculari: ſicut dicitur in Canti. Botrus cypri dilect⁹ me⁹ mihi. Gaudiū vero mūdanū: ſicut vinum cum aqua mixtum ad inebriandū debiliſſimū et inſipidum: de quo dicitur Eſa. j. Uinum tuū mixtū eſt aq̄. Quia vt dicit Boeti⁹. Dulcedo felicitat; humane multis amaritudinib⁹ eſt reſperſa. Et notandū ꝙ gaudiū humanū cu; duobus eſt admixtum/ſc; cū remorſu cōſcientie/et ſollicitudie cruciāte. Remorſus ↄſcientie eſt ſicut infirmitas q̄ dr̄ regius morbus que rodit carnem: ⁊ eſt magnarū expenſarū. Unde dicitur regi⁹: quia oportet ꝙ ex gallinis ⁊ alijs delicatis carnibus morbus ille paſcat̄ que ſuper locum morbi ponuntur/ne caro totaliter conſummatur: q̄tūcūq3 tū caro paſcatur/tamen plus cōſūmit̄ a morbo/q̄ ſuſtentetur a fomēto. Ita in gaudio mundi plus cruciat remorſus conſcientie: q̄ delectet dulcedo iocunditatis tranſitorie et mundane.

¶ Scd'm gaudium mundanū eſt mixtum cum ſollicitudine cruciāte. Sollicitudo eni auget cruciatum: quia vt dicit Bernardus. Diuitie mūdane cū labore acquiruntur/cū timore poſſidētur/cum dolore amittūtur. Unde verſus. Diues diuitias non ↄgregat abſq3 labore. Non tenet abſq3 metu/nō deſinit abſq3 dolore. ¶ Secūda differētia ſpiritualis gaudij eſt ↄtinuitas ⁊ diſcōtinuitas. Spirituale gaudiū eſt continuū et ſecu℞. vnde dicit̄ Prouer. xv. Secura mens quaſi iuge conuiuium. Gaudium vero mundanū eſt breue et tranſitorium: quia vt diciur Job. xx. Gaudium ypocriti: inſtar puncti: ypocrita dicitur iſte mūdus: quia ypocrita licet interius ſit corruptus: exterius tamen apparet bonus: ita mundus in veritate malus ⁊ fetidus interius: exterius tamen eſt florid⁹ et venuſtus et ideo gaudium eius eſt ſolum quaſi pūctus inſtar puncti non habens lōgitudinem perſeuerantie/nec latitudinem amicitie/nec profunditatem bone conſcientie: ſicut punctus qui caret longitudine quā habet linea/ et latitudine

quā habet ſuperficies/ꝛ profunditatē quam habet corpus. ¶ Tertia differē tia ſpiritualis gaudij ꝛ mundani eſt di gnitas et indignitas. Gaudium enim ſpirituale eſt de rebus valde dignis: qꝛ de deo ꝑcipue et de reb⁹ diuinis. vnde dicit apoſtolus Phil. iiij. Gaudete in dn̄o ſemper ꝛc. Gaudium vero mūdi eſt de rebus indignis: et precipue ſicut de voluptate carnis: de qua dicit ſeneca. Voluptas eſt mēbꝛoꝝ viliū ꝛ turpiū miniſtratio veniens ex exitu fetido Et aug. dicit ꝙ ſeculi leticia eſt ſpūnita nequitia videlicet luxuriari in ſpectaculū vagari/ ebꝛioſitate impīguari/ turpitudīe fetere ꝛ mali nihil pati. De quo gaudio turpiſſimo dicit̄ ꝓuer. iij. Stultoꝝ exultatio ignominia.

¶ Quarta differentia ſpūalis gaudij et mundani eſt ſalubꝛitas et noxietas Gaudiū enī ſpirituale eſt ſalubꝛe ꝛ ſtudioſum tripliciter: quia facit carnē deſpicere. Guſtato enim ſpiritu deſipit oīs caro: vt ait Aug. Secūdo facit diabolum vincere: quia vt dicebat ſanct⁹ anthonius. Unica ratio vincendi diabolum eſt leticia ſpiritualis. Tertio facit mundū cōtēnere: quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Ideo q̄ gaudet de deo/ triſtatur de mūdo. ¶ Tertio ſpirituale gaudiū eſt a celeſti gaudio deriuatū. i. a donis celeſtibus. Unde notādum eſt ꝙ quinq̧ ſunt bona celeſtia a quibus eſt ſpūale gaudiū diriuatum. ſ. ſpiritualis puritas: ſpiritualis trāquillitas: ſpiritualis ſanitas: ſpiritualis libertas: ſpiritualis confoꝛmitas. ¶ Pꝛimū a quo cauſat̄ ſpirituale gaudiū eſt ſpiritualis puritas. Animus enī generoſus libentius quieſcit in lecto conſcientie quando eſt mund⁹ q̄ꝫ quando eſt īmūdus. Nam naturaliter homo appetit mundiciā. Pꝛopterea dicit ſponſa in Canti. j. ca. Lectul⁹ noſter floꝛid⁹. ¶ Scd̄m a q̄ cauſat̄ ſpirituale gaudium eſt ſpūalis ſanitas: ſicut videm⁹ ꝙ naturaliter nō ē gaudiū ſi coꝛp⁹ eſt infirmū. vnde dicitur ꝓuer. xvj. Dulcedo anime eſt ſanitas oſſium id eſt virtū anime. Et Eccleſiaſtici. xxx. Non eſt cenſus ſup cenſum ſalutis coꝛpoꝛis: nō eſt oblectamētū ſuper coꝛdis gaudiū. Tertiū a quo diriuatur ſpūale gaudiū: ē ſpiritualis libertas. Peccatoꝛ eñ eſt ſicut homo captus et ligat⁹ ad bene operandum ineptus. vnde dr̄ Pꝛouer. v. Iniquitates ſue capiūt impium: ſed aduenīente ſpūſancto/ libertas cauſat̄ in aīa: iuxta illud apoſtoli. ij. coꝛ. iij. vbi ſpirit⁹ dn̄i/ ibi libertas ¶ Quartum a quo ſpirituale gaudiū cauſatur eſt ſpiritualis trāquillitas. Itaq̧ in hoc mundano gaudio ſunt diuerſarū cogitationū tumult⁹ ꝛ diuerſarū affectionū cruciatus: conſciētie remoꝛſus. Quidā vero crucīant̄ cupiditate in acquirendo: quidam timoꝛe in cuſtodiendo: quidam doloꝛe in amittēdo. Iſto gaudio humano quidā cruciant̄ ira: quidam inuidia: ſed animus ſpirituali gaudio plen⁹ quietus eſt et iocundus et quaſi quidam lectus nobiliſſimus. Uidemus enim ꝙ in lecto molli et quieto: libenti⁹ homo quieſcit q̄ꝫ in lecto ſpinoſo. Iſte eſt lectus floꝛidus in q̄ q̄eſcit ſpōſus ꝛ ſpōſa in cātic; De iſta q̄ete gaudij ſpūalis dicit Grego. Scti q̄ nihil hui⁹ mūdi appetunt/ nullis coꝛde tumultib⁹ cōpꝛimunt̄. Et Aug. dicit. Qui biberit de flumine paradiſi cuius vna gutta eſt maioꝛ oceano: reſtat ꝙ in eo ſitis hui⁹ mūdi extinct⁹ ſit. ¶ Quītū a q̄ cauſat̄ ſpirituale gaudiū: ē ſpūalis ꝯfoꝛmitas. ſ. cū volūtate dei: qꝛ cū volūtas hūana volūtati diuine ꝯfoꝛmat̄: nihil ei repugnat: ꝛ ſic volūtas dei ī oīb⁹ īplet̄. iuxta illd̄ pſal. Oīa q̄cūq̧ voluit dn̄s fecit. Hec aūt maioꝛ dilectio ꝛ maius gaudium ē qd̄ poſſit eē: oīa ad nutum hr̄e: ꝛ nihil ei repugnare. Etiā ignis gehēne facil' eēt: ſi volūtas illū acceptaret. Qui igit̄ ſūt volūtati diuine ꝯfoꝛmes ſūt q̄ſi dij: ſue volūtat' oīpotētes. Exēplū de q̄dam ſctō p̄re q̄ ſciebat flere q̄ncūq̧ volebat. ¶ Sextū ꝛ vltimū ſpūale gaudiū ē a celeſti gaudio pigm̄tatū: ꝯficit̄ iſtar nectar: ſpēb⁹ celeſtib⁹: ꝛ gariophilis. Unī notandū eſt deuote ꝛ diligenter ꝙ triplex eſt genus nectaris: ſcilicet nectar dominice paſſionis: nectar v̄tuoſe opatiōis: nectar et̄ne fruitiōis vl' felicitat'.

¶ Primū ē nectar dñice paſſiōis: qđ eſt dulciſſimū ⁊ aīe deuote inebriatiuū. Et notandū ꝙ in hoc nectare bñdicto quattuor apponunt̄.ſ. vinū illud myrrhatū quo xp̄s fuit potatus. Pro gariophilis ſunt claui poſiti quib⁹ xp̄us fuit confixus. Pro cynamomo fuit lignū crucis/in quo fuit ſuſpēſus. Pro zuchara eſt ibi dulciſſima charitas et mīa qui pro nobis tractus fuit paſſus ⁊ mortuus. De iſto nectare dicit ſpōſa in canticis. Dabo tibi poculum ex vino condito. ¶ Scđm nectar eſt virtuoſe operationis. Habet pro vino charitatē dei ⁊ ꝓximi: et pro gariophilis clauos pungitiuos confeſſionis peccati. Pro cynamomo planctus oſtenſiuus recognitionis peccati/ pro zuchara habet dulcedinē pietatis ⁊ boni operis. De iſto nectare dicit ſponſa in cāticis. Bibi vinū meū cum lacte meo. Vinū dulce et lac eſt mundū: quia bona volūtas hꝫ iſta duo.ſ. dulcedinē veritatis vl' pietatis ⁊ gratie/et mundiciā conſcientie De iſto gaudio dicit̄ Eccl'iaſtici.xxx. Nō ē oblectamētū ſup cordis gaudiū ¶ Tertiū eſt nectar eterne fruitionis vel felicitatis ꝙ angelicum et iocūdiſſimū eſt: ⁊ ideo facit beatos cōtinue cātare ſanctus ſctūs ſctūs dñs deus ſabaoth ⁊c. Sicut videmus ꝙ nectar in cōuiuijs facit cōuiuias choreas ducere et cantare/ſic ⁊c. Iſtud nectar cōficitur ex quattuor. Habet enim ꝓ vino puritatē diuine viſionis: pro gariophilis habet venuſtatem dominice paſſionis: pro cynamomo habet firmitatem eterne donationis vel fruitionis: pro zuchara vl' pro melle: habet dulcedinē vl' ſuauitatem eterne fruitiōis. De iſto nectare dicitur in canticis. Bibite et inebriamini amici mei chariſſimi. Iſtđ eſt ſpirituale gaudiū a celeſti gaudio pigmentatum de quo dicitur in Matheo.xxv. Intra in gaudiū dñi tui.

Tertius fructus eſt fructus pacis: ſed quia de iſto fructu tractatū eſt in beatitudinibus in ſeptima beatitudine: ideo de ipſo nihil amplius eſt hic dicendum.

Quartus fructus eſt patiētia de qua ſimiliter dictū eſt ī tractatu de beatitudinibus cum dicebatur de octaua beatitudine.

¶ De longanimitate.

Capitulum.xliiij.

Quintus fructus eſt longanimitas vel perſeuerantia de qua etiam notāda ſunt tria. Primū eſt ꝙ laudabiliter cōmendatur. Secundū eſt ꝙ efficaciter operat̄. Tertiū eſt ꝙ ſingulariter coronatur. ¶ Primo igit̄ cōmendatur perſeuerātia: qr deus pſeuerauit quouſqꝫ fecit op⁹ ſue creationis. Iuxta illud Gen̄.ij. Cōpleuit deus die ſeptimo opus quod fecerat: xp̄s pſeuerauit quouſqꝫ pfecit op⁹ noſtre redemptionis. quia dicit̄. Joh. xvij. Opus conſummaui quod dediſti mihi vt faciā. Sancti perſeuerauerūt quouſqꝫ pfecerūt opus ſue perfectiōis In quorū pſona dicit apl's.ij. Thim. iiij. Bonū certamen certaui/curſū conſummaui/fidem ſeruaui. ¶ Scđo perſeuerantia operat̄ efficaciter. Vñ notandum ꝙ triplex eſt perſeuerantie affectus. nam perſeuerantia perficit inchoata: impetrat poſtulata: ſeruat acqſita. ¶ Primo igit̄ perſeuerantia perficit inchoata/⁊ nihil imperfectū relinquit: etiam ſi robur deficit: ſicut videmus ꝙ muliercule ꝗtūcūqꝫ ſenilis etatis laborando et perſeuerando ⁊ continuādo perficiūt laborē ſue peregrinationis: et ſicut videm⁹ ꝙ natura continue operādo ex modica radice vel nuce facit arborem mire celſitudinis: ⁊ ſicu videmus ꝙ gutta aque ꝗuis ſit res valde mollis/continue cadendo cauat lapidem robuſte ſoliditatis. Et ideo dicitur Iudicū.xviij. Nolite negligere/ nolite ceſſare. ¶ Scđo perſeuerantia ipetrat poſtulata: ſicut maria magdalena perſeuerādo vidit reſurrectionem xp̄i: ſicut apl'i perſeuerādo in orōne acceperūt donum ſpirituſſancti. vt dicit̄ Actuū.ij. Et ꝓpterea dicit̄. Luce.xi. Si perſeuerauerit pulſans: ⁊ ſi non da-

bile eo q amicus eius ſit: propter im-
probitatē tamen eius ſurget & dabit ei
quotquot habz neceſſarios. ¶ Tertio
perſeuerātia ſeruat acquiſita: ſicut vi-
dem⁹ q ignis ſeruat ꝯtinue miniſtran
do ligna. Et ꝑpterea dicit Aug. Per-
ſeuerātia eſt magnū donū dei quo do
na conſeruant. ¶ Quarto pſeuerātia
coronat ſingulariter. vnde ait Ber. q
alie virtutes coronā merentur: ſed ſola
perſeuerātia coronat. Et notandū q i
ſcriptura quadruplex inuenitur & lau-
dat corona. Eſt em̄ corona pudicicie
virginalis: & hec eſt florea: & debet vir-
ginib⁹. vnde pſal. Gloria & honore co-
ronaſti eū. Dicit de ſponſo virginum.
Secūda corona eſt ſapiētia magiſtra-
lis: et hec aurea eſt que debet doctori
bus. Eccli. xlv. Corona aurea ſup mi-
tram eius. Tertia corona eſt pſeueran
tia triūphalis: et hec eſt gēma que de-
betur martyribus et omnibus perſeue
rantibus. pſal. Poſuiſti dn̄e in capite
eius coronam de lapide precioſo. Et
apoſtolus. j. Cori. ix. Omnis enim qui
in agone contendit: ab omnib⁹ ſe abſti-
net: et illi quidem corruptibilem coro-
nam accipiant: nos autem incorruptū
Quarta corona eſt glorie immortalis
& hec eſt ſtellea que debetur felicibus
Apo. xij. In capite eius corona duode
cim ſtellarum. Corona ſtellea eſt felici
tas eterna de quibus dicetur infra in
vltima dieta vbi tanget de gloria para
diſi. Hac corona coronant perſeueran
tes: quia vt dicit ſaluator. Qui perſe-
uerauerit vſq in finem ſaluus erit.

Sextus fructus eſt fruct⁹ bonita
tis: de iſto fructu actū eſt in tra-
ctatu de beatitudinibus in capitulo de
mia: & ideo de ipſo nihil ē dicendū niſi
q quattuor ſunt de qb⁹ bonitas predi-
cat. Eſt em̄ bonitas nature ꝯgregātꝫ/
fortune adorātis/ grē reformātis/ glie
quietantis. de qb⁹ dr̄ Gen̄. j. Vidit de⁹
cūcta q̄ fecerat ſcz bona nature/ bona
fortune/ bona grē/ bona glorie/ et erant
valde bona.

¶ De benignitate. ca. xlv.

Septim⁹ fructus eſt fruct⁹
benignitatꝫ. De iſto fructu
ſimiliter dictū eſt i tracta-
tu de beatitudinibus in ca
pitulo de miſericordia: et
ideo nihil ad pn̄s dicēdū ē de ipſo niſi
q quattuor ſunt que ad benignitatem
nos inducunt: ſcz preceptum quod in-
ducitur vel imponitur: exemplum qd
proponitur: ſupplicium quod euadit:
ſtipendium vel premium quod acqui-
ritur. ¶ Primo debet nos mouere ad
benignitatem preceptum quod a chri-
ſto inducitur vel imponitur. vnde dici-
tur Luc. vj. Eſtote miſericordes: ſicut
pater veſter miſericors eſt. ¶ Secun-
do debet nos mouere exemplum quod
ab ipſo proponitur de ſamaritana.
¶ Tertio debz nos mouere ſuppliciū
inferni quod euadit: q2 iudiciū ſine mi
ſericordia fiet illi qui non fecerit miam
¶ Quarto mouet nos premiū quod i
celo acquiritur. vnde in Mat. v. Bea-
ti miſericordes &c.

¶ De manſuetudine.

Capitulum. xlvj.

Octauus fruct⁹ eſt fruct⁹
manſuetudinis de quo ſu-
pra dictum eſt in tractatu
de beatitudinibus in capi
tulo de mititate: ideo de
ipſa parū eſt hic dicendū. Et breuiter
eſt notandum q manſueti clarius in-
formantur: rarius impugnantur: alti⁹
eleuantur: amplius venerantur.
¶ Primo igit manſueti clarius infor
mant exēplum de diſcipulis. vnde Ia
cobus in canonica ſua. In manſuetu-
dine ſuſcipite inſitum verbum.
¶ Secūdo māſueti rarius ipugnant
ſicut em̄ videmus cōiter q nō ipugnan
tur niſi caſtra alta & alti⁹ eleuata: ſic ēt
videmus q leo & canis non inuadunt
hominē ſi inueniant ipſum iacentem vl
ſedentem ſupra terram. vnde pſal. Mā
ſueti hereditabunt terram: et delecta-
buntur in multitudine pacis.
¶ Tertio altius eleuant: ſic patet de
chriſto q venit ad nos manſuet⁹. Mat.

xxj. ſicut patet de beata virgine ⁊ multis alijs. vnde pſal. Exurget in iudicio deus ⁊ ſaluet omnes mãſuetos terre.

¶ Quarto manſueti amplius honorãtur. Exemplum habemus a chriſto de recũbere in nouiſſimo loco. vnde pſal. Suſcipiet dñs manſuetos.

¶ De Fide. Cap. xlvij.

Nonus fruct⁹ eſt fides de quo dictum eſt in tractatu de virtutib⁹ in capitulo de fide: et ideo nihil aliud eſt dicẽdũ: niſi ꝙ fides ẽ ſicut fundamentũ ad ſuſtinẽdũ: ſicut armatura ad euadendum: ſicut argumẽtũ ad cõcludendũ: ſicut inſtrumentũ ad aſcendendũ. ¶ Primo igiť fides eſt ſicut fundamentũ ad ſuſtinẽdũ. Sicut eñi videm⁹ ꝙ natura qñ vult ꝓducere plãtã primo ponit radicẽ: ſiľr qñ domificator facit domũ: primo ponit fũdamentũ. Similiter in moralibus ſi aliqͥs velit edificare bona opa dꝫ ſupponere fidem que eſt vt petra duriſſima ⁊ toti⁹ ſpũalis edificij fundamentũ. Et iõ dixit dñs petro. Mat. xvj. Super hãc petrã edificabo eccleſiã meã. Et nota ꝙ dixit ſup hanc: qꝛ fũdamẽtũ aliđ nẽo põt ponere: niſi illud qđ poſitũ eſt xp̄s ieſus. j. Cor. iij. Et iõ ſi qͥs edificat: ſup illud fundamẽtũ edificet qꝛ ait ap̄lus. Sine fide ipoſſibile eſt placere deo.

¶ Scđo fides ẽ armamẽtũ ad euadẽdũ: eſt eñi ſicut ſcutũ militare: ſcutũ autẽ militare hꝫ ſupficiẽ ⁊ tres angulos: ⁊ portať a parte ſiniſtra ꝯ aduerſariũ/ ⁊ a parte cordis ad ꝓtegẽdũ ipm: ⁊ ratione ſigni hꝫ rep̄ſentare deũ: ſic reuera fides catholica eſt ad repellendum aduerſariũ cũ trib⁹ caternis ad ꝓtegẽdũ animũ cũ trib⁹ potẽtijs ad cõfitẽdũ deũ i trib⁹ pſonis. vñ ait ap̄ls. Ephe. vj In omnibus ſumentes ſcutũ fidei ⁊c.

¶ Tertio fides ẽ ſicut argumẽtũ ad cõcludẽdũ nõ ſicut argumẽtũ dyalecticũ qđ procedit ex ꝓbabilibus: aut ſicut argumẽtũ tentatiuũ: qđ ꝓcedit ex his q̃ videnť probabilia ⁊ nõ ſunt: ſꝫ eſt argumẽtũ apotheticũ. i. faciẽs ſcire. Nũqͣ eñi aliqͥs ſapiens per ſuã ſciẽtiã potuit peruenire ad tantã ſcientiam de deo ⁊ creaturis: ad quantã venit ſimplex piſcator petr⁹: cũ dixit. Tu es chriſt⁹ fili⁹ dei viui. Unde per iſtud argumẽtum probatur vnitas diuine eſſentie/ trinitas perſonarum/ vnitas prime cauſe/ ⁊ multiplicitas creaturarum/ pietas miſericordie/ multiplicitas gratiarum: ⁊ multa alia q̃ xp̄us et eius diſcipuli per iſtud argumentũ demõſtrabant. Nam per illud argumentũ ꝓbatur demonſtratiue illuminatio cecorum/ ambulatio claudorum/ auditus ſurdorũ/ locutio mutorũ/ erectio ſiue extenſio aridorum/ ſuſcitatio mortuorum. Et ideo dicebat chriſtus in Mat. Si opera non feciſſet in eis que nemo alius fecit peccatum nõ haberent. Et ideo volẽs apoſtolus diffinire fidem ait. Fides ẽ ſubſtantia rerum ſperandarũ argumentũ non apparentium. Heb. xj.

¶ Quarto fides eſt ſicut inſtrumẽtũ adſcãdendum: videmus eñi ꝙ naturaliter omnis res habet locum propriũ ad quẽ naturaliter tendit per ſuam naturam: ſicut grauia habent locũ deorſum ad quẽ per naturam grauitatis naturaliter deſcendũt. Leuia autem habent locum ſurſum: ad quem per naturam leuitatis naturaliter aſcendunt. Homo cũ ſit omniũ creaturarũ corporalium nobilior: habꝫ locum ſuper omnia corpora: ad quẽ locum ante peccatũ poterat per gratiã aſcendere: q̃uis non poſſet per naturã totaliter/ ſed propter peccatũ gratia fuit ſibi ablata et natura totaliť ſauciata: ⁊ ideo ad hoc poſſit ad locum propriũ remeare indiget inſtrumento quodam: quod inſtrumẽtũ null⁹ p ſuã ſapientiã vel vitã potuit fabricare pter xp̄m: q̃ fabricat⁹ eſt auroram ⁊ ſolẽ: iõ oẽs q̃ ſaluati ſunt p miſteriũ ipſi⁹ xp̄i. ſ. p fidẽ ſaluati ſũt: q̃ quidẽ eſt velut vna ſcala per quã ad celũ aſcẽdiť cõtinẽs duodecim grad⁹ . i. duodecim articulos p ap̄los declaratos iuxta nũerũ duodeci celorũ icipiẽdo ex aere q̃ celũ dꝛ vſqꝫ ac celũ empireũ: in q̃ duodenari⁹ nũer⁹ terminať.

Latera aũt iſti⁹ ſcale ſunt diuinitas et humanitas. Iſta aũt ſcala fuit ꝑ xp̃m deũ ⁊ hoĩem fabricata: ſ; nobis fuit ꝑ duodeci aplõs reuelata. Iſta ẽ ſcala quã vidit Iacob pr̃iarcha cui⁹ cacumẽ ꝑtingebat ad celũ: cui ẽt dñs erat inixus ꝑ quã aſcẽdebãt angeli et deſcẽdebãt. De iſta ſcala dicit Aug. i ſmone aſcẽſionis. Aſcẽdam⁹ interim corde .i. fide vt cum dies promiſſus aduenerit: ſequamur i corpe. ❡ De modeſtia.

Decimus fruct⁹ ẽ modeſtia. de iſto fructu in tractatu de tẽperantia dictũ eſt: et ideo ad p̃ns nihil eſt dicendum. ❡ De continentia.

Undecimus fruct⁹ eſt ꝯtinẽtia. de iſto fructu in tractatu de ꝯſilijs i capitulo de caſtitate ſilr̃ dictum eſt.

❡ De caſtitate.

Duodecim⁹ fructus eſt caſtitas. de iſto fructu ſimiliter i tractatu de conſilijs dictũ eſt in ca. de caſtitate et ideo de eo non eſt amplius dicendũ.

Nona dieta.

❡ De generali iudicio.

Capitulum. xlviij.

Poſt tractatũ de fructib⁹ ſp̃us ſancti. de generali ⁊ vltimo iudicio ẽ dicẽdũ. Iſta eſt nona dieta. ſ. a fructib⁹ bonorũ operũ venire ad iudiciũ extremũ. De generali iudicio quattuor ſpecialiter ſunt notãda: ſc; ſigna q̃ p̃mittẽtur: ſcripta q̃ aperient̃: v̾ba q̃ dicent̃: facta que ſequent̃. ❡ Signa que premittẽtur erunt ſicut quedã peremptoria citatio. ❡ Scripta. ſ. libri q̃ aperientur: erunt ſicut quedam acta ⁊ ꝓceſſus recitatio: ⁊ teſtiũ publicatio. ❡ Verba q̃ dicent̃: erũt ſicut q̃dã ſnĩe ꝓmulgatio ❡ Facta que ſequent̃ erunt ſicut quedam late ⁊ ꝓmulgate ſnĩe executio.

❡ Primo igit̃ p̃cedent illud iudiciũ, vt d; Marci. xiij. Signa ſicut q̃dã citatio peremptoria: que ſigna dicit Hieronim⁹ ſe reperiſſe in hiſtorijs hebreoꝝ.

❡ Prima die eriget ſe mare quindecim cubitis ſuper altitudinem montiũ ſtans in loco ſuo quaſi murus.

❡ Secunda die deſcẽdet ita ꝙ vix poterit videri.

❡ Tertia die piſces ⁊ marine belue apparẽtes ſuper mare: dabunt mugit⁹ vſq; ad celum.

❡ Quarta die ardebit mare et aqua.

❡ Quinta die herbe et arbores dabũt rorem ſanguineum.

❡ Sexta die ruent edificia.

❡ Septia die petre adinuicẽ collidentur ⁊ in octo ptes ſcindent̃: et vna q̃q; pars collidet aliam: et non ſciet homo ſonum illum/ ſed tãtum deus.

❡ Octaua die fiet g̃nalis t̃remot⁹/ q̃ tãtus erit: vt d; ꝙ null⁹ hõ v̾l aĩal aliq̃d ſtare poterit ⁊ ad terrã oĩa ꝓſternent̃.

❡ Nona die cõquaſſabit̃ tota t̃ra: ⁊ oẽs montes ⁊ colles in puluerẽ redigentur.

❡ Decima die exibũt homines de cauernis terre ⁊ ibũt velut amentes: nec poterunt ſibi mutuo loqui.

❡ Undecia die reſurgẽt oĩa oſſa mortuorũ: et ſtabũt ſup ſepulchra: oĩa ei ſepulchra apient̃: vt mortui exire valeãt.

❡ Duodecima die cadent ſtelle de celo. In hac eñ duodecima die dicit̃ ꝙ aĩalia cũcta venient ad cãpos mugientia/ nõ guſtantia/ nec bibentia.

❡ Tertiadecia die morient̃ hoĩes viuẽtes: vt cũ mortuis reſurgant.

❡ Quartadecia die ardebit celum ⁊ terra: ⁊ ſuperficies terre ⁊ aeris.

❡ Quitadecia die fiet celũ nouum: ⁊ t̃ra noua ⁊ reſurgẽt mortui ſm̃ v̾tutes: merita ⁊ demerita recepturi. Iſta eñ ſigna erũt ſicut dcĩm ẽ q̃dã peremptoria citatio ⁊ t̃ribil̾ cũ executiõe ſnĩe ſine oĩ excuſatiõe ad iudiciũ vocatio ⁊ ꝑconiʒatio. vñ dr̃ apl̾s. i. Theſſalo. iiij. Ipſe dñs i iuſſu: ⁊ voce archãgeli ⁊ in tuba dei dſcẽdet de celo. De iſta t̃ribili citatiõe dr̃ hieronym⁹. Siue comedã ſiue bibã ſiue aliq̃d aliđ faciã ſp v̾r ſonare illa terribil̾ tuba i auribus meis. Surgite mortui venite ad iudicium. Et Iob. xxviij. q̃d faciã cũ reſurgã ad iudiciũ.

¶ Secũdo ĩ illo tremẽdo iudicio aperietur ſcripta ſicut quedã acta. Et nota ꝙ ibi aperient̃ tria ſcripta ſolẽnia et autentica: ⁊ ſine omni calũnia: ſcꝫ liber paſſionis dominice: liber cõſcientie: liber vite. ¶ Primo aperientur q̃ſi q̃dã acta. ſ. liber paſſionis dñice ĩ quo ſunt ſcꝫ crux: claui: lancea: corona ſpinea: ⁊ ĩ carne chꝛiſti cicatrices ⁊ xp̃i vulnera vt dicit Criſoſto. ⁊ nõ erit tunc neceſſitas accuſationis cũ viderit quilibꝫ crucem et ipſum chꝛiſtũ habentem in corpoꝛe ſuo teſtimonia paſſionis. vnde dicitur Math. xxiiij. Tunc apparebit ſignũ filij hominis in celo. ¶ Secundo aperientur libꝛi conſcientie. Et nota ꝙ liber cõſciẽtiarũ cõtinebit tria capitula ſcꝫ cogitationes. quia dicit̃ Sap. j. In cogitatiõibus impij interrogatio erit. Cõtinebit etiã verba ⁊ locutiones ocioſas vt dicitur Math. xij. De omni verbo ocioſo quod locutus fuerit hõ: reddet rationẽ in die iudicij. Continebit etiã liber ille facta et operationes: et dicit̃ Eccleſiaſtes vltimo. Cuncta q̃ fiunt adducet dñs in iudicio pꝛo omni errato: ſiue bonum ſiue malũ ſit: bonũ ſcꝫ omiſſum et malũ commiſſum.

¶ Tertio aperietur liber vite id ẽ xp̃s cuiꝰ ꝟtute manifeſtabũt̃ ſecreta cõſciẽtiarũ vnius ad alterũ ſicut dicit apl's j. Coꝛin. iiij. Nolite ante tp̃us iudicare quouſqꝫ veniat dies dñi ⁊c̃. De iſtis libꝛis dicitur Apocalipſis. xix. Iudicati ſunt moꝛtui ex his que ſcripta ſunt ĩ libꝛo ſm̃ opa ipoꝝ. ¶ Tertio ĩ illo tremẽdo iudicio verba iudicis pꝛomulgabuntur ſicut ſententia diffinitiua. Unde nota in iſta ſententia ſpecialiter tria ¶ Primo cauſe magnitudinẽ ſiue immenſitatem/ de qua erit illa ſententia: qꝛ non erit pecunie vel poſſeſſionis terrene ſed dãnatiõis vel ſaluatiõis eterne: illi vero qui obtinebunt mutabunt̃ ad poſſeſſionem hereditatis eterne qꝛ dicitur Matthei. xxv. Et ibunt hij in ſupplicium eternũ: illi ꝟo invitã eternã ¶ Secundo nota in iſto iudicio auditoꝛum multitudinem vel curie ſolẽnitatem: in cuius conſpectu repꝛobi confundent̃: totus eñi mundus cõgregabitur/ omnes angeli de celo / oẽs homines de mũdo/ omnes diaboli de inferno. vt dꝛ Mat. xxv. Congregabunt̃ ante eum omnes gentes. Et ideo eſt bonum cõſilium cum homine qui de iure ſuo diffidit ante diem ſententie periculoſe corã ſacerdote de cõpoſitione tractare. vnde dicit ſapiens Eccl'iaſtici. xviij. Ante iudiciũ para iuſticiam.

¶ Tertio in illo iudicio tam tremẽdo vel ſñia tremẽda iudicis nota ſeueritatem vel inflexibilitatem. vnde dicitur Malachie. iij. Et quis poterit cogitare diem aduentus eius: aut quis ſtabit ad videndũ eum: Tanta nãqꝫ erit tũc iudicis ſeueritas et inflexibilitas: ꝙ ſi btã virgo et oẽs angeli et ſcĩ et ſcẽ genua flecterẽt ⁊ cũ lachꝛymis oꝛarent ꝓ aliquo qui eſſet in moꝛtali peccato iudex non exaudiret eos. qꝛ dꝛ Puer. vj. Zelus et furoꝛ viri non parcet in die iudicij nec acquieſcet cuiuſcũqꝫ pꝛecibus nec ſuſcipiet ꝓ redẽptõe dona plurima ¶ Quarto ⁊ vltĩo ĩ iſto tremẽdo iudicio facta ſtatĩ executiõi dabunt̃. De executiõe illiꝰ ſñie nota ſpẽlit̃ tria. ¶ Pꝛĩo multitudinẽ ⁊ potẽtiã miniſtroꝝ q̃ parati erũt ad ꝟbũ iudicꝭ exequẽdũ qꝛ dꝛ Mat. xij. In ꝯſũmatiõe ſeculi exibũt ãgeli ⁊ ſepabũt malos de medio iuſtoꝝ: ⁊ mittẽt eos in caminũ ignis: ibi erit fletꝰ ⁊ ſtridoꝛ dẽtiũ. ¶ Scđo ĩ iſta executõe nota ĩpotẽtiã ⁊ ãguſtiã repꝛoboꝝ qꝛ nll'a erit via ad euadẽdũ. vñ dt Aug. O q̃ anguſte erũt vndiqꝫ repꝛoboꝝ vie: ſupius tũc erit iudex iratꝰ, inferiꝰ chaos, inferni hoꝛrẽdũ a dextris accuſãtia pctã: a ſiniſtris ĩfinita demonia ad ſuppliciũ trahẽtia: itꝰ ꝯſcia vrẽs foꝛis mũdꝰ ardens: miſer pctõꝛ ſic depꝛehenſus q̃ effugiet: latere erit ĩpoſſibile/ appere ĩtolerabile. Et iõ dꝛ Apocalip. ix. ꝙ deſiderabũt hoĩes moꝛtẽ et moꝛs fugiet ab eis. ¶ Tertio nota in iſta executiõe defectũ ⁊ carẽtiã oĩꝫ auxilioꝛũ: tũc eĩ xp̃s q̃ tm̃ miſericoꝛs ẽ ꝙ pꝛo peccatoꝛibus tradidit ſemetipſm/ ridebit in dãnatione eoꝛũ. In cuiꝰ pſona dꝛ Puer. j. Ego q̃qꝫ ĩ interitu vr̃o ri

debo. Sācti etiā oēs q̄ ſe ꝓ ſalute oīm morti expoſuerūt nō cōpatientur tūc miſerie reproboꝝ ſ; poti⁹ gaudebūt in dānatione eoꝝ. qꝛ dr̄ in pſal. Letabit̄ iuſtus cū viderit vindictā ⁊c̄. Sicut enī nunc eſt tp̄s clemētie: ſic erit tunc tp̄s vltionis ⁊ vindicte: ſicut dr̄ in pſal. Cū accepero tp̄s: ego iuſticias iudicabo. Et hec de iudicio vltio dicta ſufficiāt.

¶ De penis īferni. ca. xlix.

Poſt tractatū generalis iudicij/ ſequit̄ videre de penis inferni et gloria paradiſi. Iſta enī eſt vltima dieta ſc; a iudicio ad infernū vel ad celū. Nā reprobi faciunt peſſimā dietā: de iudicio ad eternū ſuppliciū. Iuſti vero faciunt optimā dietā a iudicio ad regnū eternū. ¶ Primo igit̄ dicendū eſt de penis ⁊ ſupplicijs reproboꝝ: de quib⁹ notanda ſunt quinqꝫ. Primo penarū acerbitas. Secūdo penarū diuerſitas Tertio penarū diuturnitas. Quarto penarū vniuerſitas. Quinto penarū inutilitas. ¶ Primo igit̄ pene reproboꝝ erunt acerbiſſime ⁊ intolerabiles Grauiſſima enī pena q̄ in hoc mundo poteſt tollerari/ minoꝛ eſt pena purgatorij. vt dicit Augu. in quodā ſermone quāto magis pena inferni. In ſignum hui⁹ vehemētis doloris dicit ſaluatoꝛ in euāgelio. Ibi erit fletus ⁊ ſtridoꝛ dētium. ¶ Secundo pene inferni erunt diuerſe. Unde nota ꝙ in ſacra ſcriptura inueniunt̄ nouem pene. Prima pena eſt ignis. Secunda pena eſt vermis Ignis ardebit carnē: vermis ardebit mentem. De iſtis duabus ſimul dicit̄. Eſaye vltimo. Uermis eoꝛum non morietur. ⁊ ignis non extinguetur. Tertia pena ē fetoꝛ. vt dicit̄ in pſal. Ignis ſulphur ⁊ ſpūs ꝓcellarū ps calicis eorū. i. pene eoꝝ. Quarta pena eſt frig⁹ quia dicit̄ Iob. xxiiij. Tranſibunt ab aquis niuium ad caloꝛem nimium: qꝛ erit maxima pena mutatio ſubita: qꝛ natura mutationes non patitur repentinas. vt dicit ypocras. Quinta pena erit fames maxima. Iuxta illud Eſa. lxv. Serui mei comedent. ⁊ vos eſurietis. Ibi namqꝫ eſt tanta inopia: ꝙ neqꝫ guttā aque poterūt habere: vt legitur Luce. xvj. de diuite epulōe ſepulto in inferno. Unde Gregori⁹. Guttam aq̄ petijt: qui micā panis lazaro negauit Maxima pena erit fames/ que ibi erit et magis moꝛtalis eſt carentia viſionis diuine. Unde dicit Gre. Inmoꝛtalis ibi fames interficit: qꝛ faciē ſuam ſaluatoꝛ eis abſcōdit. Sexta pena eſt toꝛtoꝛ vel potius toꝛtoꝛes: qꝛ dicit̄ Mat. xviij. Tradidit eum toꝛtoꝛibus/ donec redderet vniuerſum debitum. Septima pena eſt hoꝛroꝛ. vnde Iob. x. Ubi nullus oꝛdo: ſed ſempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. ⁊ iſta erit maxima pena: qꝛ videmus ſi nūc appareret nobis vnus ſolus diabolus magnus hoꝛroꝛ/ ⁊ quaſi intolerabilis eſſet/ q̄d ergo erit tunc cū tot hoꝛribiles apparebūt: Octaua pena erit tenebra/ in qua incarcerabūtur ⁊ ligabuntur reprobi: qꝛ dicitur Mat. xxij. Ligatis manib⁹ ⁊ pedibus eius: proijcite eū in tenebras exterioꝛes. Et Gregoꝛius in moꝛali. Ignis īfernalis concremationem habet: ⁊ non lucem. Nona pena ⁊ quaſi principalis erit doloꝛ: qꝛ in illis penis nō ſolum erit acerbitas ſed contrarietas. Unde vt dicit Gregoꝛius in moꝛalib⁹ libꝛo. ix. Hoꝛrēdum enī erit reprobis ibi doloꝛ cū foꝛmidine/ flamma cū obſcuritate/ moꝛs ſine moꝛte. finis ſine fine. defectus ſine defectu: qꝛ ⁊ moꝛs viuit ⁊ finis ſemꝑ īcipit: ⁊ defect⁹ deficere neſcit. Moꝛs perimit ⁊ non extinguit/ ⁊ doloꝛ cruciat ⁊ pauoꝛē nō purgat. Et ratio eſt: qꝛ cū peccatoꝛ ⁊ diabol⁹ in culpa cōſentiant iuſtū eſt vt creature in reproboꝛum pena conueniant. Et notandū ꝙ a diuerſis cauſis ipſis reprobis ineſt doloꝛ.

Sunt autem quattuoꝛ cauſe doloꝛis. ¶ Prima eſt qꝛ amiſerunt bona temporalia huius mundi. vnde pſal. Cum interierit hō non ſumet oīa: nec deſcen

det cum eo gloria eius. ¶ Secunda
causa est: qꝛ tēpus perdiderunt. Unde
Hiere. j. Transijt estas/ ⁊ facta est mes
sis: ⁊ nō saluati sumus. Damnati nāqꝫ
darent libenter totum mundū pro vno
momento tēporis: si possent habere ad
penitendum. ¶ Tertia causa est: qꝛ vi
sionem ⁊ gloriā dei perdiderunt. vnde
dicit crisostomus/ ꝙ oēs gehenne cru-
ciatus sunt carentia visionis dei.
¶ Quarta causa est: qꝛ inferni vilita-
tem ⁊ miseriā acquisierunt. Est enī lo-
cus infernalis tenebrosus ⁊ penurios⁹
quod erit maxima pena diuitib⁹ ⁊ ho
minibus voluptuosis et magnatibus:
qꝛ in vita habuerunt domos sine fumo
et ibi erit fumus continuus: qꝛ dicit.
Esa. xlv. Fumus erunt in furore meo.
De istis penis dicit Ber. in sermōe de
negocio spirituali. O gehēnalis regio
fugienda vbi ignis ardens/ frig⁹ vrēs/
vermis immortalis/ fetor itollerabilis
mallei percutientes/ tenebre palpabi-
les/ cōfusio peccatorū/ innodatio vin-
culorum/ horribilis facies demonū/ to
tus tremor ad hmōi regilionis memo-
riam. ¶ Tertio est ibidem penarū diu
turnitas. Pene enim infernales erunt
diuturne: imo sempiterne: qꝛ dr̄ Esaie.
xxxiij. Quis ex vobis poterit habita-
re cū ardoribus sempiternis. et Mat.
xxv. Discedite a me maledicti in ignē
eternū. Dicit Greg. ꝙ ad magnā iusti-
ciam iudicis pertinet vt nunqꝫ careāt
supplicio qui nunqꝫ dum viuerent vo-
luerūt carere peccato. Et illud est sum
me horrendū ī ista pena ꝙ sit maxima
et eterna. Si enī damnati singulis die
bus flerent ⁊ in fletu emitterent modi-
cam lachrymā: plus de aqua per pro-
cessum tēporis de oculis vnius dāna-
ti exiret q̄ꝫ sit aqua totius mundi. Cu-
ius probatio est: qꝛ illa aqua est infini-
ta aqua autē totius mundi est finita.
¶ Quarto est in inferno penarū vni-
uersitas. Sunt enī quidā dicere volen-
tes ꝙ in inferno vniuerse partes hoīs
tā corporis q̄ꝫ aīe post diē iudicij erūt
in igne. qꝛ dr̄ in Mat. Timete eum qui
postqꝫ occiderit/ pōt corpus ⁊ aīam p-
dere in gehennā ignis. Nunc aūt vide-
mus ꝙ hō non posset sine maximo tor-
mento ignē in parte vnius digiti susti-
nere per vnā horā: q̄tus ergo erit do-
lor qn̄ tot⁹ homo ardebit in igne. Un-
de in signū istius maximi doloris dicit
saluator frequenter in euangelio. Ibi
erit fletus ⁊ stridor dentiū. ¶ Quinto
⁊ vltimo iste pene infernales erūt inuti
les ⁊ infructuose. Pena enī p̄sentis vi
te breuis est: leuis ⁊ fructuosa: sed fu
tura est lōgissima ⁊ grauissima ⁊ infru
ctuosa: qꝛ si dānatus flēdo tantū de la-
chrymis emitteret q̄tū est de aq̄ in ma
ri: non sufficeret ad lauandū maculam
vnius peccati mortalis. Erunt tn̄ itra
se penitentiā agētes ⁊ pre angustia spi
ritus gementes: vt dicit Sapiē. v. ⁊ tn̄
infructuose: qꝛ in inferno erit stimulus
penitētie: nulla tn̄ erit correctio volun
tatis. Exemplū de sancto patre q̄ ora-
uit ꝓ diabolo ⁊ responsione dn̄i ⁊ obsti
natione diaboli. Et hec de penis infer
ni dicta sufficiant.

¶ De gloria paradisi. ca. l.

POst tractatum de penis in
ferni sequit vltimo videre
de gloria paradisi. Hec enī
est finis vltime diete: qꝛ fi-
nis est oīm desideriorū de
qua ad presens tria sunt dicenda: scilꝫ
Ualor inpreciabilis. Decor inestima-
bilis. Honor infrāgibilis. ¶ Primo
igit istius glorie celestis est valor imp-
ciabilis: qꝛ dicit Esa. lxiiij. Ocul⁹ non
vidit deus absqꝫ te q̄ preparasti dilige-
tibus te. Et illud apl'i. j. Cor. v. Ocul⁹
non vidit nec auris audiuit nec in cor
hoīs ascendit q̄ preparauit de⁹ dilige-
tibus se. Ualor aūt istius glorie celestꝫ
attendit in hoc ꝙ ita care de⁹ vendat
eā suis amicis. Constitit ei petro mar-
tyriū crucis: paulo cōstitit decollatio-
nē capitis. Est aūt verissimū ⁊ certum
ꝙ deus nō decipiet vnū amicorū suorꝫ
⁊ quod pl⁹ est ipse xp̄s emit gloriā illā
pro amicis sub tormento ⁊ ignominia
crucis. Est enī certissimū ꝙ deus pa-
ter nō decipiet vnigenitū filium suum.

in emēdo illud regnū. Cum ergo illud
regnū tm̄ conſtitit filio dei ꝛ alijs eius
amicis certum eſt ꝙ res maxima eſt ꝛ
inp̄ciabilis valoris. vnde. j. Cor. vj.
Empti enī eſtis magno p̄cio/ glorifi-
cate ꝛ portate deū in corpore veſtro.
¶ Secundo gloria illa celeſtis eſt de-
coris ieſtimabilis. vn̄ Eccli. xliij. Pul
chritudinē coloris eius admirabit ſen
ſus. Ex duob⁹ poteſt colligi decor illi⁹
regni. ¶ Primo ex decore rerū natu-
raliū inferiorū quas deus vult ita de-
corare ſicut videmus ꝙ liliū in hyeme
apparet vile et poſtea decorat in vere
ꝛ eſtate. vnde dicit Mat. vj. Conſide-
rate lilia agri ꝛc. ¶ Secūdo apparet
decor illi⁹ glorie ex reb⁹ artificialibus
ſicut videmus ꝙ ligna/ lapides ꝛ me-
talla per ſe vident vilia et q̄ſi terra ſed
efficiunt per artificē pulchra ꝛ ſplēdi-
da quādo ſunt polita ꝛ deaurata: quā
tum igitur faciet ſummus artifex cu-
ius ſapientia eſt infinita in decorādis
amicis ſuis beatis in illa celeſti gloria.
Ideo dicit Mat. vj. Si fenū agri qḋ
hodie eſt/ ꝛ cras in clibanū mittit/ de⁹
ſic veſtit q̄to magis vos modice fidei.
¶ Tertio glia celeſtis eſt honoris iſu-
perabilis. quod probatur ex quattuor
¶ Primo qꝛ oēs ſancti erūt reges ſue
voluntatis oīpotentes. vt dicit Anſel.
Ideo dr̄ Mat. xxv. Venite benedicti
patris mei p̄cipite regnū qḋ vobis pa-
ratū eſt ab. ꝛc. ¶ Scḋo qꝛ oēs erunt fi
lij chariſſimi ꝛ herēdes dei/ ꝛ coherēdes
xp̄i. vt dicit ad Ro. viij. ¶ Tertio qꝛ
erunt oēs quaſi dn̄i. xp̄s etiā in ꝓpria
pſona honorabit eos: qꝛ dicit Luc. xij.
Precinget ſe: ſcꝫ xp̄s ꝛ trāſiens mini-
ſtrabit illis ꝛ faciet illos diſcumbere.
Sicut filius regis cōſueuit in propria
pſona ſeruire qn̄ vult multum ſuos no
biles honorare. ¶ Quarto qꝛ oēs erūt
dij ſicut dr̄ in pſal. Ego dixi dij eſtis:
et filij excelſi oēs. Et hoc qꝛ diuinitas
erit in ſanctis ex multitudine vel ma-
gnitudine dilectionis que trāſformat
amantem in amatum. vt dicit Augu.
Et philoſophus dicit. Vnuſquiſqꝫ ta-
lis eſt quale eſt dilectum. Si autē ter-
ram diligis/ terra es: ſi autē deum dili
gis/ quid dicam. deus erit non audeo
dicere ex me: ſed per ſcripturam. que
dicit. Ego dixi dij eſtis: ꝛ filij excelſi
omnes. Item in illa celeſti curia conſi
dero alia tria: ſcꝫ Locum ſumme glo-
rioſum. Sertū ſumme ſpecioſum. Fru
ctum ſumme copioſum. ¶ Primo igi
tur in illo celeſti regno ē locus ſumme
glorioſus: qꝛ quilibet ſanctus erit in lo
co. in quo eſt ipſe dei filius. quia dicit
Johā. xij. Ubi ſum ego: illic ꝛ miniſter
meus erit. Secundo in illo celeſti re-
gno eſt ſertum ſpecioſum vel corona.
dicit in pſal. de quolibet ſancto. Po-
ſuiſti in capite eius coronā de lapide
precioſo. Iſte lapis eſt margarita illa
quā qui inuenit/ vendit oīa/ ꝛ emit eā.
vt dicit Mat. xiij. Et nota ꝙ duplex
eſt corona ſanctorum: ſcilicet aurea et
aureola. Aurea dicitur premium ſub-
ſtantiale: quod conſiſtit in tribus: ſcili-
cet in viſione dei clariſſima in fruitio-
ne ſuauiſſima/ in intentione ſecuriſſi-
ma. De qua dicitur Eccleſiaſtici. xlv.
Corona aurea ſuper mitram eius que
eſt ornatus pontificum. Quia omnes
ſancti non ſolum erunt reges omnipo-
tentes ſue voluntatis: ſed etiam erunt
ſacerdotes ꝛ pontifices. offerētes deo
ſemper ſacrificium laudis. Et ideo di-
citur Apoc. v. Feciſti nos deo regnū ꝛ
ſacerdotes. Alia corona dicitur aureo
la: id eſt cornula parua. ꝛ iſta aureola
ſm̄ doctores dicitur quedā gloria ac-
cidentalis que debetur ſanctis ratio-
ne operis excellentis. datur enī tribus
generibus operum. Datur enim virgi-
nibus: ꝛ hec eſt florea. Datur marty-
bus ꝛ hec eſt gemmea. Doctoribus: et
hec eſt ſtellea. Aureola florea dat vir-
ginibus: quia honore virginitatis flo-
ruerunt. Unde dicitur in pſal. de vir-
gine virginum chriſto/ et agno quem
virgines ſequunt. Gloria ꝛ honore co-
ronaſti eum. Aureola gemmea datur
martyribus: quia inſtar lapidis fortiſ-
ſimi ex precioſi fuerunt. Unde dicitur
in Pſalm. Poſuiſti in capite eius co-
ronam de lapide precioſo. Aureola

ſtelle daꝛ doctoribus: q2 celeſtia do:
cuerunt. vnde dicit Dan. xij. Qui do:
cti fuerint/ fulgebunt quaſi ſplēdor fir
mamenti: ꝛ qui ad iuſticiā erudierint
multos quaſi ſtelle ī perpetuas eterni:
tates. ¶ Et de muliere glorioſa dicit
Apo. xij. ꝙ erat amicta ſole/ ꝛ luna ſub
pedib⁹ ei⁹: ꝛ in capite eius corona ſtel:
larū duodecim. Mulier amicta ſole/ ē
aīa doctoris iuſticie ꝛ ſapiētie diuine
q̄ eſt in charitate: ꝛ luna ſub pedib⁹ ei⁹
q2 affectiones q̄ ꝑ pedes figurant: hn̄t
plenā pietatē/ q̄ per lunā intelligit/ q̄
eſt valde humida. Corona ſtellarum ſi
gnat aureolā doctoꝝ. Unde ꝛ erāt ſtel
le duodecim in corona: q2 duodenari⁹
numer⁹ abundās eſt/ in quo intelligit
ꝙ doctrina ſacre ſcripture eſt abundā:
tiſſima oīs iuſticie ſicut fuit doctrina
xp̄i q̄ fuit doctor doctoꝝ đ cui⁹ doctri
na dr̄ ī Mat. Niſi abūdauerit iuſticia
veſtra pluſq̄ ſcribarū ꝛ phariſeorū nō
intrabitis in regnū celoꝝ. Peccatores
aūt ꝛ reprobi q̄ in munditia caſtitatis
nō abūdant vt virgines: nec fortes nec
pſeuerātes fuerunt in amore xp̄i ſicut
martyres nec veritatē portauerūt ī ore
vt doctores aureolā non habent. Et q2
gratiā dei hic nō habuerūt: idcirco au
reolā gloriā ſubſtātialis p̄mij nō habe:
būt: ꝛ ſic oī corona aurea ꝛ aureola ca
rebunt: q̄d aliud erit niſi qđ ꝓ loco co:
rone eterne felicitatis/ coronabunt co
rona eterne calamitatis: iuxta illđ qđ
dicit Eſa. xxij. Coronans coronabit te
tribulatione. Tertio in illa celeſti gl'ia
bn̄dicta erūt fructus optimi ꝛ vberri:
mi. Unde nota ꝙ in ſacra ſcriptura in:
ueniunt tres fruct⁹ differentie. ſ. Fru:
ctus crucis triūphalis Fruct⁹ gratie
ſpiritualis Fruct⁹ glorie immortalis.
ꝛ quilibet eſt in quadruplici numero.
¶ Primo igit ſunt duodecim fruct⁹
crucis ꝛ paſſionis xp̄i. Primus fruct⁹
eſt demonū expectatio: q2 abſtulit eis
totū mundi principatum. Juxta illud
quod dicit Joh. xij. Nunc princeps
mūdi huius eijcietur foras. Secūdus
fructus eſt carceris inferni cōfractio.
vn̄ pſal. Attollite portas p̄ncipes vr̄as
et eleuamini ꝛc. Terti⁹ fruct⁹ eſt mor:
tuorū ꝛ peccatorū ſuſcitatio. vnde dr̄.
j. ad Cor. xv. Sicut in adā oēs moriū:
tur: ita et in xp̄o omnes viuificabunt.
Quartus fruct⁹ eſt captiuorū redem:
ptio. vnde. j. Cor. vj. Empti eni eſtis ꝑ:
cio magno: glorificate ꝛc. Quint⁹ fru:
ctus eſt inqnatorū mundatio. Unde
Apo. j. Dilexit nos ꝛ lauit nos ī ſangui
ne ſuo. Sextus fruct⁹ eſt cecorum illu
minatio. Unde Eſa. xxxv. Tunc ape:
rientur oculi cecoꝝ. Septimus fruct⁹
eſt tepidorū ꝛ frigidorū calefactio. vn̄
pſal. Non eſt q̄ ſe abſcōdat a calore ei⁹.
Octauus fruct⁹ eſt deformium ꝛ tur
pium decoratio. vn̄ in pſal. Aſperges
me dn̄e yſopo ꝛ mundabor lauabis me
ꝛ ſup niuē dealbabor. Nonus fructus
eſt ſitibundoꝝ vel ſitientiū potatio ꝛ re
creatio. Joh. vj. Sanguis me⁹ vere eſt
potus. Decimus fruct⁹ eſt patris pla:
catio. vn̄ Hebre. xij. Acceſſiſtis ad ſan:
guinis aſperſionē melius clamantē q̄
abel clamauit vindictā. iuxta illud qđ
dicit Gen. iiij. Ecce vox ſanguinis fra
tris tui abel clamat ad me de terra. ſ.
iuſticiā ꝛ vindictā peccati. ſed ſanguis
xp̄i clamat meli⁹ ſcz miam: q2 pctōres
deo p̄ri recōſiliauit. Undecim⁹ fruct⁹
eſt ianue paradiſi apertio. vnde Gen.
xxviij. Non eſt hic ali⁹ niſi dom⁹ dei ꝛ
porta celi: q̄. ſ. facta eſt aperta in aper:
tione lateris xp̄i. Eodem nāq̄ tēpore
aperta eſt porta paradiſi dn̄o: ſcz mo:
riente: que clauſa fuerat adam preua:
ricāte in hora nona. Duodecimus fru
ctus eſt hereditatis celi acq̄ſitio ꝛ con
firmatio: q2 vt dicit Mat. xxvj. Hic eſt
ſanguis noui teſtamenti. In veteri te:
ſtamento ſanguine conferebant terre:
na: in ſanguine aūt noui teſtamenti/ id
eſt paſſionis confert hereditas eterna
De iſto fructu multiplici dicit in pſal:
mo. Et erit ſcz crux chriſti tanq̄ lignū
quod plantatum eſt ſecus decurſus
aquarum id eſt gratiarū abūdantiam
que ſine menſura fuerunt in chriſto: qđ
fructum ſuum dabit in tempore ſuo:
id eſt tempore mortis ſue ſacratiſſime
et benedicte.

¶ Secundo ſunt duodecim fructus gratie ſpiritualis de q̄b⁹ dicit̄ Gal.v. Fructus aūt ſpūs ſunt/ charitas/ gaudium/ pax/ patiētia/ longanimitas/ bonitas/ benignitas/ manſuetudo/ fides/ modeſtia/ cōtinētia/ caſtitas: ⁊ de iſtis duodeci fructib⁹ dictū eſt ſuperi⁹ ī tractatu de fructibus ſpiritusſancti: ideo nihil ad p̄ſens addem⁹. ¶ Tertio ſunt duodecim fructus glorie immortalis. ¶ Primus fructus eſt ſanitas abſq3 infirmitate pſal. qui ſanat omnes infirmitates tuas. ¶ Secundus fruct⁹ eſt iuuentus ſine ſenectute. vñ pſal. Renouabitur vt aquile iuuētus tua. i. chriſti qꝛ in etate xp̄i id eſt. xxxij. annorū ſemꝑ manebūt ſancti. vt dicit ap̄ls Ephe. iiij. donec occurram⁹ oēs in virum perfectum in mēſurā etatis plenitudinis chriſti. ¶ Tertius fruct⁹ eſt ſatietas ſine faſtidio. vnde pſal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. ¶ Quart⁹ eſt libertas ſine ſeruitute. vnde Rom. viij. Creatura liberabit̄ a ſeruitute corruptionis in libertatē glorie filiorum dei. ¶ Quintus fructus eſt pulchritudo abſq3 deformitate. vñ apoſtolus. Reformabit corp⁹ humilitatis noſtre configuratū corpori claritat; ſue. ¶ Sextus erit impaſſibilitas vel immortalitas. vnde Eſa. xxv. Precipitabit dñs mortem in ſempiternū. ¶ Septimus erit abundantia ſine indigentia. vnde dicit̄ Deut. viij. Rerū omniū abundātia perfrueris. Octauus eſt pax ſine ꝑturbatione. ¶ Nonus erit ſecuritas abſq3 timore: de his duob⁹ dicit̄ Eſa. xxxij. Sedebit popul⁹ me⁹ in pulchritudine pacis ⁊ in tabernaculis fiducie ⁊ in requie opulenta. ¶ Decimus erit cognitio abſq3 ignorantia. Unde ap̄ls j. Cor. xiij. Uidemus nunc per ſpeculū in enigmate: tunc autē facie ad faciē. ¶ Undecimus eſt gloria ſine ignominia. vnde ap̄ls ad Col. iij. Cum chriſt⁹ apparuerit vita veſtra: tunc ⁊ vos apparebitis cum ipſo in gloria. Duodecimus eſt gaudiū ſine triſticia. Sed de iſto gaudio nota ꝙ ſunt ſex cauſe precipue quare ſancti gaudebunt ſc3 loci amenitas/ quā poſſidebunt: iocunda ſocietas/ in qua regnabunt: corporis glorificatio/ quā habebunt: mundus quē contēpſerunt: infern⁹/ quē euaſerunt. Iſti enī fructus figurant̄ per duodecim fructus ligni vite quod erat in medio paradiſi: vt legit̄ apo. xxij. Fruct⁹ ſumme bonos det nobis xp̄s qui creauit nos in celo. ¶ Item in illa celeſti gloria cōſiderande ſunt alia tria multis ſuſpirijs affectāda: ſc3 Amenisſima ciuitas. Amātiſſima ſocietas. Ampliſſima felicitas. ¶ Primo ergo celeſtis gloria habet amenisſimā ciuitatem. vñ pſal. Glorioſa dicta ſunt de te: ciuitas dei. Unde nota ꝙ ciuitas iſta eſt glorioſiſſima ſpecialiter in tribus. Habet enī figurā valde ſpecioſam. Menſurā ſpacioſam. Structuram valde precioſam. ¶ Primo igitur iſta ciuitas beata eſt in figura valde ſpecioſa. eſt enī in quadrū diſpoſita ⁊ formata: vt dicitur apo. xxj. Ciuitas in quadrum poſita et quadrata figurat ſoliditatē ⁊ ſecuritatem illi⁹ regni celeſtis: ſicut videm⁹ ꝙ figura quadrata ē ſolidior q̄ȝ alia figura. Unde lapides cōſueuerūt quadrari: ⁊ poſtea ī edificio collocari: ita etiā ſumm⁹ artifex deus lapides ſuos. i. viros ſuos ⁊ electos conſueuit quadrare quadratura virtutū: ſc3 prudentia tēperantia/ fortitudine/ ⁊ iuſticia: ⁊ ſic locare in edificio regni celeſtis. ¶ Secūdo ciuitas iſta eſt in menſura valde ſpacioſa. Unde dicit Ber. ꝙ ad litteram quilibet ſanct⁹ ī celo empireo habebit loum ſibi aſſignatū propriū ⁊ ſpecialē magis ſpacioſum q̄ȝ ſit ab oriente vſq3 ad occidentē. De menſura iſtius ciuitatis dicit̄ Apoca. xxj. ꝙ habet ſtadia duodecim milia. Stadium eſt mēſura quinquaginta paſſuum. Quinquagenarius vero numerus in ſacra ſcriptura remiſſionē peccatoꝝ ſignificat. Qꝛ in quinquageſimo anno q̄ dicitur iubileus ſm legem fiebat remiſſio debitoꝝ et reuertebat̄ quilibet ad poſſeſſiones ſuas/ ⁊ ad terram patrū ſuorū: vt dicit̄ Leuiti. xxv. Beata ciuitas iſta bñ mēſurat̄ ꝑ ſtadia/ q̄ continet (vt dictū eſt)

paſſus quinquaginta: q̃ inſtar iubilei
quinquageſimi anni oībus iſtius ciui-
tatis ciuibus primitus peccata dimit-
tunt: ⁊ ſic remiſſis peccatis ad poſſeſ-
ſionem ſuam ⁊ hereditatē eternam ad
quam erant vel ſunt p̄deſtinati facili-
ter reuertunt. Et ideo quilibet homo
debet eſſe ſollicitus de peccatis ſuis p
penitentiā delendis q̃ al'as nō poſſet
eſſe ciuis regni celeſtis. q̃ ibidem dici-
tur. ſ. Apoc. xxi. q̄ non intrabit in eam
aliquid coinquinatū ⁊ faciēs abhomi-
nationē ⁊ immundiciā. Sed valde no
tādum eſt q̄ ſtadia ſunt duodecim mi
lia. Per numerū duodenariū qui eſt
numerus abundans/ deſignat abūdan
tia meritorum et bonorū operum. ſine
qua non eſt aliquis cōciuis ciuium ſu-
pernorū: q̃ dicit ſaluator. Mat. v. Ni-
ſi abūdauerit iuſticia veſtra pluſq̄ ſcri
barum et phariſeorum: non intrabitis
in regnum celorū. Iuſticia phariſeorū
erat in opere exteriori non interiori vir
tute: q̃ ex timore erat nō amore: ⁊ ideo
erat nimis ſtricta. Sicut videmus q̄
timor habet cor hominis valde cōſtrin
gere/ ⁊ amor dilatare. Vn̄ in pſal. dici-
tur de virtute charitatis. Latum man
datum tuū nimis. Per millenariū aūt
numerum/ qui eſt vltimus limes ⁊ ter-
minus numerorū: figuratur eleganter
iſtud celeſte premium quod eſt finis ⁊
quies omniū deſideriorū: vt dicit Aug.
⁊ in pſal. Satiabor cū apparuerit glo-
ria tua. ¶ Tertio illa ciuitas beatiſſi-
ma eſt in ſtructura precioſiſſima: q̃ di-
citur apoc. xxi. q̄ fundamēta muri ci-
uitatis ſunt omni lapide p̄cioſo ornata
Ubi notandū eſt q̄ duodecim lapides
p̄cioſi nominant ⁊ ponunt in edificio
huius ciuitatis: ſcʒ iaſpis/ ſaphirꝰ/ cal
cedonius/ ſmaragdus/ ſardonix/ ſardiꝰ
criſolitus/ berillꝰ/ thopaſius/ criſopaſ-
ſus/ iacinctus/ ametiſtus. Iſti duode-
cim lapides precioſi ⁊ fundamētales
iſtiꝰ ciuitatis celeſtis ſignare poſſunt
duodecim articulos fidei q̄ eſt funda-
mentū oīs boni ⁊ p̄mij futuri: vt dicit
ap̄ls Heb. xi. Fides eſt ſperandarū re
rū ſubſtātia. i. fundamentū eternorū bo-
norum. Uel iſti duodecim lapides fū-
damētales ſignificant virtutū pfectio
nes qbus aīa p gratiā hic pficit: quibꝰ
etiā celeſte premiū fabricat. Et ſicut
ſunt quattuor ternarij p̄cioſorū lapidū
ſic rn̄dent eis quattuor trinitates pfe-
ctionū. ¶ Prima trinitas lapidū ē ia-
ſpis/ ſaphirꝰ: calcedonius q̄ ſignificāt
fidē/ q̄ debet habere p̄cioſam et nobilē
trinitatē. ¶ Fides nāq̄ debet eſſe vi-
uens non mortua. ⁊ hoc ſignat iaſpis q̄
eſt viridis coloris. Color enī viridis in
herba: vel plāta vel arbore: ſignū eſt vi-
te: ⁊ ecōuerſo ſignū eſt q̄ vita plāte de-
ficit qn̄ viror eius marceſcit: ſic qn̄ in
hoīe eſt viror honeſtatis ⁊ bone opera-
tionis: tunc eſt maximū ſignū cordis vi
uentis: al'as enī fides mortua eſt/ ⁊ in-
formis/ nec eſt fundamentū edificij ce
leſtis. Et ſicut iaſpis fugat fātaſmata
ſic fides viuēs ⁊ virēs p bona opera vi
tat oīa diaboli machinamenta. ¶ Fi-
des dʒ ēt eſſe celeſtis non terrea. i. de
celeſtibꝰ bonis/ nō de operibꝰ terrenis
anxia celeſtis ⁊ diuina nō humane ra-
tioni innixa: q̃ dicit Greg. Fides non
habet meritū: vbi humana ratio p̄bet
experimentū. Et hoc ſignat ſaphirꝰ q̄
habet celeſtē colorem ſicut celū ſerenū
Et ſicut nobilis ſaphirꝰ fugat veneno-
ſa ⁊ mortificat araneā: ſic vera fides ve
nenoſis ſuggeſtionibꝰ reſiſtit ⁊ culpam
in corde occidit/ ac de corde expellit.
vnde dicit Actuū. xv. Fide purificās
corda eorū. ¶ Tertio fides debet eſſe
fortis/ nō infirma cōtra pſecutiones et
picula vniuerſa/ ⁊ diabolica nocumen
ta: q̃ dicit. i. Petri. v. de diabolo cui
reſiſtite fortes ī fide. Et hec ſignat cal-
cedoniꝰ q̄ in colore eſt pallidus/ ⁊ oīs
ſculpture repulſiuꝰ: omni nāq̄ ſculptu
re reſiſtit ⁊ nullā recipit: ſic qui habet
verā fidē vtiq̄ per penitentiā eſt palli-
dus ⁊ mortificatꝰ: ſed nullā ſculpturā
extraneā peccati recipit: ſed ſecū cōſer
uat ſolā imaginē dei ad quā eſt creatꝰ
Unde nota q̄ diabolus in quibuſdam
non inuenit fidē catholicā vel fortē: in
illis ſculpit ⁊ format figuram leonis. i.
peccatum ſuperbie. In quibuſdā figu-

ram draconis id eſt peccatū inuidie. In quibuſdā figurā canis.i. peccatū ire. In quibuſdā figuram talpe: id eſt peccatū auaricie. In quibuſdā figurā aſini: id eſt peccatum accidie. In quibuſdam figuram lupi.i. peccatum gule. In quibuſdā figuram vrſi.i. peccatū luxurie. Contra qđ monet nos apl's, Ro.xij. Nolite conformare huic ſeculo.i. peccatis que fiunt in hoc ſeculo.

¶ Secūda trinitas lapidū eſt ſmaragdus/ ſardonix/ ⁊ ſardius. Et iſti tres lapides precioſi ſignant ſpem que habet ſimiliter nobilē claritatem. Eſt ei ſpes venie Spes gratie Spes glorie.

¶ Spes venie figurat᷑ per ſmaragdū qui colorē habet viridem ⁊ gratioſum et curat diuerſas infirmitates et ſpecialiter morbū caducū. Color viridis ⁊ gratioſus in ſmaragdo: ſignat virtutē gratie q̄ incipit per ſpē venie reuiuiſcere in viro penitenti ⁊ contrito. Et ſicut color ſmaragdi eſt valde gratioſus: ſic cōuerſio peccatoris p̄ penitētiā reuiuiſcētis: eſt gratioſa deo ⁊ angelis. vnde dicit᷑ Luce.xv. Gaudiū eſt āgelis dei ſuper vno peccatore penitentiā agente Et ſicut ſmaragdus fugat febres: ⁊ curat morbū caducū: ſic ſpes venie fugat tentationes/ ⁊ ſanat omne peccatū: q; vt dicit᷑ in pſal. Non derelinquet oēs qui ſperant in eo. Et in puer. dicit᷑. Septies in die cadit iuſtus: et reſurget. Septies in die cadit per ruinam ſeptiformis culpe.ſ. ſuperbie/ ire/ auaricie/ accidie gule/ inuidie/ ⁊ luxurie. ⁊ tñ reſurget in virtute ⁊ in efficacia ſeptiformis gratie. ¶ Spes aūt gratie ē qua quis non cōfidit de virib⁹ p̄prijs. nec de diuitijs/ ſed ſolū de gratia dei. vt dicitur in Leui. Maledict⁹ hō q̄ cōfidit in hoīe: ⁊ ponit carnē brachiū ſuum.i. carnalē hoīem fortitudinē. Et ſequit᷑. Beat⁹ vir qui cōfidit in dño: ⁊ eſt dñs fiducia eius. Talis q̄ non ſolū ſperat in oībus bonis et in malis de ſola gratia dei: recte figurat᷑ per ſardonicē. Nam ſardonix ē tricolor: in ẏmo niger/ in medio cādidus. in ſupremo rubicundus. Q; ſpes gratie facit tria bona in ſperā te. Facit enī ẏma id eſt terrena nigreſcere ⁊ contēnere ⁊ ẏma inferni timere. Facit in medio.i. in corde candidū id eſt caſtū eſſe. iuxta illud pſal. Cor mundū crea in me de⁹. Facit etiā in ſupmo id eſt in deo rubeſcere p̄ charitatem: ⁊ vino dilectionis dei ⁊ p̄ximi odoriferum eſſe. vt dicit᷑ Cā.j. Super vinū.i. pluſq̄ vinū diligunt te. Et ſicut ſardonix facit hominē humilē/ ⁊ pudicum/ ⁊ charitatiuū: ſic ſpes diuine gratie facit hoīem deſcendere ⁊ de proprijs meritis non ſuperbire/ ⁊ in ſolo deo ſperare: q; ſpecialiter de p̄ſumentib⁹. de ſe dicitur in pſal. Ecce homo qui nō poſuit deū adiutorē ſuum: ſed ſperauit ī multitudine diuitiaꝝ ſuarum/ ⁊ preualuit in vanitate ſua. ¶ Spes glorie eſt certa ⁊ ſecura expectatio futuri et eterni boni/ ex gratia ⁊ meritis p̄ueniens: vt dicit magiſter ſententiarū. Iſta gloria figurat᷑ per ſardiū qui eſt rubei coloris eo q̄ ſpes regni celeſtis fuit martẏrib⁹ cauſa effuſionis p̄prij ſanguinis. De q̄bus dicit᷑ Apo.vij. Iſti ſunt q̄ venerūt ex magna tribulatione/ ⁊ lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni.i. xp̄i paſſionis ſanguine rubicūdi. Iuxta illud qđ dicit᷑ Eſa.lxiij. Quare rubrū eſt veſtimentū tuum: dicit᷑ in perſona dei pris id eſt quare corp⁹ tuū p̄ innocentiā cādidum eſt paſſionis ſanguine cruentatum. Et ſicut ſardius gaudiū accēdit ⁊ timorē excellit/ ⁊ hoīem audacē reddit. ita ad litterā ſpes glorie accēdit in hoīe gaudiū ſpūale ⁊ celeſte ⁊ expellit timorē mundanū/ humanū ⁊ ſeruilem q; dr.j.Ioh.iiij. Perfecta charitas foras mittit timorē ⁊ tandem hoīem reddit audacē: ſcȝ cōtra hoſtium tribulationē ⁊ perſecutionē/ de dño p̄ſumētē vt dicit᷑ Iudith.vj. Non derelinq̄s p̄ſumentes de te. ⁊ de tua virtute gloriātes humilias. ¶ Tertia trinitas lapidum eſt criſolitus. berillus. ⁊ thopaſi⁹ Iſti tres lapides ſignificant charitatē q̄ habet ſimiliter ſuā nobiliſſimā trinitatē. Debet enī charitas habere tria.ſ. Specioſam puritatem. Fructuoſam bonitatem. Candidioſam veritatem.

¶ Debet enim charitas eſſe puritate ſpecioſa vt nō ſit immūda/ bonitate fructuoſa/ vt non ſit dilectio vana: veritate radioſa/ vt nō ſit dilectio ficta. Iſtā trinitatē nobilem charitatis deſcribit ap̄ls. j. Thi. j. dicens. Finis p̄cepti eſt charitas de corde puro/ ⁊ conſcientia bona ⁊ fide nō ficta. Uirtus eni charitatis vt dictū ē: eſt ſpecioſiſſime puritatis: ⁊ ideo dicit̄ de corde puro: eſt fructuoſiſſime bonitatis: ideo dicit̄ de cōſcientia bona: eſt radioſiſſime veritatis ideo dicit̄ de fide non ficta. ¶ Primo igitur charitas debet eſſe puritate ſpecioſa ⁊ de corde puro vt nō ſolū ſit dilectio impura vel immūda vel coinquinata ſine luto cupiditatis/ qualis eſt amor diuitiarū temporaliū: ſine fumo vanitatis/ qualis eſt amor pomparum ſeculariū. Talis charitas figuratur in criſolito/ qui eſt gemma valde nobilis ſcintillas emittens vt ignis capaciſſima: q̄ ſi iuxta ignē ponat̄/ citiſſime inflammat̄. Certū eſt eni q̄ ignis eſt puriſſime virtutis. eſt enim virtus ignea charitatis iſtar ignis: q̄ ſicut ignis aufert omnē rubiginē ⁊ impuritatem de auro ⁊ argento ⁊ om̄i metallo ⁊ reddit ipſum purum ⁊ lucidū: ſic charitas incendiū tollit de corpore humano oēm fetorem peccati: ⁊ facit ip̄m mundum: Sicut eni criſolit⁹ eſt amatiuus ⁊ capax ignis q̄ iuxta ignem poſitus ſtatī ad ſe trahit ⁊ rapit ignem/ ſic cor purū cum appropinquat ad deū q̄ eſt ignis cōſumens ſm apoſtolū. Heb. xij. Sentiens ignē diuinū: ſtatim ardentiſſimo deſiderio inſtar criſoliti rapit ⁊ trahit in ſe diuinā dilectionē. Incorruptio eī facit eſſe proximum deo: vt dicit̄ ſap. vj. Appropinquatio ad deū facit ignē diuinum rapere ⁊ trahere ad ſeipſum. Et ideo ſaluator noſter vt nos poſſet igne ſue charitatis incēdere: dignatus eſt nobis appropinquare. vnde dicit̄ Luce. xij. Ignem veni mittere in terrā ⁊ quid volo niſi vt ardeat. ¶ Secūdo charitas debet eē in bonitate fructuoſa ⁊ conſcientia bona/ vt nō ſit dilectio inutilis ⁊ vacua. q̄ dicitur. j. Joh. iij. Non diligamus verbo neq̄ lingua: ſed opere ⁊ veritate. Et Grego. in morali. Amor dei nunq̄ eſt ocioſus: operatur eni magna/ ſi eſt/ ſi autē operari renuit amor nō eſt: q̄ probatio dilectionis exhibitio eſt operis. Iſte amor ſignatur per berillū/ q̄ eſt lapis viridis ⁊ aliquātulum pallidus/ ⁊ in figura ſex angulorum eſt pollitus/ q̄ qui habet charitatem/ debet ad proximū virere per honeſtam cōuerſationem/ debet palleſcere ad ſeip̄ per carnis mortificationē. Debet etiā ſex angulos habere ad pauperem ⁊ egenū per compaſſionē ⁊ operū miſericordie exhibitionē. q̄ ſunt in numero ſenario. vt dicit̄ Mat. xxv. Saluator noſter qui eſt verus iudex q̄ de ipſis in iudicio habet querere rationē Eſuriui ⁊ dediſtis mihi manducare: ſitiui ⁊ dediſtis mihi bibere: nudus erā ⁊ cooperuiſtis me: hoſpes eram ⁊ recepiſtis me: infirmus fui/ ⁊ viſitaſtis me in carcere fui/ ⁊ veniſtis ad me.

¶ Tertio charitas debet eſſe veritate radioſa/ ⁊ fide non ficta: vt non ſit dilectio ſimulata aut palliata/ ſed luminoſa: q̄ dicit̄. j. Jo. ij. Qui diligit fratrē ſuum/ in lumine manet: q̄ q̄ charitatē habet per exemplū bone conuerſationis et honeſtatis lucet. Hanc figurā thopaſius q̄ in duobus colorib⁹: ſcʒ aureo ⁊ ethereo ſplendet: ⁊ oīm gēmarū ſuperat claritatē/ in conſpectu ſui prouocat aſpicientē. Duo colores thopaſij ſignant dilectionē dei et p̄ximi: ethere⁹ color ſignat dilectionē dei/ ⁊ aure⁹ dilectionē proximi: q̄ vnus eſt color celeſtis ⁊ alius terrenus: q̄ in his duobus tota lex pendet. Et ſicut thopaſi⁹ ſuperat omnē claritatē omniū gemmarum. ita charitas eſt maior omniū virtutum. vt dicit ap̄ls. j. Cor. xiij. Et ſicut thopaſius recipit in ſe qualitatem omniū gemmarū: ſic charitas facit oīa opera virtutū. q̄ dicit̄. j. Cor. xiij. Charitas patiens eſt: ⁊ ita exercet opus patientie. benigna eſt: ⁊ ita exercet opus benignitatis ⁊ miſericordie. Et ſequit̄ oīa ſuffert/ omnia credit/ oīa ſuſtinet. Unde proſper dicit in libro de vita con-

templatiua ꝙ charitas eſt mēs ⁊ aīma omniū virtutum: qꝛ ipſa eſt ſicut aīma ⁊ virtutes anime ſūt potētie ſiue virtutes: quia ſicut anima facit oculū videre/ aurē audire/ pedes ambulare/ ⁊ ſic de alijs. ita charitas facit oculū mētꝭ ad pauperē aperire/ aures diuina pcepta audire: ⁊ manꝰ opera iuſticie exercere: ⁊ ita de oībꝰ alijs bonis que charitas tanꝗ ſibi ꝓpria vult oīa adimplere

¶ Quarta trinitas lapidum precioſorum eſt criſopaſſus iacintus/ ⁊ ametiſtus. Iſta trinitas lapidū ſignificat iuſticiam et equitatem generalem ꝙ ſplēdor eſt omnis virtutis: ex qua omnes viri boni omnia bona nominanť. vt dicit Tullius de officijs in libro.iij. Iſta ſimiliter habet quandā nobilitatē. Cū enim iuſticia ſit virtus vnicuiqꝫ reddēs quod ſuū ē: vt ait Ambroſius libro de officijs. Iuſticia eſt virtus vnicuiqꝫ qđ ſuū eſt reddens. Reddit igiť omnis hō per iuſticiam: ſibijpſi cōtinentiā: ꝓximo amiciciam: deo honorificentiam.

¶ Primo iuſticia reddens hoī cōtinētiā ſignificatur p criſopaſſum ꝙ eſt lapis igneus de nocte/ ⁊ aureus de die: in quo ſignificatur continētia viri iuſti: ꝙ ſemꝑ eſt ſplendens: ſiue in aduerſitate tentationū que figuratur per noctem: ſiue in proſperitate deliciaꝝ que ſignificatur per diē. Nam iſtis duobꝰ precipue cōtinētia vel caſtitas īpugnatur: ſcꝫ tētationibꝰ hoſtis/ ⁊ fomentatione carnis. Nā plures vincunť in ꝓſperitate deliciarū ꝙ̄ in aduerſitate tētationū. iuxta illđ qđ đꝛ ī pſal. Cadēt a latere tuo mille: ⁊ decē milia a dextris tuis. Latꝰ autē ſiniſtrū ſignat tētationes dyabli: dextrū vero ſignificat delicias mundi. Pauciores igiť ſunt: ꝙ cadūt aduerſitate tētationis: ⁊ plures ꝙ labunť in tpalibꝰ abūdātijs. Bene aūt eſt iuſticia inſtar criſopaſſi ignea ⁊ aurea: qꝛ ad cuſtodiā caſtitatis occurrit iuſticia duobus modis. ſ. recte aſcēdēdo ad celū ſicut ignis cōſiderādo bona celeſtia et eterna: ne forte illa per momentaneā luxurie delectationē amittat. In ꝑſona taliū đꝛ in pſal. Dñe quis habitabit ī tabernaculo tuo: aut quis requieſcet in mōte ſancto tuo? Et rńdetur. Qui ingrediť ſine macula: et operať iuſticiā. Nullū opus videť maius eſſe iuſticia: que delectationi momentanee bona celeſtia ⁊ eterna pfert. Occurrit etiā vir iuſtus cuſtodie caſtitatꝭ inſtar auri quod eſt ponderoſiſſimum: qñ rectiſſime ⁊ velociter deſcēdit ad cētrū. i. ad infernū conſiderādo ne forte delectatione momētanea et modica incurrat etńa ſupplicia. qꝛ dicit Greg. Momētaneū eſt quod delectat: ſꝫ eternū quod cruciat. Ita dſcēdebat ad infernū ezechias. vt đꝛ Eſa. xxxviij. Ego dixi in dimidio dierū meoꝝ vadā ad portas inferi. Optime nāqꝫ conſuluit p dimidiū dierū ſuoꝝ ꝙ hō vadat ad infernū in dimidio vite ſue. i. dū iuuenis ⁊ ſanus eſt: ⁊ hoc p diligētē cōſiderationē: vt poſtea nō deſcendat in fine vite ſue per eternā damnationem.

¶ Scđo iuſticia reddens ꝓximo ſuo amicitiā ſignatur p iacintū ꝙ eſt lapis pcioſus habēs colorē ceruleū quaſi celū. Iſte lapis cōformat ſe aeri. Vñ in nubilo eſt nubilꝰ: in ſereno eſt ſerenus. Color celicꝰ vel ceruleus in iacinto ſignificat diuinū amorē ⁊ celeſtē p deſideriū in viro iuſto: qꝛ amicicia ꝙ ipēdiť ꝓximo: dꝫ radicari in celo. i. ī amore diuino. iuxta qđ dicit aplꝰs. Ephe. iij. In charitate radicati ⁊ fūdati. Qꝛ vt ait Greg. Ille charitatē veraciter hꝫ ꝙ ⁊ amicū diligit in deū ⁊ inimicū diligit ꝓpter deū. Bene aūt iacinctus eſt in nubilo nubilus: ⁊ in ſereno ſerenꝰ: qꝛ vir iuſtus ſemꝑ vult gaudere cum gaudentibus: et flere cum flentibus vt dicitur ad Romanos. xij.

¶ Tertio iuſticia reddens honorificētiā deo ſignať per ametiſtū ꝙ inter oēs gēmas purpureas obtiēt pͥncipatum: ſic et iuſticia eſt preclariſſima virtutū vt ait phūs in ethnicis libro. v. Ametiſtus eſt etiā ex colore purpureo et violaceo ꝑmixtus: ⁊ flāmas ex ſe emittit: qꝛ vir iuſtus ꝙ vult deū honorare debꝫ habere tria: dꝫ eſſe inſtar ametiſti purpureus ſicut roſa. i. iocundus in laude:

diuina. Qꝛ rectos decet collaudatio. vt dꝛ ī pſal. Dꝫ etiā eſſe violaceus.ſ.ſentire modica de ſeipſo ꝛ magna de deo. vt dicit ſaluatoꝛ Luce.xvij. Cū oīa beneſeceritis/dicite ſui inutiles ſumꝰ qđ debuimus facere nō fecimꝰ. Debet etiā vir iuſtus eſſe flāmeꝰ ſicut helyas qui erat q̄ſi ignis:cuius verbū ſicut facula ardeat.vt dꝛ Eccl'iaſti.xlviij. De cuiꝰ zelo flāmeo dꝛ.iij.reg.xix. Zelo zelatus ſum ꝑ dño deo exercituū: et hoc eſt propꝛium opus iuſticie:ſcilicet pꝛo diuino amoꝛe zelare.

¶ Secūdo illa gloꝛia celeſtis hꝫ amēniſſimā ſocietatē: qꝛ ſancti coꝛā deo ſp faciunt choꝛeā omni iocūditate plenā Unde nota ꝙ in illa celeſti choꝛea vel ballata ſunt tria deuotiſſime cōſiderāda:ſcꝫ innumerabilis cetus:interminabilis circuitus: ineſtimabilis cantus. Uere beata eſt illa choꝛea cuiꝰ cetꝰ infinitus/cuius circuitus eternitas/ cuiꝰ cantus felicitas. ¶ Pꝛimo igitur in illa celeſti choꝛea eſt cetus vel exercitus infinitꝰ.i. nō nobis/ſed ſoli deo cognitus. Ibi enī eſt rex xp̄us tanq̄ monarcha pꝛecipuus ꝛ ceſar auguſtus ibi eī eſt regina cū puellis.i.v̄go virginum.ſ. maria cū v̄ginibꝰ ſanctis. Ibi ſūt angeli tanq̄ nobiliſſimi regꝭ domicelli. Ibi ſunt patriarche ꝛ pꝛophete ſicut collaterales et regis ꝯſiliarij:qbꝰ tāq̄ ſenioribus ꝛ expertis reuelat miniſteriū conſiſtoꝛij ſui. Ibi ſūt apoſtoli tāq̄ regis ſeneſchali hn̄tes plenitudinē p̄tātis: qꝛ rex reputat factū qđ ipſi faciūt ſibi factū. Ibi ſunt martyꝛes ſicut ſtrenuiſſimi regis milites q̄ ꝑ fidē vicerūt tria regna.ſcꝫ mūdi/carnis/ꝛ diaboli. Ibi ſūt ſancti pontifices/ confeſſoꝛes/ꝛ doctores. Sicut videmꝰ ꝙ rex nobilis et illuſtris:qualis eſt rex regū ꝛ dñs dominātiū nō ſolū habet milites in aula ſꝫ clericos in capella celebrātes/ p̄dicātes/ et oꝛātes ad celebꝛandū habet ſanctos pōtifices:ad p̄dicādū et ſcribendū ſanctos doctoꝛes:ad oꝛandū ꝛ pſallēdum habet ſanctos anachoꝛitas ꝛ alios cōfeſſoꝛes. Ultimo ſunt ibi alij ſancti ꝛ fideles innumerabiles de quibꝰ ... dꝛ. Apo.vij. Uidi turbam magnā quā dinumerare nemo poterat ex oībꝰ gētibꝰ ꝛ tribubꝰ et pp̄lis ꝛ linguis ſtantes ante thꝛonū agni amicti ſtolis albis ꝛ palme in manibꝰ eoꝛū vbi per oꝛdinē notātur quinq̄ laudes ꝛ pꝛiuilegia beatoꝝ ſcꝫ pꝛedeſtinatio ab eterno: iuſtificatio a peccato: ꝯtēplatio deuota: ꝯuerſatio honeſta: operatio fructuoſa.

¶ Pꝛedeſtinatio ſempiterna vel eterna in numero infinito:qꝛ turbā illā magnā nemo dinumerare poterat. Electorum nāq̄ numerus eſt nobis ignotꝰ et ſoli deo agnitꝰ qꝛ ipſe ſolꝰ deꝰ ſcit numerum quia vt dicit̄.ij.ad Thy.ij. Nouit dominus qui ſunt eius.

¶ Scd̄o notat̄ iuſtificatio īterna in illis quattuoꝛ.ſ.gentibꝰ/tribubꝰ/ pp̄lis/ ꝛ linguis:de qbꝰ electi ſunt vocati. In qbus monſtrāt̄ quattuoꝛ peccatoꝛum differentie a quibꝰ ſunt ꝑ dei gratiā iuſtificati. Ita ꝙ per gētes deſignat̄ peccatum luxurie qđ in gentibꝰ ydolatris regnauit p̄cipue.vt ait ap̄ſ.ad Ro.j. Per tribubus deſignatur pctm̄ auaricie quod in tribubꝰ iacob regnauit valde qđ patet:qꝛ ꝑ terrenis ſeruierunt et terrena in pꝛomiſſione acceperūt.vt dꝛ Eſa.j. Si volueritꝭ ꝛ audieritis me bona terre comedetis:et qđ plus eſt tātū cupidi ꝛ auari fuer̄t:ꝙ ne terrena perderēt xp̄m occiderūt vt dicit̄ Ioh.xj. Per populos deſignat̄ pctm̄ ſupbie qꝛ populꝰ(vt dicit Aug.)Eſt collectio ciuitatis que iuxta ſniāꝫ chꝛiſti mōſtrat ſupbiā vt ptꝫ de illo q̄ noluit venire vocatꝰ ad cenā q̄ emerat villā. Luce.xiiij. Et videmꝰ ꝙ populꝰ .i. habitatoꝛes ciuitatis pp̄lo ſe meliꝰ conſueuerūt reſiſtere meliꝰ acquirere:et magi eſſe ſuperbi et pompoſi. Per linguas ſignat̄ peccatū lingue. Cōtemplatio deuota mōſtratur in hoc quod ſtatuit ante thꝛonum:qꝛ cōtemplant̄ ante deum cogitātes aſſidue qualiter opoꝛtet venire ad iudicium ſuum.iuxta illud quod dicit apoſtolus.ij.Coꝛin.v. Omnes nos manifeſtari opoꝛtet ante tribunal chꝛiſti. Cōuerſatio honeſta laudatur ꝑ hoc ꝙ amicti ſunt ſtolis albis veſtibus candi

de conuerſationis. iuxta illud q dicit Canti.v. Dilect⁹ meus candidus ꝛ rubicundus. Candidus honeſtate/ rubicundus charitate. Operatio fructuoſa ſignatur per hoc q palme erant ī manibus eorum. Palme nam͡q que portantur in manibus electorum/ ſignant fructus bonorū operum ſm q dicitur Canti.iiij. Aſcēdā in palmā: et apprehendam fructus eius. Secundo in illa chorea eſt conſiderandus interminabilis circuitus qꝛ ſemp erit in beatis ingreſſus: et egreſſus et regreſſ⁹. Ingreſſus ad intuitum diuinitatis egreſſ⁹ ad aſpectum humanitatis noſtri ſaluatoris. vt habet Joh.xvj. Et ſicut in alijs choreis eſt vnus ducens totam choreā ita chriſtus eſt et erit ille chorealis ductor ducens ac precedens illam ſocietatem beatiſſimā. Et ideo Apoc.viij. dicitur q agn⁹ qui in medio throni eſt: reget eos ꝛ alij ſequentur agnum quocun͡q ierit. Apo. xiiij. Sed ſciendum eſt q illa beata chorea non vadit ad ſiniſtram partem ſicut chorea mundi in ſignum quod eſt et vadit ad ſiniſtram inferni. ſed iſta ſemper vadit ad dexteram partem in ſignum q eſt ad dexteram dei: quia ad ſiniſtrā ponentur reprobi: et ad dexteram ponentur electi. vt dicitur Matthei.xxv. Propter q dicitur Prouerb.iiij. Vias que a dextris ſunt nouit id eſt approbat deus que autem a ſiniſtris ſunt: puerſe ſunt.

¶ Tertio in illa celeſti chorea eſt conſiderandus inexterminabilis cantus ꝛ admirabilis. Et ideo nota q ſicut chriſtus precedit greſſu/ ita precedet cantu. Et primo cantabit ſue virgini matri dicens. Quid mihi ꝛ tibi mulier. Joh.ij. quaſi diceret. Mihi eſt diuinitas et humanitas: ꝛ tibi eſt virginitas et fecunditas. Michi diuinitas et humanitas quia deus ſum et homo: ꝛ tibi fecūditas et virginitas: quia mater es et virgo. Mihi diuinitas ex virgine patre/ et humanitas ex virgine matre: tibi virginitas ſine labe / ꝛ fecunditas ſine ſemine. Ad hec maria tā͡q dulcis tympaniſtra reſpondet dulciſſimā cātilenam. Luce.j. Magnificat aīa mea: dn̄m: et exultauit ſpiritus meus ꝛc.

¶ Secundo chriſtus cantabit angelicis ſpiritibus cantum qui ſcribitur in pſal. Benedicite angeli potentes ꝟtute: facientes verbum eius / ad annunciandum vocem ſermonū eius vos qui eſtis angeli. i. nuncij diſcurrentes: vos qui eſtis potentes virtutes. i. mirabilia operātes: qui facitis verbum meum. i. meis imperijs obedientes ꝛ alios obedire facientes. Ad hunc cantum chriſti reſpōdent ſancti angeli cantilenam que ſcribitur Apo.vij. Bn̄dictio/ ꝛ claritas/ et ſapientia/ ꝛ gratiarum actio/ honor/ virtus/ ꝛ fortitudo deo noſtro ī ſecula ſeculorum amen. Tibi chriſte ſit benedictio in incarnatione/ claritas in natiuitate / ſapientia in predicatione/ gratiarum actio in redemptione / paſſione/ ꝛ morte/ honor in reſurrectione/ virtus in aſcenſione/ fortitudo in iudicij conſummatione.

¶ Tertio chriſt⁹ cātabit patriarchis et ꝓphetis cātilenam quam cantauit moyſi in viſione rubi. De⁹ abrahā de⁹ yſaac/ ꝛ deus iacob/ de⁹ patrū noſtroꝝ miſit me ad vos. Hoc nomen eſt mihi ineternum et hoc memoriale meum in generatione ꝛ generationē. Chriſt⁹ eīn ad ſanctos patres et patriarchas ꝛ ꝓphetas ſpecialiter fuit miſſus: quia de ſemine electo. ſ. ſanctorū patriarchaꝝ et ſpiritusſancti opatione et maria virgine natus: et quia ſanctis ꝓphetꝭ ei⁹ aduētus fuit ſingulariter reuelat⁹. Vt potius cantet eis canticum illum gratioſum qui ſcriptus eſt Exo.xx. Vos ipſi vidiſtis quid fecerim egyptijs: quomodo portauerim vos ſuper alas aquilarum. Et ſequitur. Vos eritꝭ mihi regnum ſacerdotale et gens ſancta. Vos enim ſubmerſis egyptijs id eſt mundi amatoribus in mari rubro id eſt in peccato et tandem in inferno ad terrā ꝓmiſſionis id eſt ad hanc terram viuentium promiſſam adduxi. Et iſta cātilena ſpecialiter eſt prophetarum et ſuper alas aquilarum vos portaui. i. in pēnis cōtēplatiōis āgelice vos eleuaui.

ad ſpeculandū aduentū meum ⁊ oīa myſteria gratie: ⁊ hec cātilena eſt ſpecialiter ꝓphetarū. Et eritis mihi in regnū ſacerdotale: qꝛ a prib⁹ xps deſcendit in virgine maria q̄ fuit de tribu ſacerdotali: ⁊ regia qꝛ pater dn̄e nr̄e: ſcꝫ Joachim fuit de tribu iuda: ⁊ mater eius Anna fuit de tribu leuitica: vt patet in hyſtoria: et hec eſt cātilena cōis patriarcharū. Et qꝛ patriarche fuerāt reges ⁊ duces ſicut ptꝫ i dauid ⁊ filijs ſuis: ꝓphete vero fuerūt ſacerdotes: ſicut Samuel/ zacharias/ ⁊ iohānes baptiſta. Ad iſtud cāticū gratioſū et glorioſum rn̄dent ſancti patriarche et prophete illd canticū qd ſcriptū ē Apo. v. vbi dicit ꝙ quattuor aīalia et viginti quattuor ſeniores cātabāt canticū nouum: dicētes. Dign⁹ es dn̄e accipe librū/ ⁊ ſoluere ſignacl'a ei⁹: qm̄ occiſ⁹ es ⁊ redemiſti nos in ſanguie tuo. Et ſeqt Et feciſti nos deo nr̄o regnū/ ⁊ ſacerdotes. Tu dn̄e ſol⁹ dign⁹ es apire librū dei pr̄is ſcriptū p ſpm̄ ſanctū in pergameno virgineo tue carnis. Tu eīm aperuiſti ſeptē ſignacula libri: de v̄gine carnem aſſumēdo ⁊ de virgine naſcēdo: et in cruce ꝓ nobis moriēdo: ⁊ ad infernū deſcendēdo: ⁊ a mortuis reſurgēdo: et ad celū aſcēdēdo: ⁊ ad iudiciū vēiēdo De iſtis ſeptē articulis tue hūanitatis manifeſtaſti nobis archanū tue diuine miſeratiōis: ſcꝫ miniſteriū humane redemptionis. Et ideo ſequit in cantilena qm̄ occiſ⁹ es: ⁊ feciſti nos deo noſtro regnū et ſacerdotes. Regnū qꝛ feciſti nos obedire p̄ceptis tuis: ſicut regnū obſeruat dicta regis: ⁊ ſacerdotes qꝛ in mundo feciſti nos offerre ſacrificiū ſpiritus tribulati: ⁊ nunc in celo ſacrificium perpetue laudis pro benefiſcijs tuis immolamus tibi.

¶ Quarto ſaluator cātat ſanctis apoſtolis illā dulciſſimā cātilenā que ſcripta eſt Luce. xxij. Vos eſtis q̄ pmanſiſtis mecū in tētationib⁹ meis: et ego diſpono vobis regnū: ſicut pater me⁹ diſpoſuit mihi regnū vt edatis ⁊ bibatis ſup menſam meā in regno meo: ⁊ ſedebitis ſuper ſedes duodecim iudicātes duodecim tribus iſrael. Vos eſtis/ nō ſerui ſed amici mei: ⁊ ego veſter ſocius Vos diſcipuli mei eſtꝫ: ⁊ ego magiſter pedagog⁹. Vos fratres mei/ ⁊ ego veſter charitate german⁹: qꝛ fuiſtis participes tribulationis mee: do vobis triplicem dignitatem glorie ſupne. Facio eni vos reges omnipotētes celeſtes: et hoc eſt qd dt. Diſpono vobis regnū ſicut diſpoſuit mihi pr̄ me⁹ regnum: vos per gratiā nō per naturam. Facio vos cōuiuas celeſtis menſe vbi humanitas eſt cibus ⁊ deitas eſt pot⁹: et hoc ē qd dt vt edatꝭ et bibatis ſup menſā meā in regno meo. Faciā vos nihilomin⁹ iudices celeſtis curie. Unde ſequit: ſedebitis ſup ſedes duodecim iudicātes. i. diuinū iudiciū approbantes ſicut eterni conſiſtorij aſſeſſores iudicātes duodecim tribus iſrael. i. vniuerſalē multitudinē fidelium: qꝛ infideles iam iudicati ſunt. vt dꝛ Jo. iij. Qui ſignant etiā p numerū duodeci tribuū iſrael q̄ ſolum coluerūt vnū deū. Ad hāc cātilenā rn̄debunt ſancti apoſtoli cātilenā q̄ ſcripta eſt Jo. vj. quā ꝓ oībus cātauit petrus: dicens. Dn̄e ad quē ibimus/ v̄ba vite eterne habes: ⁊ nos credim⁹ ⁊ cognoſcimus qꝛ tu es xps filius dei viui. Credimus in verbo et radio fidei merito et cognoſcimus claritatem viſiōis i celo: qꝛ tu es xps. i. vnctus oleo diuine miſ'ationis/ balſamo odorifere ꝯuerſationis criſmate digniſſime cōſecrationis/ regie ſcꝫ ſacerdotalis/ filius dei in poteſtate eternitate ⁊ maieſtate et deo patri equalis.

¶ Quinto xps rex noſter cātat ſctis martyribus cantilenā illā que ſcripta eſt. Mat. v. Beati qui perſecutionē patiunt propter iuſticiā: qm̄ ipſorū eſt regnū celorū. quaſi diceret ſctis martyribus graue fuit martyrij pondus q̄ perſecutionē paſſi eſtis. Dign⁹ fuit martyrij titulus: qꝛ ꝓpter iuſticiā nō propter culpā ſuſtinuiſtis: ⁊ ideo magnus fuit martyrij fructus: qm̄ vr̄m eſt regnum celorū. Ad hanc cātilenā rn̄dent martyres glorioſi: ⁊ dicūt cātilenā quam i perſona ipſorū martyrum. dicit ap'lus

ij. Thi.ij. Et ſi cū mortui ſumus ⁊ con
uiuemus ſi ſuſtinuimus ⁊ cōregnabi-
mus quaſi diceret. Labor noſter ē mo-
dice paſſionis ſed magnꝰ eſt fructꝰ di-
uine fruitionis: qꝛ non ſunt condigne
paſſiones huius tp̄is ad futurā gloriā
q̄ reuelabit̄ i nobis. vt dt apl's. Ro. viij

¶ Sexto chriſtus cantat ſanctis pon-
tificibus ⁊ doctoribꝰ ⁊ alijs confeſſori-
bus. Et p̄mo ſanctis pōtificibꝰ cantile-
nā que ſcripta eſt. j. Pe. ij. Vos aūt ge-
nus electū regale ſacerdotiū/ gēs ſan-
cta pp'ls acq̄ſitiōis. Genꝰ electū p pre-
deſtinationē: regale ſacerdotiū: p ſub-
ditorꝝ ꝓtectionē gens ſancta p ỽtutis
pfectionē: pp'ls acq̄ſitionis: p exēplorꝝ
edificationē: et diligentiā paſtoralem.
Poſtea ſanctis doctoribꝰ xp̄us canta-
bat illō quod ſcriptū eſt Mat. v. Vos
eſtis ſal terre. Nō ſicut ſal eſt ſapor oīm
saporū: ſic expoſitio catholica doctorꝝ
eſt quaſi condimētū ſacrorū eloquiorꝝ
et ſicut oīa cibaria ſine ſale ſunt inſipi-
da: ſic ỽba ſacre ſcripture: mařie lega-
lia ſacramēta ſine catholica expoſitio-
ne doctorū vidētur ſimplicibꝰ non eſſe
multū fructuoſa. Et ſicut ſal cōſeruat
carnes a putrefactiōe ỽmiū: ſic doctri-
na et expoſitio doctorū cōſeruat carna-
les hoies a corruptione pc̄torū. Unde
ꝓpter iſta dicit̄ Col. iiij. Sermo veſter
ſit ſemper ſale conditus.

¶ Septimo xp̄s cantat omnibus ſan-
ctis monachis et anachoritis. i. ſolita-
rijs: et oībus alijs cōfeſſoribꝰ cantū il-
lum qui ſcriptꝰ eſt ibidē Mat. v. Vos
eſtis lux mundi. Sol dicit̄ lux mundi
ad lr̄am: et ſancti ꝯfeſſores dicunt̄ lux
mundi p figurā ſcꝫ inſtar ſolis mundū
illuminātes: ſplendore honeſtatis/ in-
ſtar ſolis mūdum inflāmantes: feruo-
re charitatis inſtar ſolis mūdum ſupe-
rātes q̄ntitate virtutis. Nam ſm̄ aſtro-
logos ſol eſt octies maior q̄ terra: ſic
ſancti viri mundanos excedunt octies
virtute ⁊ gratia. i. octo beatitudinibꝰ
vel virtutibꝰ/ quas chriſtus docuit in
ſchola ſua tanq̄ in ſua prima lectione
dicens. Beati paupes ſpiritu. Mat. v.
Ille nāq̄ octo beatitudines ſunt q̄dā
gratie preſentes in quibus viri ſancti
ſuperant homines mundanos ⁊ carna-
les. Ad iſtam beatā cātilenam omnes
vnanimiter pōtifices et alij doctores
chriſto reſpondent cantum illum dul-
ciſſimum qui ſcriptus eſt in pſal. Tranſi-
uimus per ignem et aquam. Per ignē
fortes i aduerſis: per aquam humiles
in proſperis: et eduxiſti nos in refrige-
rium felicitatis: ſicut per miſerias. vn-
de ſaluator Mat. xj. Venite ad me om-
nes qui laboratis et onerati eſtis iugo
preceptorum meorum: et ego reficiam
vos plenitudine celeſtiū gaudiorum.

¶ Octauo cātat chriſtus virginibus
cantilenam illam que ſcripta eſt Sap.
iiij. O q̄ pulchra es caſta generatio cū
claritate. caſta generatio dicitur pu-
dicicia virginalis: cōtinētia vidualis/
temperantia coniugalis. Iſtis tribus
triplex claritas reſpondet. Nam virgi-
nes habent claritatem incorruptionis
et aureole: vidue claritatem deuotiōis
interne: coniuges claritatem ſucceſſio-
nis benigne: et omnes pariter habent
claritatem odorifere fame: et opiniōis
bone. Ad hanc cantilenā virgines ⁊ cō-
tinentes reſpondent illud canticū dul-
ciſſimū quod ſcriptum eſt Canticorꝝ. j.
Oleum effuſum nomen tuū: ideo ado-
leſcētule dilexerūt te nimis. Nimis di-
citur propter ariditatem continentie:
quia vt dicit̄ Sap. viij. Scio quoniā
aliter non poſſū eſſe continens niſi deꝰ
det. Et ideo dicitur Apo. xiiij. Qꝛ ne-
mo poterat dicere canticum illud ſcili-
cet virginale: niſi illa centum quadra-
gintaquattuor milia qui empti ſunt de
terra. Numerus centenarius compe-
tit virginibus quibus datur fructꝰ cē-
teſimꝰ. vt dicitur Luce. viij. Quadra-
genarꝰ competit viduis: quia quadra-
ginta ſigna ſtatum penitentium. Ideo
tam moyſes/ q̄ helias q̄ chriſtus qua-
draginta diebus et quadraginta nocti-
bus ieiunauerunt. Quattuor ꝯpetunt
cōiugatis caſtitatē amātibꝰ: qꝛ ſm̄ do-
ctrinā quattuor euāgeliſtarū obſuare
conant̄ cōiugalē thorū. iuxta illō apl'i.
Heb. xiij. Honorabile cōnubiū in oībꝰ

et thorus imaculat⁹. Millenari⁹ vero competit omnibus cõtinẽtibus: quia per millenariũ qui eſt limes et termin⁹ omniũ numerorũ: ſignatur celeſte gaudiũ/ quod eſt finis omniũ deſideriorũ: vt dicitur in pſal. Satiabor cum apparuerit gloria tua.

¶ Ultimo chriſtus cantabit cõmuniter oĩbus ſanctis illã dulciſſimã cantilenam que ſcripta eſt Math. xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnũ quod vobis paratum eſt ab origine mũdi. Venite benedicti patris mei: per gratie adoptionẽ per quã eſtis filij & fratres mei. Quia vt ait ap̃ls. Rom. viij. Si filij & heredes: heredes quidem dei: coheredes aũt xp̃i: qđ vobis paratum eſt ab origine mũdi: p eternã p̃deſtinationẽ per quã eſtis ad eterna placentia electi. Ad iſtã cãtilenã xp̃i rñdebit altiſſime tot⁹ chorus vel chorea/ vl' ballata ſanctorũ illũ cantũ qui ſcribit j. Thi. j. Regi ſeculorũ imortali/ inuiſibili/ ſoli deo honor et gloria in ſecula ſeculorũ. Amen. Tibi inq̃ dñe q̃ es oĩm ſeculorũ p nobis tñ humiliat⁹ tu immortalis: q̃ p nobis ĩ cruce es mortu⁹. tu inuiſibilis/ q: tñ nobis viſibilis. tu ſolus ſanctus in maieſtate/ nobis tñ miſericorditer aſſociat⁹. tu es oĩpotẽs/ pro nobis tñ homo factus es: tibi inq̃ honor/ ex creatione/ gloria ex redẽptiõe: in ſecula ſeculorũ: ex eterna ſaluatiõe. amen: ex omniũ p̃miſſorũ tuorũ certiſſima adimpletione. Tandẽ oẽs ſancti dicent alter ad alterũ illũ ſacratiſſimũ hymnũ & triſagiũ glorioſum qđ ſcribit in Eſa. Sanct⁹/ ſanct⁹/ ſanct⁹: dñs de⁹ ſabaoth/ vel exercituũ. pleni ſunt celi & terra gloria eius. Cuius eſt tanta virt⁹ q̃ qui dicit illũ a morte ſubitanea & fulgure et oĩbus tribulationibus eſt ſecurus. vt ait Damaſcen⁹ libro. iij. Propt qđ ſtatuit ſctã ſynod⁹ calcedonẽſis q̄rta: hoc triſagiũ ſancte trinitatis a fidelib⁹ dici: ɔtra oẽs ſtellionatus. i. minas diuinas: vt ait Damaſcen⁹ ibidẽ. ſ. agyos/ otheos/ ſanct⁹/ deus/ agyos/ yſkyros/ ſanct⁹/ fortis/ agyos/ athanatos/ eleyſon/ ymas/ ſanct⁹ & imortalis miſerere nobis. In quo triſagio ſancti faciunt ſpecialiter tria: ſcz trinitatẽ cõfitent in vna eſſentia dicẽtes. ſanct⁹: ſanctus: ſanctus: poteſtatẽ et iudicia admirant dicẽtes dñs de⁹ exercituũ. pietatem & beneficia venerãtur: addẽtes: plena eſt oĩs terra tam viuentiũ q̃ morientiũ gloria eius id eſt mĩa eius: in q̃ deus precipue oſtẽditur glorioſus. vt exponit gloſa. Rom. iij. Oẽs eni peccauerũt: & egent gloria dei que eſt infinita. Ad quã gloriã nos p̃ducat et participes efficiat ductor illi⁹ choree ieſus virginis filius: qui cũ deo patre & ſpũ ſancto vni ſoli deo viuo & vero ẽ honor: imperiũ: maieſtas: per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶ Finis nouẽ dietarum ſalutis.

¶ Dñica prima aduentus.

Abijciamus opera tenebrarum et induamur arma lucis. Rom. xiij. In aduẽtu magni regis et p̃ncipis expiantur ſordes: & parantur veſtes. Et ideo apoſtolus in his v̄bis per hũc modũ: p̃pter ſummi regis aduentũ ad faciendũ hec duo ſpecialiter nos inuitat. Primo ad viciorũ ſordes expurgãdas: cũ dicit Abijciamus opa tenebrarũ. Scđo ad virtutũ veſtes preparandas: cum addit: et induamur arma lucis.

¶ Primo igitur debemus expurgare ſordes viciorũ et propter tria q̃ ſũt ĩ peccato. quere in materia de pctõ in cõi.

¶ Scđo debem⁹ veſtes v̄tutũ p̃parare: et ſpãliter veſtẽ charitatis: ſicut videm⁹ q veſtis nobilior portat in feſtis p̃cipuis. De hac veſte quere ĩ materia de charitate.

¶ Dominica ſecunda aduentus.

Deus aũt ſpei repleat vos oĩ gaudio. Rom. xv. Q̃m a viris ſpũalib⁹ ſunt debiles ſuſtinẽdi: & triſtes ɔſolãdi idcirco ap̃ls in verbis p̃po

ſtis duo facit. Primo enĩ ꝓmittit debilibus ſuſtentationem: cum dicit Deus autem ſpei. Secundo triſtib⁹ ꝯſolationem: cũ addit: repleat vos omni gaudio. pſal. Spera in domino. ſequitur. ⁊ paſceris in diuitijs eius.

¶ Primo dico ꝙ ſpiritualis ſuſtentatio eſt virtute ſpei. quere ĩ mat̃ia de ſpe

¶ Scđo ſpiritualis cõſolatio eſt ĩ gaudio ꝟtutis. Vñ virt⁹ cõparat̃ paradiſo quere in materia de virtute in cõi.

¶ Dñica tertia aduẽtus.

Modeſtia vr̃a nota ſit oib⁹ hoib⁹ dñs ꝓpe eſt. Phil. iiij. Rege p̃ñte ꝯſueuerunt domicelli ⁊ milites multũ alacriter et honeſte incedere. ideo ap̃ls p̃uidẽs regis eterni p̃ñtiam ꝓpinquã ad cõuerſationẽ honeſtã in ꝟbis ꝓpoſitis nos hortat̃: et ſm hoc ĩ verbis iſtis duo facit. Primo enĩ hortatur nos ad cõuerſatiõis honeſtatem: cũ dicit. Modeſtia veſtra nota ſit oib⁹ hominib⁹. Scđo oſtẽdit conuerſatiõis cãm: cum addit: dominus prope eſt.

¶ Primo igit̃ forma cõuerſatiõis cõſiſtit ſpecialiter in mãſuetudine vł mititate. Quere in materia de mititate et manſuetudine.

¶ Secũdo ꝟtus ſpũalis ꝯuerſatiõis: et orõnis: caſtitatis: et pietatis: faciũt propinquã dei preſentiam. quere ĩ materia de caſtitate: oroĩe: ⁊ pietate.

¶ Dñica quarta aduẽtus.

Nolite ante tp̃us iudicare quoaduſq3 vẽiat domin⁹ j. Cor. iiij. Dicit lex imperatoris ꝙ adueniẽte p̃ſide ceſſat iunior poteſtas. Jō apoſtolus conſiderans aduentum eterni iudicis: duo facit in his verbis. Primo namq3 reprimit inuidiam iniquam dicens. Nolite ante tempus iudicare. Secundo predicit ſaluatoris iuſticiã futuram: cum dicit: quouſq3 veniat dominus.

¶ Primo igitur reprimit̃ inuidia: propter tria. quere in materia de inuidia.

¶ Secundo predicitur cauſa/ iudicis ſententia. Quere in materia de iudicio futuro.

¶ Dominica infra octauã natiuitatis.

Itaq3 iam non eſt ſeruus ſed filius ꝙ ſit filius ⁊ heres per deum. Ad Galathas. iiij. Magnus debet magna donare. Unde apoſtolus in his verbis deſcribit ſaluatoris magnificentiam: et ſm hoc tria facit. Primo enim deſcribit culpe ſubiectionem: a qua ſumus liberati: cũ dicit. Itaq3 iam non eſt ſeruus. Secundo gratie cooperationem: per quam ſumus liberati et iuſtificati: addens: ſed filius. Tertio glorie poſſeſſionem: ad quam ſumus predeſtinati ſubdens: ꝙ filius et heres per deum.

¶ Primo igitur ſubijcitur homo per culpam: et ſpecialiter propter gulam: luxuriam: et auariciã. Quere in materia de gula: de luxuria: et de auaricia.

¶ Secundo iuſtificatur homo ꝑ gratiam penitentie. Quere in materia de penitentia.

¶ Tertio beatificatur homo per gloriam. Quere in materia de gloria paradiſi.

¶ Dominica ſecunda.

Non plus ſapere q̃ȝ oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietatem. Rom. xij. Omnis cibus q̃ȝtũcumq3 precioſus inſipidus eſt: niſi ſit ſale cõditus. ideo apoſtolus hortatur nos in verbis propoſitis: vt cibum prudentie condiamus ſale diſcretiõis. Et ſm hoc duo facit.

Priõ ꝓhibet ſapientiã temerariã dicens. non pl⁹ ſapere q̃ȝ oportet ſapere.

Secundo ſuadet temperantiam neceſſariam: addens: ſed ſapere ad ſobrietatem.

¶ Primo igitur cauenda eſt prudentia vel ſapientia inordinata. Quere in materia de prudentia.

❡ Secundo querenda eſt ſobrietas modeſta. Quere in materia de temperātia.

❡ Dñica.j.poſt octa.epy.

ODientes malū: adherētes bono. Rom. xij. Naturaliter guſtus bene diſpoſit⁹ reſpuit amaritudinē ⁊ appetit dulcedinē. Jdō apl's i his verbis monet nos ad duo: videlicʒ ad deteſtationē culpe dicēs/odientes malū. Secūdo monet nos ad dilectionem gratie ibi/adherentes bono.

❡ Primo igitur deteſtāda eſt culpa. Quere in materia de peccato in cōi.

❡ Scd̄o diligēda ē v̄t⁹ vel grā. Quere in materia de virtute in cōmuni.

❡ Dominica ſecunda.

NOn voſmetipſos defendentes chariſſimi: ſed date locū ire. Rom. xij. Nō eſt tutum militē ſine armis intrare locū certaminis. Jdeo apl's in his verbis ſpūaliter nos inſtruens duo facit. Primo docet eſſe ſumēdū ſcutū patiētie/dicēs: non voſmetipſos defendentes. Secūdo docet cauēdū ictū iracūdie/addēs: ſed locū ire.

❡ Primo debemus aſſumere patientiam tanq̄ ſcutum. Quere in materia de fortitudine ⁊ patientia.

❡ Scd̄o debem⁹ cauere iracūdiā tanq̄ ictū. Quere in materia de ira.

❡ Dominica tertia.

QUi diligit p̄ximū ſuū: legem ipleuit. ad Rom. xiij. Mercatores facientes cōputū prius ipm̄ i pecias et ptes diuidūt: et poſtea i ſūmā reducūt: ſic et apl's i his v̄bis diuine legis reducit in ſummā charitatʒ: ⁊ ṗm hoc monet nos apl's ad duo: videlicet ad dilectionem p̄ximorū dicens. Qui diligit p̄ximū. Ad ipletionē mādatorū addens impleuit legem.

❡ Primo igitur debem⁹ proximū diligere. Quere i materia de charitate.

❡ Secundo debemus precepta adimplere. Quere in materia de p̄ceptis.

❡ Dominica quarta.

PAx igitur xp̄i exultet i cordib⁹ veſtris. Col. iij. Mundus iſte cōſueuit duo multū deſiderare: ſcʒ cōcordiā pacis/⁊ leticiā cordis. Jdō apl's i his v̄bis optat nobis hec duo: q̄ naturaliter deſiderat oīs hō. ſ. p̄mū cōcordiā amicabilē: cū dicit. Pax igitur xp̄i. Scd̄o animi leticiā delectabilē: cū addit exultet in cordib⁹ veſtris.

❡ Primo igit̄ affectāda eſt cōcordia pacis. Quere in materia de pace.

❡ Secūdo leticia cordis eſt adoptanda. Quere i materia de charitate. Et in materia de gaudio.

❡ Dñica in ſeptuageſima.

SIc currite vt ꝯprehēdatis. j. Cor. ix. Q̄m nō inſipientib⁹: ſed ꝓficiētib⁹ regnum celeſte ꝓmittit̄. Jdō apl'us in v̄bis iſtis ad duo ſpecialiter nos hortatur. Prīo ad fructuoſā operationē: cū dicit. Sic currite. Secundo oſtendit fructuoſe operationis rationem: cum addit/vt ꝯprehēdatis.

❡ Primo igitur debem⁹ curſum preceptorum perficere. Quere i materia de preceptis.

❡ Secundo fructum premiorum appetere. Quere in materia de gloria paradiſi.

❡ Dñica in ſexageſima.

LIbenter gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtus xp̄i. j. Corin. xiij. Infirmus ſi prudens eſt libenter ſuſtinet dolorem propter ſequentem ſanitatem. Jdeo apoſtolus in his verbis duo docet. ſ. afflictionem carnis: quam debemus libenter portare: dicens. Libēter gloriabor in infirmitatibus meis. Secundo poſſeſſionem virtutis quam debemus feruēter amare/cum addit: vt inhabitet in me virtus chriſti.

❡ Primo igitur afflictio carnis eſt libenter portāda: Quere in materia de fortitudine.

¶ Secundo poſſeſſio virtutum eſt amanda. Quere in materia de virtutibus in communi.

¶ Dñica in q̇nquageſima.

CHaritas patiens eſt .j. ad Cor. xiij. Decet reginã habere regnum apparatum. Ideo apoſtolus in his verbis dſcribit ſpecialiter iſta duo: ſcʒ charitatem ſicut virginum reginam: dicens. Charitas. Secũdo patientiam/ ſicut regine paraturam/ addens/ patiens eſt.

¶ Primo igitur charitas eſt virtutũ regina. quere in materia de charitate.

¶ Secundo patientia eſt regine armatura. Quere in materia de fortitudine. ⁊ in materia de patientia.

¶ Dñica in quadrageſima

VT caſtigati ⁊ non mortificati .ij. Cor. vj. Filius ſi peccauerit caſtigandus eſt/ ⁊ non mactandus corrigendus: ⁊ non occidẽdus. Et ſm hoc apoſtolus in iſto verbo ſpecialiter oſtendit duo. Primo ꝙ peccator debet ſe corrigere cum flagello penitẽtie: cum dicit. Ut caſtigati. Et ſecundo ꝙ nõ debet ſe occidere cum gladio culpe addens non mortificati.

¶ Primo igitur caſtigandus eſt peccator flagello penitentie. Quere in materia de penitentia.

¶ Secundo non eſt occidendus gladio culpe. Quere in materia de peccato in communi.

¶ Dominica ſecunda .xl.

HEc eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra .j. Theſ. iiij. Tunc regnũ bene regitur qñ populus voluntatẽ regis obſeruat ⁊ qñ rex plebis vtilitatẽ procurat. Unde apoſtolus in his verbis ſm hoc duo facit. Deſcribit enĩ quid ſumme obſeruandũ: qꝛ voluntas diuina dicens. Hec eſt voluntas dei. Secundo q̃d ſumme affectandum qꝛ ſanctitas propria: addens: ſanctificatio veſtra.

¶ Primo igitur debemus diuinam voluntatẽ obſeruare implendo precepta. Quere in materia de preceptis.

¶ Secundo debemus per mundiciã propriam caſtitatẽ ſeruare. Quere in materia de caſtitate.

¶ Dominica tertia .xl.

AMbulate in dilectione ſicut ⁊ chriſtus dilexit vos. Ephe. v. Unicuiqꝫ experto in ſua ſciẽtia credẽdũ ẽ. Et ideo qꝛ apls ſũme fuit expertus in pceptis ⁊ ſciẽtia charitatis audire debemus lectionẽ ſuam quã nobis pponit in his verbis de ſchola diuine lectionis. Hec aũt cõtinet in ſe duo capitula dilectionis: ſcʒ viam regulantẽ. ideo dicit. Ambulate in dilectiõe. ⁊ dilectionis formam exemplarem: ⁊ ideo ſubditur/ ſicut ⁊ chriſtus dilexit vos.

¶ Primo igitur ſequenda eſt dilectionis via. Quere in materia de dilectione ⁊ charitate.

¶ Scdo attẽdenda eſt dilectionis forma. Quere in eadem materia.

¶ Dominica quarta .xl.

EIice ancillã et filiũ eius. Gala. iiij. Uulgo dicit ꝙ bonũ opus facit q̃ de ſtulto ſe expedit. Et ideo apoſtolus in hoc verbo monet nos ad expellendũ peccatũ de cordis hoſpitio ⁊ hoc q̃tũ ad duo: ſcʒ q̃tum ad affectionẽ: q̃ peccatũ cõcupiſcitur: dicens eijce ancillã .i. voluntatem malam. ⁊ q̃tũ ad operationẽ: qua peccatum perpetratur addens: ⁊ filiũ eius.

¶ Primo igitur per penitentiã expellenda eſt affectio mala ⁊ fit precipue p contritionem ⁊ confeſſionẽ. Quere in materia de penitentia.

¶ Scdo expellẽda eſt opatio praua ⁊ fit p ſatiſfactionẽ. q̃re in eadẽ materia

¶ Dñica in paſſione dñi.

PEr ppriũ ſanguinẽ introiuit ſemel in ſancta. Heb. ix. Religioſi cõſueuerũt ſe minuere qñ volũt infirmariã intrare: ⁊ recreationẽ ſuſci-

pere: ſic dñs in paſſione ſua fecit ſe minui: ⁊ ſic intrauit infirmariã/ ⁊ recreationẽ paradiſi recepit. Et ſic apoſtol⁹ in verbis iſtis duo oſtendit: ſcʒ paſſionis chriſti munitionẽ dicens. Per proprium ſanguinẽ. Secundo reſurrectionis recreationem: addens/ introiuit ſemel in ſancta: ſcʒ in celum.

¶ Primo igitur paſſio xpi eſt iugiter meditanda. Quere in materia de contemplatione ⁊ de gaudio.

¶ Secundo bona celeſtia ſunt feruẽter deſideranda. Quere in materia de ſpe ⁊ gloria paradiſi.

¶ Dñica in ramis palmaꝝ

Humiliauit ſemetipſum factus obediẽs vſqȝ ad mortem: mortem autẽ crucis. Phil. ij. Qui vult librum ſcribere vel corrigere ſup omnia de exemplari veraci debet curare: ⁊ ideo apl's in his verbis ꝓponit nobis ꝓ libro exemplũ vite xpi ad trãſcribendũ ⁊ corrigẽdũ librũ cordis noſtri. Proponit aũt hic nobis quattuor capitula hui⁹ libri in cordis noſtri codice tranſcribẽda. Primũ ſcʒ humilitas inclinantis cum dicit. Humiliauit ſemetipſum. Secundũ obedientie ſubiugantis/ cum dicit: factus obediens. Tertium perſeuerantie coronantis: cũ ſubdit/ vſqȝ ad mortem. Quartũ penitentie crucifigentis: cum ſubinfertur mortem autem crucis.

¶ Primo igit debem⁹ nos humiliter inclinare. qre in materia de hũilitate.

¶ Scdo debem⁹ nos obediẽtia ſubiugare. que in materia de obedientia.

¶ Tertio debemus nos pſeuerãtia coronare. qre in materia de fortitudine.

¶ Quarto debemus nos penitentia cruciare. qre in materia de penitẽtia.

¶ Dñica. j. poſt paſcha.

Hec eſt victoria que vincit mundum fides noſtra. j. Johan. vltimo. Multum gloriatur miles in gladio quando cum illo triũphauit in omni bello. Ideo Johãnes apoſtolus oſtendit in his verbis chriſti militibus ſpecialiter duo: ſcilicet triunphum viciorum nobiliſſimum dicens. Hec eſt victoria que vincit mundum. Secũdo genus armorum ſecuriſſimũ/ fides noſtra.

¶ Primo igitur debemus perſeuerãtia triumphare. Quere in materia de fortitudine.

¶ Secundo debemus nos armis fidei armare. Quere in materia de fide.

¶ Dñica. ij. poſt paſcha.

Chriſtus paſſus eſt pro nobis: vobis relinquens exẽplum/ vt ſequamini veſtigia ei⁹. j. Petri. ij. Sequitur miles ducem/ proles patrem: ſcholaris doctorẽ. Et ſm hoc apoſtolus oſtẽdit nobis tria in his verbis que ſunt neceſſaria et facienda nobis. Primo eſt nobis cum chriſto militandum/ ⁊ ideo dicitur chriſtus paſſ⁹ eſt ꝓ nobis. Secundo cum chriſto cõuerſandum: ⁊ ideo ſubditur/ vobis relinquens exemplum. Tertio poſt chriſtum ambulãdum/ ⁊ ideo ſubinfertur/ vt ſequamini veſtigia eius.

¶ Primo igitur debemus laborare cum chriſto per penitentiam dignam. Quere in materia de penitentia.

¶ Secundo debemus conuerſari in chriſto per vitam honeſtam. Quere in materia de caſtitate ⁊ temperantia.

¶ Tertio debemus poſt chriſtum ambulare per mandatorum ſemitam rectam. Quere ĩ materia de preceptis.

¶ Dominica tertia poſt paſcha.

Obſecro vos tanq̃ aduenas ⁊ peregrinos abſtinere vos a carnalib⁹ deſiderijs que militant aduerſus animam j. Petri. ij. Qui bene dirigit in via/ predicit ei omnia diuerticula ⁊ pericula. Et ſm hoc apoſtol⁹ monet nos ĩ his verbis ſpecialiter ad tria ſcilicet ad habendam mortis memoriam/ dicens. Obſecro vos tanq̃ aduenas ⁊ peregrinos.

¶ Secundo ad domandum carnis laſciuiam. Abſtinere vos a carnalibus deſiderijs.

¶ Tertio ad frangendam hoſtis maliciam / ſubdens. Que militant aduerſus animam.

¶ Primo igitur habenda eſt mortis memoria ⁊ hoc eſt hũilitatis. Quere in materia de humilitate.

¶ Secundo domanda eſt carnis laſciuia quod eſt opus chaſtitatis. Quere in materia de caſtitate ⁊ tẽperantia

¶ Tertio fugienda eſt hoſtis malicia et hoc eſt opus fortitudinis. Quere in materia de fortitudine ⁊ continẽtia.

¶ Dominica quarta poſt paſcha.

Sit omnis homo velox ad audiendũ / ⁊ tardus ad loquendum / ⁊ tardus ad irã Vulgo dicitur qui non eſt prudẽs ſit ſaltem bene credens. Et ideo beat⁹ Jacobus apoſtolus monet nos ſpecialiter ad tria.

¶ Primum eſt velocitas contra contemptum obedientie; dicens. Sit oĩs homo velox ad audiendum.

¶ Secundum eſt taciturnitas cõtra peccatum lingue: ideo addit: tard⁹ ad loquendum.

¶ Tertium eſt mititas contra peccatum ire. ideo dicit: ⁊ tardus ad iram.

¶ Primo igitur debemus acquieſcere / ⁊ hic eſt opus obedientie. Quere in materia de obedientia.

¶ Secundo debemus libenter tacere contra vicium lingue. Quere in materia de preceptis.

¶ Tertio debemus eſſe quieti contra peccatũ ire. Quere in materia de ira.

¶ Dominica quinta poſt paſcha.

Religio munda et immaculata apud deum ⁊ patrem hec eſt viſitare pupillos et viduas in tribulatiõe eorũ ⁊ immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. Jac. j. Boni pictoris induſtria apparet in bona pictura: et ſm hoc apoſtolus pingit bonam picturam q̃tum ad tria que ſunt ad bonam vitam neceſſaria: ſcʒ decor cõuerſationis. Et ideo dicitur. Religio munda ⁊ immaculata apud deum et patrẽ hec eſt. Secundo dulcor miſerationis / cũ additur: viſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eorum. Tertio fuga inquinationis cum ſubditur / ⁊ immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo.

¶ Primo igitur debemus pie conuerſari / quod eſt opus honeſtatis. Quere in materia de honeſtate vel caſtitate.

¶ Secundo debemus pie miſereri / et hoc eſt opus pietatis. Quere in materia de pietate ⁊ miſericordia.

¶ Tertio debem⁹ inquinationem deteſtari / ⁊ hoc eſt opus virtutis. ⁊ hoc q̃tum ad triplicem concupiſcentiam: ſcʒ mundi / carnis / ⁊ hoſtis. Quere in materia de preceptis ⁊ oratione.

¶ Dñica infra octa. aſcen.

Si quis miniſtrat tanq̃ ex virtute quam adminiſtrat deus. j. Petri. iiij. Omnis bonus operarius vtitur regula ad dirigendum opus Et ſm hoc beatus Petrus apoſtolus deſcribit in his verbis duo nobis neceſſaria: ſcʒ obſequium exterioris operis dicens. Si quis miniſtrat. ⁊ iudicium interioris virtutis: addens / quam adminiſtrat deus.

¶ Primo debemus bonũ opus exercere ⁊ ſpecialiter triplex: ſcʒ opus iuſticie in obſeruando mandata. Quere in materia de preceptis.

¶ Secũdo opus penitentie in emẽdãdo pctĩ. quere in materia de penitẽtia

¶ Tertio op⁹ mĩe in ſubleuãdo ꝓximi incõmoda. Quere in materia de mĩa.

¶ Dñica. j. poſt pentheco.

Hoc mandatũ habemus a deo: vt qui diligit deũ diligat ⁊ fratrẽ ſuũ. j. Joh. iiij. Duplicẽ nodũ conſueuit facere qui rem vult bene ligare. Et ſm hoc Johãnes apl'us oſtẽdit nobis duo de vinculo charitat;

Iniũctionẽ: q₂ iniungit ſub diſcreto p̃
cepto: et ideo dicitur hoc mandatum
habemus a deo. Charitatis perfectio
nem: q₂ perficitur duplici nodo. ⁊ ideo
ſubditur: vt qui diligit deum/ diligat
⁊ fratrem ſuum.

¶ Primo igitur charitatẽ debemus
ſeruare tanq̃ preceptum. Quere in ma
teria de preceptis.

¶ Secũdo debemus charitatem no-
dare tanq̃ vinculum: quere in materia
de charitate.

¶ Dñica. ij. poſt pentheco.

Qui odit fratrẽ ſuũ homici
da eſt. j. Joh. iij. Scđm le-
ges ſeculares non ſolum re
putatur homicida qui in-
terficit ictu gladij: ſed qui
parat poſitiones veneni. Et ſ̃m hoc a-
poſtolus in his verbis oſtendit nobis
duo: ſc₃ odiũ execrandũ admodũ vene
ni dicens. Qui odit fratrẽ ſuũ. Secũ-
do homicidium abhorrendum/ inſtar
gladij: addens/ homicida eſt.

¶ Primo igitur debemus odium fra
tris vitare: quod eſt inuidie corruptio
quere in materia de inuidia.

¶ Secundo debemus homicidiũ ab-
horrere: quod eſt precepti tranſgreſſio
Quere in materia de preceptis.

¶ Dñica. iij. poſt pẽtheco.

Humiliami ſub potenti ma
nu dei: vt exaltet vos ĩ die
viſitationis. j. Petri vlti.
Saltatores conſueuerunt
ſe curuare vt melius poſ-
ſint ad alta ſaltare. Et ſ̃m hoc apoſto-
lus oſtẽdit nobis duo: ſc₃ humilitatis
inclinationem profundam dicẽs. Hu
miliamini ſub potẽti manu dei. Secũ-
do humilitatis eleuationem iocundã
addẽs: vt exaltet vos in die viſitatiõis.

¶ Primo igitur debem⁹ noſipſos hu-
miliare. Quere in materia de humili-
tate ⁊ ſuperbia per contrarium.

¶ Secundo debemus nos per contẽ-
plationem ad gloriam leuare. Quere
in materia de gloria paradiſi.

¶ Dominica. iiij. poſt pen.

Exiſtimo enĩ q̃ non ſunt con
digne paſſiones huius tẽ-
poris ad futuram gloriam
que reuelabitur in nobis.
Rom. viij. Conſueuit ho-
mo accipere pro parte ſua quod plus
ponderat in ſtatera. Et ſ̃m hoc apoſto
lus quaſi in ſtatera ꝓponit nobis duo
verba in propoſito: ſc₃ preſentem tribu
lationem ad ſuſcipiendum dicens.
Exiſtimo q̃ non ſunt condigne paſſio-
nes huius temporis. Secundo eternã
remunerationem ad eligendũ addẽs/
ad futuram gloriam.

¶ Primo igitur debemus preſentem
tribulationẽ ſuſtinere patienter. Que
re in materia de patientia/ et accidia
per contrarium.

¶ Dñica. v. poſt pentheco.

Si quid patimini ꝓpter iu-
ſticiam/ beati. j. Petri. iij.
Vix acquiruntur magne
diuitie ſine magno labore.
Et ſ̃m hoc in verbis pro-
poſitis ponuntur ſpecialiter tria: ſcil₃
virtus laborem ſuſtinens. cum dicitur
Si quid patimini. Titulus laborẽ de-
corans. cum additur propter iuſticiã.
Fructus laborem remunerans: cum
ſubditur: beati.

¶ Primo enĩ debemus laborem pre-
ſentem patiẽter portare. Quere in ma
teria de fortitudine/ ⁊ ſuperbia/ luxu-
ria ⁊ auaricia per contrarium.

¶ Secundo debem⁹ preſentem labo-
rem titulo iuſticie decorare. quere in
materia de iuſticia.

¶ Tertio debem⁹ laborem fructu feli-
citatis coronare. Quere ĩ materia de
ſpe ⁊ gloria paradiſi.

¶ Dñica. vj. poſt penthe.

Si aũt mortui ſum⁹ cũ xp̃o
credim⁹ q̃ ſil' viuem⁹ cũ eo
Ro. vj. Cõſueuerũt pueri
rumpere veſtes antiquas.
vt citius habeant nouas.
Et ſ̃m hoc apoſtolus in hoc verbo ſpe
cialiter oſtendit nobis duo: ſc₃ veſtem
carnis mortificandam: cum dicitur

ſi autem mortui ſumus cū chriſto: ſtolam glorie deſiderandam cum addit/ ꝙ ſimul viuemus cum eo.

❡ Primo igitur debem⁹ veſtē carnis rupere per penitētiā: quere in materia de penitentia. accidia/luxuria/gula/p contrarium.

❡ Secūdo debem⁹ ſtolam eterne glorie frequēter appetere: quere in materia de ſpe ⁊ gloria paradiſi.

❡ Dominica.vij. poſt pen.

Habetis fructū in ſanctificationē: finem vero vitam eternā. Rom.vj. Qui prudens eſt cōſiderat fructū laboris/⁊ finē opis. Et ſꝫ hoc apl's in oi hora docet nos ꝯſiderare duo: ſcꝫ fructū iuſtificantē dicens. Habetis fructū in ſanctificationem et deſiderare finē iuſtificantem/ addens finem vero vitam eternam.

❡ Primo fructus boni operis conſiſtit in opere iuſticie: quere in materia de preceptis.

❡ Secundo finis operis cōſiſtit in cōſummatione perſeuerātie: quere in materia de perſeuerantia.

❡ Tertio in expectatione future glorie: qre in materia de ſpe ⁊ glia padiſi.

❡ Dñica.viij.poſt penthe.

Si ſm carnem vixeritis moriemini. Ro.viij. Infirm⁹ ſi ſēp bibit ſm ſitim febris/ de facili incurrit periculū mortis. Et ſm hoc apoſtolus oſtendit nobis duo: ſcꝫ febrem vel ſitim carnis omnino reprimēdā: dicēs Si ſm carnem vixeritis. Et gehennalem penā mortis omnino fugiendā: addens moriemini.

❡ Primo igit debem⁹ deſideria carnis reprimere: quere in materia de temperantia ⁊ gula: per contrarium de caſtitate: ⁊ luxuria.

❡ Secundo debemus mortis ſupplicia formidare: quere in materia de timore ⁊ ſuperbia: per contrarium in materia de inferno.

❡ Dñica.ix.poſt pēthecо.

Non ſimus concupiſcentes malorum.j.ad Cor.x. Qui eqtat laſciuū equū: debet ipm refrenare ſpecialiter iuxta periculum. Et ſm hoc apl's oſtēdit nobis duo: ſcꝫ concupiſcētie viciū caute refrenandū cum dicit. Non ſim⁹ concupiſcentes. concupiſcētie periculū: addēs maloꝝ.

❡ Primo igitur debem⁹ concupiſcētie vicium refrenare. Quere in materia de preceptis.

❡ Secundo debem⁹ concupiſcentie periculū formidare: ꝙtum ad gulam/ luxuriā/ auariciā. qre in materia iſtoꝝ.

❡ Dñica.x.poſt penthecо.

Diuiſiōes miniſtrationum ſunt idem autē dñs.j.Cor.xij. Multū decorat honorem regnum multiformis varietas ⁊ diſtributio miniſteriorū. Et ſm hoc in his vbis duo ſpecialiter deſcribunt: ſcꝫ obſequij diuini diſtributio ſalutaris cū dicit. Diuiſiones miniſtrationū ſunt. Diſpenſationis dei dñatio ſingularis cum additur. idem autem dominus.

❡ Primo igit debemus nos occupare ꝙtum ad opera miſericordie / iuſticie ⁊ penitentie: quere in materia eoꝝ.

❡ Secundo debem⁹ vnum deū adorare: quere in materia de preceptis.

❡ Dñica.xj.poſt penthecо.

Gratia dei ſum id qđ ſum: ⁊ gratia eius in me vacua non fuit.j.Cor.xv. Naturaliter arbor pri⁹ nitit radices figere: ⁊ poſtea fructus proferre. Et ſm hoc apl's in his verbis de quolibet viro iuſto oſtendit nobis duo: ſcꝫ veritatis ſtabilitatē dicens. Gratia dei ſum id qđ ſum. ⁊ operis fecunditatem: addens ⁊ gratia ei⁹ in me vacua non fuit.

❡ Primo igitur debemus eſſe virtutibus fixi: quere in materia de fide ſpe charitate ⁊ virtute in communi.

❡ Secundo debemus eſſe in bonis fecundi. quere in materia de miſericor-

dia et auaricia ꝛ accidia per cõtrariũ.

❡Dñica.xij.poſt pẽtheco.

Sufficientia noſtra ex deo eſt.ij.ad Coꝛ.iij. Sicut luna recipit lumen ſuũ a ſole ita creatura bonũ ſuum a creatoꝛe. Et ad hoc ꝙ luna plene lumen ſuum recipiat: opoꝛtet ꝙ ſol directe reſpiciat. et ſm hoc duo ſpecialiter in verbis iſtis oſtenduntur: ſcʒ integralis iuſti perfectio: cũ dicit. Sufficientia noſtra. ſecũdo iuſti ſpiritualis cõtemplatio: cũ addit. ex deo ē.

❡Primo igit debemus perfectionē virtutis habere. quere in materia de virtute in communi.

❡Secundo debem⁹ ad deũ per contemplationē reſpicere. Quere in materia de oꝛatione ꝛ contẽplatione.

❡Dñica.xiij.poſt penthe.

Lex ꝑpter tranſgreſſoꝛes poſita eſt. Gal.iij. Sicut eni principis equus indiget freno: ſic ꝓnitas et cõcupiſcentia nr̃a indiget iuſticie pꝛecepto. Et ſm hoc apoſtolus in his verbis oſtendit nobis duo: ſcʒ equitatem diuini pꝛecepti/ cũ dicit. Lex. ꝛ pꝛonitatem peccati/ cum dicit ꝑpter tranſgreſſoꝛes poſita eſt.

❡Primo igitur equitas pꝛecepti eſt obſeruanda. q̃re in materia de p̃ceptis

❡Secũdo peccati pꝛonitas moderãda. quere in materia de penitentia/ tẽperantia/ gula/ ꝛ luxuria/ ꝑ contrariũ.

❡Dñica.xiiij.poſt penthe.

Caro cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ: ꝛ ſpiritus aduerſ⁹ carnē. Gal.v. Tẽp⁹ guerre eſt valde periculoſum: ꝛ maxime qñ eſt continuum ꝛ infeſtiuũ. Jdcirco tempoꝛe belli milites cõſueuerũt icedere armati. Et ſm hoc in verbo iſto duo nobis oſtendunt: ſcʒ carnis hoſtilitas domanda pꝛe oĩbus: cũ dicit. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritũ: ꝛ mẽtis ſinceritas armãda virtutib⁹: cũ addit: ſpũs aduerſ⁹ carnē.

❡Primo igitur debem⁹ hoſtilitatem carnis domare/ ꝛ ſpecialiter ꝙtum ad gulam ꝛ luxuriã. quere in materia de gula ꝛ luxuria.

❡Secũdo debemus mẽtis ſinceritatē amare. q̃re in materia de penitẽtia.

❡Dñica.xv.poſt pẽtheco.

Alter alterius onera poꝛtate/ ꝛ ſic adimplebitis legē xp̄i. Gal.vj. Boues iungũtur vt facilius trahant iugum/ ꝛ equi combinant vt facilius trahãt currũ. Et ſm hoc apoſtolus in hoc verbo ponens nos ſub dilectionis iugo/ docet ſpecialiter duo poꝛtare: ſcʒ pꝛoximoꝛũ partem laboꝛis cum dicit. Alter alterius onera poꝛtate. Secũdo cõſeruare legē amoꝛis: addens ꝛ ſic adimplebitis legem chꝛiſti.

❡Primo ergo eſt neceſſitas ꝓximoꝝ ſuppoꝛtãda. q̃re in materia de pietate et miſericoꝛdia.

❡Secũdo eſt dei ꝛ pꝛoximi charitas adimplẽda. Quere in materia de pꝛeceptis et charitate.

❡Dñica.xvj.poſt penthe.

Solliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Ephe.iiij. Sicut op⁹ glutinum eſt foꝛtiter cõiungere ꝛ ſicut vinculum eſt ligare: ſic opus charitatis eſt foꝛtiter amare. Et ſm hoc ap̄ls in ꝟbo ꝓpoſito monet nos ad duo: ſcʒ ad habẽdũ charitatis glutinũ in vnitate mentis: ibi. Solliciti ſeruare vnitatē ſpũs: ꝛ ad habendũ charitatis vinculũ in vnitate pacis addēs in vinculo pacis.

❡Primo igitur charitas loco glutini habet mentiũ vnitatē. quere in materia de charitate ꝛ de inuidia ꝑ ꝯtrariũ.

❡Secundo charitas loco vinculi habet neceſſariã pacē. Quere i materia de pace ꝛ ira per contrariũ.

❡Dñica.xvij.poſt penthe.

In charitate radicati ꝛ fundati. ephe.iij. Sicut radix arboꝛē poꝛtat/ ꝛ ſicut fũdamentũ edificiũ ſuſtinet: ſic charitas bonũ ichoat ꝛ cõ

ſeruat. Et ſm hoc in ꝟbis ꝓpoſitis de charitate duo ꝓponunt qm ipa eſt radix a qua generat fruct⁹ boni opis: et ideo dr in charitate radicati. Ipſa eſt fundamentū in qua ſituat ois ſtructura veritatis: ⁊ ideo ſubdit / ⁊ fundati.

¶ Pmo igr charitas ē radix reſpectu opis boni. q̄re in materia de charitate.

¶ Scdo charitas eſt fundamentū reſpectu virtutis. quere in eadē materia.

¶ Dñica. xviij. poſt pēthe.

Confirmabit vos vſq͵ in finē ſine crimie. j. Cor. j. Vulgo dr ꝙ finis non pugna corōnat. Vñ incaute ⁊ in vanū laudat nauta anteq͵ accepit portū: miles acq̄ſierit triumphum. Et ſm hoc apl's hortat nos ſpecialiter ad duo: ſcʒ ad firmitatem perſeuerantie cum dicit. confirmabit vos ad puritatem innocentie: addens ſine crimine.

¶ Pmo igit debemus in bono perſeuerare. q̄re in materia de pſeuerātia.

¶ Scdo debem⁹ peccatū odire. quere in materia de peccatis in communi.

¶ Dñica. xix. poſt penthe.

Qui furabat iā nō furetur: magis aūt laboret operando manib⁹ ſuis qd bonū ē. Ephe. iiij. Mercatores cōſueuerūt mercaturā / venationem illā eligere quā cognoſcunt ad lucrū viliorē eſſe. Et ſm hoc apl'us in verbo ꝓpoſito facit ſpecialiter duo. Prohibet acquiſitionē furtiuā cū dicit. Qui furabat iā nō furet. Suadet occupationē addēs. mag; aūt labo. ⁊c̄

¶ Pmo igit debem⁹ furtū ⁊ rapinā deteſtari. quere in materia de p̄ceptis ⁊ auaricia. ¶ Scdo debem⁹ bōis opationib⁹ occupari: et ſpāliter in opib⁹ iuſticie. Quere in materia de p̄ceptis penitentia / ⁊ miſericordia.

¶ Dñica. xx. poſt pētheco.

Nolite inebriari vino in q̄ eſt luxuria. Ephe. v. Medici ſūme ꝓhibēt vinū ifirmis: qr ſūme accēdit materiā febris. Et ſm hoc in ꝟbo iſto apl's duo facit. Primo ei ꝓhibet vinū gule: dicēs. Nolite inebriari vino. Secūdo p̄dicit febrē luxurie: addens / in q̄ eſt luxuria. ¶ Pmo igit debem⁹ gulam cauere. Quere in materia de luxuria ⁊ gula.

¶ Dñica. xxj. poſt penthe.

State ſuccicti lūbos vr̄os i veritate: ⁊ induti lorica iuſticie. Ephe. vj. Cōſueuerūt antiq͵ ⁊ ꝓbati milites docere pugnare ⁊ armare minores. ⁊ ſm hoc apl's docet nos in his ꝟbis tria. ſ. corpis caſtitatē: dicēs. State ſuccincti lūbos vr̄os. oris veritatē: addēs in ꝟitate: opis equitatē ſubdēs induti lorica iuſticie. ¶ Pmo igr dʒ eſſe caro mūda. q̄re in materia de caſtitate ⁊ luxuria ꝑ cōtrariū. ¶ Scdo dʒ eſſe lingua vera. q̄re in materia de veritate ⁊ mēdacio: per contrariū. ⁊ quere in materia de p̄ceptis. ¶ Tertio dʒ eē opatio iuſta. q̄re i materia de iuſticia.

¶ Dñica. xxij. poſt penthe.

Repleti fructu iuſticie ꝑ ieſum xp̄m in gloriā ⁊ laudē dei. Phil'. j. Mercatores ſocij cōſueuerūt primo lucro intendere: ⁊ poſtmodū lucrū diuidere. In oī opere bono ſunt ſocij deus ⁊ hō: ⁊ honor eſt portio dei qui gratiam largitur: fructus vero eſt portio hoīs q̄ bonū opus exequit. Et ſm hoc apoſtol⁹ in verbo ꝓpoſito monet nos q̄tum ad duo: ſcʒ ad fructum boni operis cumulādū: que eſt portio noſtra dicens. Repleti fructu iuſticie per ieſum xp̄m. Ad laudē et honorem deo perſoluendum que eſt portio ſua / addens: in gloriā ⁊ laudem dei.

¶ Pmo igitur debemus bonis operibus inſiſtere ⁊ ſpecialiter operibus miſericordie. Quere in materia de miſericordia. vel operib⁹ penitentie. quere in materia de penitentia.

¶ Secundo debemus in omnib⁹ deū laudare. Quere in materia de bonitate ⁊ ſuperbia per contrarium.

¶ Dñica. xxiij. poſt pēthe.

Quorum deus venter eſt et gloria in confuſione ipſoꝝ qui terrena ſapiunt. Phil. iij. Conſueuit nutrix in cōſpectu pueri contra immūdiciā ſpuere vt puer addiſcet immundicias non tractare. Et ſm hoc apl'us in verbis iſtis deſcribit nobis tria vicia deteſtanda: ſcȝ immundoꝝ ydolatriam deteſtabilē: dicens. Quorum deus venter eſt. Superboꝝ vanā gloriam cōfuſibilem/ addens: ⁊ gloria in confuſione ipſoꝝ. Cupidoꝝ auariciā inexplicabilē: ſubdēs. q̄ terrena ſapiūt

¶ Primo igit' debemus immundiciā fugere ⁊ ſpecialiter gulā et luxuriam: quere in materia eorum.

¶ Secundo debem⁹ auariciā calcare. q̄re i materia de ſupbia ⁊ hūilitate.

¶ Tertio debemus auiditatē cupidorum relegare. quere in materia de auaricia ⁊ paupertate.

¶ Dñica. xxiiij. poſt penth.

In omni opere bono fructificantes ⁊ creſcentes in ſciētia dei. Col'. j. Arbor nouella facit naturaliter duo. Nam creſcēdo fructificat: ⁊ fructificando creſcere non ceſſat. Et ſm hoc apoſtolus in verbo iſto monet nos ad duo: ſcȝ ad fructum bonoꝝ operum: dicens. In omni opere bono fructificantes. Ad augmentum virtutum addens. ⁊ creſcentes in ſcientia dei.

¶ Primo igitur debemus bonis operibus inſiſtere: ⁊ ſpecialiter tribus: ſcȝ iuſticie. quere in materia de p̄ceptis. penitētie: quere in materia de penitentia. miſericordie: quere in materia de miſericordia.

¶ Secundo debem⁹ in virtutibus ꝓficere. quere in materia de virtutibus in cōmuni. ⁊ de accidia p contrarium.

¶ In viſitatione.

Faciet iudiciū et iuſticiam in terra. Hier. xxiij. Bon⁹ paterfamilias pri⁹ ſeruis ſuis p̄dicit minas q̄ īferat plagas. ⁊ hoc eſt q̄d dicit dñs per Hieremiā prophetā. ⁊ in verbo iſto ꝓponit duo: ſcȝ chriſti iudiciū: quod debemus ſumme formidare: dicens. Faciet iudiciū. ⁊ ſecundo chriſti iuſticiam quam debemus obſeruare/ addens ⁊ iuſticiam in terra.

¶ Primo igitur ꝓponitur chriſti iudicium ad formidandū: quere in materia de timore ⁊ iudicio.

¶ Secundo proponit' iuſticia ad obſeruandū. quere in materia de iuſticia et preceptis.

¶ De apoſtolis.

Maiorem hac dilectionem nemo habet: vt animā ſuā ponat quis ꝓ amicis ſuis. Joh. xv. Conſuetum eſt in eccleſia q̄ in magna ſolēnitate pulſatur maior campana. ita et in feſto apoſtoloꝝ recitantur magnalia charitatis que eſt maxima virtutū. et ſm hoc in verbis iſtis ſaluator in laudē huius apoſtoli nobis ꝓponit de charitate duo: ſcȝ charitatis gradū qui non poteſt altior eſſe dicens. Maiorē hac dilectionē nemo habet. Charitatis ſignū q̄d non poteſt certius eſſe: addēs vt animā ſuam ponat quis ⁊c̄.

¶ Primo igitur debem⁹ exemplo huius apoſtoli dilectionis gradus aſcendere. quere in materia de charitate et accidia per contrarium.

¶ Secundo debemus ſignū dilectionis oſtendere: quere in materia de charitate ⁊ accidia per contrarium.

¶ Idē de eiſdē apoſtolis.

Eſtote prudentes ſicut ſerpētes ⁊ ſimplices ſicut columbe. Mat. x. Miles debet eſſe precipue armatus contra illa tela quibus vtitur inimicus. Et ideo q: mundus habet duo tela p̄cipua: ſcȝ fraudulentiā ⁊ violentiā: q: per fraudulētiā decipit ⁊ per violentiā opprimit. Ideo ſaluator ī his verbis armat milites ſuos ſpecialiter duob⁹ armis: ſcȝ ſerpentina ſagacitate contra mundi fraudulētiam dicens. Eſtote prudentes ſicut ſerpen

tes:columbina ſimplicitate contra mū
di violentiam:addens ⁊ ſimplices ſicut
columbe.
¶ Primo igitur debem⁹ habere exē-
plo huius apoſtoli prudentiam. Que-
re in materia de prudentia.
¶ Secundo debemus habere mitita-
tem colūbinam. quere ī materia de mā
ſuetudine et ira. per cōtrarium.

¶ De eiſdem apoſtolis.

Ecce ego mitto vos ſicut
oues in medio luporum.
Math.x. Conſueuit lupa-
rius lupo exponere agnū:
vt cum agno capiat lupū.
Iſto modo noue venatiōis vſus eſt xp̄s
qui principib⁹ mūdanis expoſuit apo-
ſtolos: ⁊ per apoſtolos cepit principes
et reges mundanos. Et ſm̄ hoc in verbo
iſto ad laudē huius apoſtoli deſcribit
duo ſcʒ diuinā auctoritatē dicēs. Ec-
ce ego mitto vos: ouinā ſimplicitatē:
addens: ſicut oues in medio luporum.
¶ Primo igitur apoſtoli fuerunt miſ-
ſi ad predicādū verbum dei. quere in
materia de predicatione.
¶ Secundo fuerunt miſſi ad edificā-
dum per exemplū. quere in materia de
religione. Propter primū eſt apoſtolo-
rū dignitas honorāda. quere in mate-
ria de hūilitate. Propter ſcdm̄ eſt eo-
rū humilitas imitanda: precipue q̄ʒtū
ad pauptatem/obedientiam ⁊ charita-
tem. quere ī materia de pauptate/cha
ritate/et obedientia.

¶ De eiſdem apoſtolis.

Hoc eſt preceptū meū vt di-
ligatis inuicē: ſicut dilexi
vos. Iohā.xv. Conſueuit
magiſter quādo vult ſcho-
lares bene inſtruere: exem-
pla ſenſibilia in lectione proponere vt
ſcholares poſſint facilius retinere: et
ideo ſaluator legens ſcholarib⁹ ſuis.i.
apl'is lectionem charitatis pponit ſe-
ipm tāq̄ʒ exēplū lectionis. Et ſm̄ hoc
charitas que fuit lectio aploꝝ deſcri-
bitur hic tripliciter. ſcʒ vt mādatū in-
tranſgreſſibile: cū dr/hoc eſt preceptū
meū. vt vīculū indiſſolubile: cū addit'/
vt diligatis inuicem. vt exēplum intel
ligibile: cum dicitur/ſicut dilexi vos.
¶ Primo igitur debem⁹ charitatem
ſicut preceptum ſeruare. quere in ma-
teria de preceptis.
¶ Secundo debemus charitatem ſi-
cut vinculum nodare. quere ī materia
de charitate.
¶ Tertio debemus charitatem chri-
ſti ſicut exēplum palpare. quere ī ma-
teria de charitate.

¶ De vno martyre.

Iuſtus vt palma florebit.
pſalm̄.xcj. Conſueuit agri
cola arbores gn̄oſas elige-
re vt eas poſſit ī ſuo virgul
to plātare. ſic dn̄s noſter ie
ſus xp̄s eligit arbores nobiliſſimas in
virgulto paradiſi plātandas: inter q̄s
elegit hui⁹ venerādi martyris victoriā
ſicut palmā fructuoſam et ſpecioſam.
Et ſm̄ hoc martyr iſte glorioſus ī iſto
verbo tripliciter cōmēdat'. ſcʒ vt iuſt⁹
in opere: cū dr̄ iuſtus. vt fortis ī tribu-
latione: cū addit'/vt palma. vt pulcher
in conuerſatione: cū ſubditur florebit.
¶ Primo igitur debem⁹ exēplo hui⁹
martyris habere iuſticie rectitudinem.
quere in materia de iuſticia.
¶ Secundo patientie fortitudinem.
quere in materia de fortitudine.
¶ Tertio mundicie pulchritudinem.
quere in materia de caſtitate.

¶ Item de eodē martyre.

Poſuiſti dn̄e ī capite ei⁹ co-
ronam de lapide precioſo.
pſal.xx. Magn⁹ honor eſt
qn̄ imperator pmouet ali-
quē in militē: et maior cū
coronat eū regē. Talē honorē iſti mar-
tyri glīoſo exhibuit dn̄s: qn̄ nō ſolū in
ſtrēnuū militē ipm̄ pmouit ſed celeſti
dyademate coronauit. Et ſm̄ hoc apo-
ſtolus ī laudē ſue corone duo ſpālr
pponunt'. ſcʒ honor imperialis: cū dr/
poſuiſti dn̄e ſup caput ei⁹. valor mar-
tyrialis: cū dicitur/de lapide precioſo.
¶ Primo igitur exēplo huius marty

ris corona meritoꝝ noſtroꝝ debet eſſe virtutibus ſpecioſe formata. quere in materia de continentia.

¶ Scdo debet eſſe ꝑcioſe fabricata. q̄re i materia de virtute ⁊ humilitate.

¶ De pluribꝰ martyribꝰ.

Sancti per fidē vicerūt regna. Heb. xj. Bñ debēt reputari ſtrenui milites quādo pauciſſimi vincunt plures. Tales fuerūt iſti ſācti martyres q̄ ſuperauerūt mūdanos pricipes ⁊ reges. Et ſm hoc Apl's i ꝟbis iſtis deſcribit tria martyꝝ ꝑconia glorioſa. ſcʒ vite mūdiciā: dicēs / ſācti. mētis iuſticiā: addēs / per fidē. mortis victoriam: ſubdēs / vicerūt regna.

¶ Primo ergo exēplo ſctoꝝ martyꝝ debemꝰ habere caſtitatem pro lorica. quere in materia de caſtitate.

¶ Secundo fidem pro lancea. quere in materia de fide.

¶ Tertio perſeuerātiam pro corona. quere in materia de fortitudine.

¶ De eiſdem martyribus.

Iuſtoꝝ aīe i manu dei ſūt. Sap. iij. Conſueuerūt incole ſteriles terras ⁊ tyrānoꝝ regna dimittere: ⁊ ad fertiles terras ⁊ ad regna pacifica ſe trāſferre. Sic fecerūt ſācti martyres q̄ dimiſerunt terras ſteriles huiꝰ ſeculi / et tyrānidem diaboli: et trāſtulerūt ſe ad pacificum regnū xp̄i. Et ſm hoc i ꝟbis iſtis duo martyꝝ preconia ꝓponūt. ſcʒ plena ꝑfectio reſpectu ſui: cū dr / iuſtoꝝ aīe. plena ſubiectio reſpectu dei: cū ſubdit / in manu dei ſūt.

¶ Primo igitur exemplo martyrum debemus eſſe virtute iuſticie perfecti. quere in materia de iuſticia.

¶ Scdo debemꝰ obediētia eſſe ſubiecti. quere in materia de obedientia.

De vno cōfeſſore pontifice.

Aſſimilatꝰ filio dei manet ſacerdos in ꝑpetuū. Heb. vij. Satis res cōmēdatur de candore qñ cōparat niui: et res de calore qñ comparat igni. Sic ꝯmēdātur merita huiꝰ cōfeſſoris et pōtificis glorioſi cū comparāt xp̄o. Et ſm hoc in ꝟbis iſtis iſte cōfeſſor cōmēdatur de duobꝰ. ſcʒ de ſctitate ꝑfecta: cū dicit / aſſimilatꝰ filio dei. de dignitate precelſa: cum dicit / manet ſacerdos in perpetuum.

¶ Primo igit exēplo huiꝰ cōfeſſoris eſt xp̄i ſctītas imitāda. q̄re in materia de ſctitate vel virtute in cōi. de humilitate / miſericordia / et fortitudine.

¶ Secūdo non eſt terrena ſʒ celeſtis dignitas appetenda. quere in materia de ſpe ⁊ humilitate.

¶ De vno doctore.

Os iuſti meditabitur ſapiētiam: et ligua eiꝰ loquet iudiciū. ps. xxxvj. Naturaliter os hoīs facit duo. ſ. guſtādo ꝓbat cibū et loquēdo format ꝟbū. Et ſm hoc glioſus iſte doctor habuit duo bona ex q̄bꝰ extollit in his ꝟbis. ſcʒ guſtū ſapiētie i cōtēplatione: ideo dr / os iuſti meditabit ſapiētiā. ꝟbū eloquētie in predicatiōe: et iō addit / et lingua eiꝰ loquet iudicium.

¶ Prīo igit exēplo huiꝰ ſancti doctoris debemꝰ imitari ſapiētiā quā ipe cōſiderauit: et precipue mortis miſeriā ad humiliādum et celi gloriā deſiderādum. q̄re i materia de humilitate quātum ad primū: et de ſpe q̄ntū ad ſcdm.

¶ Scdo debemus formidare iudicia que ipſe formidauit. quere in materia de timore.

De vno ꝯfeſſore nō pōtifice

Iuſtum deduxit dñs per vias rectas: et oſtēdit illi regnū dei. Sap. x. Multum letat peregrinꝰ quādo de aliquo ꝟtice mōtꝭ oſtēdit ei terminꝰ ſue diete. Sic fecit dñs huic ſctiſſimo cōfeſſori: cū eſſet in ꝟtice cōtēplatiōis oñdit ei regnū eterne felicitatis. Et ſm hoc ſapiēs in verbis iſtis ꝓponit duo preconia huiꝰ cōfeſſoris. ſcʒ ſue peregrinationis ꝓgreſſum certiſſimum: dicēs / iuſtū deduxit

dñs per vias rectas. et ſue glorificationis viſum rectiſſimum: addens. et oſtēdit illi regnum dei.

¶ Primo igiť exēplo hui⁹ ſancti confeſſoris debem⁹ per iter preceptoꝝ incedere. quere in materia de preceptis.

¶ Secūdo debem⁹ ad finem premiorum recte aſcendere. quere in materia de gaudio paradiſi.

¶ De virgine martyre.

Sicut liliū inter ſpinas: ſic amica mea inter filias. Cāti. ij. Conſueuerūt amatores laudib⁹ amicas extollere et cantationib⁹ laudare. Sic amator virginū xp̄s in laudib⁹ hui⁹ glorioſe virgis ⁊ martyris ſpōſe ſue cantat per ſapiētiā cantilenā hui⁹ dulciſſime melodie. Et ſm hoc i v̄bis iſtis cōmēdat eā quadrupliciter. ſcʒ vt decoratā candore floreo: cū dicit, ſicut liliū. vt laureatā cruore roſeo: cū additur / inter ſpinas ſcʒ martyrij. vt liquefactā amore flāmeo: cū ſubdit ſic amica mea. vt exaltatam honore ſtelleo cū cōcludit / inter filias. i. inter aīas btās.

¶ Primo igitur exēplo hui⁹ virginis debem⁹ incorruptionis florem diligere. quere i materia de caſtitate et luxuria: per contrarium.

¶ Scdo debem⁹ tribulationis ſpinas ſuſtinere. q̄re i materia de fortitudine et penitētia: ⁊ de accidia: p contrariū.

¶ Tertio debem⁹ igne charitatis ardere. quere in materia de charitate.

¶ Quarto debem⁹ conſortium celeſte deſiderare. quere in materia de ſpe et timore: per contrarium.

¶ De virgine nō martyre.

Queram⁹ dño noſtro regi adoleſcentulā virginē. iij. Reg. j. Sicut d̄ prato colliguntur flores pulchriores: ſic xp̄s de mūdo p angelos ſuos colligit v̄gies elegātiores. Et ſm hoc duo preconia ad laudē huius virginis ꝓponūtur in verbis iſtis. ſcʒ regale cōnubium ad qđ fuit aſſumpta: cum dr / queram⁹ dño noſtro regi. virginale preconium ad qđ fuit electa. cum dicitur adoleſcētulam virginem.

¶ Primo igitur exēplo hui⁹ virginis aīa fidelis debet eſſe xp̄o deſponſata. quere in materia de fide ⁊ charitate.

¶ Secūdo debet eſſe caſtitas priuilegio decorata. quere i materia de caſtitate ⁊ luxuria: per contrarium.

¶ Itē de v̄gie nō martyre.

O q̄ pulchra ē caſta generatio cū claritate. Sap. iiij. Conſueuit hō mirari ſpecialiter ꝓpter tria. Miratur eni homo i re multum pulchra: in re multum noua: in re multum clara. Et ſm hoc hui⁹ ſancte xp̄i ſpōſe tria mirāda preconia proponuntur. ſcʒ decor cōuerſationis: cum dicitur / o q̄ pulchra eſt. cādor incorruptionis: cum additur / caſta generatio. ſplēdor cōtēplationis: cum ſubditur / cum claritate.

¶ Primo igitur exemplo huius virginis debemus eſſe pulchri. quere in materia de virtute in communi: et de temperantia.

¶ Secundo debem⁹ eſſe decori incorruptione. quere in materia de caſtitate ⁊ luxuria: per contrarium.

¶ Tertio debemus eſſe radioſi per cōtemplationem. quere in materia de cōtemplatione.

¶ Explicit dieta ſalutis.

Prima tabula diete ſalutis.

De peccato in comuni. capi. j.
De peccato in ſpeciali. capi. ij.
De ſuperbia. iij.
De inuidia. iiij.
De ira. v. De auaricia. vj.
De accidia. vij.
De gula. viij.
De luxuria. ix.

℄ Secunda dieta.
De penitentia. x.
De contritione. xj.
De confeſſione. xij.
De ſatiſfactione. xiij.
De oratione. xiiij.
De ieiunio. xv.
De elemoſyna. xvj.

℄ Tertia dieta.
De preceptis in cõmuni. xvij.
De preceptis. j. tabule. xviij.
De preceptis. ij. tabule. xix.

℄ Quarta dieta.
De religione. xx.
De obedientia. xxj.
De paupertate. xxij.
De caſtitate. xxiij.

Quinta dieta.
De virtute in communi. xxiiij.
De charitate. xxv.
De fide. xxvj. De ſpe. xxvij.
De prudentia. xxviij.
De temperantia. xxix.
De fortitudine. xxx.
De iuſticia. xxxj.

℄ Sexta dieta.
De timore. xxxij.
De pietate. require ĩ capitulo de mĩa.
De ſcientia: in capitulo de prudentia.
De fortitudine. require ſupra.
De conſilio. xxxiij.
De intellectu. xxxiiij.
De ſapientia. xxxv.

℄ Septima dieta.
De humilitate. xxxvj.
De manſuetudine vel mititate. xxxvij.
De fletu. xxxviij.
De eſurie ꝛ ſiti iuſticie. re. ĩ. c. d̄ iuſticia
De miſericordia. xxxix.
De mundicia cordis. xl.
De pace. xlj. De patiẽtia. xlij.

℄ Octaua dieta.
De charitate. require ſupra.
De gaudio ſpirituali. xliij.
De pace. require ſupra.
De patientia. require ſupra.
De lõganimitate vel ꝑſeuerãtia. xliiij.
De bonitate. require. s̄. in cap. de mĩa.
De benignitate. xlv.
De mãſuetudine. xlvj. De fide. xlvij.
De modeſtia. req. s̄. in. c. de tẽperãtia.
De cõtinẽtia. req. s̄. in. c. de caſtitate.
De caſtitate. require ſupra.

℄ Nona dieta.
De generali iudicio. xlviij.
De penis inferni. xlix.
De gaudijs paradiſi. l.

℄ Finis.

℄ Sequitur magna tabula diete ſalutis: in qua ſunt diuiſiones mẽbrorum cuiuſlibet capl'i ĩ qualibet dieta: et ſunt in nũero. ix. diete: et capl'a. l.

℄ Incipiunt diuiſiones mẽbrorum primi capituli.

℄ Prima dieta.

℄ Peccatum eſt deformitas quam de⁹ deteſtatur: iniq̃tas quã demon amplexat̃: infirmitas qua mũd⁹ diſſipat̃.

℄ Diuiſiones ſecundi capituli.

℄ Peccatum eſt ſicut putredo in pomo: ſicut vulnus in corpore humano: ſicut falſitas in panno: ſicut domus taberne: ſicut lud⁹ corrigie: ſicut viſcus et rethe: ſicut vinculum beſtie.

℄ Diuiſiones tertij capituli.

℄ Superbia eſt ſicut ventus eualeſcens: ſicut fumus euaneſcẽs: ſicut palea parum valẽs. ſicut nebula aquoſa/ que rumpitur cum flatur: ſicut aranea/ que moritur cum operatur: ſicut feretrum/ q̃d cum cõtinet mortuũ tũc ornatur. ſicut luctator qui non cauet caſum: ſicut gallina que ponit ouum: ſicut lupus qui paſcit ventum.

Superbia exſiccat ꝛ arefacit: adnihilat et conſumit: infatuat et decipit: precipitat et deijcit: damnat ꝛ infelicem facit.

Filie ſuperbie. Preſumptio: ambitio: inobediẽtia: irreuerentia: irriſio: vana gloria: ypocriſis.

¶ Diuiſiones quarti capituli.
Inuidia eſt ſicut vermis/rubigo/ꝛ tinea ꝓprium ſubiectū conſumēs ſeipm: ſicut dracho venenum infundens ad proximum: ſicut leproſus ſanis eſt inuidens: ſicut iudas vnguentū abhorrēs.
Inuidia cōparaꝫ oculo mēſtruato: noctue ꝛ igni greco: aque in naui ꝛ cerco ſerpentino.
Inuidia eſt ſicut cayn quē oīs hō occidit: ſicut acriſia vł cecitas que ſodomitas excecauit: ſicut nihilum qḋ nec cū creatura nec cū creatore conuenit.
Inuidia claudit ꝛ īpedit ſalutē: et peccat in ſpm̄ ſanctū: malis replet hoiem/trahitqꝫ ad occultum: ſpoliat mentem et impugnat omne bonū: facit immiſericordem ꝗtū ad ꝓximum: facit infelicem ꝗtum ad ſeipſum.
Dāna inuidie: claudit viā ſalutis: implet oib⁹ malis: ſpoliat oib⁹ bonis: facit immiſericordē: facit penitus infelicē.
Filie inuidie. Triſticia ī proſperis: exultatio in aduerſis.
¶ Diuiſiones quinti capituli.
Ira eſt ſicut ignis ardens q̄ arida cōſumit: ſicut olla feruēs q̄ iteriora emittit: ſicut fera furēs q̄ ꝯ gladiū currit.
Iracūd⁹ compaꝫ inſano vł arrepticio: claudo percuſſo: ramo ſpinoſo: vaſi iuxta ignem poſito vacuo.
Dānū ire facit hoiem ſtultū ꝛ rabidū: excecat rōnis oculū: reddit hoiem pronum ad qḋcūqꝫ pctm̄ aufert homini ſeipſum: tollit omnem pietatem.
Filie ire ſūt Odiū Lis Guerra Incēdium Homicidium Rapina.
¶ Diuiſiones ſexti capituli.
Auarus eſt admodū maris mortui eſt et inferni inſatiabilis: admodū talpe ē vilis ꝛ deſpicabilis admodum ſterquilinij eſt inutilis.
Auarus ē ſicut rota molēdini q̄ nunqꝫ locū dimittit ꝗtūcūqꝫ ṽtaꝫ: ſicut porcus q̄ nō ꝓficit niſi moriaꝫ: ſicut pixis erea pforata q̄ nihil reddit niſi frāgaꝫ.
Auar⁹ ē ſicut radix arboris ad recipiēdū oēꝫ ramū parata: ſicut gallina q̄ naturaꝫr ī eſtate eſt ſurda: ſicut apoſtema primum cordi: ſicut res que nimis eſt oculis propinqua.
Dānū auaricie facit hoiem nudū: facit hoiem ſeruū: facit hoiem ſtultū: facit hoiem abhominabilē: facit hoieꝫ inſatiabilē: facit hoiem obliuioſum: facit hoieꝫ āguſtioſū: facit hoieꝫ tēpeſtuoſū
¶ Nota hic filias auaricie q̄ ſunt. xij.
¶ Diuiſiones ſeptimi capituli.
Accidia eſt īfructuoſa admodū ſalicꝫ: gīa cōſūptiua admodū ethice vel laſſe febris: mēbroꝝ amputatiua admodū adombeſech regis.
Accidia ꝯpaꝫ cani famelico q̄ eſurit ī comedēdo ferro/aq̄/terre/ſcholari et omni rei que deficit non exercitando homini litargioſo q̄ moritur dormiēdo
Dāna accidie. pauptas: vilitas: puſillanimitas: ſpūalium bonoꝝ corruptio: ſpūaliū maloꝝ .i. pctōꝝ accumulatio: ſpūaliū vicioꝝ iproperatio ꝛ accuſatio
¶ Nota hic filias accidie q̄ ſunt. xv.
¶ Diuiſiones octaui capituli.
Gula ꝯpaꝫ morbo q̄ ſquināria vocaꝫ: morbo q̄ regi⁹ vocaꝫ: morbo q̄ boliſm⁹ vel caninus appetitus nuncupatur.
Gula cōparaꝫ ſacco ptuſo q̄ nūqꝫ impleꝫ: porco q̄ ad morīedum nutriꝫ: freno quo equus circūfertur.
Gula ꝯpaꝫ eſau q̄ pͥmogenita vēdidit cani q̄ cecū ducit:
Dāna gule. mentis brutalitas: corporis infirmitas: oris loquacitas.
Filie gule caſtrimargia: ebrietas.
¶ Diuiſiones noni capituli.
Luxuria ꝯpaꝫ gehēne q̄ acerrime cruciat: mercatori qui fatue merces ꝯmutat: coruo qui cadauera ſemper amat.
Luxuria cōparaꝫ fatuo bellatori q̄ hoſtē nō fugit: ſagene de qua null⁹ piſcis euadit: igni greco quē aq̄ nō extingnit
Luxuria ꝯpaꝫ equo q̄ nō freno regiꝫ nec calcarib⁹ ſtimulaꝫ: naui que nec a nauta duciꝫ nec gubernaculo gubernatur: luto et ſtercori in quo porcus et iumenta fouentur.
¶ Dāna luxurie. Hoiem ducit ad maximā pauptatē: hoiem ducit ī peſſimā ſeruitutē: hoiem ꝓycit ī miſerrimā vilitatē: hoiem turpiter infatuat: hoiem acriter mortificat: hoieꝫ fortiꝫ illaq̄at.
¶ Filie luxurie. Fornicatio: adulteriū: ſtuprū: inceſt⁹: pctm̄ ꝯtra naturā.

¶ Secunda dieta.

¶ Diuiſiones decimi capituli.

¶ Penitentia eſt ſicut aqua ꝯ canes quãtũ ad ꝯtritionẽ:ſicut clamoꝛ cõtra fures quãtũ ad cõfuſionẽ:ſicut arma cõtra hoſtes quãtũ ad ſatiſfactionem.

¶ Penitẽtia eſt turbatiua inſtar maris:accenſiua inſtar ignis:concluſiua inſtar ſepis.

¶ Pnĩa eſt diſcrete imponẽda:deuote aſſumẽda:perfecte adimplenda.

¶ Penitẽs fugit diabolum:ſequitur xpm:ſpernit mũdum:appetit celum.

¶ Diuiſiones vndecimi capituli.

¶ Cõtritio dꝫ eſſe moroſa ꝛ attẽta nõ perfunctoria:ſolitaria nõ publica:integra nõ diminuta:ordinata non cõfuſa:ꝓpria non aliena:gemebũda non leta:intima non ſimulata.

¶ Diuiſiones duodecimi capituli.

¶ Confeſſio dꝫ eſſe feſtinata accelerata:hũilis ꝛ verecũda:aperta nõ palliata:vera nõ ficta:integra nõ diminuta:flebilis ꝛ lachꝛimoſa:obediẽs ꝛ pꝛõpta

¶ Cõfeſſio triplex. Peccati pꝛopꝛij:laudis dei:recte fidei.

¶ Diuiſiones tertijdecimi capituli.

¶ In ſatiſfactione dꝫ eſſe abſtinentia a pctõ/loco diete:aliene rei reſtitutio/loco fleubotomie:vera humiliatio/loco medicine:cilicium/loco emplaſtri:ieiunium/loco cibi:oꝛatio deuota/loco candele ꝛ voti.

¶ Diuiſiones quartidecimi caplĩ.

¶ Orõ eſt incẽſum diuie miſerationi offerẽdũ:ſcutũ diuie indignatiõi opponẽdũ:tributũ diuie dñatiõi pſoluẽdũ.

¶ Vir oꝛãs eſt ſicut hõ regi pñtãs encenũ:ſicut homo a rege poſtulãs iudicium:ſicut hõ a rege petẽs ſubſidium.

¶ Clamãdũ eſt in orõne ſicut clamat paruulus qñ vult vbera:ſicut clamat catulus qñ ſentit verbera:ſicut clamat populus quãdo videt pericula.

¶ Aperiẽdum eſt os in oꝛatione ſicut reumaticus aeri:ſicut infantulus nutrici:ſicut pulliculus matri.

¶ Oratio eſt armatura militẽ oꝛnãs:lucerna viam demõſtrãs:colũba oliuam poꝛtans.

¶ Diuiſiones quintidecimi caplĩ.

¶ Ieiunium eſt ſicut parcitas ciboꝝ ſub olla:ſicut agilitas in auicula:ſicut concauitas in viella.

¶ Ieiuniũ eſt ſummũ remediũ ad expiãdũ moꝛbũ:bonũ cõſiliũ ad fugãdũ lupũ:certũ igeniũ ad capiẽdũ caſtrũ.

¶ Ieiunium repꝛobat̃ cũ ieiunãs vacat culpe:cũ ieiunãs inhiat gule:cũ ieiunãs pcit burſe:cũ ieiunãs ſuit gule.

¶ Ieiunium eſt bonum qñ quis ieiunat i ſatiſfactione peccati:meliꝰ qñ qs ieiunat ad honoꝛẽ dei:optimum qñ qs ieiunat cũ exercitatiõe boni operis.

¶ Diuiſiones ſextidecimi capituli.

¶ Elemoſina eſt ſicut lumẽ radioſũ:ſicut flumẽ copioſũ:ſic̃ ſemẽ fructuoſũ.

¶ Elemoſinarius eſt ſicut arboꝛ que fructũ facit:ſicut nutrix que puerum nutrit:ſicut mercatoꝛ q̃ merces vẽdit.

¶ Elemoſinariꝰ debet conſiderare qs petit/qꝛ mẽdicus ꝓpter deũ:quid petit deꝰ/qꝛ non noſtrum ſꝫ ſuum:ad qd petit/qꝛ ad fenus centuplum.

¶ In donatione elemoſine debet eſſe modus iuſtus ſine iniuria:modꝰ gratꝰ ſine triſticia:modꝰ pius ſine ſuperbia.

¶ Tertia dieta.

¶ Diuiſiones ſeptimidecimi caplĩ.

¶ Precepta fuerũt deſcripta indelebiliter:diſtincta rationabiliter:edita regulariter.

¶ Scriptura p̃ceptoꝝ eſt obſeruãda:ſi attẽdas qs ſcpſit/qꝛ digitꝰ creatoꝛis:ſi attẽdas vbi ſcripſit/qꝛ in lapide marmoꝛeo in ꝓfũdo pectoꝛis/in pergameno coꝛdis:ſi attẽdas quõ ſcripſit quia indelebiliter ſicut lex imperatoꝛis.

¶ Diuiſiones octauidecimi caplĩ.

¶ Precepta prime tabule oꝛdinãt hominem ad deum:ſcđe tabule oꝛdinant hominem ad proximum.

¶ Precepta prime tabule. Non habebis deos alienos:non aſſumes nomen dei tui i vanum:memẽto vt diem ſabbati ſanctifices.

¶ Ydolatria. Mala paganoꝝ:peioꝛ auaroꝛum:peſſima voluptuoſoꝛum.

Periurꝰ ꝓuocat iudicẽ quẽ deberet placare:ꝓuocat aduocatos quos de-

beret remunerare: prouocat teſtes q̄s non deberet offendere.

Qui nō ſeruāt feſta ſunt diſſiſes nature:ſūt rebelles ſcp̄ture:ſūt oppoſiti gr̄e.

¶ Diuiſiones decimínoni capl'i.

¶ Precepta ſcđe tabule. Honora patrem ⁊ matrē:nō occides:nō mechaberis:nō furtū facies:nō falſum teſtimonium dices:non concupiſces rem proximi:non deſiderabis vxorem eius.

Triplex ratio honorādi parētes:quia per ipſos ſum⁹ geniti:q: per ipos ſum⁹ nutriti:q: per ipos ſumus inſtructi.

Triplex eſt pena non honorātiū parētes. Filioꝝ inobediētia:tēporalis infamia:breuis tēporalis vita.

Homicidaꝝ tria ſūt gn̄a. Quidā ſpūaliter ſeipos interficiūt:vt q̄ pctō cōſentiūt. qdā ꝓrios ſpūalr̄ occidūt:vt qui malū exm̄ tribuūt. qdā q̄ ſpūalē aborſū faciūt:vt q̄ bonū ꝓpoſitū extiguūt.

Triplex pena ſpūaliū homicidaꝝ. Exiliū ſcꝫ a gr̄a dei et pr̄ia celeſti. ſuſpēdiū ſcꝫ gehennalis ſupplicij. irregularitas quo ad ordinem clericoꝝ ad quem nō poſſunt promoueri.

Ratio q̄re mechia ꝓhibet̄: q: eſt vilis epydimia hu⁹ mūdi:q: eſt maior mercatura diaboli:q: eſt cōior via inferni.

Fur peccat cōtra legē nature:cōtra legem ſcripture:cōtra legem gratie.

¶ Nota hic .xxij. peccata vel deordinationes lingue que oēs ꝓhibentur.

Cōcupiſcētia eſt labes q̄ cito maculat et vix pōt extergi. ignis q̄ ſubito inflāmat ⁊ vix pōt extingui. ſitis que ſemꝑ cruciat ⁊ vix poteſt ſatiari.

Mādatum precipit̄ ſub triplici pena. Sub pena corꝑis ⁊ aīe. ſub pena bonorum mobiliū et imobiliū ſcꝫ gr̄e ⁊ gl̄ie. ſub pena patibuli ſcꝫ gehēne ꝑpetue.

¶ Nota hic decem applicationes plagarū egypti ad .x. p̄cepta decalogi.

¶ Quarta dieta.

¶ Diuiſiones viceſimi capituli.

¶ Tria ſunt laudabilia in religioſo. Pondus maturitatis. amor cōmunitatis. fuga proprietatis.

Tria ſunt reprobanda religioſo. Indeuotio:diſſolutio:euagatio.

Religioſus dꝫ ſeipm̄ caſtigare non interficere:prelato obedire non cōtradicere:in bono ꝓficere non retrocedere.

Religioſus debet nutriri ſicut paruulus in domo:ſicut plātula in orto:ſicut virgula in virgulto.

Triplex eſt mod⁹ religionis. Obedientie ſubiugantis:paupertatis alleuiantis/caſtitatis decorantis.

¶ Diuiſiones viceſimiprimi capl'i.

¶ Obedientia eſt ſaluatoris ſchola: martyrij palma:paradiſi ſcala.

Septē grad⁹ obediētie. Obedire libēter ſine recalcitratione. obedire hylariter ſine murmuratione. obedire velociter ſine ꝓtractiōe. obedire viriliter ſine eſtimatiōe:obedire hūiliter ſine elatione. obedire ꝑſeuerāt̄ ſine diſcōtinuatione. obedire ſimpliciter ſine ſimulatiōe.

Obediētia ē nauis ad celū trāſiēs:clauis celū aperiēs:auis ad celū aſcēdēs.

Obedientia eſt ſumma in merito:vicina deo:proxima celo.

Obediētiam iuuāt hūilitas flectēns: conſuetudo frequēs: dilectio feruēs: affect⁹ terrena cōtēnēs:gr̄a inter⁹ vngēs:modeſtia ꝑcipiēs:contēpt⁹ mūdi: vnctio gr̄e ſpūs ſcti:modeſtia prelati.

Obedire debemus preceptis nature: preceptis ſcripture:preceptis gratie.

¶ Diuiſiones viceſimiſcđi capituli.

¶ Paupertas eſt celeſte preciū quo paupes celū mercātur. celeſte prādiū ad qđ pauperes vocātur. celeſte ſoliū in quo pauperes locātur.

Pauperes hn̄t viā ſecuriſſimā: viam quietiſſimā:veſtem nobiliſſimam.

Paupertas eſt ſūme copulata deo:ſūme coeq̄ta celo:ſūme cumulata bono.

¶ Diuiſiones viceſimitertij capl'i.

¶ Caſtitas floret ſicut lilium inter ſpinas:habet precium inter gēmas:tenet ſolium ſupra ſtellas.

¶ Sex ſunt folia lilij que caſtitatem ſeruāt. Cibi potuſq̄ʒ ſobrietas:veſtimētorum aſperitas:laborum ſtrenuitas: cuſtodia ſenſuum: modeſtia verboꝝ: fuga occaſionum.

¶ Sex grana lilij quib⁹ diligēdus eſt deus. Prudēter cōtra deceptionem.

dulciter cõtra illectionem: fortiter cõtra oppreſſionem: toto corde/ q2 creator: tota aĩa/ q2 redemptor: tota mẽte/ quia remunerator.
¶ Caſtitas eſt theſaurus cum valore cariſſimo / et ideo ſumme amãdus: in vaſe fragiliſſimo/ et ideo ſũme claudendus: cũ hoſte maligniſſimo/ et ideo ſumme timendus.
¶ Caſtitas habet fructum vberrimũ: motum celerrimũ: ſertũ pulcherrimũ.
¶ Triplex aureola. Florea ꝟginũ: gẽma martyꝝ: aurea vel ſtellea doctoꝝ.
¶ Caſtitas. Caſtitas indiget ſtudioſa clauſura: caſtitatẽ decet precioſa cinctura: in caſtitate lucet ſpoſa pictura.

¶ Quinta dieta.

¶ Diuiſiões viceſimiquarti capituli.
¶ Uirt⁹ cõparaẽ ligno fructuoſo: lapidi ꝑcioſo: terreſtri ⁊ celeſti paradiſo.
¶ Uirtus cõparaẽ ſigno vel caractери: precio vel pignori: oleo vel vnctioni.
¶ Uirtus comparatur armature forti: prebẽde nobili: optime poſſeſſioni.
¶ Diuiſiones viceſimiquĩti capituli.
¶ Charitas cõparatur auro ꝓbato: ferro ignito: vino condito.
¶ Charitas cõparaẽ aui predam rapienti: naui mare nauiganti: morti carnem perimenti.
¶ Charitas eſt ſicut funis bene tortus: ſicut canis bene doctus: ſicut later bene coctus.
¶ Charitas comparatur arbori ⁊ vel ligno: oneri ⁊ iugo: glutino ⁊ cemento.
¶ Charitas cõparaẽ fonti naturali: veſti nuptiali: igni virtuali.
¶ Diuiſiones viceſimiſexti capituli.
¶ Fides cõparatur arche teſtamẽti: ſtelle firmamẽti: petre fundamenti.
¶ Fides figuraẽ per mundũ ſpeculũ: per dextrũ oculũ: per ſpõſe annulum.
¶ Fides cõparaẽ ſigno vexillari: ſcuto militari: radio ſolari.
¶ Fides cõparatur colũne ſacramentali: aureole ſpũali: luci primordiali.
¶ Fides debet habere veridicam confeſſionem: magnificam deuotiõem: catholicam profeſſionem.
¶ Diuiſiones viceſimiſeptimi capẽi.
¶ Fides eſt ſicut colũna domum portãs: ſicut galea caput armãs: ſicut anchora nauem ſeruans.
¶ Spes eſt ſicut arbor fructuoſa: ſicut gẽma precioſa: ſicut molla ꝟtuoſa.
¶ Diuiſiones viceſimioctaui capẽi.
¶ Prudẽtia cõparaẽ aſſeſſori iudicis: q̃ttuor terre minimis: aſtucie ſerpẽtis.
¶ Diuiſiones viceſiminoni capituli.
¶ Temperãtia cõparatur freno quo equus regitur: biſſo quo corpus tegitur: muro quo caſtrum cingitur.
¶ Tẽperãtia eſt quidã honor deo aſſimilans: quidam valor mẽtem ſanctificans: quidã dolor hoſtem mortificãs.
¶ Diuiſiones triceſimi capituli.
¶ Fortitudo cõparatur fornaci que ꝓbat aurum: radici que portat lignũ: lorice que vetat ictum.
¶ Fortitudo cõparatur virge que nõ inclinatur: ferro quod non ſuperatur: petre que non perforatur.
¶ Diuiſiões triceſimiprimi capituli.
¶ Juſticia eſt ſicut recta ſemita: ſicut recta regula: ſicut recta linea.
¶ Juſticia eſt ſicut gẽma inſerto aureo: ſicut dea in noſtro microcoſmo: ſicut ſtella in polo artico.

¶ Dieta ſexta.

¶ Diuiſiones triceſimiſcđi capituli.
¶ Timor dei eſt ſicut oſtiarius cuſtodiens ingreſſum: ſicut iuſticiarius puniẽs maleficum: ſicut terrarius vel ſpeculator euigilans exercitum.
¶ Timor dei eſt ſicut medicina infirmorum: ſicut diſciplina pueroꝝ: ſicut officina religioſorum.
¶ Tĩor dei eſt ſpecioſus ſicut ort⁹: virtuoſus ſicut vẽt⁹: ꝑcioſ⁹ ſicut theſaur⁹.
¶ Timor dei curat hominem a culpa perpetrata: cuſtodit a culpa futura: cõtẽnit tẽporalia bona: ſuſtinet tpalia mala: introducit bona opera: fugit eterna ſupplicia: acq̃rit etña ſtipẽdia.
¶ Species timoris. Naturalis quo timet oĩs homo mori: mundan⁹ quo timetur tẽporalia perdi: humanus quo timetur corpus proprium ledi.
¶ Spẽs timoris. Seruilis quo timet homo ſolũ puniri vel dãnari: initialis q̃ nõ timet homo ſolũ puniri ſ3 a deo ſeparari: filialis q̃ ſolũ tiet hõ offẽſã dei.

¶ Diuiſiones triceſimitertij capituli.
De cōſilio nota: que ſunt ad conſiliū neceſſaria: que ſunt in conſilio laudāda: que ſit conſiliorum differentia.
Ad cōſiliū neceſſaria: expediēs: facile: certum: ſecurum.
Conſiliariꝰ eſt eligēdus deus non diabolus: vir iuſtꝰ/ nō impius: ſapiens/ nō inſenſatus: ſenex non laſciuus.
Conſiliū euangelicū: caſtitas cōtra cōcupiſcentiā carnis: pauptas cōtra concupiſcentiam oculorum: obediētia cōtra ſuperbiam vite.
¶ Diuiſiōes triceſimiquarti capituli.
Debemꝰ intelligere/ ſupra nos deū: iuxta nos proximū: intra nos cor ꝓpriū.
¶ Diuiſiones triceſimiquiti capituli.
Sapiētia eſt donū ſplēdidiſſimū iſtar lucis: ſapidiſſimū inſtar mellis: profundiſſimum inſtar maris.

¶ Septima dieta.

¶ Diuiſiones triceſimiſexti capituli.
Hūilitas eſt breuis ſchola deuotiōis: breuis ſchola perfectionis: breuis via ſaluationis.
Uir humilis ſe attenuat vt ametur a ſponſo: ſe adnihilat vt creet̄ de nouo: ſe euacuat vt impleatur a deo.
¶ Humilitas eſt quicq̄d in valore eſt p̄cioſius: q̄cq̄d in odore eſt gratioſius: quicquid in decore eſt ſpecioſius.
¶ Uir humilis ſe hūiliat vt aſcendat: ſe incinerat vt redoleat: ſe mortificat vt reſurgat.
¶ Homo cōparat̄ cineri ꝓpter exiſtēdi vtilitatē: ꝓpter reſiſtēdi difficl'tatē: propter reſurgendi impoſſibilitatem.
¶ Memoria mortis facit peccm̄ fugere: facit mundū cōtemnere: facit ſeipm̄ deſpicere: facit p̄ſentē viā regere: facit preſentē letitiā tēperare: facit preſentem et futurā vitam diuidere.
¶ Hūilitas eſt gratioſa inſtar floris ſpecioſi: luminoſa inſtar ſyderis radioſi: virtuoſa inſtar lapidis precioſi.
¶ Hūilitas de pari cū deo ꝯtēdit: ſuperbiam circūuenit. diabolum paruipendit.
¶ Hūilis ꝑ grāꝝ actionē ſe dilatat: ꝑ deuotā orōnē ſe icuruat: per ſui modicā reputationē ſe euacuat.
¶ Cauſe hūilitatis. Si ꝯſideremꝰ que ſūt īfra nos: vt mūdus ⁊ infernꝰ: ſi cōſideremꝰ q̄ ſuntītra nos vt animꝰ ꝓpriꝰ: ſi ꝯſideremꝰ q̄ ſunt iuxta nos vt ꝓximꝰ ⁊ amicꝰ: ſi ꝯſideremꝰ q̄ ſūt ꝯ̄ nos vt diabolꝰ: ſi conſideremꝰ que ſūt ſupra nos vt deus.
¶ Homo ſe humiliat qñ videt ſibi gladiū iminere: qñ hꝫ baſſū oſtiū tranſire: qñ videt maiorē ſe ī loco īferiori ſedere.
¶ Signū hūilitatis eſt hūiles amare: honores ⁊ laudes fugere: opprobria et ꝯtumelias ſuſtinere: hūilia officia non recuſare: libenter obedire.
¶ Gradus humilitatis. Subdere nec p̄ferre ſe eq̄li: ſubdere nec p̄ferre ſe minori: ſubdere ſe maiori: ⁊ nl'i velle p̄ferri.
¶ Gradꝰ hūilitatis. Spernere mūdū: ſpernere nullū: ſpernere ſeipſum: ſpernere ſui contemptum.
¶ Diuiſiōes triceſimi ſeptimi capi.
¶ Homo mitis vel manſuetꝰ hꝫ pacē et ſocietatē cū ꝓximo: hꝫ grām ⁊ familiaritatē cū deo: habet regnū et hereditatem in celo.
¶ Mititatem natura miniſtrat: corporis figura demōſtrat: canonis ſcriptura commendat.
¶ Diuiſiones triceſimioctaui capl'i.
¶ Fletus cōpunctionis ſicut colliriū medicatiuum: cōpaſſionis ſicut vnguētum lenificatiuum: deuotionis ſicut balneum delectatiuum.
¶ De fletu nota. Sex ſunt fletus incitamenta: ſex ſunt fletus impedimenta: ſex ſunt fletus emolumenta.
¶ Diuiſiōes triceſiminoni capituli.
¶ Mīa eſt intima xp̄i paſſio: ſuprema xp̄i lectio: optima chriſti vnctio.
¶ Mīa decēter cōuerſat̄: prudēter negociat̄: abundanter remuneratur.
¶ Mīa eſt virtus q̄ cunctas ſuperat: modus qui reum liberat: clauis q̄ celū reſerat.
¶ Ad mīam dꝫ mouere nature cōformitas: propria indigētia vl' neceſſitas: xp̄i et pauperū amor et veritas.
¶ Opera mīe corporalia. Eſuriētem paſcere: ſitientē potare: nudū veſtire:

hoſpitē colligere:infirmū viſitare: vinctum liberare:mortuū ſepelire.

¶ Opa mie ſpūalia. Peccata dimittere:peccata corrigere: pro peccatore orare:ignorantē inſtruere: heſitantem conſulere:lugentib⁹ ꝯſolationē prebere:ad oēs afflictos cordis compaſſionem habere.

¶ Diuiſiões.xl.capituli.

¶ Mundiciā cordis facit lectio ſcripturarum: effuſio lachrymarū: largitio elemoſynarum:ſcoba confeſſionis: lima correctionis:fornax tribulatiōis.

¶ Hominē mundant baptiſm⁹ fluminis:baptiſmus flaminis: baptiſm⁹ ſanguinis.

¶ Diuiſiones.xlj.capituli.

¶ Pax eſt celi linguagiū:chriſti̇ancenium:dei veſtigium.

¶ Triplex eſt pax. Pax interna: pax fraterna:pax ſuperna que dicitur pax eternitatis.

¶ Pacem facit cōformitas cum deo humilitas cum proximo: trāquillitas in ſeipſo.

¶ Pax mala. Pax iniquata:pax ſimulata: pax inordinata.

¶ Diuiſiones.xlij.capituli.

¶ Patientia eſt prudētiſſima ad regēdum:ſtrenuiſſima ad bellandum:nobiliſſima ad regnandum.

¶ Patientia eſt prudens in acquirendo:in conuerſando:in multiplicando.

¶ Strenuiſſima. Si attēdas pugnantis animū: ſi attendas pugnantis modum:ſi attendas pugne ſcutum.

¶ Patiētia ē nobiliſſima. Regali dominio principatur:ad regale prādium inuitatur:ſibi regale ferculum preſentatur.

¶ Octaua dieta.

¶ Diuiſiones.xliij. capituli.

¶ Gaudiū ſpūale eſt a mūdi gaudio ſeparatum:a celi gaudio diriuatū:a celeſti gaudio pigmentatum.

¶ Differentia inter gaudiū ſpūale et humanū. Puritas ⁊ ipuritas:cōtinuitas et diſcōtinuitas:dignitas ⁊ idignitas:ſalubritas et noxietas.

¶ Gaudium ſpirituale faciūt ſpūalis puritas:ſpiritualis ſanitas:ſpiritualis tranquillitas:ſpiritualis libertas: ſpiritualis conformitas.

¶ Nectar dominice paſſiōis:virtuoſe operationis:eterne fruitionis vel felicitatis.

¶ Diuiſiones.xliiij. capituli.

¶ De perſeuerantia nota ꝙ nobiliter commendatur:ꝙ efficaciter operatur: ꝙ excellenter coronatur.

¶ Perſeuerauit deus in ope ſue creationis: chriſtus in opere ſue redēptionis:ſancti in opere ſue perfectionis.

¶ Perſeuerātia perficit inchoata:impetrat poſtulata:ſeruat acquiſita.

¶ Corona pudicitie virginalis / ⁊ hec eſt florea:ſapiētie magiſtralis / ⁊ hec eſt aurea:perſeuerantie triūphalis / ⁊ hec eſt gemmea: glorie eternalis et hec eſt ſtellea.

¶ Diuiſiones.xlv.capituli.

Ad benignitatē nos inducūt preceptū quod inducitur:exemplū quod proponitur:ſuppliciū quod euaditur: pmiū quod in celo acquiritur.

¶ Diuiſiones.xlvj.capituli.

Manſueti clarius informantur: rari⁹ impugnantur:amplius venerantur.

¶ Diuiſiones.xlvij.capituli.

Fides eſt ſicut fundamentū ad ſuſtinēdum:ſicut armamentū ad defendēdū: ſicut argumentū ad concludendum:ſicut inſtrumentū ad aſcendēdum.

¶ Nona dieta.

¶ Diuiſiones.xlviij.capituli.

In iudicio finali erunt ſigna que pmittentur ſicut pemptoria citatio: ſcripta que aperientur ſicut quedam proceſſ⁹ recitatio: verba que dicentur ſicut q̄dam ſententie promulgatio: facta que perſequentur ſicut quedam ſententie executio.

¶ Nota ſigna que apparebūt in iudicio erūt qndecim:vt ait hieronym⁹.et nota diligenter.

Scriptura iudicij:liber paſſionis dñice:liber conſcientie:liber vite.

Sententia iudicis habebit cauſe imenſitatem:curie ſolēnitatem:iudicis ſeueritatem.

In execuciõe illius ſententie erũt multitudo miniſtrorum: anguſtia dãnatorum: defectus ⁊ inopia adiutorum.

¶ Diuiſiones .xlix. capituli.

Supplicia reproborũ. Penarũ acerbitas: penarum aduerſitas: penarum diuturnitas: penarum vniuerſitas: penarum inutilitas.

Quibus cauſis dolor ĩeſt reprobis q: amiſerunt bona tẽporalia huius mundi: quia perdiderunt tẽpus merendi: quia carebunt viſione dei: q: incurrerunt vilitatem inferni.

¶ Diuiſiões q̃nquageſimi capituli

In gloria celeſti eſt valor inp̃ciabilis: decor ineſtimabilis: honor inſupabilis

In gloria conſidero tria. Locũ ſumme glorioſum: ſertũ ſumme precioſum: fructum ſumme copioſum.

Fructus eſt triplex crucis triũphalis: gratie ſpiritualis: glorie immortalis.

Fruct⁹ crucis ſunt duodecim. Demonum expugnatio: carceris confractio: mortuorum .i. peccatorum ſuſcitatio: captiuorum redemptio: inq̃natorum mũdatio: cecorũ illuminatio: frigidorum et tepidorum calefactio: deformiũ ⁊ turpium decoratio: ſitibundorũ potatio vel recreatio: p̃ris placatio: ianue apertio: hereditatis acq̃ſitio vel confirmatio.

Fructus glorie ſunt duodecim. Sanitas abſq̃ infirmitate: iuuent⁹ ſine ſenectute: ſatietas ſine faſtidio: libertas ſibertas ſine ſeruitute: pulchritudo abſq̃ deformitate: imortalitas vel impaſſibilitas: abundantia ſine indigentia: pax abſq̃ perturbatiõe: ſecuritas abſq̃ timore. cognitio abſq̃ ignorantia: gloria abſq̃ ignominia: gaudiũ ſine triſticia.

In gloria eſt ameniſſima ciuitas: amãtiſſima ſocietas: ampliſſima felicitas.

Ciuitas celeſtis habz figurã ſpecioſã: menſurã ſpacioſam: ſtructurã p̃cioſam

Fides dz eſſe viuens nõ mortua: celeſtis non terrena: fortis non infirma.

Spes triplex. Venie: gratie: glorie.

Charitas debet habere ſpecioſam puritatem: fructuoſam bonitatem: radioſam veritatem.

Iuſticia reddit ſibi continentiam: proximo amicitiam: Deo honorificentiam.

In chorea celeſti ſunt tria. Innumerabilis cetus: interminabilis circuitus: ineſtimabilis cantus.

Peccatum remittitur quantũ ad culpam: lauatur quantum ad offenſam: tollitur quantũ ad penam

Miſericordia eſt cecos ad domum dirigere: deuios ad viam reducere: peregrinos ad patriam conducere.

Errare conuenit tribus modis malam viam eligendo: in via errando: a via diuertendo.

¶ Viam ſalutis debemus libenter eligere: Viriliter incedere: Viriliter inſiſtere.

¶ Via ſalutis .ix. habet dietas. Prima eſt de peccato ad penitentiam tãq̃ ad ſalubria medicamenta.

Secunda eſt a penitentia ad precepta tanq̃ ad facilia documenta.

Tertia eſt a preceptis ad conſilia tãq̃ ad vtilia inſtrumenta.

Quarta eſt a conſilijs ad virtutẽ tãq̃ ad operaria inſtrumenta.

Quinta eſt a virtutib⁹ ad dona tanq̃ ad deſideratiua oblectamenta.

Sexta a donis ad beatitudines q̃ docent operari faciliter.

Septima a beatitudinibus ad fructus ſcilicet qui docent operari delectabiliter.

Octaua eſt a fructibus ſcilicet ad fructus vite eterne qui nos faciunt gaudere perenniter.

Nona eſt a iudicio ad infernum vel ad celum.

¶ Triplex ſignum q̄ peccatum placz diabolo. Primum eſt q̄ in nullo alio delectatur.

Scd̃m eſt q̄ in procurando peccatum nunq̃ fatigatur.

Tertium ſignum eſt q̄ peccatum nũq̃ ſatiatur.

¶ Paradiſus eſt locus altiſſim⁹: fructibus opulentus: aquis irriguus.

¶ Paradiſus ẽ habitatio dei: loc⁹ lucis: locus ordinati amoris.

¶ Ignis cetera elemēta virtute expellit: ferrum frigidū accendit: oīne terreſtre in cinerem et in nihilū redigit: ſemper ſurſum tendit: nūq̄ quieſcit: rubiginē tergit: ſcintillas emittit: ollam feruere facit: lapidē a mure cuſtodit.

¶ Aſtutia ſerpentis: cuſtodia capitis: depoſitio pellis: inſidiatio pedis.

¶ Baculus neceſſarius eſt ambulātibus ad defendendū: laborātibꝰ ad fulcimentū: certantibꝰ ad repellendum.

¶ Juſticia locatur in poſteriori parte: ſicut epiſcopꝰ in fine proceſſionis: ſicut rex in fine aciei: ſicut nauta in cauda nauis.

¶ Formica animal paruū/in quo laudatur hūilitas: grano paſcitur/in quo docetur honeſtas: ſocios adiuuat/in quo laudatur charitas.

¶ Uiola comparatur auicule. Habet enī alulas ad contemplandū celū: caudulam ad cogitandū finem proprium: roſtellum ad laudandū deum.

¶ Humiles vallibꝰ cōparantur: quia ſunt irrigue per deuotionē: quia ſunt molles per compaſſionē: quia ſunt fructifere per bonam operationem.

¶ Fletus incitamēta. Recognitio ꝓprie culpe: incolatꝰ p̄ſentis vite: timor gehenne: recordatio paſſionis dn̄ice: recordatio humane miſerie: deſideriū celeſtis patrie.

¶ Fletus impedimēta. Superbie elatio: terrenorum affectio: cordis cōpreſſio, nimia occupatio: ignorātie excecatio, peccati magnitudo.

¶ Fletus vtilitates. Spiritū deuotū lauat: ſpiritū malignū necat: terrā cordis irrigat: ſitim ſedat: orando efficaciter impetrat. Et de iſto vltio habemꝰ nouē exempla in ſacra ſcriptura.

¶ Scutū patiētie dꝫ hr̄e tres āgulos. Timorem ſupplicij: amorē premij: paſſionem chriſti.

¶ Quattuor ſunt de quibus bonitas predicatur. Bonitas nature cōgregantis: bonitas fortune adorantis: bonitas gratie reformātis: bonitas glorie quieſcantis.

¶ Deuota cōtemplatio ſeu meditatio edita a beato Bonauētura de natiuitate dn̄i noſtri ieſu chriſti.

Adueniente nouem menſiū termino exijt edictū ab imperatore auguſto: vt deſcriberetur vniuerſus orbis. ſ. quilibꝫ in ciuitate ſua. Cūq̄ ioſeph ire vellet ad ciuitatē ſuā bethleem et ſciret partꝰ ſue venerabilis cōiugis tp̄s/duxit eam ſecū. Uadit ergo dn̄a hoc longo itinere. Nā bethleē eſt ꝓpe hierl'm p quinq̄ miliaria. Ducitq̄ ſecū bouē ⁊ aſinū et vadūt ſicut pauperes mercatores beſtiarū. Cū aūt eſſent bethleē q2 pauperes erant ⁊ multi concurrebant ex eadē cā hoſpitiū hr̄e non potuerūt. Cōpatere igit̄ dn̄e ⁊ cōſpice eā delicatā dn̄am iuuenē (quindecim enim annorū erat) ex longo itinere fatigatam ⁊ cū verecūdia inter gentes icognitas querentē vbi quieſcat ⁊ nō inuenientē. Oēs licentiāt eā et ſociū. Et ſic coguntur diuertere ad quandā viā coopertam vbi hoīes tp̄e pluuie diuertebant ⁊ ibidē ioſeph q̄ erat cū cōiuge ligaminibus forte aliqualiter ſe clauſit. Nunc diligēter ꝯſpice oīa maxime q2 referam ea q̄ ab ipa reuelata et oſtenſa fuerūt ꝑut a quodā ſctō patre nr̄i ordinis fide digno habui cui puto reuelata fuiſſe. ¶ Cū ergo veniſſet hora. ſ. in media nocte dn̄ice diei ſurgens virgo apodiauit ſe ad quādā colūnā que ibi erat: ioſeph autē ſedebat meſtꝰ eo forte q2 nō poterat q̄ decebāt parare. Surgens igit̄ ioſeph ⁊ accipiēs de feno preſepij ꝓiecit ad pedes dn̄e ⁊ vertit ſe ad aliā partē. Tunc filiꝰ dei eterni ſine aliqua mora: ſine aliqua leſiōe: ſine aliqua moleſtia in momēto ſicut erat in vtero ſic fuit extra vteꝝ ſup fenum ad pedes matris ſue. Que incōtinēti ſe reclinās recolligēs eū ⁊ dulciter amplexās poſuit in gremio et vbere de celo pleno a ſpū ſancto edocta: cepit lauare ipſum ſeu linire per totum corpus cum lacte ſuo. Quo facto inuoluit eum i velo capitis ſui et poſuit eum in preſepio.

¶ Tūc bos ⁊ aſin⁹ poſuerūt ora in pſe-
pio flātes p nares: acſi rōne vtētes co-
gnoſcerēt ꝙ puer ſit paupꝛime ꝯtect⁹/
calefactiōe tāti frigoris īdigebat. mat
vo flexis genib⁹ adorauit eūdē: ⁊ grās
agēs dixit deo. Gras ago tibi dñe ſctē
pr̄: q: filiū tuū mihi dediſti: ⁊ adoro te
de⁹ eterne, ⁊ te filiū dei viui et meum.
¶ Silr aūt ioſeph adorauit eū: ⁊ acci-
piēs ſellā aſini ⁊ extrahēs de ea cuſſi-
nellū de lana ſeu de borra poſuit iuxta
pſepe vt ibi dña ſederet ſup eo. Ipſa ḡ
ſe poſuit ad ſedēdū/ ⁊ ſellā poſuit ſubt⁹
cubitū: ⁊ ſic ſtabat dña mūdi tenēs vul
tū ſupra pſepe intra oclis et toto affe-
ctu ſup dulciſſimū filiū ſuū. Hucuſqꝫ
d̄ reuelatōib⁹. Hōis igr̄ ſic ōnis diſpuit
dña ⁊ remāſit angel⁹ ⁊ dixit ibi laudes
magnas ⁊ longas q̄s ēt ille mihi dixit/
nec dicēdi vel ſcribēdi aptitudinē ha-
bui. ¶ Vidiſti ortū dñi ſeriſſimi pnci-
pis ⁊ partū ſilr regie celeſt; ēt ī vtroqꝫ
artiſſimā pauptatē attēdere potuiſti.
Multis eni indiguerūt ⁊ ipām certiſſi-
me obſeruauerūt. In his pānis ꝯplacet
ſibi ī his ſericis delectar̄ iuolui. Nō cō
ſolar̄ xpi īfantia ⁊ lachrime ei⁹ ⁊ pſepe
⁊ ſtabulū garrulos. ⁊ cachinātes et in
ſtollis ambulātes ⁊ amātes ꝓprias ca
thedras: ſed paupes tribulatos, ⁊ labo
rātes. ſm ꝙ ait btūs Bern. Hāc paup
tatē ſuauit btā ꝟgo mr̄/ ⁊ fili⁹ dei. Nō
ſunt ſtabulū dedignati: nō beſtias/ non
fenū/ nō cetera vilia. Idē o paup. o in-
ops. O pm⁹ et nouiſſim⁹. Hoſpes ī di-
uerſorio/ paup ī pſepio/ fugit ī egypto/
ſedet in aſino. cū paupib⁹ offert̄ in tem
plo/ et nud⁹ ſuſpēditur in patibulo.

¶ Tractat⁹ de reſurrectiōe hoīs a pctō ad grām admodū vtilis et dictis ſcti bonauēture excerptus.

PAul⁹ apl's vr̄ firmit̄ aſſerer̄
hoīez in hoc ſclō nō ꝓpe eē
abſqꝫ grā cū inqt. grā dei ſū
id qd ſum. Nō imerito de ne-
ceſſitate grē qꝫtū nobis ꝓ-
deſt dicendū eſt ⁊ pmo de diuiſiōe grē
ſcdo de reſurrectiōe a pctō: ⁊ tertio de
reſurrectiōe hoīs ad grām. ¶ Pro di-
uiſiōe grē eſt notādū ꝙ grā ipa eſt vna
⁊ eadē: tn̄ ſm diuerſas ꝯſideratões ipa
mltas ſortit̄ denoiatiōes. pmo ſʒ ꝯſide
ratiōnē ad pncipiū/ a q: ſcdo ſʒ ꝯſidera
tiōnē ad ſubiectū in q. tertio ſʒ ꝯſidera
tiōnē ad oppoſitū ſuū. qrto ſʒ ꝯſidera-
tiōnē ad effect⁹ ad q̄s ordinat̄. Vn ſm
ꝯſiderationē ad pncipiū a q ꝓcedit gra
tia: ipa diuidit̄ in grām pdeſtinationis
ſiue ꝑpatiōis: q̄ de⁹ hoies pdeſtinauit.
In grām vocatiōis: quā de⁹ offert vo-
cando. In grām iuſtificatōis: quā de⁹
ꝯfert. In grāʒ magnificatiōis: quā de⁹
ꝯplet. Et hec diuiſio ponit̄ ad Ro. viij
vbi d̄. Scim⁹ qm̄ diligentib⁹ deū oīa
coopant̄ ī bonū. ⁊ ſeqt̄. Quos āt pde-
ſtiauit: hos ⁊ vocauit. ⁊ q̄s vocauit hos
⁊ iuſtificauit: q̄s autē iuſtificauit: hos
⁊ magnificauit. ¶ Sed ſm conſidera
tionē vl' reſpectū ad ſubiectū in q eſt di
uidit̄. in grām cogitatiōis. ſ. bonū co-
gitādo. In grām volūtatis: in bono vo
lendo. In grām pfectiōis: in ꝯpletione
opis. Vn hec diuiſio fit ſm triplicē po
tentiā aie: in q eſt grā. ſ. ſm itellectiuā/
affectiuā/ ⁊ opatiuā. Scdm vo reſpe-
ctū ad ſuū oppoſitū diuidit̄. In grām
ꝓtectiōis. In grām liberatōis. In gra
tiā ſaluatiōis. Et hec diuiſio ſumit̄ ſm
ꝙ grā adiuuat ꝯtriplex malū. ſ. ꝯ malū
tētatiōis ſiue pugne: ꝯ malū pſecutōis
ſeu miſerie: ⁊ ꝯ malū cl'pe ⁊ malū ſeqle
vel pene. Nā a pmo ꝓtegit a ſcdo libe-
rat ⁊ a tertio exhit ⁊ ſaluat. Et hec di-
uiſio ſūit̄ ab illo dcō. Eſa. xxxj. Prote
gat dñs exercituū iudeā ⁊ hierlm: ⁊ ꝓ-
tegēs ⁊ liberās trāſiēs et ſaluās. Sed
ſm ꝯpationē ad effectū ad quē ordiat̄/
diuidit̄ in grām puenientē ſiue opan-
tem. In grām ſubſeqtē ſeu coopantē.
¶ Vn grā pueniēs ſiue operās dicit̄
iqꝫtū ipām volūtatē facit bonā: ⁊ iō p-
uenit: qꝛ nō eſt a libero arbitrio: ſʒ ifun
dit̄ ab ipo deo. Sʒ grā coopans d̄: iqꝫ
tū adiuuat ipāʒ volūtatē ⁊ libeꝝ arbi-
triū reſpectu bōi opis eliciēdi ⁊ ꝓſeqn-
di. Sʒ notādū eſt ꝙ ſm mltiplicitatem
hui⁹ nois grā pōt dari alia diuiſio. Nā
grā pōt capi vno mō largiſſime: ⁊ ſic ꝯp
hēdit ⁊ bona naturalia ⁊ gratuita: ⁊ ſic

diuidit in preueniētē grām ⁊ ſubſequē tem/ ita ꝙ preueniēs vocant dona naturalia/ ⁊ ſubſeqńs dona gratuita. Secūdo mō accipit grā min⁹ large / ⁊ ſic diuidit in grām grat; datā/ ⁊ grām gratum facientē/ ⁊ ſic diuidēdo eſt diuiſio in grām ꝑuenietē et ſubſeqntē. Tertio modo capit grā ſtricte/ ⁊ tūc ſub ſe ꝯphēdit. vel diuidit in grām gratū faciētem ⁊ gl'iam/ ⁊ ſic diuidēdo grā preueniēs dr̄ grā gratū faciēs ⁊ gratia ſubſequēs dr̄ gl'ia/ q2 poſt grāꝫ in hoie decedēte in grā: ſeqt gl'ia eterna. ¶ Scdo dicēdū eſt de reſurrectione a culpa vl' pctō. ⁊ de hoc tria ſūt ꝯſiderāda. Primo ꝙ hō nō pt reſurgere a culpa abſqꝫ grā. Scdo ꝙ nō pt aduerſariū ſuū vincere abſqꝫ grā. Tertio ꝙ non pōt abſqꝫ gratia tētatoib⁹ reſiſtere. ¶ Prio igit dicendū eſt ꝙ hō abſqꝫ diuio dei adiutorio ſeu grā nō pōt reſurgere a pctō vl' culpa: ⁊ hoc capiēdo grām ꝑ hītu ipſi⁹ anie vt ſcꝫ eſt quedā q̄litas ſpūalis in aia exñs. Nā gratia illa q̄ dr̄ gratuita dei volūtas q̄ nobis de⁹ ꝯdonat offenſam ſufficit. Nec gratia illa q̄ dr̄ liberalis paſſio xp̄i q̄ mediāte fit morbi curatio ⁊ imagis reformatio: ſed reqrit gratia gratū faciēs. Ex q̄ patꝫ ꝑ apl'm. ad Ro. iij. Iuſtificati grat; ꝑ grām ipſius ⁊ añ ex opib⁹ leg; non iuſtificat oīs caro. Et ad titū. iij. Non ex opib⁹ iuſticie q̄ fecim⁹ nos: ſed ſm ſuā miām ſaluos nos fecit ꝑ lauacrū regñatiōis ſpūſſcti id eſt ꝑ grām ⁊c. Jō illi pelagiani merito ſunt cēſendi hērtici q̄ dixerūt qd̄ ad dilectionē culpe ſufficit ſola gratuita di mīa cū libero arbitrio ⁊ ꝙ ꝑ libeꝝ arbitriū poterat hō ſe iuſtificare ⁊ velle bonū. ¶ Scdo dicēdū eſt ꝙ hō nō pōt vincere aduerſariū abſqꝫ grā. Pro cuius intellectu eſt notandū ꝙ differt dicere aliquē reſiſtere aduerſario et aliquē vincere aduerſariū. nā pl⁹ iportat victoria q̄ꝫ reſiſtētia. Reſiſtētia eni cōſiſtit in hoc ꝙ qs non ꝯſentit ſuggeſtioni dyabolice. Sꝫ victoria non ſolū conſiſtit non ꝯſentiēdo ſed etiam in aſſeqńdo oppoſitū eius qd̄ diabol⁹ intendebat. Nam diabol⁹ intendit hominē reddere inimicū deo et facere dignū ſupplicio eterno. Et tunc vincit homo diabolū qñ ſic reſiſtit tētatiōni vt efficiat magis dei amic⁹ q̄ꝫ ante: ⁊ ſic faciendo mereat vitā eternā. ſed hoc nō pōt facere abſqꝫ dei grā gratū faciente: igit concludi poteſt ꝙ hō non poteſt vicere aduerſariū faciendo ſe amicū dei abſqꝫ tali grā. ⁊ hec concluſio ꝓbat per illud j. ad Coꝝ. xv. Deo grās qui dedit nob; victoriam per ieſum xp̄m dominū nrm̄ Et ad Ro. vij. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Et reſpondet gratia dei per ieſum xp̄m dñm noſtrū. Itē ſup illud ps̄. Infirmati ſunt ⁊ ceciderūt dicit glo. non potentes vicijs reſiſtere per ſe. ¶ Sed quis poſſet obijcere. nā diabolus vincit hominē abſqꝫ gratia. ergo ſimiliter homo non poteſt vincere hominē vel diabolum abſqꝫ gratia. Ad hoc facile reſpondetur ꝙ hec ſimilitudo non valet: q2 victoria diaboli conſiſtit in ſubiugando hominem per peccatum que non requirit gratiam. Sed victoria hominis reſpectu peccati diaboli conſiſtit in promerendo illud quod diabol⁹ amiſit Itē diabol⁹ nō vincit hoīeꝫ niſi volentē ſed diabol⁹ nunq̄ꝫ vincitur volens. Vñ notandū ꝙ hereticus qui videtur ſeipſum vincere qñ ſe exponit morti nō vincit ſed magis ſeipſū deijcit. ⁊ ideo non eſt ibi victoria: ſed magis deiectio. ¶ Pro tertio dicendū eſt ꝙ abſqꝫ aliqua gratia non poteſt homo tētationibus reſiſtere. qd̄ pꝫ per illud Matth. vj Et ne nos inducas in tentationē. Unde homo propter ſuam infirmitatē nō poteſt reſiſtere. iuxta illud Trenoꝝ. iij. Peccatum peccauit hieruſalē: ꝓpterea inſtabilis facta eſt. Item glo. ſuper illud Trenoꝝ. iij. Miſericordie dñi ⁊c. Non poteſt homo diu ſtare cōtra inſultus diaboli: niſi mīa dñi adiuuet. Nota tamen ꝙ per gratiam gratis datam poteſt homo reſiſtere diabolo ⁊ tentationi ergo poteſt ei non conſentire: ſed non poteſt per talem cōſenſum eſſe amicus dei abſqꝫ gratia gratum faciente. Tertio dicendū eſt de reſurrectiōe ad.

gratiā primo et multa ſunt terminā da. Prio ꝙ hō nō pōt ſe diſponere ſufficienter abſqʒ grā gratis data: ad grām gratum facientem. Scđo quō poſſit voluntas abſqʒ grā in aliqđ bonū. Tertio quō homo poſſit mandata ſine gratia adimplere.

¶ Primo ergo dicendū eſt de preparatione hoīs ad grām gratum facientē an ſcʒ hoc poſſit facere abſqʒ grā grat; data. Pro quo aduertendū eſt ꝙ per gratiam gratis datā non tm̄ intelligimus illa q̄ ab apoſtolo enumerantur. ſ. ad Cor. xij. cum dicit. Aliquādo datur per ſpm̄ ꝛc̄. Sed per gratiā gratis datam intelligimꝰ omne illud qđ ſuperadditū eſt naturalibus adiuuās aliq̄modo ꝛ preparans voluntatē ad habitum vel vſū gratie ſiue tale gratis datum ſit habitus vel timor ſeruilis ſiue aliqua vocatio ſiue locutio vel p̄dicatio mediante qua incitat̃ aīa ad ſe p̄parandū: ꝛ ideo dicendū eſt ꝙ nunq̄ abſqʒ tali gratia gratis data poteſt ſe diſponere homo ad grām gratū facientem: q2 vix caret homo aliquo tali dono. Unde p̄ma preparatio q̄ fit ad gratiam gratu facientem eſt cogitatio vel apprehenſio: ꝛ illa nō poteſt fieri abſqʒ grā gratis data. ꝛ rō huius eſt / non q2 grā gratum faciens preexigat neceſſario diſpoſitionem grē gratis date: ſed quia ipſa eſt quid diuinū ꝛ res exiſtēs ſupra liberū arbitriū ꝛ etiā ſupra naturale iudiciū ideo nūq̄ liberū arbitriū vł voluntas libera aſſurgit ad ipām vł petendam vel cognoſcendā: niſi aliq̄ mō adiuuet̃ deſurſum ꝛ excitet̃. ꝛ iō per additionē grē gratis date q̄ tenet medium inter gratiā gratū facientē: ꝛ naturale iudicium diſponit̃ et excitat̃ ad ipām grām gratū facietē. Unde ordo liberi arbitrij ꝛ gratie diuine ponit̃ clare ab auguſtino in libro de eccleſiaſticis dogmatibꝰ. ꝛ ponit quattuor gradꝰ cū dicit. Initiū ſalutis nr̄e deo miſerante habemꝰ: vt acq̄eſcemꝰ ſalutari inſpirationi nr̄e: p̄ſtātis eſt vt adipiſcamur qđ acquirendū admonitione cognouimꝰ. diuini eſt muneris: vt non priuemur iā adepte ſalutis munere: ſollicitudīs noſtre eſt et celeſtis pariter adiutores. Ex quibus verbis poteſt clare cognoſci q̄ntum poteſt liberum arbitrium reſpectu gratie. nam cum ſint in opere ſalutis iſta quattuor. ſ. imitari / acquieſcere / adiuuari permanere. Primū eſt inſpirationis dei. Secundū libertatis arbitrij. Tertiū muneris diuini. Quartum ſollicitudinis noſtre ꝛ pariter diuini adiutorij. Per hoc patet ſatis clare ſolutio queſtionis. ¶ Sed orit̃ dubitatio vtrum quis poſſit deteſtari culpā virtute proprie nature. Reſpōdetur ꝙ deteſtari culpā dupliciter pōt intelligi. Uno modo q2 talis deteſtatur inq̄ntum eſt offenſiua maieſtatis ꝛ equitatis diuīe. ꝛ iſto modo nullꝰ poteſt abſqʒ gratia gratis data cognoſcere ipſam offenſam. Alio mō poteſt deteſtari: q2 eſt leſiua ꝓprie nature. verbi grā. Ut quis p naturam ſuam cognoſcit ꝙ propter fornicationē perdidit oculum vel aliud membrū vel incurrit aliquē aliū morbum. ꝛ iſto modo poteſt quis per liberum intellectum cognoſcere ꝛ deteſtari culpam propriam.

¶ Scđo autem videndū eſt qualiter poteſt voluntas in aliquod bonū. Pro quo notandum eſt ꝙ aliquod opus poteſt dici bonum tripliciter. Uno modo aliquod opus dicit̃ bonum ſimpliciter et aliud dicitur qđ eſt ordinatum in finem optimū: et tale eſt bonū meritoriū et in iſtud non poteſt liberum arbitriū abſqʒ gratia gratū faciente. Scđo mō aliqđ opꝰ đr bonū: q2 aliq̄ mō de ꝯgruo diſpōit ad bonū. ꝛ tł̄e eſt bonū qđ fit ex̄ charitatē: nihilominꝰ tñ fit cū recta intētiōe. ꝛ in tł̄e nō p̄t liberū arbitriū niſi cū grā grat; data: p quā illūinat̃ ꝛ dirigit̃ vt velit facer̃ qđ deo ē placitū ꝛ hoc ptʒ p illđ ſap. viij. Sciui qm̄ aliť nō poſſū eſſe ſapiēs niſi deꝰ det. Tertio aliqđ opꝰ đr bonū: q2 in finē ē ordīabile ꝛ hʒ aliquā ordiationē ītra ſe: ſicut paſcere eſurientē ꝛc̄. ſiue ex debita circūſtātia ſiue exigentia temporis / loci ꝛc̄. et ad iſtud poteſt liberum arbitrium abſqʒ grā q̄uis ad hoc ꝙ fiat facilł̄ req̄rat̃

gratia aliqua diuina ſupaddita naturalibꝰ. Et ſic pꝫ rñſio qḋ liberū arbitriū abſqꝫ gr̄a aliqua ſupaddita ꝑ dona naturalia potes in aliqḋ bonū morale lꝫ ꝑ illud ꝯñr non diſponat̄ ad gr̄am nec ad gl'iam. ⁊ hoc ꝑ ſe lꝫ q̇dāmō diſponat q: eſt ordinabile in vltimū finē. Hoc autē ſic ſuadet̄. Nā ſi liberū arbitriū dimitteret̄ in puris naturalibus adhuc ſibi remaneret aliqḋ iudiciū q̄ iudicaret parentes eſſe honorādos. ⁊ hoc pꝫ qḋ ſi haberet tale naturale iudiciū .ſ. naturaliter parētes eſſe honorādos: et talē naturā inſtinctā de parentibꝰ venerādis pōt illud velle/ ⁊ ſic cū habeat organa exteriora pōt ꝯplere illud opus ſm qḋ dictat iudiciū rōis abſqꝫ munere gr̄e diuine ſupaddito: ſed bñ verū eſt ꝙ non pōt illud facere nec velle abſqꝫ diuine gr̄e munere ꝓut tale cogitatū aut velle eſt ordinatū ad ꝯſeq̄ndū btitudinē. ⁊ ſic ſunt itelligēde auctes ſctōꝝ q̄ ꝯcludūt ꝙ abſqꝫ munere diuīe mīe ⁊ gr̄e nō pōt liberū arbitriū in aliqḋ bonū. ¶ Sed orit̄ dubiū. Nā ſm dona naturalia natura ipſa appetit ſuā ꝑfectionē: ergo ſignū eſt qḋ tēdit ad acquiſitionē gratie. Ad hoc dꝫ ꝙ duplex eſt ꝑfectio. quedā eſt inter limites nature: et iſtā appetit natura. Alia eſt ꝑfectio q̄ eſt ſupra naturā: ⁊ de iſta nō opꝫ qḋ appetat. ⁊ ſi appetat/ nō tñ appetitu ꝑfecto q̄ requirit gr̄am ſed magꝭ appetitu ꝯfuſo ⁊ ipfectio q̄ nō ē ordiat̄ debito mō. Pro ttio vtrū hō poſſit mādata dei iplere. Notādū eſt ꝙ cōit̄ diſtiguit̄: q: ꝯtingit mādata ipleri duplr̄. Uno mō q̄tū ad genus opis vl' ſm alios q̄tū ad ſubſtātiā mādatoꝝ. Alio mō q̄tū ad intētionē ꝑcipiētis ⁊ mādātꝭ. Si loq̄mur pmo mō pt hō abſqꝫ gr̄a gratū faciēte illa iplere vt pꝫ de mādato adoratiōis ⁊ venerationis ſabbatoꝝ. Sꝫ ſcḋo mō nō pt hō iplere mādata abſqꝫ gr̄a gratū faciēte Et hoc ꝯfirmat̄ ꝑ apl'm dicētē ad Ro. xiij. Qui diligit ꝓximū legē ipleuit. et iterū. Plenitudo legꝭ dilectio. Item .j. ad Thi. j. Finis ꝑcepti ē charitas de corde puro. ¶ Sꝫ orit̄ q̄ſtio. cū ita ſit ꝙ q̄s pōt facere qḋ in ſe eſt ad ipletionē mādatoꝝ q̄re ille nō abſoluat̄: q̄uis ſit in pctō. Ad hoc rñdet̄ qḋ facere qḋ in ſe eſt pōt duplr̄ itelligi. Uno mō poſitiue vl' ꝓprie: q: .ſ. talis facit aliqḋ ordiatū ad finē mādatoꝝ ſm debitas circūſtantias ⁊ tantū facit q̄tū pt: ⁊ iſto mō nullꝰ pt facere qḋ in ſe eſt abſqꝫ gr̄a gratū faciēte. Alio mō pt intelligi puatiue vel iproprie facere qḋ in ſe eſt: hoc eſt facit qḋ pt ſꝫ nō q̄tū pōt. nec aliqḋ ordinatū ad ipletionē mādatoꝝ ⁊ iſto mō ꝑ liberū arbitriū q̄s pt facere qḋ i ſe eſt ſed nō abſoluit̄ ab obſuatione mādatoꝝ. Et ſic pꝫ reſponſio ad queſtionem.

¶ Tractatꝰ de reſurrectiōe

hoīs a pctō ⁊ ꝑparatiōe ad gr̄am continens tres pticulas. Pria eſt de diuiſione gr̄e. Scḋa de reſiſtētia ad tentationem. Tertia de preparatione ⁊ reſurrectione ad gratiam.

¶ Prima diuiſio.

¶ Pria diuidit̄ gr̄a ſm diuerſas ꝯſideratōes .ſ. reſpectu pncipij a q̄ ꝓcedit reſpectu ſubiecti in q̄ eſt: reſpectu oppoſiti ꝯ qḋ fit: reſpectu effectꝰ ad quē ordinatur. ¶ Nota ꝙ qḋlibet iſtorū mēbrorum hꝫ diuidi: vt pꝫ in lr̄a.

¶ Secunda diuiſio.

¶ Gr̄a capit̄ vno mō largiſſime. Secundo minus large vel minꝰ cōmuniter. Tertio capitur ſtricte.

¶ Scḋa particula de reſiſtētia ad tētationē ꝯtinēs tria. Prio qūo pt hō a culpa reſurgere. Scḋo qūo pōt aduerſarium vincere. Tertio q̄liter tētationibus poteſt reſiſtere.

¶ Tertia particula eſt de reſurrectione ad gr̄am ꝯtinens tria. Prio de preparatione hoīs ad gr̄am. Scḋo qualiter poteſt voluntas in aliquod bonum. Tertio quomodo poteſt mandata dei adimplere.

¶ Expliciūt Tractatꝰ de reſurrectōe hoīs a pctō ad gr̄am beati Bonauēture: ⁊ tractatꝰ de Dieta ſalutis eiuſdem Pariſiꝰ ipreſſi Per magr̄m Bertholdū Rembolt Anno dñi Milleſimo q̄gentesimo. xvij. die vero. v. martij.